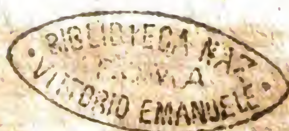
DE ETHICIS, POLITICISQUE ACTIONIBUS. SIUE DE PRUDENTIA...

Francesco Pavone

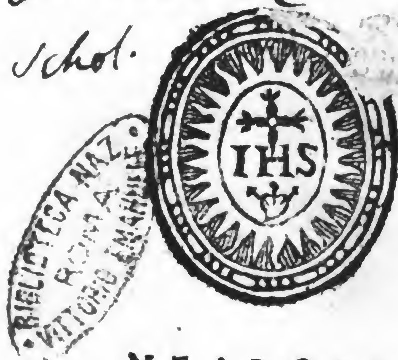
La Congregatione de Nobili
di Santa Maria Auuocata
de peccatori sotto il titolo
della Purificatione della
Beata Vergine nella Casa
Professa delle Scuole pie di
Napolj dona questo libro
con l'altri senza peso alcu-
[illegible] solamente se pre-
gano [illegible]elli che lo riceuo-
no per quanto amano la
Gloria di Nostro Signore
Giesù Christo se degnino
leggerli, che per questo so-
lo fine si donano.

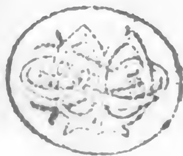
DE ETHICIS, POLITICISQVE actionibus.

Siue
De Prudentia.

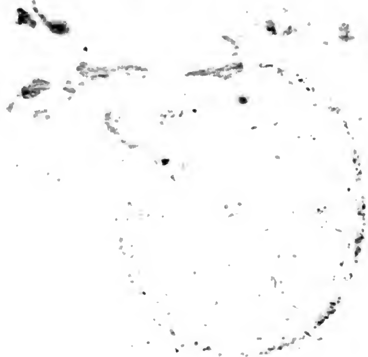

Ex 2.Par. Introductionis
FRANCISCI PAVONII
Ethicæ Professoris in Collegio Neapolitano Societatis IESV.

NEAPOLI,
Ex Typographia Lazari Scorigij.
M. DC. XXX.

IO. IACOBVS DE ALEXANDRO Præpositus Prouincialis in Regno Neapolitano Societatis Iesu.

CVm secundam Partem Introductionis in Sacram Doctrinam, quæ inscribitur Definitiones Isagogicæ, siue de naturali Theologia, P. Francisci Pauonij nostræ Societatis, tres eiusdem Societatis Theologi, quibus id commissum fuit, recognouerint, ac in lucem edi posse probauerint; potestate ab Adm. R. P. N. Præposito Generali ad id mihi tradita, facultatem concedimus, vt typis mandetur: si ita ijs, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Neapoli 3. Augusti 1624.

Io. Iacobus de Alexandro.

Approbatio Ordinarÿ.

VIdi ſecundam Partem Introdu-ctionis in ſacram Doctrinam, à R. P. Franciſco Pauonio Theologo Societatis Ieſu ſcriptam, cum licentia ſui Superioris Regularis ad eam imprimendam mihi exhibita: & cenſeo typis mandari poſſe ad communem ſtudioſorum vtilitatem. Dat. Neap. die 13. Auguſti 1624.

Alexander Ruſſus Can. Dep.

Andreas Lettereſius Canonicus Dep. vidit.

Imprimatur,

Lælius Taſtius Vic. Gen.

AVCTOR AD LECTOREM.

Vltis annis iussu Praepositorum meorum in colendis Fideliũ animis secundum nostrae Societatis institutum incumbo · saepè Neapoli in nostro Gymnasio Philosophiae moralis professor fui. Illud ex his occasionibus factum est, ut ad praecepta moralia animum aduerterem. Quare ad laborem arduum sum aggressus: vt ex nostrae Ethicae Summa, ex Philosophorum, praesertim Aristotelis, libris, ex Theologorum doctrina morali, ex Patrum monitis, ex Canonicorũ codicum legibus, pro singulis humanarum actionum generibus ethica, politicaque praecepta colligerem. Ea methodo breui, facili, plena, quantum mea tenuitas tulit, comprehensa, in opus conieci maiusculum Introductionis in sacram doctrinam. Putaui enim me obsequiũ praestare gratissimũ tum sacris Concionatoribus, tum Scripturarum sanctarũ studiosis. quod illi eo vno labore meo ad manus

haberēt omnia monita, quibus informari auditorum animi possent: his quasi faces præberem ad inuestigandam, & peruidendam intelligentiam omnis eius doctrinæ, quā sacræ Scripturæ nobis tradunt de actionibus siue prosequendis, siue fugiendis. Eum esse verè duplicem huius mei laboris vsum ad sacræ doctrinæ praxim tum docendam, tum intelligendam, quotidie tum mea, tum aliorum experientia deprehendo. Comperio & alios vsus apprimè vtiles. Ad agendorum & meditationem, & lectionem, & ad examen nostrarum actionum; quibus tribus exercitationibus debet quisque quotidie suū excitare animum ad rectè agendum. Ad excolendam, parandamque ad bonum regimen mentem tum eorum, qui præsunt; tum eorum, qui ad regimē designātur: ne cum detrimento boni communis ad gubernandum rudes accedant. & eandem necessitatem habent Patres spirituales, & Confessarij. Ad materiā omnem præbendam moralium prælectionum, & collationum, & Academiarum tum in cōuentibus Principum, tum

in

in Cœnobitarum Monasterijs, tum in Clericorum, & laicorum Congregationibus.

Has, & alias, quæ in Proœmio numerantur, huius opusculi utilitates, & commoda deprehendes, si vel summa capita percurras, quæ habes in primo Indice collecta. Lege, vbicũque casus tulerit, vnum, aut alterum in hoc libello præceptum: vera esse intelliges, quæ nõ ad ostentationẽ ingenij nostri, sed ad tuũ seruitium, & ad Reip. Christianæ vtilitatẽ, & ad Dei gloriam, in hac epistola tibi significamus. Habes hic quæcunque optare potes documẽta pro Dei, diuinorumq; cognitione accipiẽda, ac tradẽda; pro summo bono, vltimoq; fine prosequendo; pro rectæ intentionis actione; pro contemplatione, in qua humana fœlicitas est; pro actionibus circa media, Inquisitione, Consultatione, Deliberatione, Iudicio, Electione, Imperio, Executione; pro amicitia ineunda, et conseruãda cũ Deo, cum Rectoribus, cum subditis, cum sodalibus, cum ciuibus, cum exteris; pro Religione, cultuq; diuino; pro muneribus ecclesiasticæ Hierarchiæ; pro Regularibus; pro vsu singulorũ

Sacra-

Sacramẽtorum; pro Iustitia, & gubernatione politica, & œconomica; pro cõmutationibus, & cõtractibus; pro singulis generibus virtutum moralium. Vides quãta commodorum multitudo in vno libello sit? Quoniã hactenus hoc meum erga te obsequiũ latuit in opere maiusculo Introductionis, ac Definitionũ philosophicarũ; nec aduertere potuerunt ij, quorũ non erat animus vt ad conciones, & ad sacrarũ Scripturarum interpretationẽ introducerentur: visum mihi est operæpretium esse, hoc opusculum à maiore Introductionis libro separare; ut sola ethica, politicaq; præcepta in lucem veniant, & appareãt. Hoc ego nũc facio seruus tuus: ut te, bone Lector, ad actionem excitem te dignam, qui es imago Dei. vt excitatus, ad lectionem te conferas librorum, in quibus longè vtiliora, præstantioraq; cõperies. Interim, si tuã salutem amas, caueto à Politicis, quorum præcepta contraria sunt legibus summi Principis Dei. Vale. Neapoli Kal. Febr. M. DC. XXX.

Seruus in Domino
Franciscus Pauonius.

INDEX CAPITVM.

De

De

Significatio quarundam Notarum, quæ in huius operis citationibus habentur.

a. *articulus.*
c. *caput, canon.*
C. *Codex.*
d. *disputatio, distinctio, definitio.*
DD. *Doctores.*
Decc. *Decretales.*
Deff. *Definitiones.*
Dist. *Distinctio.*
ff. *Digesta.*
Impp. *Imperatores.*
l. *liber, lex.*
n. *numerus.*
p. *propositio, punctum.*
P. *Pars.*
PP. *Papa, Patres.*
q. *quæstio.*
r. *regula.*
rr. *regulæ.*
seq. *sequens.*
seqq. *sequentia.*
§. *paragraphus.*
t. *tomus, textus.*
titt. *tituli.*
v. *verbum.*

DE

DE ETHICIS, POLITICISQVE actionibus,

Siue

De Prudentia.

Procemium.

De Ethicæ, Politicæq; ratione, et operis huius ordine, ac vsu.

1

T ratione naturali, et diuina Fide certũ est Hominem à Deo procreatũ ad contemplandum diuina. a Hominis etiam melior pars est intellectus, ac mens: mentis autem vltima perfectio, contemplatio est. contemplatio autem

a *Arist.* 10. *Eth.c.*7.8.

illa optima,quæ circa opti-
mum intelligibile, verumq;
verſatur : quale Deus eſt.
Eſt autem vnumquodque
ad ſui perfectionem, bo-
numque vltimum aſſequē-
dum: vt propenſio indicat,
quam quodque habet ad
bonum ſuum.eſt igitur Ho-
mo ad contēplandū Deum.
Ad Dei contemplationem
habendam, enitendum ho-
mini eſt, tum eam, quæ in
hac mortali vita haberi po-
teſt;tum illā beatam, quam
ipſius Dei dono futuram
ſperamus in cælo.Porrò ne- 2
que Dei contemplationem
quis aſſequi poteſt,niſi eam
appetat; neque appetere,
niſi cognoſcat; habeatque
præterea quæ neceſſaria sūt
ad viuendum. vita enim
corporis neceſſaria eſt, vt
homo ſit. Tria igitur ſunt
ad contemplationē media:
vita corporis, diuini boni
cognitio, volūtas eius boni.
b Vita corporis, cōmodaq;
eius

b *Leg.S.Th. 4.de Regim. Princ.c.2.3. Ariſt.8..Eth. 1.& lib.10. c.vlt.*

eius vitæ conſeruatio, aliorum ſocietatem requirit; vt parentum, à quibus corpus progignatur, & alatur; vt ciuium, à quibus vitæ neceſſaria inuicem exhibeantur. Societatem exigit doctrina, ſine qua diuini boni cognitio haberi non poteſt. Non eſt autem voluntas, amorque in diuinum bonum, vt par eſt: vbi voluntas eſt, & amor erga ſenſibilia, quæ ad boni diuini aſſecutionem non referuntur. corrumpit enim viſibilium amor amorem diuinorum. *c* Neque vero vita corporis degitur, vt neceſſarium eſt degi; neque diuini boni cognitio accipitur, ut par eſt accipi; niſi recta ſit hominum, quibus cum uiuitur, multitudo, ac ſocietas. Medium igitur ad commodè uiuẽdum, commodeq; diuinorum cognitionem accipiendum, eſt bona ſocietas: *d* medium

c *S. Aug. de Amic. cap.5. tom.4. Baſilius in Aſcet.c.7. Ariſt.8.Eth. c.1.*

d *S. Ambr. 1.off.c.24.*

ad ſummi boni amorẽ habendum, ac retinendum, eſt bonus affectus. *e* Societatis autem, affectuſq; bonitas, eſt rectitudo, conformitaſq; cum recta ratione. 3
Vt enim in rebus ſenſu carentibus, operationum regula eſt ea propẽſio, quam quidque ſecum natam habet in bonum suum; utque in uiuentibus ſenſitiuis regula appetendi, ac ſe mouendi, eſt eius boni ſenſitiua cognitio, quod cuique animali congruum eſt: ita in agentibus per intellectũ, quales homines ſunt, actionum, appetituſque intellectualis regula, honeſti boni cognitio eſt. Vim autem ad cognoſcendum honeſtum habemus quiſque à Deo congenitã in mentibus noſtris. ut ergo & uniuerſa multitudo, & quilibet è multitudine rectè ſe habeat, ut hominem decet; conformandus eſt affectus,

e Vid. S. Th. 4. de Regim. Princ. c. 23. & Ariſt. 7. Poſt. c. 14. & 15.

ac

ac proinde actiones ex affe-
ctu promanantes, cum recta
4 ratione. Recta autem mul-
titudinis, ut multitudo eſt,
ratio, eſt recta ratio eius, qui
multitudinem regit. Nulla
enim multitudo rectè ſe
habere ſine rectore poteſt:
cui ſinguli pareant. ut rectè
ſe habere corpus nõ poteſt
ſine capite, à quo motus eſt,
& influxus in ſingula mem-
bra. Rectoris eſt multitu-
dini bonum cõmune pro-
ponere, atque ad illud ſin-
gulos dirigere: ut rationis,
ac mentis eſt, in quoque ho-
mine bonum cuique pro-
ſequẽdnm oſtendere, ut ad
illud cuiuſque actiones re-
ferantur. Ea recta ratio,
quæ eſt in Principe ad mul-
titudinem dirigendam in
bonum commune, Pruden-
tia politica nominatur. quæ
uerò in quoque eſt, ad ſuas
actiones referendas in ſuum
honeſtum, ethica pruden-
tia eſt. Vltimum autem,

 opti-

optimumque honestum, est diuinorum contemplatio, ut supra dictum est.

Est autem operæpretium 5
actionum genera cognoscere, quæ ad summum bonũ à recta ratione dirigendæ. ualet enim ea cognitio ad inuestiganda præcepta, legesque Prudentiæ. Cum ergo finis hominis sit diuinorum contemplatio; ad eam autem cõsequendam opus sit medijs; media autem in praxim, usumque uenire debeant: hinc intelligimus tria esse prima actionum genera, circa quæ Prudentia uersari debet; unum circa finem, aliud circa media, tertium circa usum medio- 6
rum. Præcipuæ circa finem actiones tres: Ipsa finis cognitio; Voluntas in finem cognitum, amor, & intentio illius; Possessio finis, quæ quatenns circa ultimũ hominis finem uersatur, Contemplatio est summi boni.

Tres

Tres quoque actiones sunt circa media: Inquisitio mediorum apprehendēdo fini congruentium; Iudicium de medio maximè cōgruo; Electio, ac uoluntas eius medij. Circa usum mediorum, ac praxim, actiones sunt duæ: Imperium, ad usum impellēs; & Vsus ipse. de quarum actionum ratione, naturaque in Summa Ethicæ, & in prima Introductionis Parte dictum est.
7 Media porro ad contemplationē summi boni præcipua duo, ut supra dictum est, Societas aliorum, & Corporis usus. Aliorum societatem corrumpit iniuria; quatenus aliorū ius lædens, amicitiam dirimit, quæ est uinculum societatis. conseruat autem societatē Iustitia, quatenus iuri uniuscuiusque debitum tribuit. Bonum autem, rectumque corporis usum, ac sensuum, corrumpere solent duo:

Timor tẽporalis mali, auertens animum à recta ratione, honestique prosecutione; & Concupiscentia temporalium bonorum, impellens animum ad prosequendum ea, quæ rectæ rationi contraria sunt. Firmat autem contra immoderatum timorem animum Fortitudo; contra concupiscentiam immoderatam Temperantia. Vt ergo societas aliorum, & usus corporis rectè se habeant, sintque media Honesto congruentia, finiq; ultimo, qui est summi boni possessio: tres illæ actiones, quæ circa media sunt, Inquisitio, Iudicium, Electio, debẽt maximè circa trium illarum uirtutum moraliũ materiam uersari, Iustitiæ, Fortitudinis, Temperantiæ. Tria igitur illa actionum genera, quæ sunt circa media, singula rursum in tria genera diuiduntur trium illarum uirtutum moraliũ.

Scien-

8 Sciendum autem finem, alium ultimum, alium non ultimum esse. Habent enim rationem finis eæ rationes boni, in quas motus, actionesque terminantur. Terminantur autem motus, actionesque hominis, ut experimur, non solum in finem ultimum, qui est summi boni possessio; sed etiam in bona alia, quæ boni summi rationem non habent. neque tamen mali sunt ij motus, & actiones, si bona, ad quæ terminantur, ad bonum ultimũ referri possunt, & hominis animus, qui ad ea tendit, non tendat tanquam ad finem ultimum ad illa, aut modo fini ultimo non congruenti. ita nihil sæpè cogitantes de fine ultimo, multa iustè, temperatè, fortiter agimus. Est ergo recta ratio finis, medij, & usus, non solum respectu boni summi; sed etiam respectu aliorum bo-

norum, quæ bono ſummo
congrua ſunt. Septem igi-
tur illa actionum genera,
finis cognitio, intentio, poſ-
ſeſſio, inquiſitio mediorũ,
iudicium, electio, impe-
rium, vſus; non ſolum ad
bonum ſummum, ſed ad
alia quoque bona ſpectant.
Quare dum de ijs ſeptem
actionum generibus in hac
diſtinctione agemus; intel-
ligendi ſumus illas nos ad
ſolum boni vltimi explici-
tum reſpectum non reſtrin-
gere, ſed agere de ijs mo-
dò in communi, modò cum
reſpectu explicito ad bo-
num vltimum; modò cum
reſpectu explicito ad bona
non vltima, implicitum ta-
men ad bonum vltimum
reſpectum habentia. Eſt au- 9
tem earum actionum do-
ctrina duplex, altera ſpe-
culatiua, altera practica.
ſpeculatiua doctrina in
Ethicæ ſumma, primaque
noſtræ Introductionis Par-
te

te tradita eſt. nunc agendum de doctrina practica, quæ Prudentia eſt. Actiones porrò propriè practicæ ſunt Imperium, & Vſus. Iubet enim Imperiũ actionum praxim, Fac, inquit, Amato, Legito, Contemplator, Eligito, Iubeto. Vſus autem eſt ipſa praxis, præcepti exercitium. Omnia autem actionum genera, quatenus ad praxim venire debent; ſub Imperium cadunt, & ipſemet actus imperij. nam antequam vlla actio ab vlla animi potentia exerceatur; ſi in vſu rationis ſumus, eaq; fiat cum deliberatione; ſemper antecedit actus imperij, quo mens illam iubet fieri: vt ipſa nos docet experientia noſtra. Præcepta autem, legeſque omnes, ſunt actus Imperij: eademque Prudentia nominãtur. Duplex autem eſt Prudentia: altera ethica, quæ cuiuſque actio-

nes, moreſque inſtituit; altera politica, quæ ſuis præceptis multitudinem regit. De vtriuſque præceptis in hoc opuſculo dicendũ eſt.

Modus autem agendi is 10
erit. Præcepta Prudentiæ in decem, & tria capita diſtinguemus: tribus, ac decem actionũ generibus reſpondentia. quæ ſunt: Finis cognitio, Amor, Intentio, Contemplatio, Inquiſitio, Iudicium, Electio, Imperium, Vſus, Amicitia, Iuſtitia, Fortitudo, Temperantia. In quoque autem capite leges erunt tum ethicæ, tum politicæ; ideſt, tum ad ſui cuiuſque regimen, tum ad multitudinis directionem ſpectantes. Cum autē multitudinis regimen aliud ſpirituale ſit, aliud temporale: pro vtroque regimine leges tradētur, quas è libris tum Canonici, & Eccleſiaſtici, tũ Ciuilis Iuris, ſummatim colligemus.

Porrò

11 Porrò præter præcipuum vſum, ad quem hæc ſcribimus, interpretandarum Scripturarum; habere hoc opuſculũ poteſt vſus alios. Primum, ſi cui libuerit ad parandam materiam concionibus ſacris, in commodam methodum colligere ſententias omnes de agendis, quæ inter legendum, aut interpretandum diuinos libros, aliosve Scriptores, occurrerint: habet certos locos, ordine diſpoſitos, huius opuſculi Definitiones; in quos eas ſententias conferat; vt ipſi promptæ ſint ad omnem vſum. Nos quidem ſecundum harum definitionum ordinem cogitamus, ſi Deus tempus, & otium dederit, colligere omnes ſentẽtias diuinorum librorum. vt ſingulis definitionibus omnes, quotquot in diuinis libris deprehenderimus eiuſdem intelligẽtiæ ſentẽtias, ſubſcribamus, *Vſus.*

ita

ita ſingulæ definitiones omnium ſibi ſubſcriptorum eiuſdem ſententiæ textuum interpretationes erunt: & omnes eidē definitioni adſcripti textus, eam definitionem auctoritate diuina confirmabunt. Quod magnas, vt nemo non videt, cōmoditates habebit. Ideo nunc à citatione ſacrarum Scripturarum abſtinemus: ne non citantes omnes, quia nondum omnes vidimus; ab ea, quam cogitamus, molitione, methodoque deficiamus. Interim totum ius Canonicum, quantum noſtra tenuitate potuimus, harum definitionum ordine complexi ſumus. vt definitionum ſententijs tanti Iuris auctoritas ſit: & eius Iuris doctrinam hac noſtra methodo diſtingueremus, ad introducendum via facillima tyrones ad ſtudiū tam vtilis doctrinæ; & ad indicandum ordinem, qui

nobis

nobis visus est non incongruus ad prælegendum, interpretandumq; Ius illud. Cæterum, ne eadem ethica, politicaue præcepta, sæpius repeteremus; quamuis aliqua ad plura huius opusculi capita attineant; maluimus sub vno tantum capite collocare. Quare si quod præceptũ videbitur in aliquo capite desiderari: illud in alijs capitibus est inquirendum, aut in prima Parte Introductionis in sententijs de virtutum, ac vitiorum actionibus.

12 Secundus huius opusculi vsus esse posset, ad Collationes habendas de ethicis, politicisq; actionibus. Nam siue Episcopis Clerum, siue Rectoribus Regulariũ suos Religiosos, ad vitam Dei cultoribus, sacrisque Ministris congruam; siue Principibus suos Magistratus, aliosve ad regẽdum aptos, ad regimen instituere vo-

luntas fuerit: offerimus collationum materiam breui methodo collectam: si hoc opusculo vti, quam alijs maioribus libris, maluerint.

Tertius vsus est, ad suggerēdum catalogum actionum. Debet enim quisque proponere sibi eas actiones, quas agere oportet & vt homo est, & vt muneri cuicunque præpositus. ne errare contingat, quia ignorat; & ab honesto deficere. esse ergo cuique debet liber aliquis, quasi catalogus agendorum. Congruus ille & exercitationi lectionis spiritualis, & examinandæ cōscientiæ, & memoriæ obligationum sui cuiusque officij renouandæ. Nos huius Operis definitiones suggerimus, quasi catalogū agendorum. quæ illud habent commodi non contemnendi, quod in singulis alij libri, auctoresque citantur; qui de eisdem agendis agūt 13

co-

copiosius,& præclarè. Ad eorum librorum lectionem vehementer hortamur. hauries enim ex ijs veram & Ethicam,& Politicam. Nam vera Ethica, Politicaq; non est, quæ verum finem non habet. Libri autem omnes, quos citamus, ferè Sanctorum Patrum sunt: qui actionum præcepta, quæ proponunt, ad verum finem dirigunt. Aristotele quoque vtimur, qui, quanquam in Politicorum libris cautè legendus, minus tamen habet periculi: quia non aliorum traditionem sequi, sed assequi nititur veritatem. Potuisset & Seneca referri, & Epictetus Philosophus, alijque his similes: sed quia exiles visi sunt, ac abiecti, cum pingui, nobilique Catholicorum Patrum doctrina comparati; ab eorum citatione abstinuimus. nam quid Ethnicos cõsectamur; qui tot libros habemus in
Christi

Chriſti Eccleſia, ſapientia ſcriptos diuina?

Illud etiam commodum 14
proponendũ videtur, quod ex his definitionibus petere quis poſſit. Quod, ſi cui ſtatuta, canones, inſtructiones, leges condere contigerit; earum definitionum lectio laborem minuet. nam & materiam indicant, & nonnullum ordinem, & auctores, quos conſulere non eſt inutile.

De Ethicarum, ac Politicarum actionum præceptis, & legibus.

Caput Primum.

De Dei, diuinorumque cognitione accipienda.

1 Ei cognitionem accipiendā esse. *a* Nam finis omnium est Deus. Finis autem est actionum humanarum prima regula, finisque cognitio primum principium est in omnibus agendis. Igitur si Dei cognitio non habeatur, intolerabiles in humanis actionibus errores contingere necesse est. *Trid. sess.3. & sess.23. de Refor. c.1. PP. de consecrat. d.4. à c.54.*

a 1. *Par. d.1. n.37. S.Thom. 1.p. q.103. a.2. et 1.2. q.1. a.8. & q.3. Ambr. 1. off. c.26. & l.2. c.2.*

2 *b* Primam in puerorum animis cognitionem esse debere cognitionem Dei. Finis enim cognoscēdus est actionum antequā ad actiones aggrediare. Præcognoscendus ergo Deus a pueris est

b *S. Carolus Borrom. vit. l.8. c.1.*

est cum primū rationis vsu pollere incipiunt, & agere humano modo. *Def.praeced.* & *Concil.Later. sub Leon.X.sess.9.c.7.*

c S.Carolus Borr. in vita l.8.c.1. S.Ambros.1. offic.c.26.

3 c Esse in omnibus debere curam primam ad synceram Catholicæ Fidei doctrinā accipiendam, tradendamque. Est enim ea doctrina diuina, vt omnia probāt argumenta; præstantissimè sentiens de Deo, deque agendis; & modo facillimo prima eruditionis tradens rudimenta ad Deum, agendaque cognoscenda. *Gratianus, Valēt.Theod.Imperatores tit.1. C.de Sum.Trin.* & *Fide Cathol.* & *sequent.Triden.sess.2.3.4. Pius* IV. *in bul.celebr.Conc.Trident.* & *Trid. sess.24.de Reform.c.3.* & *sess.25.de Purgat.* & *Decr.* & *Dist.96.c.4.* & *d.97.c.1.* & *Decc.lib.5.tit.7.de Hæreticis.*

4 Publicas de Fide cōtentiones arcendas esse. Ne detur in rudibus errorū occasio. *Marcian. Imper.l.3.C.de sum.Trinit.* & *Fide Cath.* & *c.Quicunque l.6.de Hæret.* §.*Inhibemus.*

5 Christiani rudes ab Infidelium, præsertim Iudæorum, & Hæreticorum commercio cauento, quantum fieri potest. ne sit erroris periculum. *Decc.l.5.tit.6.*

de

de I*udæis,& Sarac.& tit.7.de Hæreticis.*

6 *d* Publicè Fidem profitentor iuxta Ecclesiæ formam omnes Ecclesiæ Ministri, Ludimagistri, Concionatores, Lectores sacræ Scripturæ, ac Theologiæ, Medici, Impressores librorum, & alij; à quibus periculum esse possit errorum disseminandorum. Ea enim diligentia multum valet ad illibatè conseruandam Catholicam doctrinam. *Trid.sess.24. de Refor.c.1.12. & sess.25. de Refor. c.2.Pius* IV. *in Bull.* I*niunctum nobis,&c.Conc.Carthag.*IV *.d.23.c.2. Toletan.*XI*. d.23.cap.6.Pelag.Pap. d.100.c.1.&* I*o.Pap.ibid.c.4.Greg. 1.q.7.c.9.*

d *S.Carolus Borr.vit.l.8. c.1.*

7 Picturis vititor, & sacris Imaginibus ad rudem populum de diuinis mysterijs instruẽdum. Valent enim ad diuinorum intelligentiam sensibilia. *Trid.sess.25. de sacris* I*mag.*

e *S. Carolus Borr.vit.l.8. c.1. S.* I*gnat.p.4. c.7.*

8 *e* Primam Principum curam esse debere Ludimagistrorũ procurationem, ad inserendam puerorum animis Dei, & agendorum cognitionem, aptissimorum. Primam enim pueri eruditionem à Ludimagistris accipiunt: à qua eruditione pendent rectæ virorũ actio-

Vid.Basil.in Ascet.c.15. Arist.7. Pol. c.17.& l.8. c.1. I*ustin. in procem.ff. §.* I*llud verò.*

actiones; vt intelligitur ex ijs, quæ supra dicta sunt. *Trid. sess.* 5. *de Reformat. c.* 1 *&* *sess.* 23. *cap.* 18. *Eugen.* II. *d.* 37. *can.* 12. *Concil. Lateranen. & PP. in Decr. l.* 5. *tit.* 5. *de Magistris. Vlpian. l.* 2. *ff. de vac. & excus. mun.*

f S. *Carolus Borr. vit. l.* 8. *c.* 1.

9 f Nullus esto Ludimagister, qui ludum aperiat: quin ante à viris doctissimis, ac sanctissimis coram ipsis Principibus, de doctrinæ synceritate, ac sufficiētia, & de morum probitate, testimonium accipiat; fueritque satis instructus, & intelligens in modo tradēdi pueris & diuinorum cognitionem, & præcepta morum, & eruditionē litterarum. *Theod. et Valens Impp. l. vnica C. de studijs liber. lib.* 11. *Trident. sess.* 23. *cap.* 18. *Valent. Imp. l. vn. C. de profess. qui vrb. constan. lib.* 12. *Gordian. Imp. l.* 2. *C. de profess. & Med. lib.* 10. *Iustinian. Imp. l.* 7. *C. eo. Valentin. Imp. l.* 10. *C. eo.*

g *Vid. nostrā Instruct.* 5. S. *Ignat. p.* 4. *c.* 7. §. 2. *& litt.* C. *Ex Arist.* 7. *Polit. c.* 17. *et lib.* 8. *c.* 1. *& Eth.* 10. *c.* 9.

10 g Instructiones scribuntor iussu Principum, & leges pro Ludimagistris, de ratione tradendæ pueris doctrinę de Deo, de agendis, de litteris humanis. Id enim, quod tanti interest, non est Ludimagistrorum arbitrio committendum. *c. Quia nonnullis, & c. Super*

per

per specula de Magistris.

11 Academiæ sunto iussu Principum de actionibus Ludimagistrorum. In quibus præsit doctissimus aliquis, & sanctissimus; qui Ludimagistros collationibus, & tradendæ doctrinæ de Deo, de agendis, de litteris humanis, prælusionibus exerceat, iuxta Principum instructiones ac leges. Nam tanti momēti magisterium Magistros exercitos exigit. Ad eā diligentiam breui totius Christianæ Reip. reformatio consequeretur. *Ex c. Quia nonnullis, & c. Super specula De Magistris.*

12 *h* Doctrinæ Christianæ scholæ sunto in Parochialibus Templis, *i* in Cœnobijs, k in Scholis litterarijs, in Seminarijs, in Carceribus, in Triremibus, in compitis, in priuatis domibus: ad quas pueri, ac rudes accedere cogātur, ad prima Fidei Catholicæ rudimenta percipienda. *Trid. sess. 5. de Refor. c. 2. & sess. 24. de Reform. c. 4. 7. Concil. Maticen. c. Vt quisque De vit. & honest. cler.*

13 *l* Instructiones scribuntor de Christianæ Doctrinæ tradendæ modo iuxta præscriptū Episcoporum: eædem illæ sunto in quaque Diœcesi: deq; illis Clericorum,

h *Bellar. vit. c. 36.* *S. Car. Borr. vit. l. 8. c. 1. 6.* *S. Ignat. p. 5. c. 3. §. 3. & litt. B.*

Vide nostrā Instr. 17. de modo trad. Doct. Christ.

i *S. Ign. exa. c. 4. §. 25. & Par. 3. c. 1. §. 20.*

k *S. Ign. p. 4. c. 7. §. 2. & c. 16. §. 2.*

l *S. Ign. p. 4. c. 8. §. 6. & litt. F.*

Vide Bellar. & nostram Instr. 17.

ricorum, & aliorum operariorum Academiæ habentor; è quibus apti Christianæ Doctrinæ Magistri producantur. *Trid. sess. 24. de Refor. c. 7.*

m *S. Ignat. p. 4. c. 16. §. 3.*

14 *m* Sacras ad populū conciones esse crebras debere. Valent enim ad instruendum populum de diuinis. *Trident. sess. 24. de Reform. cap. 4. & Concil. Magunt. can. 25.*

n *De modo concionandi vid.* Instr. *nostram 16. &* Introd. *Par. 3. d. 8. et* In*dicem rerum in 1. & 3. Par.* Introd. *& S. Ignat. p. 3. c. 1. lit. S. & p. 4. c. 8. §. 3. & lit. B. C.*

15 *n* Sacras conciones ad populum credendorum solum, & agendorum eruditionem habere debere. Cætera enim vana sunt, si finem sacrarum concionum spectes: qui est cognitio diuinorum, & instructio de agendis. *Trid. sess. 5. de Refor. c. 2. & sess. 24. de Reform. c. 4. 7. & Hier. d. 36. c. 3. & d. 37. c. 4. 14.*

16 Episcoporum curam esse concionandi, & Concionatores instruendi, & approbandi; & inducendi populum ad audiendum verbum Dei. Facilis autem instruendi cōcionatores modus est, Instructiones scribere de modo concionandi; & secundum illas collationibus, ac declamationibus exercere concionaturos. *Trid. sess. 5. de Refor. c. 2. & sess. 23. de Reformat. c. 1. & sess. 24. c. 4. 7.*

Concil.

C*oncil.Lateran.ſub* I*nnoc.*III. *c.*3. *de Hæret.*§.4.*&* *ſub Leo.X. ſeſs.*11.

17 Quorumcunque curā animarum habentium munus eſſe, plebem ſibi commiſſam paſcere verbo Dei. Id enim & ſalutis neceſsitas, & muneris ratio expoſcit. *Trid. ſeſs.*5.*de Reform.c.*2.*&* *ſeſs.*22.*de ſacrif.Miſs.c.*8. *et ſeſs.*23. *c.*1. *&* *ſeſs.*24 *de Refor.c.*7. *&* *PP.* VI.*Syn.in Truſ.can.*19.

18 *o* Ad concionandum ne accedito indoctus, nec zelum non habens animarum, nec vitio aliquo laborans, *p* nec non callēs rectum modum concionandi. A miniſterio, ſi quis ſecus ſe habuerit, remouetor. Si quis admonitus nō ſe correxerit, plectitor. Res enim maximi momenti eſt ad Chriſtianam pietatem verbū Dei. *Trid.ſeſs.*5.*de Refor.c.*2. I*ſid. d.*23. *can.*3. *Petrus* 8.*q.*1.*c.* 12. *Benedictus* XI. *Extr.* I*nter cunctas l.*5. *de Priuil.Lateran.ſub Leone X. ſeſs.*11.

o *S.*I*gn.exa. c.*3.§.6.

p *S.*I*gn.exa. c.*4.§.25.

19 *q* Magnam eſſe oportere in prædicando diuino verbo prudentiam. Ne ſileas, cum loqui oportet; ne loquaris, cum ſilendum eſt; ne non ſit ſermo cum fructu. *d.*43.*c.*1. *&* *ſeqq.* *&* *d.*44. *c.*1. *&* *d.*45.*c.*18. *&* 8.*q.*1.*c.*12.

q *Greg.* 2. *Paſt.c.*4. *Baſilius in Reg.breu. q.*208.

r 1. Cor. 3. 2.

20 *r* Esse diuinum verbum cum facilitate, ac sermonis simplicitate cõmunicandum. vt populus discat diuina, vt proficiat ad salutem. *Greg. 20. Moral. c. 1. Hadrianus Pap. d. 37. c. 6. Trident. sess. 5. c. 2. de Refor. & sess. 24. c. 7. & dist. 38. c. 12. 13. 15.*

21 Ad eorum, quæ in prædicatione, dicuntur, auctoritatem, non esse eruditionem Gentilium afferendam, sed sacram: nisi interdum ad Infidelium vanitatem reuincendam. *Aug. d. 37. c. 13.*

s S. Ign. *Par. 3. c. 1. §. 21. & Ex. c. 4. §. 25. et p. 4. c. 8. §. 3. & p. 10. §. 3.*

22 *s* Academiæ sunto Concionatorum. In ijs ars rectè concionandi traditor: & secundum eã Tyrones exercentor, instruuntor, corriguntor. Nam quodcunque quidem ministerium, sed in primis sacrum concionandi munus, eam exigit diligentiam. *Ex Trid. supra def. 16.*

t *De modo diuina medit. vid. nostram Instr. 12. Materiæ habentur variæ in lib. nostr. Medit. pro statu cuiusque.*

23 *t* Diuinorum meditationẽ inducẽdam in omnes esse. Valet enim diuinorũ meditatio ad acutius intelligẽda ea, quæ ad Deum spectant, & cognoscendum, & possidendum. *Ex PP. et ipso Arist. 10. Eth. & 7. Polit. c. 3. 14. 15.*

u *De modo exerc. spirit. vide librum S. Ignatij Loyolæ, et nostr. Instr. 13. & 14.*

24 Statas horas quotidie, *u* Statos dies singulis annis, esse cuique debere tum Cænobitæ, tum sæcu-

ſæculari, ad excolendum, exercē-
dumq; animum meditationibus diuinorum. Quod enim maioris momēti negotium eſſe nobis poteſt; quam quod eſt ad Dei, agendorumq; cognitionem acquirendam? Meditationum, quas exercitia ſpiritualia vocant, vſus, quātum hactenus experti ſumus, efficax ſemper fuit ad animorum renouationem remedium cum magna ſuauitate coniunctum. *Hieron.d.*36.*c.*3. & *Paulus* III. *in Bull.confirm. Lib.exercit.S.*Ignat.& *Paulus V.in Bull.*Indulg.*pro relig.*

25 Statum tempus quotidie impendendum in lectione librorum ad Dei cognitionem, agendorumq; directionē facientium. Habentur enim in ijs libris iam inuenta, digeſtaque, ad quæ nos noſtra meditatione non niſi longo tempore, ac fortaſſe nunquā, perueniremus. *Gelaſ.Pap.d.*15.*c.*3. *Hieron.d.*36.*c.*3.*Greg.d.*44.*c.*6.*Paſchalis Pap.*2.*q.*7.*c.*60.

26 *x* Ab impiorum libris de religione diſputantium caueto. Periculum enim eſt erroris, ac falſæ doctrinæ hauriēdæ. *Pius* IV. *in Bull. Dominici gregis, ann.* 1564. *Leo* I. *ep.*93.*c.*15. & *Concil.Later. ſub Leone X.ſeſs.*9.*c.*7.

x *S.Carolus Borrom. vit. l.*8.*c.*1. *Vide* Indicē *libr.probib. Ne ſacri libri legantur vulgares vide ibid.* & *Concil.Laod. c.*59.

27 Videto ne non cautè legas libros merè politicos, ideſt, de prudentia, actionibuſq; humanis tractantes nullo cum ordine ad veram religionem, & ad vitam æternam. Ne non aſſueſcas æterna bona intendere, & vileſcas in actionibus. *Ex PP.*

y *S. Carolus Borr. ſup. Vide* Indicē *lib. prohib.* S. I*gnat. p.* 4. *cap.* 5. *E.* & *c.* 13. *§.* 2.

28 *y* Obſcœnorum, vanorũq; lectionem fugito. Illa enim animum ad obſcœna pelliciunt: hæc impediunt à contemplatione diuinorum, ad quam cōditi ſumus: vtraque diſtrahũt mentem à Dei cognitione, et ab agēdis. *Pius* IV. *ſupra. Concil. Carthag.* 4. *d.* 37. *c.* 1. *Hieron. ibid. c.* 2. 3. 5. *Raban. ibid. c.* 7. I*ſid. ibid. c.* 15. *Concil. Lateran. ſub Leone X. ſeſs.* 9. *c.* 7.

z S. I*gn. p.* 4. *c.* 13. *§.* 1. 3.

29 *z* In eam curā incumbendum, vt habeatur regula, & ad bonos, & ad malos, & ad Scriptores dubios diſcernendum. Magni enim intereſt eam regulā habere. *Vide Gelaſium d.* 15. *can.* 3. & I*ndicem Trident.* & *diſt.* 16. *per totum, vbi receptæ ab Eccleſia Synodi numerantur. Aug. d.* 19. *c.* 6. *Leo.* IV. *d.* 20. *c.* 1.

30 In eam curam incumbendum, vt libri ſacri quam emendatiſsimè imprimantur. Sunt enim regula & credendorum, & agendorum.

dorum. *Trid.sess.4.de edit.libb.*

31 In eam curam incumbendum ne sine auctoris nomine libri de rebus sacris imprimantur. vt caueat quisque à fallendo. *Trid.sess.4.*

32 *a* In eam curam incumbēdum, vt quicunque libri examinentur, probenturque antequam euulgentur. Ne quis in agendis, credendisve error emanet in alios. *Trid.sess.4. Later.sub Leo.X. sess.10.*

a *S. Carolus Borr.vit.l.8. c.1. S.Ignat. p.3. c.1.§.18. & p.4.c.6.lit.O. & p.7. c.4. §.11.*

33 *b* Hæreticorum libri prohibētor. Ne veram diuinorum cognitionem corrumpant, deprauétque religionem. *Impp.Arcad. & Honorius l.11. C.de Episc. aud. Theod.& Valentin.Impp.l.5. C.de Hæret.& Man. Leo I. ep.93.c.15. vide PP. apud Bellar.de laicis lib.3. cap.20.*

b *S. Carolus Borrom. vit. l.8.c.1. S.Ignat. p.4. c.5.lit.E. & c.14.§.1. & lit.A.*

34 *c* Obscœni, vanique libri prohibentor. Ne morum corruptio, & impedimentum irrepat ad cognoscendum diuina. *c. Legant 37.dist.*

c *S. Carolus Borr. in vita l.8.c.1. S.Ignat.p.4. c.5. lit.E. & c.13.§.2.*

35 *d* Esto frequens, & attentus auditor verbi Dei. Mirum enim quantum valet vox viua, ad rerum cognitionem inserendum, & animum permouendum. *August. 1.q.1.c.94. Carthag. IV.*

d *S.Ign.p.4. c.7. §. 2. & c.16.§.1.*

Chriſti Eccleſia, ſapientia ſcriptos diuina?

Illud etiam commodum 14
proponendũ videtur, quod ex his definitionibus petere quis poſſit. Quod, ſi cui ſtatuta, canones, inſtructiones, leges condere contigerit; earum definitionum lectio laborem minuet. nam & materiam indicant, & nonnullum ordinem, & auctores, quos conſulere non eſt inutile.

DEFINITIONES.

De Ethicarum, ac Politicarum actionum præceptis, & legibus.

Caput Primum.

De Dei, diuinorumque cognitione accipienda.

1 Ei cognitionem accipiendã esse. *a* Nam finis omnium est Deus. Finis autem est actionum humanarum prima regula, finisque cognitio primum principium est in omnibus agendis. Igitur si Dei cognitio non habeatur, intolerabiles in humanis actionibus errores contingere necesse est. *Trid. sess. 3. & sess. 23. de Refor. c. 1. PP. de consecrat. d. 4. à c. 54.*

a 1. Par. d. 1. n. 37. S. Thom. 1. p. q. 103. a. 2. et 1. 2. q. 1. a. 8. & q. 3. Ambr. 1. off. c. 26. & l. 2. c. 2.

2 *b* Primam in puerorum animis cognitionem esse debere cognitionem Dei. Finis enim cognoscẽdus est actionum antequã ad actiones aggrediare. Præcognoscendus ergo Deus a pueris est

b *S. Carolus Borrom. vit. l. 8. c. 1.*

est cum primũ rationis vſu pollere incipiunt, & agere humano modo. *Def. præced. & Concil. Later. ſub Leon. X. ſeſs. 9. c. 7.*

c S. Carolus Borr. in vita l. 8. c. 1. S. Ambroſ. 1. offic. c. 26.

3 c Eſſe in omnibus debere curam primam ad ſynceram Catholicæ Fidei doctrinã accipiendam, tradendamque. Eſt enim ea doctrina diuina, vt omnia probãt argumenta; præſtantiſsimè ſentiens de Deo, deque agendis; & modo facillimo prima eruditionis tradens rudimenta ad Deum, agendaque cognoſcenda. *Gratianus, Valẽt. Theod. Imperatores tit. 1. C. de Sum. Trin. & Fide Cathol. & ſequent. Triden. ſeſs. 2. 3. 4. Pius IV. in bul. celebr. Conc. Trident. & Trid. ſeſs. 24. de Reform. c. 3. & ſeſs. 25. de Purgat. & Decr. [illegible] & Diſt. 96. c. 4. & d. 97. c. 1. & Decc. lib. 5. tit. 7. de Hæreticis.*

4 Publicas de Fide cõtentiones arcendas eſſe. Ne detur in rudibus errorũ occaſio. *Marcian. Imper. l. 3. C. de ſum. Trinit. & Fide Cath. & c. Quicunque l. 6. de Hæret. §. Inhibemus.*

5 Chriſtiani rudes ab Infidelium, præſertim Iudæorum, & Hæreticorum commercio cauento, quantum fieri poteſt. ne ſit erroris periculum. *Decc. l. 5. tit. 6.*

de

de I*udæis, & Sarac. & tit. 7. de Hæreticis.*

6 *d* Publicè Fidem profitentor iuxta Ecclesiæ formam omnes Ecclesiæ Ministri, Ludimagistri, Concionatores, Lectores sacræ Scripturæ, ac Theologiæ, Medici, Impressores librorum, & alij; à quibus periculum esse possit errorum disseminandorum. Ea enim diligentia multum valet ad illibatè conseruandam Catholicam doctrinam. *Trid. sess. 24. de Refor. c. 1. 12. & sess. 25. de Refor. c. 2. Pius* IV. *in Bull.* I*niunctum nobis, &c. Conc. Carthag.* IV *. d. 23. c. 2. Toletan.* XI*. d. 23. cap. 6. Pelag. Pap. d. 100. c. 1. &* I*o. Pap. ibid. c. 4. Greg. 1. q. 7. c. 9.*

d S. *Carolus Borr. vit. l. 8. c. 1.*

7 Picturis vititor, & sacris Imaginibus ad rudem populum de diuinis mysterijs instruẽdum. Valent enim ad diuinorum intelligentiam sensibilia. *Trid. sess. 25. de sacris* I*mag.*

e S. *Carolus Borr. vit. l. 8. c. 1. S. Ignat. p. 4. c. 7.*

8 *e* Primam Principum curam esse debere Ludimagistrorũ procurationem, ad inserendam puerorum animis Dei, & agendorum cognitionem, aptissimorum. Primam enim pueri eruditionem à Ludimagistris accipiunt: à qua eruditione pendent rectæ virorũ actio-

Vid. Basil. in Ascet. c. 15. Arist. 7. Pol. c. 17. & l. 8. c. 1. Iustin. in procem. ff. §. Illud verò.

actiones; vt intelligitur ex ijs, quæ supra dicta sunt. *Trid. sess. 5. de Reformat. c. 1. & sess. 23. cap. 18. Eugen. II. d. 37. can. 12. Concil. Lateranen. & PP. in Decc. l. 5. tit. 5. de Magistris. Vlpian. l. 2. ff. de vac. & excus. mun.*

f S. Carolus Borr. vit. l. 8. c. 1.

9 *f* Nullus esto Ludimagister, qui ludum aperiat: quin ante à viris doctissimis, ac sanctissimis coram ipsis Principibus, de doctrinæ synceritate, ac sufficiẽtia, & de morum probitate, testimonium accipiat; fueritque satis instructus, & intelligens in modo tradẽdi pueris & diuinorum cognitionem, & præcepta morum, & eruditionẽ litterarum. *Theod. et Valens Impp. l. vnica C. de studijs liber. lib. 11. Trident. sess. 23. cap. 18. Valent. Imp. l. vn. C. de profess. qui vrb. constan. lib. 12. Gordian. Imp. l. 2. C. de profess. & Med. lib. 10. Iustinian. Imp. l. 7. C. eo. Valentin. Imp. l. 10. C. eo.*

g Vid. nostrã Instruct. 5. S. Ignat. p. 4. c. 7. §. 2. & litt. C. Ex Arist. 7. Polit. c. 17. et lib. 8. c. 1. & Eth. 10. c. 9.

10 *g* Instructiones scribuntor iussu Principum, & leges pro Ludimagistris, de ratione tradendæ pueris doctrinę de Deo, de agendis, de litteris humanis. Id enim, quod tanti interest, non est Ludimagistrorum arbitrio committendum. *c. Quia nonnullis, & c. Super*

per

per specula de Magistris.

11 Academiæ sunto iussu Principum de actionibus Ludimagistrorum. In quibus præsit doctissimus aliquis, & sanctissimus; qui Ludimagistros collationibus, & tradendæ doctrinæ de Deo, de agendis, de litteris humanis, prælusionibus exerceat, iuxta Principum instructiones ac leges. Nam tanti momēti magisterium Magistros exercitos exigit. Ad eā diligentiam breui totius Christianæ Reip. reformatio consequeretur. *Ex c. Quia nonnullis, & c Super specula De Magistris.*

12 *h* Doctrinæ Christianæ scholæ sunto in Parochialibus Templis, *i* in Cœnobijs, k in Scholis litterarijs, in Seminarijs, in Carceribus, in Triremibus, in compitis, in priuatis domibus: ad quas pueri, ac rudes accedere cogātur, ad prima Fidei Catholicæ rudimenta percipienda. *Trid. sess. 5. de Refor. c. 2. & sess. 24. de Reform. c. 4. 7. Concil. Maticen. c. Vt quisque De vit. & honest. cler.*

13 *l* Instructiones scribuntor de Christianæ Doctrinæ tradendæ modo iuxta præscriptū Episcoporum: eædem illæ sunto in quaque Diœcesi: deq; illis Clericorum,

h *Bellar. vit. c. 36.* *S. Car. Borr. vit. l. 8. c. 1. 6.* *S. Ignat. p. 5. c. 3. §. 3. & litt. B.* *Vide nostrā* I*nstr. 17. de modo trad. Doct. Christ.*

i *S. Ign. exa. c. 4. §. 25. & Par. 3. c. 1. §. 20.*

k *S. Ign. p. 4. c. 7. §. 2. & c. 16. §. 2.*

l *S. Ign. p. 4. c. 8. §. 6. & litt. F.* *Vide Bellar. & nostram* I*nstr. 17.*

ricorum, & aliorum operariorum Academiæ habentor; è quibus apti Christianæ Doctrinæ Magistri producantur. *Trid. sess. 24. de Refor. c. 7.*

m *S. Ignat. p. 4. c. 16. §. 3.*

14 *m* Sacras ad populũ conciones esse crebras debere. Valent enim ad instruendum populum de diuinis. *Trident. sess. 24. de Reform. cap. 4. & Concil. Magunt. can. 25.*

n *De modo concionandi vid. Instr. nostram 16. & Introd. Par. 3. d. 8. et Indicem rerum in 1. & 3. Par. Introd. & S. Ignat. p. 3. c. 1. lit. S. & p. 4. c. 8. §. 3. & lit. B. C.*

15 *n* Sacras conciones ad populum credendorum solum, & agendorum eruditionem habere debere. Cætera enim vana sunt, si finem sacrarum concionum spectes: qui est cognitio diuinorum, & instructio de agendis. *Trid. sess. 5. de Refor. c. 2. & sess. 24. de Reform. c. 4. 7. & Hier. d. 36. c. 3. & d. 37. c. 4. 14.*

16 Episcoporum curam esse concionandi, & Concionatores instruendi, & approbandi; & inducendi populum ad audiendum verbum Dei. Facilis autem instruendi cõcionatores modus est, Instructiones scribere de modo concionandi; & secundum illas collationibus, ac declamationibus exercere concionaturos. *Trid. sess. 5. de Refor. c. 2. & sess. 23. de Reformat. c. 1. & sess. 24. c. 4. 7.*

Concil.

Concil.Lateran.sub Innoc.III. *c.3. de Hæret.*§.4.*&* *sub Leo.X.sess.*11.

17 Quorumcunque curā animarum habentium munus esse, plebem sibi commissam pascere verbo Dei. Id enim & salutis necessitas, & muneris ratio exposcit. *Trid.sess.5.de Reform.c.2.& sess.22.de sacrif.Miss.c.8. et sess.23. c.1.& sess.24 de Refor.c.7.& PP.* VI.*Syn.in Trus.can.*19.

18 *o* Ad concionandum ne accedito indoctus, nec zelum non habens animarum, nec vitio aliquo laborans, *p* nec non callēs rectum modum concionandi. A ministerio, si quis secus se habuerit, remouetor. Si quis admonitus nō se correxerit, plectitor. Res enim maximi momenti est ad Christianam pietatem verbū Dei. *Trid.sess.5.de Refor.c.2.* I*sid. d.23. can.3. Petrus* 8.*q.*1.*c.* 12. *Benedictus* XI. *Extr.* I*nter cunctas l.5. de Priuil.Lateran.sub Leone X. sess.*11.

o *S.*I*gn.exa. c.3.§.6.*

p *S.*I*gn.exa. c.4.§.25.*

19 *q* Magnam esse oportere in prædicando diuino verbo prudentiam. Ne sileas, cum loqui oportet; ne loquaris, cum silendum est; ne non sit sermo cum fructu. *d.43.c.1.& seqq.& d.44. c.1.& d.45.c.18.&* 8.*q.1.c.*12.

q *Greg.* 2. *Past.c.4. Basilius in Reg.breu. q.208.*

r 1. Cor. 3. 2.

20 *r* Esse diuinum verbum cum facilitate, ac sermonis simplicitate cōmunicandum. vt populus discat diuina, vt proficiat ad salutem. *Greg. 20. Moral. c. 1. Hadrianus Pap. d. 37. c. 6. Trident. sess. 5. c. 2. de Refor. & sess. 24. c. 7. & dist. 38. c. 12. 13. 15.*

21 Ad eorum, quæ in prædicatione dicuntur, auctoritatem, non esse eruditionem Gentilium afferendam, sed sacram: nisi interdum ad Infidelium vanitatem reuincendam. *Aug. d. 37. c. 13.*

s S. Ign. Par. 3. c. 1. §. 21. & Ex. c. 4. §. 25. et p. 4. c. 8. §. 3. & p. 10. §. 3.

22 *s* Academiæ sunto Concionatorum. In ijs ars rectè concionandi traditor: & secundum eā Tyrones exercentor, instruuntor, corriguntor. Nam quodcunque quidem ministerium, sed in primis sacrum concionandi munus, eam exigit diligentiam. *Ex Trid. supra def. 16.*

t *De modo diuina medit. vid. nostram* Instr. 12. *Materiæ habentur variæ in lib. nostr. Medit. pro statu cuiusque.*

23 *t* Diuinorum meditationē inducēdam in omnes esse. Valet enim diuinorū meditatio ad acutius intelligēda ea, quæ ad Deum spectant, & cognoscendum, & possidendum. *Ex PP. et ipso Arist. 10. Eth. & 7. Polit. c. 3. 14. 15.*

u *De modo exerc. spirit. vide librum S. Ignatij Loyolæ, et nostr.* Instr. 13. & 14.

24 Statas horas quotidie, *u* Statos dies singulis annis, esse cuique debere tum Cænobitæ, tum sæcu-

sæculari, ad excolendum, exercē-dumq; animum meditationibus diuinorum. Quod enim maioris mométi negotium esse nobis potest; quam quod est ad Dei, agendorumq; cognitionem acquirendam? Meditationum, quas exercitia spiritualia vocant, vsus, quātum hactenus experti sumus, efficax semper fuit ad animorum renouationem remedium cum magna suauitate coniunctum. *Hieron.d.*36.*c.*3. & *Paulus* III. *in Bull.confirm. Lib.exercit.S.*Ignat.& *Paulus V.in Bull.*Indulg.*pro relig.*

25 Statum tempus quotidie impendendum in lectione librorum ad Dei cognitionem, agendorumq; directionē facientium. Habentur enim in ijs libris iam inuenta, digestaque, ad quæ nos nostra meditatione non nisi longo tempore, ac fortasse nunquā, perueniremus. *Gelas.Pap.d.*15.*c.*3. *Hieron.d.*36.*c.*3.*Greg.d.*44.*c.*6.*Paschalis Pap.*2.*q.*7.*c.*60.

26 *x* Ab impiorum libris de religione disputantium caueto. Periculum enim est erroris, ac falsæ doctrinæ hauriēdæ. *Pius* IV. *in Bull. Dominici gregis, ann.* 1564. *Leo* I. *ep.*93.*c.*15. & *Concil.Later. sub Leone X. sess.*9.*c.*7.

x *S.Carolus Borrom. vit. l.*8.*c.*1. *Vide* I*ndicē libr.prohib. Ne sacri libri legantur vulgares vide ibid.* & *Concil.Laod. c.*59.

27 Videto ne non cautè legas libros merè politicos, ideſt, de prudentia, actionibuſq; humanis tractantes nullo cum ordine ad veram religionem, & ad vitam æternam. Ne non aſſueſcas æterna bona intendere, & vileſcas in actionibus. *Ex PP.*

y *S. Carolus Borr. ſup. Vide* Indicẽ *lib. prohib. S.* I*gnat. p.* 4. *cap.* 5. *E. &* *c.* 13. *§.* 2.

28 *y* Obſcœnorum, vanorũq; lectionem fugito. Illa enim animum ad obſcœna pelliciunt: hæc impediunt à contemplatione diuinorum, ad quam cõditi ſumus: vtraque diſtrahũt mentem à Dei cognitione, et ab agẽdis. *Pius* IV. *ſupra. Concil. Carthag.* 4. *d.* 37. *c.* 1. *Hieron. ibid. c.* 2. 3. 5. *Raban. ibid. c.* 7. I*ſid. ibid. c.* 15. *Concil. Lateran. ſub Leone X. ſeſs.* 9. *c.* 7.

z *S.* I*gn. p.* 4. *c.* 13. *§.* 1. 3.

29 *z* In eam curã incumbendum, vt habeatur regula, & ad bonos, & ad malos, & ad Scriptores dubios diſcernendum. Magni enim intereſt eam regulã habere. *Vide Gelaſium d.* 15. *can.* 3. *&* I*ndicem Trident. & diſt.* 16. *per totum, vbi receptæ ab Eccleſia Synodi numerantur. Aug. d.* 19. *c.* 6. *Leo.* IV. *d.* 20. *c.* 1.

30 In eam curam incumbendum, vt libri ſacri quam emendatiſsimè imprimantur. Sunt enim regula & credendorum, & agendorum.

dorum. *Trid. sess.4.de edit.libb.*

31 In eam curam incumbendum ne sine auctoris nomine libri de rebus sacris imprimantur. vt caueat quisque à fallendo. *Trid.sess.4.*

32 *a* In eam curam incumbẽdum, vt quicunque libri examinentur, probenturque antequam euulgentur. Ne quis in agendis, credendisve error emanet in alios. *Trid.sess.4. Later.sub Leo.X. sess.10.*

33 *b* Hæreticorum libri prohibẽtor. Ne veram diuinorum cognitionem corrumpant, deprauẽtque religionem. I*mpp.Arcad. & Honorius l.11.* C.*de Episc. aud. Theod.& Valentin.*Impp.*l.5.* C.*de Hæret.& Man. Leo* I. *ep.93.c.15. vide PP. apud Bellar.de laicis lib.3. cap.20.*

34 *c* Obscœni, vanique libri prohibentor. Ne morum corruptio, & impedimentum irrepat ad cognoscendum diuina. *c. Legant 37.dist.*

35 *d* Esto frequens, & attentus auditor verbi Dei. Mirum enim quantum valet vox viua, ad rerum cognitionem inserendum, & animum permouendum. *August.* 1.*q.*1.*c.*94. *Carthag.* IV.

a *S. Carolus Borr.vit.l.8. c.1. S.Ignat.p.3. c.1.§.18. & p.4.c.6.lit.O. & p.7. c.4. §.11.*

b *S. Carolus Borrom. vit. l.8.c.1. S.Ignat. p.4. c.5.lit.E. & c.14.§.1. & lit.A.*

c *S. Carolus Borr. in vita l.8.c.1. S.Ignat.p.4. c.5. lit.E. & c.13.§.2.*

d *S.Ign.p.4. c.7. §. 2. & c.16.§.1.*

de Consecrat. d. 1. *c.*63.

36 A curiositate abstinendum esse in audiendo verbo Dei. Interrumpit enim, & impedit diuinorum cõtemplationem, & pietatem erga diuina. *Par.* 1. *d.* 13. *n.*87.

37 Diuini verbi difficultatibus, si quæ inter audiendum occurrerint, ne deterritor: sed auditum præbeto docilem Deo, vt credas; qui nec falli potest, nec fallere. Nisi enim credideris, non intelliges. Intelliges autem, cum credideris, argumenta esse innumera difficultates dissoluentia. *Aug. d.* 9. *can.* 5.

38 e Non esse à Ministro verbi Dei proponenda populo, quæ aut vana sunt, & humanum inuẽtum, aut populi captum superãt, aut ingerunt dubia. Ne Dei cognitio aut syncerè nõ instilletur, aut impediatur in rudibus, aut perturbetur. *Trid. sess.* 24. *de Refor. cap.* 7. *Concil. Nannet. d.* 24. *c.* 5. *Petrus* 8. *q.* 1. *c.* 12.

39 f Non esse vllo modo tolerandos à Principibus satores errorum. Pessumdedit enim doctrina non sana multorũ Rerumpublicarum non solum orthodoxam Fidem, sed mores etiam, & obser-

e *S. Gregor.* 3. *Past. c.* 5. *Caiet.* 3. *p. q.* 60. *a.* 5. *ad* 1.

f *Arcad. &* *Hono.* Impp. *l.* 3. C. *de Hæret. & Manich.* *Theod. et Valentin.* Impp. *l.* 5. C. *eo.* *Gratianus, Valentin. & Theo.* Impp. *l.* 2. C. *de sum. Trin. et Fide Cath.*

obseruantiam in Principes, & pacis tranquillitatem. 1.*q.7.per totum.* & 23.*q.4. d c.38.* & *q.5. c.43.44.* & *q.7.* & *Decc.lib.5.tit.7. de Hæreticis,* & *c.Nouerit De sent. excom.* & *lib.6. tit de Hæreticis,* & *Clement.l.5.eo.tit.* & *Extrau. Copiosus De Iud. ac Sarac.* & *Extrau. Ad certitudinem l.5. de sent.excom. Toletan.*VI. *can.3. Lateranen.sub Innoc.*III. *c.3. de Hæreticis.*

40 Esse puniendos, &, vt ad Fidem redeant, cogendos eos, qui Christianam Fidem cum Baptismo receptam deseruere. Plectendi enim sunt à suis Principibus facinorum rei. *Tolet.*IV. *d.45.c.5.Aug.23.q.4.c.38.et q.6.7.* & *Decc.l.5.tit.7.de Hæreticis,et l.6. tt.de Hæret.* & *de Schismat. et Extr. Copiosus De Iud. ac Sarac. vide Impp.* & *PP. alios apud Bellarm.de laicis l.3.c.21.*

41 Qui Christianam Fidem deseruit, non esse ad Fidelium communionem recipiẽdum, nisi publicè errorem abiurarit. vt ita Ecclesiæ satisfaciat. 1.*q.7. c.21. 22.* & *Decc.l.5.tit.7. de Hæreticis,* & *Leo* I. *ep.85.86.*

42 Infideles ad Fidem cõuersos, tuendos, ac fouendos esse. vt ad Fidem cæteri alliciantur.

Extrauag. Dignum l.5. de Iudæis, & Paulus III. *Extrau. Cupientes Iudæos.*

43 Cauendum à doctrina, quā Ecclesia Romana non recipit. Nam extra veræ Ecclesię doctrinam est, quæ cum Ecclesia Romana doctrina non sentit. 24.*q.* 1. & *q.*3. *c.*39. & *Decc. l.5. tit.7. de Hæreticis.*

g *S.Ign.p.*3. *c.*1. §.2. & *p.*4.*c.*4.§.6.

44 *g* Sunto crebra cum familiaribus de Deo, diuinisque colloquia. Iis enim mens nobilior efficitur, & excitatur ad clariorem cognitionem Dei. 44. *dist. c.*6. *Ambr.* 1.*off.c.*22.

45 Animi puritatem procurato. Præcipua enim est dispositio ad diuinorum, & litterarum cognitionem accipiendam. *S.Ignat. p.*4.*c.*6.§.1.

h *S.Ign.p.*4. *c.*2.& *c.*12. §.3. *et p.*10. §.3. *Vide Ambr.* 1.*offic. c.*26.
i *Rom.*1.
k *Vid.Instr.* 6.*c.*3. *Bellar.opusc. de Ascensione mēt. in Deū. et in vit.c.*38

46 *h* In humanas, ac naturales disciplinas incumbito. Versantur enim illę in rerum creatarum cognitione. *i* A creaturarum autem cognitione erigimur in cognitionem Dei. nam creaturæ quæque, diuinæ perfectionis effecta, & participationes sunt. *Trid. sess.*23. *de Refor.c.*18. *et Patres d.*37.*à c.*8. *Theod.Imp.l.vnica* C.*de stud.liber. vrb.Rom.lib.*11.

47 k Esto quisque diligens,

vt

vt siue mẽte, siue sensibus in creaturarũ cognitione versetur; ipsas creaturas intueatur vt imagines Dei. Mirum enim quantum ea cogitatio potest ad Dei cognitionem apprehendam. *Ex Salom. Sap.13.& Paulo Rom.1.*

48 *l* Esto latinæ, græcæ, hebraicæ linguæ studium. *m* His enim potissimum linguis humanarũ disciplinarum, ac in primis authentici diuinæ doctrinæ libri conscripti sunt. Multum autem interest ad perfectam doctrinarũ intelligentiam, probè tenere eam linguam, qua illę scriptæ à primis Scriptoribus fuere; vt in 3. Parte dicetur. *Dist.37.c.10.& Clement. Inter solicitudines l.5. Trid. sess.5. de Refor.c.1.*

l *S.Ign. p.4. c.5. §.1. & c.6. §.5. & D. & c. 12. §.2.*

m *Bellarm. vit. c.33.*

49 *n* Magnum esse debere Principum studium in disciplinarum Gymnasijs, & Academijs instituendis, & conseruandis, & honorandis. Magni enim interest Rerumpublicarum habere ciues litteratos. Regũtur enim, & conseruantur Respublicæ consilio, & prouidentia: quæ non sunt in rudibus. Præterquam quod excoluntur animi doctrinis, & barbariem deponunt. Quantus autẽ splendor est Rerumpublicarum

n *S.Ign.p.4. c.11.*

S.Th. de Regim.Princip. l.1.c.13.

Arist.7.Pol. c.17.et lib.8. c.1. & Eth. l.10.c.9.

ciues habere humanos, & cultos? *Theod.& Valens Impp l.vnica C.de studijs liber. lib.11. Trid. sess.23.de Reformat.c.18. Eug II.d.37.c.12. Decc.l.5.tit.5.de Magist.*

o S.Ign p.4. c.6.§.6. Iustinianus Imp. l.7. C. de profess.& med.lib.10.

50 *o* Seligendos esse doctissimos quosque prudentissimorum iudicio, ac suffragio, in Professores, ac Præfectos Academiarum litterarium. Vt enim fortes gignuntur fortibus: ita litterati è litteratis prodeunt. *Trid. sess.23. de Refor.c.18.*

p Is apud Sinas vsus. Iustin. Imp. in proœm. ff. §. Incipite, et in procem. Instit.§.fin.

51 *p* Vnus ad litterarum studia stimulus esto, Nulli magistratum vllum demandare, qui non fuerit in Doctoris, seu Magistri gradum admissus. *Trid.sess.23.de Reform.c.18.& sess.24.de Reform. c.8.12.16.18.*

q S.Ign.p.4. c.6. lit.L.& §.17.et c.15.

52 *q* Vnus ad litterarum studia stimulus esto, litteratorum Gradus instituere; nullumque ad maiorum disciplinarum studia, nec ad vllum gradum admittere, non diligenter de anterioribus disciplinis examinatum, & approbatum. *Ita plur.Academiæ.*

53 Vnus ad litterarum studia stimulus esto, nulli beneficium ecclesiasticum vllum conferre: qui non fuerit in Doctoris gradū admissus. *Trident.sess.7.de Refor. c.3.*

c.3. & sess.22.c.4. & sess.23.cap.18.

54 Caueto, quantum fas fuerit, ab alijs curis, quo tempore ad studia litterarum incumbendũ est. Non est enim potens ad hauriendam doctrinam, vt oportet, animus alijs occupationibus intentus. *S. Ignat. 4. par. c. 6. §. 3.*

55 *r* Prælegendi quamque facultatem modus præscribitor iudicio sapientum: quem quisque Professor sequi teneatur. Ne auditores operam perdant, si eam Professori non methodico impenderint. *Iustin. Imp. in procem. ff. §. Et primo quidem.*

r *Vide librũ studiorum Societ. Iesu, vbi præclarus prę legendi modus, ex S. Ignat. p. 4. c. 13.*

56 Prima Professorum cura esto in quauis facultate securiorem, & magis approbatam doctrinam sequi, & eos auctores, qui eam docent. Ne periculis errorum sit aditus. *S. Ignat. p. 4. c. 5. §. 4. Concil. Later. sub Leone X. sess. 8.*

57 *s* Vna prælegẽdi ratio esto nunquã omittenda: in prælegendis doctrinis humanis dirigere Auditores ad cognitionem Dei; gradu facto ex humanis ad diuina secundum similitudinem, & analogiam. Finis enim humanarum disciplinarum est cognitio Dei, vt supra dictum est. *Hieron. d. 37. can. 10. Concil. Lateran. sup.*

s *S. Ign. p. 4. c. 6. §. 1. & c. 8. lit. A. & c. 12. §. 1. & p. 10. §. 3. Vide Ambr. 1. off. c. 26.*

58 *t* Precepta scholaribus pręscribuntor de ratione, modoque studendi: quæ quantum fieri potest, sint pro quaque facultate eadem in omnibus Academijs. Magni enim interest ad eruditionem accipiendam qua Scholaris ratione in studendo vtatur. *Trid. sess. 23. de Refor. c. 18.*

59 *u* Interrogando, respondendo, disputando, collationes inter se ineundo, scribendoque scholares exercentor. His enim excitamentis radices figit in animis rerum cognitio. *Soc. Ies. in lib. Stud. per totum.*

60 *x* Inter præcipuas Principum curas eam esse debere, vt sanctarum Scripturarum, & sacrorum canonum, & Theologiæ studia vigeāt. Habetur enim per illa cognitio diuinorum; & ad eā propagandam, ac defendendam, syncereq; conseruandum modus. *Trid. sess. 5. c. 1. de Refor. Tolet. IV. d. 38. c. 1. Concil. Lateran. sup.*

61 *y* Esse magnam Principum curam debere ad remouendos è Rep. modos superstitiosos sciendi. vani enim sunt ij modi, & illiciti. 26. q. 5.

62 *z* Eligūtor consilio sapientum libri doctrinæ solidioris, ac secu-

t *Vide nostr. Instr. 6. de modo studendi. S. Ignat. p. 4. c. 5. §. 3. & c. 6. §. 13. 15. & litt. K. L. M. & p. 10. §. 3. Iustin. Imp. in procem. ff. per totum.*

u *S. Ign. p. 4. c. 6. §. 8. & H. I. et §. 10. 11. 12. 16. 17. & litt. O. & c. 13. §. 3.*

x *S. Ign. p. 4. c. 5. §. 1. & littera B. & c. 12. §. 1.*

y *S. Ambros. 1. offic. c. 26. ex Arist. 8. Polit. c. 2.*

z *S. Ign. p. 4. c. 13.*

securioris; qui à Professoribus prælegantur. Nam, ne periculum sit doctrinæ non sanæ, non est hoc singulorum arbitrio relinquendum. *Ex Arist.8.Polit.c.2.*

63 Curato quisque Doctor, vt doctrinam communicet sine inuidia. Imitandus enim Deus, qui vult omnes homines ad sui clarã visionem peruenire. Ergo communicãda doctrina eo modo est, vt per nos non stet, quin auditores multò nobis doctiores euadãt ad gloriam Dei; quæ syncerè intendenda à docentibus est. *Salamon Sap.7.13.*

64 * Totum Christianũ Clerum sacrarum Scripturarum studio esse addicendũ. è Clero enim sunt, qui doctrinam sacram docent, ac docturi semper sunt in populo Christiano. Sacræ ergo doctrinæ ignoratio, quæ contingat esse in Clero, maximum detrimentum faciet in Christiana Republica. Ad Clerum etiam maximè spectat diuinorum contemplatio; qui & dignitate, & religione proximior est Deo. Nõ est autem contemplatio sine præuia diuinorum cognitione. *Trid.sess.5.c.1.de Refor.& sess.23. c.18. Isid.d.23.can.3.et Hier.d.36. c.3.*

* *Ex Leo.* I. *epist.* 10. *ad Flauian.c* 1. 2. *& Concil. Lateran. sub Leo.X.sess.*8.

c.3. & Dist.38.c.8.9. Honor. III. *c.Super specula Ne cler.vel mon. & De Magistris.*

65 In quoque Clero saltem vnus esto, qui Theologiam Clero, & sacras Scripturas interpretetur. Quam interpretationē totus Clerus siue quotidie, siue semel saltem in singulas hebdomadas audire teneatur. Nulla autem vllum occupatio excuset, quin ad interpretationem conueniat. Ea enim præcipua est occupatio Clericorum. *Trident.sess.5.c.1.de Refor.et Honor.* III. *c.Super specula De Magistris, &* I*nnoc.* III. *c.Quia nullus eo.tit.*

66 Positiuus esto Theologiam prelegendi modus, vbi Clerus est rudior: *a* & positiuus liber, qui explicatur. Rudiorum enim mēs argumentorum, & responsionum scholastica cōcertatione confunditur. & tamen etiam rudioribus Theologiæ cognitio tradenda est, si Clerici sint: vt ex dictis intelligitur. *Trid.sess.24.de Refor. c.7. & c.Si quis 37.dist.*

a Positiuus est Catechismus Romanus, & 1. Pars nostr. I*ntroduct.*

67 *b* Collationes apud rudiorem Clerum sunto saltem semel in singulas hebdomadas, horæ saltem spatio, tum de Scriptura sacra, tum de diuinorum Officiorum,

b S.Ign.p.4. c.6.§.10.11. 12.

rum, ac Sacramentorum ritibus, modisque sacra *c* prædicationis, doctrinæque Christianæ ministeria peragēdi, tum de Theologia, tum de Casibus consciētiæ; quarta circiter horæ parte singulis facultatibus tributa; vno legente ex libro quopiam positiuo singulas sententias voce elata, clara, ac distincta ter, quater, pluries, ac omnibus, qui intersunt, sententiā lectam deinceps repetentibus. Is enim Collationum modus videtur omnium facillimus: & induci facilè posset ab Ecclesiasticis Principibus in omnem Clerum, præsertim vbi nullus posset esse supradictarum facultatum professor: & breui magna pareretur in rudiorum Clericorum animis eruditio. *Dist.* 38. *& c Quia nonnullis De Magistris.*

c *S. Ign, exa. c. 4. §. 25. & p. 4. c. 8. C.*

68 Caueto, ne dum ardenter in rerum cognitionem incumbis, intepescat in voluntate pietas, & amor in Deum. Ne cum magis noueris Deum, minus illum glorifices; & euanescas in cogitationibus tuis. *Paulus Rom.* 1.

69 *d* Primum medium esse Missiones ad Dei, diuinorumque veram, ac syncerā cognitionem, præsertim ad Infideles populos, pro-

d *Par.* 1. *d.* 7. *à n.* 10. *& prop.* 677. *Robert. Bell. in vita c.* 26. *S. Carol. vitæ l.* 8. *c.* 6. §. 2. *De Missionibus vide S. Ign. p.* 7.

propagandam. Fides enim, idest, necessaria ad salutem diuinorum cognitio, ex auditu. Quomodo autem audient sine prædicante? Quomodo verò prædicabũt, nisi mittantur? *Paulus Rom.* 10. 14, 15, 17. *Alex.* III. *c. Quam sit laudabile De Iud. & Sarac.*

e Rob. Bell. in vita c. 26. S. Car. Borr. vit. l. 8. c. 1. in fin. S. Ignat. p. 5. c. 3. §. 4.

70 *e* Congruum esse vt prima Episcoporum, ac aliorum Principum cura de Missionibus sit. Nam sine Fide impossibile est placere Deo. Ne ergo tot hominum millia Christi sanguine redemptorum pereant: occurrendum est mittendis prædicatoribus, & ab ijs, ad quos ex officio mittere spectat; & ab ijs, quos charitas magis vrget, quia magis hoc negotium iuuare possunt & opibus, & auctoritate. Quod autẽ opus Principe dignius, quàm Dei cognitionẽ, Christianamq; Religionẽ propagare? *Alex.* III. *supra.*

f Rob. Bell. in vita c. 26.

71 *f* Congruum esse à Principibus viris certa vectigalia, pro Missionum ministris, certaq; stipendia decerni. Qua enim in re magis vtili redditus, pręsertim Ecclesiastici, impendi possunt, quàm in Dei cognitione, Christianaque Fide dilatanda? Id nisi fiat,

fiat, Misſionum opus erit perexiguum. *Ratio*.

72 *g* Congruum eſſe Cógregationem in Chriſti Eccleſia eſſe, virorum ſapientiſsimorum, zelo ardentium animarum, & in Miſsionum opere intelligétium ob experientiam: quorum cura ſit cogitandi de omnibus Miſsionibus,& deliberandi,& eas, mediaque ad illas obeundas,Summo Pontifici ſuggerendi: Principum enim maximæ,plurimæque curæ aliæ id auxilij videntur exigere. *Greg. XV*.

g B. Franc. Borgia in vita.

73 Videri Fideles omnes ex charitate chriſtiana teneri ad Miſſionum opus quà precibus, quà ſacrificijs, quà eleemoſynis, quà conſilio, quà opera ipſa,promouendum. Chriſtus enim pro omnibus mortuus eſt, vultq; omnes homines ſaluos fieri: miniſttam autem eotum ſalutis vult Eccleſiam eſſe,& homines ab hominibus iuuari ad veram Dei cognitionem habédam. Quotquot autem in Eccleſia ſumus, ad Eccleſiam pertinemus. Hominibus ergo,præſertim ijs,qui extra Eccleſiam ſunt, è ſufficientibus ad ſalutem auxilijs multum deperit, cum Fidelium cooperatio,miniſte-

ſteriumque detrahitur. Vbi vtilius impendant operam ſuam tot ingenia doctorũ hominum, quos alit Eccleſia; quàm in hominibus ad Dei cognitionem perducendis? *S. Franciſcus Xauer. in litt. & Bellar. in vita c. 26.*

h S. Ign. p. 4. in procœm. littera A. & p. 7. c. 2.

74 *h* Qui doctrinæ præſtantia, qui vitę integritate, qui zelo pollent animarum; qui dexteritatem habent in animis iuuandis; qui cupiditate flagrant acerba pro Criſto patiendi: horum eſto Miſſionũ labor, & opus. Solet enim accidere, vt qui ijs Dei donis carent, multò plus obſint in Miſſionibus, quàm proſint. *Diſt. 38. c. 1. & d. 45. & c. Cum ex iniuncto De Hæreticis.*

i S. Ign. p. 7. c. 2. §. 2.

k De Miſſionum ratione vid. S. Ignat. in Conſt. Soc. par. 7.

75 *i* Instructiones præſcribũtor ijs, qui mittendi ſunt, & operi congruentes, & perſonis, ad quas eſt eundum. *k* Scribent autem Inſtructiones expertiſsimi quique, & in Miſsionum arte intelligentiſsimi. Opus enim tanti momenti non eſt ſine directione arbitrio cuiuſque committendũ. *Soc. Ieſu in Reg. Miſſ. et Claud. Aqu. in Inſtr.*

76 Non vi, ſed amore Infideles eſſe ad Chriſti Fidem pertrahendos. Nam propriæ mẽtis conuer-

uerſione, diuina operante gratia, homo quiſque credēdo ſaluatur. *Toletan.*IV. *d.45.c.5. & Decc.l.5. tit.6. De Iudæis, & Sarac.*

77 *l* Ii, quorum inſtitutum eſt Miſsiones obire, ab ijs miniſterijs remouentor, qui perpetuos, certoq; loco addictos Miniſtros requirunt. Non videntur ergo addicendi Choro, vel certis Eccleſijs, aut curæ Monialium. *Paul.*III. *Iul.*III. *Greg.*XIII. *in Bull.confir.Soc.*Ieſu.

l *S.*I*gn. p.6. c.3.§.4.5.6.*

78 In Miſsionibus ad terras Fidelium, vt Dei, quæ accipitur, cognitio ſit perſeuerans, vtque propagetur in poſterum: Congregationes inſtituuntor, ac ſodalitia; quorum præcipua cura ſit Chriſtianæ Doctrinæ: Collationū quoque in quolibet Clero vſus perpetuus relinquitor de Theologia poſitiua, de ſacra Scriptura, de conſcientiæ Caſibus; vt ſupra dictum eſt. *Deff. præd. & vſus in Miſſion.Soc.*Ieſ.

79 *m* Seminaria ſunto adoleſcentium ſelectæ indolis, & ad pietatem propenſæ, ex Infideliū nationibus accitorum. Vbi illi ijs diſciplinis, eaque pietate, ac moribus informentur: quales decent initiandos Sacerdotio, & mittendos

m *S.* I*gnat. p.4. procem. litt.A.*

dos

dos ad Dei cognitionem dissemi nandam. Sæpè enim accidit aliquibus nationibus, vt ab exteris Sacerdotibus iuuari non posſint; siue quia non eſt eorum copia, siue quia externi non amantur, siue quia ijs latere in perſecutionibus non eſt facile. *Trid. ſeſs. 23. de Refor. c.* 18. *Greg.* XIII. *Romæ.*

80 Eſto medium ad diuinorum cognitionem propagandam, editio librorum, ad eum vſum accommodatorum. Sunt autem ei vſui accommodati libri ſcholaſticè ſcripti, pro ſcholis, ac viris eruditis: ſcripti poſitiuè, pro rudioribus: editis lingua materna, pro illiteratis: ſchedulæ, formulæque; vt breuiores quædam doctrinæ ad omnes perueniant: *Vſus Eccleſiæ.*

81 Eſto magnus modus, ſunto magnæ ſententiæ, quibus diuina enunciantur. Eſt enim Deus magnus, omni noſtra enunciatione, intelligentiaque maior. *Eccleſiaſticus c. 43. in fin.*

n *S. Ign. p.* 4. *c.* 12. *§.* 1. 4. 82 *n* Cauento Clerici ab earum doctrinarum ſtudio, quæ ad ſacros Eccleſiæ Miniſtros non pertinent. Doctrina enim ſacra, quam habere Eccleſiæ Miniſtri tenētur, totum hominem requirit,

rit,& mentem ab alijs cogitationibus liberam. Abstinendum ergo Clericis est à studio Iuris ciuilis, quod magnopere occupat studentium mentem, & ad curas temporalium pertrahit, à quibus Clerici debẽt abhorrere. *Hieron. d.37.c.3. & dist.38. & Alex.* III. *c.Non magnopere Ne cler.vel mon. & Honor.* III. *c.Super specula De Priuil.& Bonif.* VIII. *c.Statutum, & c.Vt periculosa l.6. Ne cler. vel mon.*

83 *o* Præcipuum Sacerdotum studium esto sanctarum Scripturarum, & sacrorum Canonum. In his enim libris sunt ea, quæ docere populum debent de credendis, deque agendis. *Tolet.* IV. *d.38.c.1.4.5.6.7.*

o *S.Ign.p.4. c.5.B.*

84 *p* Sacerdotes omnes ante quam initientur teneri tantũ eruditionis habere, quantũ opus est ad sacrificium corporis,& sangui nis Christi conuenienter offerẽdum Deo. Ad hunc enim finem initiantur. Debent ergo apti esse fini conuenienter consequendo antequam initientur. Omnino autem inepti videntur esse, nisi & ritus nouerint offerendi: & Dei Maiestatem,cui offertur; & populi necessitates, pro quibus offer-

p *S.Thom.in Addit. q.36. a.2. Vide Gregor. Past.p.1.c.1.*

offertur; & diuina dona, pro quorum impetratione, gratiarumq; actione peragitur; & ipsa diuinissimi sacrificij mysteria; & oblationis valorem, ac sanctitatem; & principalis offerentis, ideſt, Iesu Christi, cuius ipsi Ministri sunt, excellētiam. Dedecet enim tantum sacrificium sine horum cognitione peragi. *Diſt.* 36. *&* *diſt.* 38. *c.* 5.

q *S.Thom. in Addit. q.* 36. *a.* 2. *Vide Greg. Paſt. p.* 1. *c.* 1.

85 *q* Sacerdotes omnes antequam initientur, teneri tantum eruditionis habere, quantū opus eſt ad instruendum populum de credendis, & agendis, vt in gratiam veniat cum Deo, & æternā salutem consequatur. Ad eum enim finem Sacerdos initiatur, .. per sacrificium mediator sit .ter homines, & Deum. Mediaoris autem eſt scire cū vtraque arte loqui, easque ad amicitiam rahere. Non poteſt autem homo n Dei amicitiam venire, nisi nouerit & credenda, & agenda pro ea amicitia consequenda, & conseruanda. Hæc igitur ipsa nosse Sacerdotes oportet cum initiantur, vt alios docere possint. *Conc. Nannetense d.* 24. *c.* 5. *Hieron. d.* 36. *c.* 3. *Tolet.* 4. *d.* 38. *c.* 1. *&* VII. *Syn. d.* 38. *c.* 6. *Trid. ſeſs.* 23. *c.* 14. *de Ref.*

86

86 *r* Sacerdotes omnes ante quam initientur teneri tantum eruditionis habere, quantum eſt ad Sacramenta, præſertim pœnitentiæ, ritè, conuenienterq; miniſtranda. Ad hoc enim poteſtatem accipiunt, cum initiantur. * Non decet autem eam poteſtatem eſſe otioſam. Iudex autem eſt Sacerdos animarum, & iudicium exercet, cum Pœnitentiæ Sacramentum miniſtrat. magna autem requiritur in animarum cauſis iudicãdis ſcientia. *Diſt.36. & d.38.c.5. Trid. ſeſs.23.c.14. de Refor.*

r *S.Thom. in Addit. q.36. a.2.*

* *Tridēt. ſeſs. 23.c.16. de Refor.* *S. Thom. in Add. q. 17. a.2. ad 2.*

87 *s* Epiſcoporum opus eſſe Clericorum, antequam Sacerdotes initientur, eruditionem. Ipſi enim ſunt Paſtores, ipſi in Eccleſiaſtica Hierarchia Magiſtri cæterorum. *Trid. ſeſs.23. de Reform. c.18. Tolet.* IV. *d.38.c.2. Carthag.* III. *d.38.c.7. Can. Apoſt.57.*

s *S.Thom. in Addit. q. 36. a.2.*

Caput

Caput Secundum.

De Amore in bonum ſummum.

ſiue

De vltimo fine proſequendo.

88 ESse Deum diligendum ſuper omnia. Obiectum enim amoris eſt bonum. quò ergo bonum eſt maius, eò exigit magis amari. Deus autem ſummum bonum eſt, ac principium, è quo eſt quicquid aliquam boni rationem habet. Vnde etiam eſt vt Deus ſit omnium finis, ac perfectio. Perficiuntur enim omnia, quatenus aliquod bonũ participant. omne autem bonũ à Deo eſt. Quicquid igitur diligit perfectionem, finẽque ſuum; Deum diligat neceſſe eſt, vt vltimam perfectionem, ac finem. Deus autem eſt infinitè perfectus. infinitum ergo amorem poſtulat. Igitur diligendus ſuper omnia. *Baſil. in Aſcet. c. 2. & c. Charitas eſt De pœnit. d. 2.*

89 *a* Liberalem eſſe debere amo-

a S. *Carolus Borr. in vita l. 8. c. 8.*

amorem in Deum. Quid enim retribuas ei, qui suum pro nobis Filium verum Deum in fratrem, in pretium, in cibum, in præmiũ largitur? *c. Charitas* 2. *De Pœnit. c.*2.

90 *b* Perpetuum esse debere amorem Dei. Est enim Deus bonum æternum: & nobis tamdiu bonum, quamdiu sumus. Nam quod sumus, à Deo sumus. *c. Charitas*, & *c. Radicata*, & *c. Valida De Pœnit. d.*2.

b *Carolus supra.*

91 *c* Fortem esse debere amorem in Deum. vt omnem timorem superet, etiam mortis. *c. Charitas* 2. *de Pœnit. d.*2.

c S. *Carolus Borr. in vita l.*8. *c.*8.

92 *d* Esse omni diligentia procurandam, excitandam, in nobis, in cæteris, voluntatem, & amorem in Deum: eam in omni actione, quantum fieri potest, renouandam. Est enim Deus, qui summum est bonum, vltimus nostrarum actionum finis: à quo eæ magnam bonitatem recipiunt, si ad eum à nobis referantur: à quo si auertantur, peccatum committitur. Principium autem dirigendi actionem in bonum aliquod, est amor in illud. Facimus enim actiones quascunque facimus, vt bonum aliquod assequamur, aut

d S. *Carolus sup.*

conseruemus, quod amamus. Amandus ergo Deus, vt perfectę sint actiones nostræ. *Aug. de Amic. c. 11. tom. 4. et c. Illa anima, c. Charitas 3. §. Hæc est De Pœnit. d. 2.*

e S. Carolus *Borr. in vita l. 8. c. 8.*

93 e Esto desiderium Deo placendi vehemens, insatiabile, solidum, & immotum. Tale enim desiderium exigit magnificentia, & gloria Dei, & immensa, quæ ab eo accipimus, bona. *Basil. in Reg. breu. q. 157.*

94 Desiderium Deo placendi, intelligenti, & continua magnificentiæ, & gloriæ Dei contemplatione, & cogitationibus synceris, indesinentique bonorum, quæ à Deo accepimus, memoria, comparari. Non enim fertur voluntas in incognitum. *Basil. in Reg. breu. q. 157. 172. 212.*

95 Procurandam semper esse, conseruandamq; nostrarum voluntatum cum diuina voluntate conformationē. Est enim is actus maxima amoris actio. Quoniam Deus nihil habet maius, ac melius sua voluntate. Volumus autem, amamusq; diuinam voluntatem, cum ei voluntati nostram voluntatem conformamus. *Basil. in Reg. breu. q. 211. & c. Si enim De Pęnit. d. 2.*

96 Esse

96 Esse omni conatu in diuinorum pręceptorum obseruationem incumbendum. Nam sine ea non potest esse amor in Deum. *Basil.in Reg.br.q.*213.

97 *f* Toto conatu contendendum in diuinam gloriam procurandam, & amplificandam. Est enim diuina gloria quæque diuinæ bonitatis cōmunicatio, præsertim ea, qua Dei ipsius cognitio tribuitur. Quæque autem effecta imagines quædam sunt, ac similitudines principiorum suorum. Est igitur diuina gloria quædā diuinæ bonitatis imago, & imitatio, & quasi splēdor quidam ab infinita luce promanans. Est proinde gloria Dei diuinum bonum. Quisquis autem amat, vult amico bonum ei cōgruum. Velle igitur debemus Deo gloriam, bonum diuinę bonitati maximè proprium. *c. Cum sanctam De Pęnit.d.*2.

f S. *Ignat. in Const.per totum. signatè par.*4.*c.*16. §.4. S.*Car.in vita l.*8.*c.*8.

98 In diuinorum morum imitationem incumbendum: nisi haberi velimus non amantes Dei. Amantis enim est, amici in se mores exprimere. Quisquis prototypum amat, non potest non eius imaginē diligere. Iubemur autē Dei mores in nobis exprimere.

mere. Deum igitur non amat, qui illud in se efficere non amat. *Basil. in Reg. breu. q. 162. & c. Similem Dei De Pœnit. d. 2.*

99 Amandos homines esse, nō solum Deum. Sunt enim omnes homines imagines quædam Dei, & amicabiles Deo. Qui autem imaginem non amat, & amicum, quem videt: deprehenditur nō amare prototypum, nec amici amicum, quem non videt. *Basil. in Ascet. c. 3. & c. Charitas est §. Corpus De Pœnit. d. 2.*

100 Regula amoris in alios esto modus, quo nos amamus ipsi. Non enim apparet alia verior, ac certior alios amandi mensura. *Ex Arist. 9. Eth. c. 8.*

101 Eodem amore, quo nos ipsos, amandos alios esse. Præcipuus enim noster in nos amor est; quatenus sumus imagines, & amicabiles Deo. Imagines autem Dei, & Deo amicabiles omnes homines sunt. *Basil. in Reg. breu. q. 162. 163. et c. Charitas §. Proinde De Pœnit. d. 2.*

102 Ab amore, quo nos amamus vt imagines Dei, Deoque amicabiles, nō esse vllum hominem, neque inimicum excludendum. Est enim etiam qui nobis ini-

inimicus ſit, imago Dei, Deoque amicabilis. *Baſil. in Reg. bre. q. 163. 176. & c. Charitas 2. §. Non illi De Pęnit. d. 2.*

103 *g* Eſſe in amore noſtro ordinem debere. Eſt enim Deus diligendus ante omnia, tum nos ipſi, tũ cæteri; & in cæteris prius ij, qui cum Deo, tum qui nobiſcum magis coniuncti ſunt. *c. Ita ne 32. q. 5. & c. Valida eſt De Pęnit. d. 2.*

g *Vide* 1. *Par.* I*ntrod. diſt.* 9. *à pr.* 1537.

104 Inuitamentum ad Deum amãdum eſto: quamcunque rem intueare, quacunque vtare, eam vt donum, ac beneficium Dei, vt amorem erga te Dei, agnoſcere. Verè enim & viſibilia omnia, & Angeli, & Chriſtus, & Eccleſia, & Sacramenta, & gratiæ ornamenta, & Deus ipſe, dona ſunt in nos Dei. *Roman.* 8. *Matth.* 5. *Pſal.* 90. *Hebr.* 1. *Deuter.* 32. *Cor.* 1.

105 Inuitamentum ad homines amandos eſto: eos vt imagines Dei, vt Deo amicabiles, vt Ieſu Chriſti ſanguine redẽptos intueri. Tales enim verè ſunt omnes homines. Eſtque ea conſideratio nobiliſsima, & homine Chriſtiano digna. *Baſil. in Reg. br. q.* 160. *S. Th.* 2. 2. *q.* 95. & *c. Non illi De Pęn. d. 2. Leo Pap. c. Odio* 86. *diſt.*

106 Amoris in Deum exercitatio esto: Siue manducamus, siue bibimus, siue aliud quid agimus; omnia in nomine, ideſt, secũdum imitationem Domini nostri Iesu Christi facere. [Eſt enim Iesus Christus Deus homo, auctor diuinæ amicitiæ, ac salutis æternæ, Pater noster. Par eſt ergo nos eius membra, eius filios, eum in omni nostra actione imitari: hoc eſt, nos ita in omni actione gerere, ac si Christus essemus; ideoque eam agere, quia Deus homo Iesus Christus egit illam. Mãducauit enim Iesus Christus, bibit, dormiuit, ambulauit, cogitauit, locutus eſt, aliasque hominum actiones egit; acerba quoque, laboresque subiuit. *Basil. in Reg. breu. q. 195. 196.*

h *Aug. Enchir. c. 121. & tract. 7. in 1. Can. Ioan.*

107 *h* Amoris in Deum exercitatio esto: Siue manducamus, siue bibimus, siue aliud quid agimus; omnia in nomine, ideſt, in obsequium Domini nostri Iesu Christi facere. Dominus enim Iesus Christus Creator noster, & auctor salutis, exigit à nobis eũ amorem, vt ei nos redonemus. *Paulus Colos. 3. 17.*

i *Lege S. Ign. in l. exerc. in contempl. ad amor. excit. & nostram Med. de arte amãdi Deũ.*

108 *i* Ad excitandnm in nobis amorem Dei: Esto crebra

de

de diuinis beneficijs meditatio. Nihil enim magis ad amandum mouet, quàm intelligere te amari. Intelligimus autem nos à Deo amari, ex eius in nos beneficijs, ac donis. *Basil. in Reg. breu. q.* 157. 172. 212.

109 Ad excitandum in nobis amorem Dei, esto crebra de diuinis perfectionibus contemplatio. Amatur enim in omnibus pulchritudo, ac species. Deus autē quatenus summè perfectus, pulchritudo est infinita. *Basil. sup.*

110 k Vt ex Dei pulchritudine amorem in te excites Dei: Dei pulchritudinem vt tuum bonum considerato, quippe cuius visione æterno tempore frueris in cælo. Radix enim amoris in alia, est amor in nos ipsos. *Sum. Eth. d. 2. q. 2. prop. 6. de Amic.* §. 3.

k *Arist.* 8. *Eth. c.* 5.

111 Vt in te, vt in alijs amorem concites Dei: de diuinis in nos beneficijs, deq; diuinis perfectionibus esto sermo in conuentibus familiaribus, in concionibus ad populum. Quæ enim amorem excitant cum cogitantur, multò magis mouent cum proferuntur voce. *Exper.*

112 Veritatem, certitudinēq; proponito in diuinis perfectio-

nibus, ac beneficijs commemorandis. Non enim mouetur animus ad amandum, quod non videt, nisi certus sit esse bonum illud. & beneficia quantumuis magna non excitant ad amandū, nisi eum, à quo ea deriuari certi sumus. Valet autem maximè ad permouendum proponere diuina vt omnino certa diuina fide. *Basil. in Reg. breu. q. 172.*

113 Remoueto speculationē ab ea consideratione, qua tibi Deum ad amandum proponis. Impedit enim amoris actum speculatio. An quia non ita certò bonum proponit, vt volūtas exigit, vt illud amet? An quia inquietus actus est speculatio: amor autem quietē requirit, vt fiat nexus cum bono, quod ab intellectu proponitur? An quia vehemens actus est speculatio: cui dum animus est intentus, non potest simul alium actum formare, nempe amoris? *Exper.*

l S. Ignat. ex. c. 3. §. 12.

114 *l* Remoueto scrupulos ab animo, qui quietem consectaris diuini amoris. Corrumpūt enim cogitationem de diuino in nos amore scrupuli. Amor autem amorem parit. *Exper.*

115 Remoueto solicitudines ab

ab animo, & anxias de re quauis cogitationes: si mauis in diuino amore cōquiescere. Curæ enim, præsertim anxiæ, distrahunt ab alijs actibus animum. *Trident. sess.* 25. *de Regular. c.* 2. 3.

116 *m* Impedimentum abigito diuini amoris immoderatam cupiditatem temporalium. Corrumpit enim diuinum amorem immoderata cupiditas, & amor cuiuscunque, quod nō est Deus. *Ambr.* 1. *off. c.* 47. *Basil. in Ascet. c.* 8.

m *S. Th.* 2. 2. *q.* 189. *a.* 1. *Bellarm. vit. c.* 37.

117 *n* Primam esse debere Rectorum curam: ne in se, vel in suos immoderata irrepat cupiditas temporalium. Semper enim illa in omni societate amorem pessumdedit & in Deum, & in homines. *Trid. sess.* 25. *de Regular. & Monach. c.* 1. 2.

n *S. Tho. de regim. Princ. l.* 1. *à c.* 10. *Basil. in Asc. c.* 8.

118 Primam Principum curā esse debere, sibi, suisque diuinum amorem inserere, ac augere. Hac enim arte & allicitur Deus ad Reipublicæ fauorem; & inducuntur subditi ad obedientiam; & pax inter illos, iusq; seruatur. *Basil. in Ascet. c.* 2.

119 *o* Agenda esse bona opera, si amas Deum. Opera enim bona sunt, quæ Deus aut præcipit, aut consulit. Voluntatem

o *De bon. oper. vide* 1. *Part.* Introd. *à prop.* 103 5.

ergo diuinam, ideſt, Deum, non amat, qui bona opera non agit. *Chriſtus* Ioan. 14. 23. 24.

p S. Carolus Borr. in vit. l.6. c.9. De operibus miſer. vide 1. Par. Intr. à pr. 1603.

120 *p* Agenda eſſe opera miſericordiæ, cum oportet: vt amorem erga homines habeas. Non enim amat alios, qui bonum alijs non vult, cum oportet. Opera autem miſericordiæ in hominum bonum cedunt. *Baſil. in Reg. breu. ſæpè.*

121 Amoris ſigna in alios sẽper oſtendito, etiam cum eos punis, etiam cum ab illis pateris malum. Ita enim Deum imitaris; qui benefacit cum punit, cum iniuriam recipit. *Baſil. in Aſcet.*

q S. Ign. ex. c.4. §.8.

122 *q* Amoris in alios actionem eſſe, eorum correctioni cooperari. Vult enim bonum is, qui amat, ei, quem amat. Magnum autem bonum eſt, probitas morum. *Baſil. in Aſcet.*

r S. Ign. p.3. c.1. §.15. & litt. N.

123 *r* Correctionis fraternæ modum à lege charitatis petendum eſſe. Charitas enim docet eum modum. *Par. 1. d. 9. n. 49. S. Th. 2. 2. q. 33.*

124 Caueto ne amor tui, rationem aut præcurrat, aut deſerat. Periculũ enim eſt, ne ſi præcurrat, extinguat amorem in Deum: ſi deſerat, ignauus ſis in

amore

amore diuinorum. Nam amor ſui, cum moderatus eſt, & obediens rationi, amorem diuinorum & excitat, & iuuat. *Ambr. 1.offic.c.47.*

125 Triſtitiam de aliorum malis, lætitiam de bonis concipito. Nam qui eo modo non afficitur, apertum habet indicium, quod alios non diligat. *Baſil.in Reg.breu.*

Caput Tertium.

De veræ, rectæque Intentionis actione.

126 a VErā in omni actione, rectamque intētionem habendam eſſe. Eſt enim Intentio voluntas finis proſequendi. omnis autē actio eſt alicuius finis proſecutio. nam omnis actio finem aliquem habet, ad quem vel ex ſe tendit, vel ordinatur ab agēte. Finis autem, perficiēdi rationem habet. Si finem ergo aliquem non verum, aut non rectum intendas; continget actiones, quas ad eum aſſequendum agis, neque veras, neque rectas eſſe. *S.Thom. de regim.Princ. l.1. c.7.*

a *Introduct. 1.Par. prop. 1721. S.Ignat. p.3. c.1.§.26.*

b *Aristot*.1. *Eth*.c.2.

127 *b* Finem in omni regimine intendendum, esse Bene viuere, seu Rectam secundum virtutem actionem. Is enim est, cuiusque Reipub. seu ciuitatis finis. *Arist*.3.*Politic*.c.6.*&* *l*.7. *c*.1.3. *&* 10.*Eth*.8.

c *S.Ignat.in Constit.per totum.et signatè ex.c*.4.*§*.1. *&* *p*.3.*c*.1. *§*.26.*&* *p*.4. *c*.16.*§*.4. *&* *l. exerc. de orat.præpar.*

d *S.Ign.exa.* *c*.4.*§*.44. *&* *l.exer.de Regno Christi*, *&* *de vexillis.*

128 *c* Esse Deum, idest, Dei gloriam, Dei voluntatem, *d* Dei imitationem, Dei obsequium, Dei gratiam, & amicitiam, Dei possessionem, in omni actione intendendam. Qui enim Deum secundum aliquam harum, aut similium rationum, non intendit; sūmo bono priuat actiones suas. modum etiam in agendo ignobilem habere necesse est; & politicum tantum, & humanum, non etiam christianum, ac diuinum. *S.Thom.de regim.Princip. c*.10.11. *S.Basil.in Reg breu.q*.195.196.

e *S.Ign.p*.3. *c*.1.*§*.26.

129 *e* Non esse vllum bonum intendendum præ ipso Deo. Fieret enim iniuria Deo, qui summū bonum est, & Princeps summus. *S.Th.de regim.Princ.c*.10.11.

130 Non esse à Principibus intendendum bonum vllum Reipublicæ potius, quàm ipsum Deum. Est enim Deus magis cōmune bonum, quàm bonū aliud quodcunque. & ipse summus

Prin-

Princeps eam iniuriam vertet in malum & Principum, et Rerumpublicarum. quoniam est iustus. Princeps autem, qui hoc non videt, aut atheus est, aut insanus. *S.Thom. supra.*

131 Primam Principum, etiā sæcularium, intentionem esse debere salutem æternam subditorū. Hoc enim est maximum bonum, quod Principes intendere possunt & sibi, & subditis, si verè se amant, ac subditos. eaque intentio lucem magnam Principibus præferet ad boni regiminis rationem peruidendam. *S.Thom.de regim.Princ.*l.1.*c.*8.9.14.

132 Esse ab omnibus diuinorum contemplationem intendendam. Nam in diuinorum cōtemplatione summa hominis felicitas est. qua optimo modo, idest, vitali intellectus actione, summum bonum habetur, qui Deus est. quæ vita est omnium iucundissima. ex qua nobilior cæterarum actionum modus deriuatur. *Arist.*10.*Eth.c.*7.8.

133 *f* Primam ecclesiasticorum Principum intētionem esse debere, diuinum cultum, & religionis conseruationem, ac incrementum. Is enim est finis Sacerdotij.

f *Bellarm.in vit.c.*26.

dotij. *S. Thom. de regim. Princip. l. 1. c. 14.*

g S. Thom. de regim. Princ. l. 1. c. 14.

134 *g* In eam sæculares Principes intentionem incumbere debere vt ipsorum propriam: vt pax sit in Republica, & iuris æquitas, & mores politici. In his enim humanum, ac politicum regimen positum est. *Nicolaus* I. *d.* 10. *c.* 8.

135 Bonum propriũ præ communi bono ne intendito. Praua enim hæc intentio corruptiua est publicæ rei. Ideo quisque, Princeps in primis, cohibere debet animum ab immoderata propensione ad commoda, delectationesque sensibiles. *S. Th. de regim. Princ. l.* 1. *à c.* 7. *Ambr.* 3. *off.* 3. 4.

136 Boni magis communis intentionem potiorem esse debere, quàm boni minus communis; præsertim si magis commune bonum sit spirituale, ac æternũ. eò enim intẽtio præstantior, quò bonum diuinius. Ob id Christiani Principes conspirare sæpè solent ad Christianæ Religionis hostes debellandos, cum suorum Regnorum periculo; & nulla habita inimicitiarum, quæ inter ipsos intercedere solent, ratione. *Ratio*.

137 Ne eduntor; ne leguntor; prohibentor libri, qui de regimine agentes, contra veram intentionem aliquid docent, aut religionem. Corrumpunt enim veram prudentiam. *Vid.* I*ndic. lib.prohib.*

138 Tranquillitatẽ conſcientiæ, ſecuritatem intendito innocentiæ. In his enim huius vitæ felicitas, & initium futuræ. *Ambr. 2.offic.* 1.

139 *h* Caueto nę pro bonis operibus temporalem mercedẽ intendas potius, quàm æternam. Vilis enim animi hoc eſt, & ſuorum operum nobilitatem contemnentis. *S.Th. de regim. Princ. l.* 1.*à c.*7. *Ambr.*2.*off.*1.

h 1. *Parte prop.* 13 14.

140 Diuinorũ cognitionem, rectamque actionem intendito. *i* In his enim poſita eſt ſumma, quæ in hac vita felicitas poſsit haberi. *Ambr.*2.*offic.*2.3.

i *Ariſt.*1.*Eth. c.* 5.7.8.9. 10.12.13.

141 In omnis operis principio rectam intentionem renouato. Multum enim hoc intereſt ad operum honeſtatem, ac valorem. *Patres*.

142 Mane cum primum ſurgis intendito Deum. Ita enim rectè diriges vitam, & opera. *Def. præced.*

143 Vespere ante somnum, vitæ, operumque examen esto, An in illis intenderis Deum. ita enim quicquid in eis peccatum à te fuerit, facilè videbis, vt corrigas. *S. Ignat. p.* 3. *c.* 1. §. 11. *& p.* 4. *c.* 4. §. 3.

k *Ita S. Ign. in vit. & in Const. per totum.*

144 k Perpetuum studium esto, vt intentio semper rerum magnarum, ac prestantiorum sit: vt Magnæ sanctimoniæ, Innocentis vitæ, Maioris diuinæ glorię, Perfectę imitationis Christi, Boni communis, Reformationis Ecclesiæ, Conuersionis Infidelium, Intelligẽtiæ Scripturarum sanctarum, Pacis vniuersalis, & aliorũ hisce similium. Tales enim solent esse actiones, & actionum modi: qualis est agentis intentio. Ideo Christus magna instituit, & præclarum Ecclesiasticę Hierarchię modum; quia magnam Dei gloriam intendebat. *Paulus* 1. *Cor.* 12. 31.

145 Caueto ne quid intendas vnquam, quod turpe sit. Nihil enim homini expetendum, nisi honestum. *Ambr.* 3. *offic.* 5. 8. 9.

Caput Quartum.

a De Contemplationis actione.

146 b PRocurãdam ab omnibus esse contemplationis actionem. Est enim Contemplatio mentis actus, quo Deum, diuinaque apprehendimus cum quiete, sine motu inquisitionis. c Is autem actus nobilissimus est; ac proinde in eo posita est humana felicitas, idest, possessio summi boni. Debet autem quisque procurare sibi bonum tantum. 2. q. 7. c. 60.

147 Contemplandi, meditandique diuina modũ ex Patribus discito. Ea enim actio diuinam prudẽtiam requirit. quam Deus tribuit viris sanctis. *Vid. S. Ignat. Loy. in l. exerc.*

148 d Singulis diebus tempus aliquod ex cæteris occupationibus detrahito: vt contemplationis bono perfruare. Debet enim occupatio circa bonũ summum, ad quod cætera bona ordinãtur, primum in actionibus nostris locum habere. Habeat igitur tempus

a *De sacræ meditationis ratione, impedimentis, remedijs vide nost. Inst.* 12. *Claud. Aqu. lib. Industr. cap.* 3.
b *S. Carolus Borr. vit. l.* 8. *c.* 5. *Arist.* 7. *Pol. c.* 3. 14. 15.
c *Sum. Eth. disp.* 2. *q.* 1. *prop.* 3. 4. & *Intr.* 1. *Par. d.* 5. *n.* 7. *S. Tho.* 2. 2. *q.* 180. *a.* 4.
d *S. Car. Bor. vit. l.* 8. *c.* 5. *Bellarm. vit. c.* 35. *et opusc. de ascens. mẽtis in Deum. Vide S. Bern. de consid. ad Eug. l.* 1. *et* 5.

pus quotidie suum; quãtum Dei vocatio dederit. *Ambr. 3. offic. c. 1.*

e Bellar. vit. c. 35.

149 *e* Singulis annis dies aliquot è cæteris occupationibus detrahito: vt cõtemplationis bono perfruare. Deberetur enim contemplationi omne tempus: si fieri posset. *Vsus Soc. Iesu, & aliorum.*

150 Debere totos cõtemplationi se dedere, qui ab alijs curis remoti vitam degunt solitariam. Id enim exigit summum hominis bonum; ac Dei vocatio ad viuendum solitariè, ac liberè à curis terrenis. *Ex Arist. 7. Politic. c. 3. 14. 15.*

151 Debere Principem contemplationi statis temporibus vacare. vt per vnionem cum Deo, qui summus Rector est, lumen, ac vim accipiat ad regimen. *S. Ignat. p. 9. c. 2. §. 1.*

f S. Car. Bor. vit. l. 8. c. 5. S. Ign. l. exer. Ann. 20.

152 *f* Contemplationis locus esto solitudo, ac recessus ab alijs. Solitudinem enim contemplatio requirit, ne perturbetur. *Christus exemplo.*

153 Præparatio ad contemplationem esto Amor, & desiderium in Deum. Contendit enim ad amici præsentiam, qui amat; eaq; delectatur, cum est amicus

præ-

præsens. Deum autem facimus nobis contemplatione præsentē: quamquam nunquam abest ab vnoquoque nostrum. *Vid. Basil. in Reg.breu.q.157.*

154 Præparatio ad contemplationem esto, perspicua, firma, multoq; ante elaborata diuinorum cognitio. Nō enim est contemplatio, sed studium litterarium, & meditatio de diuinis; ea diuinorum consideratio, ac speculatio, qua ipsorum diuinorum veritas inquiritur. Contemplatio inquisitionem non habet, sed supponit. Quare in contemplatione à speculatione scholastica cauendum. *Bellar.vit.c.35.*

155 Præparatoriam ad contemplandum cognitionem facito, sermo de diuinis, auditus, lectio, meditatio, studium. Hæc enim sunt media ad diuinorum veritatem inquirendam, quæ prę habenda menti est ad contemplationem accedenti. *Exper.*

156 g Præparatio ad contemplationem esto, frænatio cupiditatis, quæ ad visibilia fertur, ac temporalia. Solet enim amor in Deum visibilium cupiditate intepescere. Præparatio autem ad contemplandum est amor in Deum,

g *1. Par. prop.68.*

Deum, vt supra dictum est. *Arist. 7. Polit. c. 14. 15.*

h S. Ign. lib. exercit Ann. 11. 12. & 1. hebd. exer. 3. 4. & 2. hebd. contempl. 3. 4. 5.

157 *h* In eiusdẽ materiæ contemplatione persiste diu. Nam & ea magis cogitamus, quæ magis nouimus; & circa magis nota magis afficimur. *Exper.*

i Par. 1. prop. 680. S. Tho. 2. 2. q. 172. a. 4.

158 *i* Ab anxijs curis, etiam de diuinis ipsis, caueto. Perturbant enim illæ contemplationis quietem. nec est, cur curas anxias habeamus de vlla re, si solicitudinem omnem in Deum reijciamus, cui cura dè omnibus est. *Christus Matt. 6. 33.*

k S. Ign. p. 4. c. 4. litt. C. & l. exercit. de trib. mo. orandi.

159 k Cõtemplationem oratione vocali excitari. Tum quatenus oratione vocali petitur à Deo auxilium ad contemplandũ; tum quatenus ipsa verba sacra materia contemplationis sunt. *Exper.*

l Par. 1. prop. 681. S. Tho. 2. 2. q. 180. a. 2. et q. 181. a. 1.

160 *l* In virtutum moralium acquisitionem incumbito. Dispo nunt enim virtutes morales ad contemplationis actionem: quatenus & animi passiones impediunt, & exteriores occupationum tumultus sedant. *Arist. 7. Politic. c. 15.*

161 Contemplationem sacra lectione iuuari. Tum quatenus sacra lectio colligit animum: tum

tum quatenus materiam præbet ad contemplandum. *Exper.*

162 Cum contemplationis actione amoris actionẽ iungito erga Deum, quem contemplaris. Ita enim præclarissimum bonũ fit contemplatio. Nam Dei cognitio bonum nostrum est, quatenus per illam vitali modo exprimitur in nobis Deus: amor autem ex nostro affectu bonum est Dei, qnatenus per amorem, & complacẽtiam de Deo, & nos ipsos damus Deo, tendentes affectu in ipsum; & damus Deum ipsum Deo, dum de Deo propter ipsum complacemus. Multò autem præstantius est dare, quàm accipere. *Bernard. de consid. ad Eug. l.5.*

163 Attentionem in meditatione, ac oratione facito consideratio viuida diuinę præsentiæ. est enim efficax ad colligendum animum, & ad reuerentiam excitandam. *Basil. in Reg. bre. q.* 157. 172. 212.

164 Attentionem in contemplatione conseruato signorum, imaginumve sacrarum aspectu. Visus enim imaginationem; imaginatio motũ mentis sistit absque violentia, ne ad alia vagetur obie-

obiecta, quàm ad ea, quæ signa, imaginesque proponunt. *Exper.*

165 Attentionis in contemplatione modus esto. Immoderata enim mentis attentio vitales spiritus absumit supra modum, viresque corporis frangit supra, quàm par est. Absumptis autem spiritibus, corporeque; ipsam contemplationem detrimentum pati necesse est: quæ dum hanc vitam viuimus, spirituum, corporisque ministerium requirit. *S. Ignat. p. 4. c. 4. §. 1.*

m *S. Ign. p. 4. c. 4. §. 2. Arist. 7. Pol. c. 3. 15.*

166 *m* Durationis in contemplatione modus esto. Interponēda enim est contemplatio tum ad vires corporis reficiēdas, quæ ipsa contemplatione atteruntur: tum ad charitatis opera exercenda, quæ requirit à nobis amor in homines, & in ipsum Deum. *S. Greg. 2. Pastor. c. 5. Basil. in Ascet. c. 37.*

n *S. Ign. p. 3. c. 2. §. 4.*

167 *n* Cauento, quibus contemplationi vacandū est, ne corporis laboribus grauentur nimiū. Solet enim nimio labore corporali spiritus obrui. *Basil. in Ascet. c. 38.*

o *S. Ign. p. 4. c. 4. §. 1. & c. 13. §. 5. Arist. 7. Polit. 15.*

168 *o* Quietem interdum animo tribuendam esse à contemplationis, curarumque grauium actione.

actione. Resumptis enim viribus vegetior animus ad actionem redit. *Basil. in Ascet. c. 37. §. 4.*

169 *p* Ad vires defessi animi renouandas, corporis exercitationẽ valere. exercitatione enim corporali spiritus vitales elaborantur, ex quibus animales existunt, qui imaginationi deseruiũt ad cooperandum animo ad contemplandum. *Basil. in Ascet. c. 37.*

p *S. Ign. p. 3. c. 2.*

170 Curato ne ea quies animi, quę ex amicorum, ac familiarium collocutione sumitur, admittat quicquam, quod sit ipsam contemplationem perturbaturũ. Eius generis essent ridicula, curiosa, vana, amicitijs contraria. Hæc enim contemplationẽ perturbare solent. *Exper.*

171 Curato vt ea quies animi, quæ ex amicorum, ac familiariũ collocutione sumitur, eos frequenter sermones habeat, qui & suaues sint ad quietem, & apti ad contemplationem excitandã, augendamque. Eius generis sunt sermones de diuinis. Hi enim mirum in modum cõtemplationem excitant. *Exper.*

172 *q* Ab illusionibus in contemplationis actione cauendum esse. Illudi enim sæpè contingit ani-

q *S. Ign. p. 3. c. 1. §. 10. De modo ab illusionibus cauendi vid. Instr. 12. c. 2. & S. Ignat. l. exerc. Ann. 11. 12. 13. 14. 18. & in reg. de discer. spir.*

animum, ac decipi, modò curiositate, ac immoderata cupiditate cognoscendi; modò de diuinarum illustrationum dono superbiendo; modò immoderata atten tione vires corporis plus, quàm licet, absumendo; modò debitas charitatis actiones contemplatiuæ suauitatis impedimento prætermittendo. *Ex Exper.*

r *Vid.* In*str.* 15. *de Horis can. et* S. I*gn. p.*4.*c.*4.*lit.C. & l.exerc.de modis orãdi.*

173 *r* Cum orationibus vocalibus contemplationis actionem associato. Ita fructus orationis vocalis erit & vberior, & iucundior. *Exper.*

Caput Quintum:

De Inquisitione, Consultatione, Deliberatione.

a S. I*gnat. in proœ. Constit. litt. A.*

174 *a* INquisitionem esse debere agẽdorum pro quoque fine assequẽdo. Cum enim nullum finem attingere posimus sine medio; vt omnes experimur: inquirenda sunt media, quæ ad assequendum finem valẽt. Media porrò, agendorum nomen habent. Ex quo intelligimus quàm malè agant ij, qui negligunt inquirere, atque cognoscere, quæ ad animi salutem,

tem, aut ad suum munus, aut vocationem spectant. *Trid. sess.* 2. *&* 2. *q.* 1. *c.* 12.

175 *b* Perpendendum esse quid, quodque agendum valeat ad finem assequendum. Ne temerè agamus: ne à fine aberremus. *DD. Morales.*

b *S. Ign. p.* 1. *per totum, et l. exerc. in Fundam.*

176 *c* Considerandas in quoque agendo circumstantias esse, vt intelligas quid valeat ad finé. Circumstãtias autem Philosophi ijs verbis comprehendunt: *Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.* Considerandum enim est quis illud agendum, de quo deliberas, acturus sit: quid sit agendum: quo in loco: quibus instrumentis, & adiumentis: ad quem finem: qua actionis ratione, modoque: quo tempore, quandiuque agendum sit. *De Pœnitent. d.* 1. *c.* 19.

c *Sum. Eth. d.* 1. *q.* 5. *pr.* 1. *& q.* 4. *pr.* 7. *S. Th.* 2. 2. *q.* 49. *a.* 7. *S. Ignat. p.* 2. *c.* 3. §. 4. *& p.* 7. *c.* 2.

d *Sum. Eth. d.* 1. *q.* 4. *pr.* 7. *Bellar. in vit. c.* 23.

177 *d* Memoriam esse reuoluendam præteritorum, cum de grauioribus agendis deliberatur. Valent enim plurimum exempla maiorum & ad inuentionem mediorum, & ad formam statuẽdam agendorum. *S. Th.* 2. 2. *q.* 49. *a.* 1.

e *Sum. Eth. d.* 1 *q.* 4. *pr.* 7. *Bellar in uit. c.* 31. *S. Ignat. p.* 1. *c.* 4. §. 1. *Arist.* 6. *Eth. c.* 11.

178 *e* Curato, vt clarè intelligas, menteq; percipias singula-

S. Th. 2. 2. *q.* 49. *a.* 2.

re illud, de quo deliberatio est. Quid enim consilij des? quid iudices de eo, quod non vides? *Decc.l.3.tit.10.De his quę fiunt,etc.*

f *Sum. Eth. d.1.q.4.pr.7.*

179 *f* Cum quid agendum sit neque sensu cognosci, nec ratione potest deprehendi: coniecturam adhibeto solertem, vt assequare. Nam etiam coniectura vti prudentis est. *Arist.6.Eth.c.9. S.Th.2.2.q.49.a.4.*

g *Sum.Eth. d.1.q.4.pr.7.*

180 *g* Curato vt ratiocinatio recta sit, cum deliberas. Consultatio enim non est sine ratiocinatione, vt nemo non videt. Cauendum igitur ne ex mala ratiocinatione non verum iudicium enuncies circa agenda. *Arist. 6. Eth.c.10. S.Th.sup.a.5.*

h *Sum. Eth. sup.*

181 *h* Cautionem adhibeto, idest, prouisionem, ac machinationem aduersus mala contraria, quæ obstare bonis consilijs possint. Plerunque enim impediri à malis bona solent; & mala bonorum speciem habere. occurrendum igitur cautione. *S.Bonau. de sex al.Ser.c.7. S.Th.sup a.8.*

182 Caueto in primis à te ipso. Insidiatur enim semper actionibus rectis amor sui. *Ambr. 1.offic c.47.*

183 Ne esto cautus nimium.

Multa

Multa enim omittes agere, quæ præclarum haberent euentum. Multorum vtilem operam perdes; à quibus vano timore caues. *S.Bonau.de sex al.Seraph.c.7.*

184 Ne esto credulus nimiũ. Accidet enim à multis cauere, cum magno & tui,& communis boni detrimento. accidet & in iudicijs errare sæpissimè. *S.Bon. de sex al.Seraph.*

185 *i* Quid,quidque ad agendum valeat,inquire experiendo. Multorum enim vtilitas non cognoscitur, nisi experientia. Ergo experiendo videndum est quid prosit corporis castigatio ad spiritum, quid diuinorum meditatio ad virtutem,quid subditi ad regimen, & ad alia agenda, quid consultationes ad prudentiam;& ita de cæteris. *S.Bon. de sex al.Ser.*

i *S.Ign. exa. c.4. à* §.16. *&* *p.* 4. *c.*8. §.5. *et litt. D. E. &* *l.exerc. in* 2. *RR. de discern. spir. r.*5.6.

186 Ne reijcito quæ tibi ab alijs suggeruntur agenda; quòd tibi non videatur, aut quod ipse nondum expertus sis. Nam ante quam quicquam prudenter reijcias, tentare prius debes vt experiare quid valeant ad finem. ne, si rectè se habeant, damnum accidat,quod reieceris. *S.Thom.* 2.2.*q.*49.*a.*3.*ad* 2.

k S.Ign.p.4. c.8.litt.D.

187 *k* Cum primum actiones graues aggrederis, quibus non es assuetus, inquire tecum ipse, post quam egeris, an aliquo modo in agēdo defeceris. vt in posterum caueas. *S.Bonau.de sex al.Ser.c.7.*

188 Si quid inquirenti Principi respondendum, aut deferendum tibi erit, esto cautus, vt secundum sinceram veritatem, nō secundum tuum affectum denuncies. ne forte ipse decipiaris, & Principem fallas, cum alterius iniuria. *3.q.7.c.4.*

l S.Ign.exa. c.4.§.3. & p.4.c.8.litt. E. et p.7.c.2. §.1.et l.exer. Ann.17.

189 *l* Vbi periculum est errandi, prudentes esse consulendos. Non enim potest vnus omnia videre, & aduertere. Potest etiam quiuis à sua passione decipi. *S.Bonau.de sex al.Ser.c.7.*

m S.Ign.ex. c.4. à §.34. & p.3.c.1. §.12. & lib. exer.Ann 17. & 1.RR. de discern.spir. r.12.

190 *m* Vt omnino tuis superioribus spiritualibus sis perspectus, curato. Ita enim & meliora in te ab illis consilia proficiscentur, & melius regimen. *Basil. in Ascet.c.26.46.*

n S.Ign.exa. c.4.§.41. & l.exerc.Ann. 20.et hebd.2. per totum.

191 *n* Antequam nouæ vitæ institutum, aut arduum aliquod, magnique momenti agendum, aggrediare, pijs commentationibus excolito mentem, ac præparato; quas exercitia spiritualia vocant: & reuocato animum ab

alijs

alijs curis. Non enim potest facilè videre quid agendum sit mens non intelligens, aut alijs cogitationibus, & curis occupata. *Ex exper.*

192 *o* Inquisitores, ac examinatores, & in ijs de quibus inquirēdum est, prudentes; & animo ab immoderatis passionibus libero esse oportere. Ne in deliberationibus error sit. *Ex Arist. 1. Eth. c. 3.*

o *S. Ignatius Constit. p. 1. c. 1. S. 3. 4.*

193 *p* Ad omnem deliberationem animo accedito indifferenti; in neutram partem inclinante; promptoq; ad volendum, agendumque id, quod est optimum, & secundum voluntatem summi Principis Dei. Talia enim solent esse consilia, qualis animo quisque est. *Ex Arist. 1. Eth. c. 3.*

p *S. Ignat. l. exerc. Annot. 5. 15. & in exercit. Fundam.*

194 *q* Curato, cum deliberas, vt si animus ad minus rectum propēdeat, inclines illum in partem oppositam. Hac arte videbis quid agendum secundum rectam rationem sit. *DD. Mor.*

q *S. Ignat. l. exer. Ann. 16.*

195 Nihil esse desolationis, seu perturbationis tempore deliberandum, aut innouandum circa propositum animi, aut vitæ statum: sed in ijs perseuerādum, quæ fuerint rationabiliter con-

stituta. Non enim rectè videt animus perturbatus. *S.Ign.l.exer. in Regg.pri.de discer.spir.r.5.*

196 *r* Rector es aliorum? Curato vt qui vitio aliquo laborat, vitium agnoscat, & inquirat remedia. Ne morbi ignorantia interitus causa sit. *Basil. Reg.breu. resp.28.*

197 *s* Ab inquisitione caueto, cum non oportet. Multos enim perdidit ea inquisitio. qualem suggerere aut curiositas solet, vt in obiectis Christianæ Fidei; aut carnis prudentia, vt in præceptis maiorum. Cordis simplicitas magnifaciẽda. Noli plus sapere, quàm opus sit. *Cassianus collat.18.c.3.*

198 *t* Statuere sibi quemque debere tempus aliquod diebus singulis; vt nocte paullo ante cubitum: in quo & videat quomodo quidque egerit eo die, quid agendũ omiserit; & inquirat quę in posterum sibi sint agenda, & quo modo. Difficilè enim erit rectè te agere, nisi istud egeris. Valet autem ad hoc rectè agendum legere catalogum agendorum. *Vid.S.Bern.de considerat.ad Eugen.l.2.3.4.*

199 *u* Statuere sibi quemque debere

...gn.p.3. ...§.11. & ...4.c.4.§.3. Modũ exa. vid. apud S. Ign.l.exer.

u *Bellarm.in vita c.35. S. Car. Borr. vit.l.8.c.5. S.Basil.Ascet. c.6. S.Bern.de cõsid. ad Eug. l.2.3.4.*

debere dies aliquot singulis annis. quo tempore à reliquis curis solutus in eam curam incumbat, vt quę sibi in tota vita agenda sint inquirat, & examinet quā rectè se gesserit, & quid omiserit ex agendis ad vitam, munusque attinentibus, & errores corrigat. In quod enim negotium, quàm in istud incumbendū impensius? Agendorum exercitatio est tota vita nostra. Valet autem ad hoc diligenter agendum percurrere catalogum agendorum. *Trident. sess.25. de Regular. c.15.*

200 *x* Statuere sibi debere quemque Principem, Rectoréq; aliorum singulis diebus, à cæteris occupationibus otium, saltē vnius horæ: in quo in illud negotium incumbat, vt inquirat qua ratione sibi prouidēdum sit muneribus, negotijsque suæ curæ commissis. Habeat autem catalogum & locorum, & negotiorum, & personarum, *z* & legum ad hæc tria, & ad suum munus pertinentium. & secundum eius catalogi ordinem inspiciat quid sibi agendum sit. Satisfacere suo regimini non poterit, qui hanc curam neglexerit. *Trid. sess.25. de Refor. c.1.*

x *Lege Bern. de consid. ad E[illegible]* 4

[illegible]

201 Communis omnibus ad inquirendum agendorũ modum catalogus esto is, qui sumitur ex generibus agendorum. Sunt autem agendornm genera, Cognitio diuinorum, & agendorum, voluntas eorum, intentio recta finis, contemplatio, deliberatio, electio, imperium, vsus, amicitia, iustitia, fortitudo, temperantia. De quibus agendis, deq; eorum praxi agitur in hac distinctione. quare etiam huius distinctionis definitiones catalogus esse poterunt ad inquirendum agendorum modum. *sup. Dist. 7. n. 6. 7. 8.*

202 Communis omnibus ad inquirendum agẽdorum modum catalogus esto is, qui habetur in duabus tabulis legis diuinæ. Sunt enim decem diuina præcepta summa genera omnium agendorum. I*nstr. 9. c. 5. per totum.*

203 *a* Catalogum agendorum vitæ, munerique tuo proprium colligito è Codicibus sacrorum Canonum, & Conciliorum, & Iuris ciuilis. & Constitutionibus Principum, & Patrum decretis, & vitis, librisque sapientum. Hunc tibi proponito ad inquirendum agenda, & agendorum modum. *S. Ignat. p. 4. c. 8. litt. D.*

a *Vide Diarium S. Car. in fin. vitæ.* I*ta nos collegimus catalogum Definitionum, quas in hoc opusc. coniecimus.*

204

204 *b* Esto Catalogus, qui Examen dici poterit, è Maiorum legibus, statutisque collectus, ad inquirendum ante electionē siue Rectorum ad regimen, siue Clericorum ad ordines, *c* siue nouitiorum ad vitam cænobiticam. Nam sine eo difficile est non contingere in electione errorem aliquem. *Vsus communis.*

205 *d* Principum, Rectorũq; curam esse debere Inquisitionē in scelera. Ad Principes enim, Rectoresq; attinet politicorum morum honestas, vt conseruetur. Ipsi capitis habēt munus in Republica: cuius est corporis membra à malis tueri. *Trid. sess.6. de Refor. cc.3.4. et sess.7. c.7. et sess.14. c.4. Pius* IV. *in Bull. Romanum Pontificem, &c. &* 2. *q.7. c.46. Decc. t.31. c.1. & c. Olim 26. de accusat. c. Excommunicamus §. Adijcimus De Hæreticis, & Clem. l.5. de Hæreticis.*

206 *e* Esse politicorum morum inspectores à Principibus constituendos, viros sagaces, vita integros, puros affectu, communis boni amantes. Non enim potest solus Princeps cuiusque vitam inspicere: vt prouideat. *Trid. sess.23. de Reformat. c.18. &*

b *S. Ign. Loy. in ex. per totum.* *Claud. Aqu. in Form. informat.*

c S. I*gnatius Const. par.*1. *c.*1. §.5. *& litt. D. et c.*4. *litt. D.*

d S.*Car. Bor. l.8. c.*1. *De ratione inquirendi in hæreses vide Decc. l.6. tit. de Hæret.*

e S.*Car. Bor. vit. l.8. c.*1. S. I*gnat. ex. c.*4. *à §.* 18. *& p.*3. *c.*1. §.16 *& p.*4. *c.6. §.*15. *& c.*10. §.7. *& c.*17. §.7.

sess.25. de Regular.c.8. Clem Pap. d.93 .c.6.& c.Sicut olim De accusat.

207 *f* Esse à Principibus inspectores, quos ipsi cõstituerint, & alios etiam identidem aduocandos; ad interrogãdum ecquid in suo populo contingat mali. Difficilè enim quis audet mala Principibus suggerere, nisi ab ipsis interrogatus. *c. Sicut olim De accusation.*

f S.*Car.Bor. vit.l.*8.*c.*1. C*ongreg.* 6. *Societ.* I*esu*, *Decr.* 36.*n.* 7.

208 *g* Non debere Principem vllum, Rectoremque sine consiliarijs esse. Communi enim curæ, ac prouidẽtiæ non videtur vnius hominis mens posse, vt par est, satisfacere. *Trid.sess.25.de Refor. c.6.et 16.q.7.c.vlt. Decc.l.3.tit.10. De his, quæ fiunt, &c.*

g *S.Basil. in Ascet.c.*49. S.I*gnat.p.*4. *c.*10.§.7. & *c.*17.§.1. & *p.*9. *c.*4.§.4. & *c.*6.§.10.

209 *h* Conuocandos esse identidem à Principibus consiliarios ad inquirẽdum, ac decernendum de politicis agendis. Valet enim ea consultatio & ad lumen recipiendum ad regimen; & ad maiorem auctoritatem decretorum. *Trid. sess.23.de Refor. c.18. & sess.24. c.2. & sess.25. de Regular.c.8 & de Refor.c.6.* I*nnoc. Pap.d.20.c.3 .Decc.l.3.t.10. De his, quæ fiunt, &c. & tit.11. & tit.35. c.7.& l.5.tit.1.c.25.*

h *S.*C*arolus Borr.vit.l.*8. *c.*10. S. *Basilius in Ascet.c.*54. S.I*gnat.p.*2. *c.*3.§.3. & *p.*4.*c.*2.§.2. 3. & *litt. A.* & *c.*17.§.5. 6. *et p.*7.*c.*2. §.1. & *p.*8. *c.*2. & *p.* 9. *c.*6.§.10. & *litt.F.* *Arist.* 3.*Pol. c.*11.

210 Quæ minoris momenti fue-

fuerint; non esse in consultationem referenda. Non est enim consultatio necessaria. & consiliariorum auctoritati consulendum est. S. I*gnat.p.*8.*c.*2.

211 *i* Cauendum esse, ne consiliarij, qui aduocantur, aut non intelligentes sint in eo, de quo est deliberandum; aut vitio aliquo animi, perturbationeve laborent. Non enim vident quid agendum sit, si ignorant. vident autem aliud, quàm quod agi debet, si mali sint. Nam qualis quisque est, talis ei videtur finis, idest, agendum: vt auarus auara cõsulet, quia bonum ei videtur, ad quod eius cupiditas propendet. Melius est ergo sua solius consultatione contentum esse, quàm ignorãtibus, aut malè affectis consiliarijs vti. *Trid. sess.* 2. *&* c. I*n singulis regnis De statu monach.*

i S.I*gn. p.*8. *c.*3. *Vide Ambr.* 2.*offic.q.* 10. 11. 12. 13. 14. 17. 18. *Arist.* 3.*Pol. c.*7.

212 Sæculares Principes ecclesiasticorum Principum, Sacerdotumq; cõsilio reguntor. Nam ecclesiastici Principes, quatenus Sacerdotes, Rectoresque animarum, sæcularium Principum Rectores sunt. S.*Thom.l.*1.*de regim. Princ.c.*14.15.

213 k Esse in cõsultationibus

k S*um. Eth. d.*1.*q.*5.

ad singularia descendendum, & ad executionis modum practicè practicum. Actiones enim circa singularia versantur, idest circa determinatum opus, materiam, tempus, agens, finem, modum. *Arist. 3. Eth. c. 1.*

214 Cum de grauioribus negotijs deliberandum est, ad consultandum ne accedito imparatus. Scire enim oportet prius de qua re sit consultandum, vt rationes præmediteris, quæ in vtramque partem afferri possũt. *Societ. Iesu Reg. 5. Consult.*

l *Basilius in Ascet. c. 54. Congreg. 6. Societat. Iesu Decret. 36. n. 2. 3. 5. 6. 7. Claud. Aqu. de Super. instruct. c. 1.*

215 *l* Conuocãdos esse à Principibus, Rectoribusq; statis temporibus consiliarios, ac alios prudentes viros, & aptos regimini: vt inquirant an leges obseruentur, & quæ sint ad obseruationẽ remedia. Nam ea diligentia & leges conseruantur, & legum cognitio inseritur in ipsis Principibus, ac primatibus; ijdemq; instituuntur ad rectè regendum. Id si à summis Principibus cum summis cõsiliarijs; ab Episcopis in Diœcesibus; à Proregibus, minoribusque Magistratibus in Prouincijs, in vrbibus; à Religiosorum Rectoribus in Cænobijs; à Præfectis Congregationum, &

Aca-

Academiarum, in suo cætu, in vsum non inducatur; recta cuiusuis Reipublicę, Cōgregationisq; institutio, corruat necesse est. *Ex Bull. Pauli III. & Iul. III. De congregand. Conc. Trident. & Trid. sess. 18 & sess. 25. Decr. vlt. & Dist. 18. per totum & c. Sicut olim De accusat. Carthag. III. cap. 2.*

216 *m* In consiliariorum conuentu, qui pro legum obseruatione cogatur, agendi, inquirendique ratio ea vt plurimum esto: Vnus, è codice legum, siue Canonum, siue è Constitutionibus, statutis, regulis tum communibus, tum officiorum proprijs, recitet voce elata, clara, distincta legem vnam, siue canonem, siue constitutionem, siue statutum siue regulam: tum Rector interroget vnum, plures, omnes, qui conuenere, vt libuerit; ecqui contra legem illam peccetur: qua omissio, peccatumve aliud deprehensum fuerit; inquirat ab eisdem Consultoribus remedia. Is enim videtur facilis, ac vtilis modus & ad instituendum multos in modo regiminis, & ad legum obseruantiam conseruandam. *c. Sicut olim De accusationibus.*

m *Ex Congreg. 6. Soc. Iesu sup. Claud. Aqu. Instr. 4. §. 3.*

Pro scrupulis curandis.

217 Inquisitio diligentiam moralem habeto: ne esto minuta nimium, aut scrupulosa, & anxia. Deus enim non exigit à nobis maiorem diligẽtiam, quàm moralem: siue nostra peccata scrutemur; siue defectus aliorum, cũ tenemur ex officio; siue media ad occurrendum malis, aut ad bonum aliquod inducendum, vel conseruandum. *n* Præterea nõ tenemur eo modo agere, qui suspicionem habeat falsitatis: anxietas autem, & animi perturbatio falsitatem latere indicat in ea cogitatione, quæ animum perturbat. non enim est obiectum nostræ mentis falsitas, vt in ea mens conquiescat. Præterea non tenemur eo modo agere, qui per se graue damnum inducat corpori, aut insaniam menti. Modus enim noster agendi, etiam in animi salute procuranda, non debet esse contrarius præceptis diuinis. Naturale autem, ac diuinum preceptum est de vita conseruanda: quod superius est omni præcepto positiuo, etiã diuino. Curæ autem nimis anxiæ, ac scrupulosæ solent & grauia damna in corpus inducere, quatenus spiritus nimium absumunt; & insaniam

n *Ex l. exer. S. Ignat. in Reg. de discer. spir.*

niã in mentem, quatenus queque cogitatio anxia obiecti speciem in animo relinquit; multiplicatis autem nimium eiusdem obiecti speciebus, fit imaginatio, ac proinde intellectus, impotẽs ad alia cogitanda; quod est vsum perfectum rationis amittere. S.*Bon. de sex al.Seraph.c.7.*

218 Videri melius, cum necessitas non cogit, inquisitiones inter regulares fieri de plano, & absque strepitu iudiciorum. Ne inter eos, quorum vita est cænobitica, radices figãtur odiorum, ac discordiarum. vtque facilior, suauiorque sit vsus correctionis. *c. Olim De accusationibu.. & Gregorius* XIV. *in Const. Ecclesiæ Catholicæ.*

219 *o* Amicos habeto, & admonitores fideles: à quibus identidem inquiras an rectè agas: ab ijsque petas, vt fidenter tibi suggerãt quicquid circa tuas actiones occurrerit, de quo te moneri oporteat. Ni enim ita egeris, in multis te errare oportebit. Notaberis etiam à multis frustra, te ignorante. *Dist.38.c.16. & d.84. c.1.*

220 *p* Inquirito identidem à maioribus tuis, & à viris pruden-

o S.I*gn.p.3. c.1.§.12.p.8. c.1.lit.D. & p.9.c.4.§.4.* S.*Bon.de sex al.Ser.c.7.*

p S.I*gn.p.3. c.1.§.11.12. & litt.Q. & l. exercit. in* RR. 1. *disc. spir.r.13. Vide* S. *Bon. de sex al.Ser. c.1.*

dentibus, quid tibi agendum sit, qui modus tenendus in agendis, an rectè agas. vtque melius dirigaris, conscientiam illis tuam aperire ne erubescito. Is enim est mos à Spiritu sancto inductus in Ecclesiam; vt homines ab hominibus instruantur, ac dirigantur. Quò ergo magis quis hanc inquirendi viam inierit, eò proficiet magis in agendis, eoque minus errori erit obnoxius. & experientia semper docuit non esse propriæ prudentię fidēdum. *Dist.38.c.16. & 2.q.7.c.40.41.*

q S.*Ign.p.*8. c.2.3.4.5.7.

221 *q* Cogendas esse à Regularibus congregationes ad inspiciendum an aliquid detrimēti regularis obseruantia patiatur; & ad agendorum Regularibus congruentium leges condendas; & ad clariorem totius Religionis informationem tradendam Præpositis summis. Ea enim ratio semper fuit conseruandę, augendæque obseruantiæ regularis. *Trid.sess.25.de Regular.c.8. et c.In singulis regnis De statu monach. & c.Sicut olim De accusationibus.*

r *S.Car.Bor. in vita l.8. c.6.*

222 *r* Instituendas esse congregationes, atque ad consultationem cogendas pro cuiusque præstātioris operis executione.

Est

Est enim id medium efficax maximè ad cuiusque boni operis conseruationem, & incrementū. *Soc.Ies.Congreg.6.Decr.36.*

223 *s* Congregandas esse in Ecclesia Synodos ad inquirẽdum de Religione, pietateque Christiana; & ad quæstiones, quæ cõtigerint, definiendas de credendis, & agendis. Is enim est ex primis modis, quibus se tuetur Ecclesia. *Trid. sess.2.& 3.&* 18. *Pius* IV. *in Bull.celebr.Conc.Trid. & Trident.sess.24.de Refor.c.2.& sess.25. de* I*nuocat.Sanct.in fin. & Decr.vlt.PP.d.*18.*per totum.*Innoc. *Pap.d.*20.*c.*3.*& Can.Apost.*36.*& c.Sicut olim De accusat. Hosmida Pap.in suis Decr. Concil.Later.sub* Innoc.III. *c.6.*

*s S.Carol. in vita l.8.c.1. Conc. Aurelian.V. c.12. Toletan.*IV. *c.3. Syn.sub Zacharia Papa can.1.*

224 *t* Quæstiones de credendis, & agẽdis, esse ad Romanum Pontificem Christi Vicarium referendas, nec sine eius auctoritate, neque in Generalibus Cõcilijs, definiendas. Ille enim in Ecclesia capitis rationem habet, in quo omnia membra vniuntur, & à quo influxum recipiunt ad vitam, & motum. Ideo Christus Dominus eius auctoritatem esse voluit infallibilem. *Trid.sess.25. de* I*nuoc.Sanct. in fin. & Decr.vlt.*

t I*ustinian.* Imp.*l.4.* C. *de sum.Tri. et Fid.Cath. Marcell.Papa in ep. Decret. Gelas.Pap.in suis Decr. Vigil.Pap.in epist.ad Euther.c.7. Patres alij apud Bellar. de Rom.Põt. l.1.à c.10.et l.2.c.13.& seqq.*

Pius

Pius IV. *in Bull. confir. Conc. Trid.* & *Bull. Sicut ad sacrorum. PP. dist.* 17. & 20. *per totum.* & 3. *q.* 6. *c.* 9. & 24. *q.* 1. *c. Damnamus De sum. Trin.* & *Fid. Cath. in fi.* & *c. Significasti De elect.* & *c. Cum ex illo* 1. *De translat. Episc.* & *c.* In *singulis regnis De statu mon. et* Ioannes *Pap. l.* 4. C. *de sum. Trin.* & *Fide* C*ath. Anacl. Papa ep.* 1. *Marcellus Papa* 2. *q.* 6. *Dam. Pap. in epist. ad* S*teph. Archiep. Pelag.* II. *in ep. decret. d.* 17. *Multi denuo.* C*oncil. Florent.*

u S. I*gn. p.* 4. *c.* 17. §. 5. 6.

225 *u* Cogendos interdum esse iussu Rectorum Doctores primarios, ac sapiẽtes, ad inquirendum, decernẽdumq; de agendis pro doctrinarum, litterarũq; conseruatione, ac incremento. Multũ enim Reipublicæ interest rectè ne, an malè se habeant studia litterarum. S*upra c.* 1. & *Trid. sess.* 23. *de Refor. c.* 18.

226 Cogendos interdum esse iussu Principum opifices primarios, architectosque sapientes, ad inquirendum, decernẽdumq; de agendis in qualibet arte. *x* Ad commodum enim Reipublicæ multum refert, esse artium opifices satis instructos, peritosque. *Ex deff. præced.*

x *Theod.* & *Valẽt.* I*mpp. l.* 1. *C. de excusat. artific. lib.* 10.

227 Cogendos interdum esse iussu

iussu Principum Duces primarios,ac milites veteranos, ad inquirendum, decernēdumque de re bellica, non solum belli tempore,sed etiam pacis. *y* Multum enim interest Reipublicæ,paratos habere plurimos,ac rectè instructos ad bellum gerendum. *Ex deff. præced.*

y *Iustinian. Imp. in Authent. vt neque mil. ne fœder. &c. coll.* 8. *in princ.*

228 Consiliariorum esto studium, vt quisque aliorum auctoritatem apud alios tueatur; vt ne animi auersionem habeat ab ijs, qui contra sentire contigerit; *z* vt, si aliorum in consultatione sententiam refellere contigerit, modestè id faciat; vt aliorū consiliariorum amantem se preferat; vt secreti sigillum custodiat, cū oportet apud alios tacere, de ijs, quæ in consultatione tractata sunt. Nam consiliarij munus hæc postulat. *Trid. sess.*2.

z *Bellar. in vita c.*31. *Societ. Iesu in Regg. Consult.*

229 Curandum esse in omni consiliariorum consessu, vt sit in omnibus modestia. Eam enim exigit & personarum grauitas, & negotium consultandi, ac iudicandi. *Tolet.*II. 5.*q*.4.*c*.3.

230 Esse cuique curam debere in communi ad consultandum conuentu; vt consensio sit animorum. Stant enim consilia ma-

gis,

gis, quò maior concordia. *Can. Apost.33.*

a S.Ign.p.8. c.7.litt.A.

231 *a* In communi ad consultandum consessu esse eum ordinem in sedendo, sententiaque dicenda, debere, quem cuiusque cõgregationis leges præscribūt. Ne aut animorum, aut sententiarū accidat perturbatio. *Trid. sess.2.*

232 Habeto de agendis ad tuum statū pertinentibus libros: eos & ad instructionem tuam legito, & ad consultationem. Ita enim supplebitur, quod tuæ prudentiæ deerit ob inexperiētiam. *Dist.38.*

233 Caueto à libris, qui ita de agendis agunt, vt auertant ab vltimo fine. Fieri enim nullo modo potest, vt veram prudentiam ex illis accipias. Nā vera, rectaq; media non sunt, quæ non tendūt ad vltimum finem, idest, ad summū bonum, qui Deus est: à quo est omnis bonitas mediorum. *Supra c.1.*

234 Legito libros auctorum prudentiorum, vt ipse prudētior fias. Prudentiores autem, ac sapientiores sunt Scriptores sacri, & sancti, scriptoribus prophanis, & impijs. Nam non potest

esse

esse vera prudentia in ijs,qui verum finem aut ignorant,aut non intendunt. Sancti autem plus & vident, & docent. *Supra c.*1.

235 *b* Ne adhibeto iuuenes ad deliberandum. *c* Sunt enim inepti, tum ob inexperientiam, tum ob animi passiones nōdum perfectè compositas. *Trid. sess.* 23. *de Reform. c.* 18.

236 *d* Ad cuiusuis monita, consiliaque audiēnda facilem te præbeto. Alioquin nullū neque monitorem, neque consultorem habebis: teque ipsum multa in agendis cognitione fraudabis. *Dist.* 38. *c.* 16. *Dist.* 84. *c.* 1. *et d.* 100. *c.* 7. & 2. *q.* 7. *c.* 40. 41.

237 *e* Ne te difficilem exhibeto in mutando consilio, aut in exequendis ijs, quæ tibi ab alijs suggeruntur; cum sunt meliora. Ne tibi, alijsve tua pertinacia cedat in malum. *Dist.* 100. *c.* 7.

238 *f* Ne omittito officij sui monere, vt oportet, eum, cuius ex officio monitor fueris. Ne alienorum peccatorum,damnive publici reus sis. *Greg.* 10. *Mor. c.* 4.

239 Ne quæcunque in mentem venerint admoneto;sed quę momentum aliquod habuerint.

b *Vlpia. l.* 8. *ff. de muner. & hon. in fi. & l.* 1. *ff. de minò.* 25. *annorū. vbi alij per totū tit.*

c *Aristot.* 1. *Eth. c.* 3.

d *Bellarm. Card. vita c.* 19. *S. Ignat. p.* 8. *c.* 1. *litt. D.* §. *Si qua.* & *p.* 10. §. 6.

e S. *Ignat. p.* 10. §. 6.

f *S. Ign. p.* 8. *c.* 1. *litt. D.* §. *Quamuis,* & §. *Debet.* & *p.* 9. *c.* 4. §. 4.

vt

vt molestus non sis, vtque maiorem habeant auctoritatem quæ rectè monueris. *S. Ignat. p. 9. c. 4. §. 4.*

240 Ne moneto vllum, qui iratus in te sit: nisi iustitiæ debitum, aut charitatis præceptum cogat. Non enim audieris. *Exper.*

241 Ne moneto vllum, cum iratus in eum fueris. Mirum enim quantum decipiat ira sub specie honesti, iustique. Et monita, quæ ab irato accipiuntur, nunquam grata esse possunt. quia non amamus, quod malum nobis apparet, sed quod bonum nobis. Species autem vindictæ, quam præfert ira, apparet malum nobis. *Exper.*

242 Esse in monendo temporis opportunitatem captandam, & obseruandam. Erit enim ingratum quicquid suggesseris, cū aut animus est perturbatus; aut alijs curis occupatus; aut fessus. *Eccli. 22. 8.*

g *Bellar. in vita c. 26.*

243 g Caueto ne quam animi perturbationem sequaris in consilio dando. Difficilè enim inspicere veritatē potest animus perturbatus. *3. q. 7. c. 4.*

244 Ne quod agendum Principi proponito, quin simul agédi

di rationem proponas, & facilitatem, & commoda. Ne non audiaris, ac proponas frustra. *Ex Exper.*

245 *h* Rectam, synceramque intentionem excitato voluntate, antequam deliberes, aut consilium des. Talia enim sunt media, quę mens suggerit; qualis intenditur finis à voluntate. *Ex Arist. 3. Politic. c. 7.*

h *Supra def.* 211.

246 *i* Caueto ne cui suggeras consilium peruersum. Turpissimum enim scelus hoc est. *De Pœnit. d.* 1. *c.* 23. 27.

i *Vlpia. l.* 16. *§. de dolo ff. de dol. mal.*

247 k Caueto ne cui consilium suggeras contra, quam sentis. Turpissimum enim mendacium hoc est. *Greg. d.* 46. *c.* 2.

k *S. Ign. p.* 8. *c.* 6. *litt. A.*

248 *l* In correctione fraterna charitatis pręcepta consulito. Docent enim illa monendi obligationem, ordinem, modum &c. *S. Th.* 2. 2. *q.* 33.

l *Vid.* 1. *Par. Introd. dist.* 9. *n.* 49. *& à pr.* 1629. *& pr.* 2103.

249 *m* Consilia de singularibus sunto. Sunt enim consultationes, & consilia de ijs, quæ agē da sunt. Omnia autem agenda, singularia, determinataque sunt. Ne ergo tibi, vel alijs consilia &c. suggeras de agendis in communi, vt tibi esse cibo temperatè vtendum: sed descendendum est

m *Sum. Eth. d.* 1. *q.* 5.

ad

ad particularia, Tibi hoc tempore, in hoc loco degenti, tali, tantoque cibo vtendum. *Arist.* 3.*Eth.c.*1.

250 Consilia, responsaque, cùm tibi cum ijs agendum est, qui animo timido, & scrupulis perturbato sunt; sunto certa, & animosa: nullam, neque speciem perturbationis habento. Contraria enim contrarijs curantur. *Claud. Aqu.in l.*I*ndustr.*

251 Ne cuiuis tuæ cogitationi, aut alterius monito, cõsilioq; fidem statim habeto: nisi prius rationis, auctoritatisve momentum perpenderis. Non enim est temerè credendum, & iudicandum: ne deinde pœniteat credidisse, ac iudicasse. *Par.*1.*Dist.*10. *n.*47.

n *Basilius in Ascet.c.*46. S. I*gnat. ex. c.*4.§.8.

252 *n* Aliorum crimina detegito, cum oportet. Ne tacendo alieni criminis reus fias. 5.*q*.5.

253 Præpositorum œconomias inquirendas curiosè non esse. Cedit enim in tuum, & in aliorum damnum ea inquisitio. *Basil.in Ascet.c.*48.

Caput

Caput Sextum.

a De Iudicio.

254 RECtum de agendis iudicium poſcendum precibus à Deo. Eſt enim errori obnoxium iudicium noſtrum. *S. Ignat. p.7. c.2.§.1. & p.8.c.7.§.1.2.*

255 Ad iudicandum, ac definiendũ in Conſultationibus motiuum eſto, non multitudinem conſiliariorum, ſed rationis, aut auctoritatis momentum. Hoc enim eſt agere ſecũdum rectam rationem. *Ius Canon. ſæpè.*

256 *b* Videri melius eſſe in conſultationibus, Principem auditis omnibus, quàm multitudinem, de politicis agendis decernere, ac iudicare: niſi cum de eligendo capite conſultatur. Princeps enim, cuius eſt regimen communis boni, melius videre poteſt, quàm quilibet alius, quid bono communi conueniat. & ea decernendi ratione multis malis occurritur, quæ Reſpublicas, cõuentuſque peſſumdare ſolent; dum quiſque ſtudet plurimos ad ſuas partes trahere, vt in con-

a *Alia de Iudicijs lege in Decretal. & Clement. & Extr. eiſdem tit. & Reg. Iuris Cæſarij Decc. l.6. in fin.*
De Iudicijs, quæ fiunt de plano vide Clemẽt. ſæpè De uerb. ſign. Alia Iudiciorum precepta vide Par. 1. d. 11. à nu. 146. ad nu. 158. & pr. 1804. & à pr. 1819. ad 1827. & à pr. 1866. ad pr. 1893.
b *S. Ign. p.9. c.6.*

F uentu

uentu vincat cum decernendum fuerit. ita aditus patet & ambitioni, & contentionibus, & dissidijs, & seditionibus, & odijs. quæ non accidunt, cum ab vnius iudicio, decretoque regimen pendet. Cum autem de eligendo summo capite agendum est, necessarium est ipsa membra decisiuam vocem in eius electionem habere; quia caput non est. *Pompon. in l. 2. §. Nouissimè ff. de orig. iur. Vlpian. l. 1. ff. de Constit. Princip.* Iustin. Imp. *l. 2. §. Sed quia diuinæ* C. *de vet. iur. enucl. Gregorius* XIV. *in Constit. Ecclesiæ Catholicæ.*

257 Cum perturbatus est animus, ne decernito quicquam. Non enim videre clarè potest quid agendum sit animus perturbatus. 3. *q.* 7. *c.* 4. *&* 11. *q.* 3. *à c.* 67.

c *S. Ign. p. 1. c. 4. §. 3. &* *litt.* C.

258 *c* Ne decernito, cum res est dubia; nisi sentẽtijs pro vtraque parte relatis, collatisque. Id enim omnino conandum est, ne error contingat. *Dist. 86. c. 23. & 2. q. 1. can. 7. 12. et 11. q. 3. c. 74. & seqq.*

d *Sum. Eth. disp.* 1. *q.* 4. *prop.* 1. *verb. Synesis.*

259 *d* Ad iudicandum, decernẽdumq; regula leges sunto, primum diuinæ, tum humanæ. Iudicandum enim, ac decernendum

dum est secundum rectam rationem. rectæ autem rationis regulæ sunt leges diuinæ, & humanę. *Trid.sess.25.de Refor.c.6.& 2.q.1. c.7.& 3.q.7.c 4.*

260 Ad iudicandum, decernendumque regula, cum lex alia deficit, esto ratio ipsa. Est enim hominis ratio, quædam diuinæ legis participatio. *Sum.Eth.d.1. q.4. prop.1.*

261 Caueto ne non iustè iudices quemquam. Non enim eris sine pœna. *11.q.3.à c.57.& c.82. & 23.q.4. à c.33.*

262 Caueto ab inanibus suspicionibus, quas vmbras vocãt. Peruersum enim iudicium pariũt suspiciones inanes. vt, si quem suspiceris odio in te ferri, cum nescias, aut insidias moliri. *2.q.1. c.12.20.*

263 *e* Caueto ab inuidiæ vitio. In peruersum enim iudiciũ, ac sententiam pertrahit inuidia. Continget inutilem quampiam alicuius operã te iudicare, cùm tamen valdè vtilis ea sit. quoniam nolles bonum illud in alterius cõmodum cedere. *3.q.7.c.4.*

e Cassian. collat. 18. c. 2 lt.

264 Caueto à timore, amoreque vano, quos humanos respectus vocant. Ex ijs enim per-

uersa iudicia solent oriri. Sola sit iudiciorum regula offensæ diuinæ timor; solus amor iustitiæ. 3.q.7.c.4.

f Vide infra c.13.de Liberalitate.

265 *f* Caueto à muneribus. Corrumpere enim solent munera iudicium rectum. *Trid.sess.24. de Refor.c.3.6.18.*

266 Ab animi perturbatione caueto, cum tibi iudicãdum est, præsertim ab amore, ab odio, ab ira, à cupiditate. Difficilè enim est rectè iudicare, cum perturbatus est animus. *Trident.sess.2. & 3.q.7.c.4. & 11.q.3.c.68. & seqq.*

267 Iudicia, definitionesque causarum in longũ ne trahuntor. vt lites terminentur, vt impensarum sit modus, vt inimicitiarũ fiat finis. *Trid.sess.24.de Reform. c.20. et sess.25.de Refor.c.6.10.14. & c.Suspicionis causa 39 de offic.& pot.Iudic.deleg. vide Decc.l.2.tit.8. De dilat. & c.Iurgantium De sent. & re iudic.& clement.Vt calumnijs De sent. & re iud. & c.Sicut appellationem De appell.*

g Basil. in Reg. breu. q.164.273.

268 *g* Caueto ne temere cuiuspiam vitam, factaq; diiudices. Nisi enim legitimè nobis commissæ sint, relinquendæ sunt omnium causæ Iudici omniũ Deo. *2.q.1.et 11.q.3.à c.44.et c.75.et seqq.*

269 Caueto ne Rectoris tui præcepta, factaque diiudices. Subditorum enim parere solum est, Rectorum iudicare. *Nicolaus Pap.d.*21.*c.*5.6.*& d.*28.*c.*17.

270 Curato vt in te ipse corrigas prius, quæ tibi sunt in alijs iudicanda, condemnandaque. Turpe enim est criminosum iudicia proferre. 3.*q.*7.

271 *h* Non esse proprium iudicium Maiorum decretis præponendum. Prudentis enim non est suæ niti, ac fidere prudentiæ. *c.Ne innitaris De constit.*

272 Caueto ne ad quæstum, commodumve vllum tuum reorum pœnam vllam conuertas. Corruptiuus enim est iudiciorũ is finis, ac turpis valdè. *c.Irrefragabili §.Prouideant De offic.* Iudic. *ordin.*

273 *i* Ne esto in propria sententia ita obfirmatus, vt paratus non sis ad tuum iudicium maiorum, prudentumq; iudicio submittendum. Eris enim erroribus obnoxius. *Cassian.coll.* 16.*c.* 11.

274 Caueto ne imperiti vulgi, aut corruptorum hominum iudicio moueare. Non est enim apud illos vera prudentia. *Ambr.* 2.*offic.*17.

h *S.Ignat.in ex.c.3.§.*11. 12. *et litt.D. Vide Claud. Aqu.*Indust. *c.*13.

i *S.Ign.exa. c.*3. §. 11.12. *& litt.D. & p.*1.*c.*3 .§.14. *& p.*2. *c.*2. §.4.

k S.Ign.p.1. c.4. §.3. & lit.C.& p.2. c.3. §.2.3.4.

275 k Ne in iudicio ferendo præceps esto. Nam non omnia statim assequi possumus, ac videre. *Par.1.d.10.n.47.*

276 Bonorum de te iudicia, ne spernito. Est enim vel arrogantiæ, vel dissolutionis bonorum iudicia negligere. *Ambros. 1.offic.c.47.*

277 Doctum esse debere Iudicem legum. Debet enim secũdum leges iudicare. *Par.1.d.11. n.156. & pr.1866. Instit.lib.4.de offic.Iudicis. Trid.sess.25.de Refor. c.10.*

278 Non licere Iudici de legibus iudicare, sed secundum ipsas. *Aug.dist.4.can.3. & 2.q.1. c.7. & 3.q.7.c.4.*

279 Factum à Iudice, quod ad officium eius non pertinet, ratum non esse. Non enim habet ius in illud. *Par.1.pr.1820.ff.de reg.iur.l.132. & 2.q.1.c.7.*

280 Et si nihil facile mutandum est ex solennibus: tamen, vbi æquitas euidens poscit, subueniendũ esse.*Par.1.d.11.n.134. & p.1827. & ff.de reg.iur.l.144. & c.ex parte tua De transact.*

281 In re dubia benigniorem interpretationem sequi,non minus iustius esse, quàm tutius.

Par.

Par.1.prop.1826. & ff.de reg.iur. l.153.

282 In obſcuris reſpici ſolere quod veriſimilius eſt, aut quod plerunque fieri ſolet. *ff.de reg.iur. l.115. & c.Inſpicimus l.6. de reg. iuris.*

283 Quæ propter neceſsitatem recepta ſunt, non debere in argumentum trahi. *ff. de reg. iur.l.123.*

284 Qui tacet,non vtique fateri: ſed tamen verum eſſe eum non negare. *ff.de reg.iur.l.185.& c.Is,qui tacet l.6. de reg.iuris.*

285 In pari cauſa poſſeſſorē debere potiorem haberi. *ff. de reg.iur.l.171.& l.197.& c.In pari l.6.de reg.iur.*

286 In re communi potiorē eſſe conditionem prohibentis. *c.In re l.6. de reg.iur.*

287 In condemnatione perſonarum, quæ in id, quod facere poſſunt,damnantur; non totum, quod habent,extorquendū eſſe: ſed & ipſarum ratio habēda eſt, ne egeant. *ff.de reg.iur.l.134.*

288 Abſentiam eius,qui Reipublicæ cauſa abeſt; neque ei, neque alij damnoſam eſſe debere. *ff.de reg.iur.l.183.*

289 Semel malum, malum

 eſſe

esse præsumi semper. *c.Semel l.6. de reg.iur. vid.ibi Gloss.*

290 Cum sunt partium iura obscura, reo fauendum esse potius, quàm actori. *c.Cum sunt l.6. de reg.iur.*

291 Non esse in iudicijs personarum acceptionem habendã. *c.Non esse l.6. de reg.iur.*

292 Odia restringi, & fauores ampliari debere. *c.Odia l.6. de reg.iur.*

293 Generi per speciem derogari. *c.Generi l.6.de reg.iur.*

294 Non debere quemquam alterius odio prægrauari. *c.Non debet l.6.de reg.iur.vid.Gloss ibi.*

295 Sine culpa, nisi subsit causa, non esse quemquam puniendum. *c.Sine culpa l.6.de reg.iur.*

296 Quod quis mandato facit Iudicis, dolo facere non videri: cum habeat parere necesse. *c.Quod quis lib.6 de reg.iur.*

297 Non esse quicquam cõtra alium decernendum, eo non audito, cum potest, ac debet audiri. Non enim habetur plena ad iudicandum cognitio cum alterius tantum partis rationes cognoscuntur. *Trid.sess.15 in Salu. cond.& dist.86.c.23 & 2.q.1.c.7. & 3.q.9.& 4.q.5.& 11.q.3.c.76.*

&

& c.Consultationibus De officio, & potest. Iud.deleg. et c.Cum Bertoldus De sent. & re iud. & Concil.Later. ub Leone X. sess.9.c.2.

298 Posse contra contumaces decerni, nolentes vocatos ad iudicium accedere. *c.De Quoduuldeo De iudicijs. vide Decc l.2.tit.14. De dolo, & contum. & tit.seq. & l.6. de dolo, & contum.*

299 Aequum esse tibi, quantum per leges licebit, fieri; quod tu alteri feceris. seu, Quod quisque iuris in altero statuerit, vt ipse eodem iure vtatur. *2.q.6. c.1.4. & de Pœnit.d.1.c.17. & c.6. Cum omnes D.Const. & ff. lib. 2. tit.2.*

300 * Non posse quẽquam, qui minoris auctoritatis est, eũ, qui maioris auctoritatis est, iudicijs suis addicere, aut proprijs definitionibus subiugare. *Nicol. Pap.d.21.can.4. & seq & Iul.Pap. 2.q.7.c.4. & 11.q.1.*

* *Vide epist. Nicol. Papæ ad Michael. Imp.*

301 Plus semper in se continere, quod est minus. *c.Plus l.6. de reg.iur. & c.Cui licet ibid.*

302 Non debere vtile per inutile vitiari. *c.Vtile l.6. de reg. iuris.*

303 *a* Non esse pœna plectendos eos, qui alieni sceleris

a Vid.Par.1. prop.1290.

b *c. Cognoscẽtes De Const.*

conscij non sunt. *b* Non enim debet esse pœna, vbi culpa non est. 1. *q.* 4.

304 Pro possessore habẽdum esse eum, qui dolo desijt possidere. *c. Pro possessore l. 6. de reg. iur.*

c *S. Ign. p. 8. c. 6. litt. A.*

d *Vid. Decc. l. 6. tit. de accus. et inquis.*

305 Non licere in quempiam sententiam ferre, nisi aut *c* conuictum, aut *d* spontè confessum. 2. *q.* 1. & 5. & 15. *q.* 5. & *q.* 8. *c.* 5. & *Decc. l. 2. tit.* 18. *de confessis.* & *l. 6. eo. tit.*

306 Non licere Iudici sententiam proferre, nisi secundum legum præscripta. *Vide* 2 *q.* 1. & 3. *q.* 7. *c.* 4. & 9. *q.* 3. *c.* 4. & *seqq.* & 25. *q.* 2. & *c. Canonum De constit.* & *Decc. l. 1. à tit.* 28. & *l. 2. tit.* 1. & *seqq.* & *l.* 5 *tit.* 1. *De modo iudicandi Clericos vide* 15. *q.* 7. *Greg.* IX. *in Decc. in princ.* & *Decc. l.* 5 *tit.* 1.

307 Sententiam, & acta, quæ ad sententiam, iudiciumque spectant, scripto agenda esse. 2. *q.* 1. *c.* 9. & *c. Quoniam contra De probationibus,* & *c. Cum medicinales l. 6. de sent. excomm.*

308 Sententiam contra leges, canonesve prolatam, esse nullã. *c. Sententia De sent.* & *re iud.* & *l. 6. eo. tit.*

309 Diligẽtem inquisitionem ante iudicium adhibendam esse,

Mel-

Melchiades Pap.2.q.1.c.12. Euaristus Papa ibid.c.20.& 3.q.9.& 30.q.5.c.10.11.

310 Ne accusatores admittito, quos leges vetant. *ff.l.46. tit. de accusat.et rescript.l.qui accusare. & 2.q.1.c.14.& 3.q.4.5.9.& 4.q.1.& 11.q.1.& Decc.l.5.tit.1. de accusat.&c.*

311 Manifesta, accusatione non indigere. *Ambr.2.q.1.c.15. Nicol.Pap.ibid.c.16. Steph.V.ibid. c.17.& c.Euidentia De accus.*

312 e Peccata, quæ occultè patrantur, esse secretò corrigenda. *Aug.2.q.1.c.19.*

e *S.Ign.p.3. c.1.lit.N.*

313 Manifesta peccata, non esse occulta correctione purganda. *Alex.Pap.c.Manifesta De pœn. & remiss.*

314 Non debere quenquam ex eo fructum consequi, quod nisus est impugnare. *c.Ex eo l.6. de reg.iur.*

315 Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, esse interpretationē faciendam. *c.Contra eum l.6.de reg.iur.& Gloss.ibid.*

316 Eum, qui bonis fuerit expoliatus, non esse à quopiam accusandum, neque iudicandum, nisi prius in integrū restituatur. *2.q.2.& 3.q.1.2.& l.6. de restit.in integr.*

tendum, ecclesiasticorum Iudicum, modò canonicum sit, in omnes peccatores iudicium. *c. Nouit ille De iudicijs.*

331 In alternatiuis, debitoris esse electionem: & sufficere alterum adimpleri. *c. In alternatiuis l. 6. de reg. iur.*

332 Qui ad agendum admittitur, esse ad excipiendum multo magis admittendum. *c. Qui ad l. 6. de reg. iur. Gloss. ibid.*

333 Ad patrocinandum, ad procurandum, ad postulandum, ad iudicādum ne admittito, quos leges vetant. 3. *q.* 7.

334 Non videri eum, qui exceptionem obijcit, de intentione aduersarij confiteri. *c. Exceptionem l. 6. de reg. iur.*

335 Aequum nō esse aliorum Iudicem esse, qui reus est criminum. 3. *q.* 7. *à c.* 3.

336 Puniendos esse testes, qui testificantur aliquid ad calumniam. 3. *q.* 9. *c.* 16. *et q.* 10. *&* 5. *q.* 6.

337 Esse interdum testes ad testimonium dicendum compellendos. *Decr. l. 2. t. 21. De test. cogen.*

338 Non licere accusato suos accusatores accusare prius, quā se crimine exuerit, quo premitur. 3. *q.* 11. *& Decr. l.* 5. *tit.* 1. *c.* 10.

339 f Ne teſtes admittito, quos leges prohibent. Teſtes autem conſiderantur conditione, natura, vita. Conditione, ſi liber, non ſeruus: nã ſæpè ſeruus metu dominantis teſtimonium ſupprimit veritatis. Natura, ſi vir, non fœmina: nam varium, & mutabile teſtimonium ſemper fœmina producit. Vita, ſi innocens, & integer actu: nam ſi vita bona defecerit, fide carebit: non enim poteſt iuſtitia cum ſcelerato homine habere commerciũ. 4. *q*.2. & 6.*q*.1. & 14.*q*.2. *vid.*Decc *l*.2. *tit.de teſtib.* & *atteſt.* & *c.Forus* De *verborum ſignif.* & *l*.6. *de teſtibus.* & *Clement. l*.2. *de teſtibus.* f S.Ign.p.6. c.3.§.8.

340 Ne vllus vnquam accuſator ſimul, & iudex eſto, vel teſtis. 4.*q*.4.

341 Euocari debere reum ad cauſam dicendam. 4.*q*.5. & 5.*q*.2. 3. & *Can. Apoſt*.74. & *Extr. Rem non nouam l*.2. *de dolo*, & *contum.*

342 Accuſatis, ad cauſam dicendam, concedendum eſſe tempus, quod oportuerit. 4.*q*.5.

343 Non eſſe ſtandum fidei cuiuſuis accuſati crimen negantis: niſi probet. 6.*q*.2.

344 Statutis Principum eſſe vtendum ad inſtrumentorum, ſcri-

uentu vincat cum decernendum fuerit. ita aditus patet & ambitioni, & contentionibus, & dissidijs, & seditionibus, & odijs. quæ non accidunt, cum ab vnius iudicio, decretoque regimen pendet. Cum autem de eligendo summo capite agendum est, necessarium est ipsa membra decisiuam vocem in eius electionem habere; quia caput non est. *Pompon. in l. 2. §. Nouissimè ff. de orig. iur. Vlpian. l. 1. ff. de Constit. Princip.* Iustin. Imp. *l. 2. §. Sed quia diuinæ* C. *de vet. iur. enucl. Gregorius* XIV. *in Constit. Ecclesiæ Catholicæ*.

257 Cum perturbatus est animus, ne decernito quicquam. Non enim videre clarè potest quid agendum sit animus perturbatus. *3. q. 7. c. 4. & 11. q. 3. à c. 67.*

c *S. Ign. p. 1. c. 4. §. 3. & litt.* C.

258 *c* Ne decernito, cum res est dubia; nisi sentētijs pro vtraque parte relatis, collatisque. Id enim omnino conandum est, ne error contingat. *Dist. 86. c. 23. & 2. q. 1. can. 7. 12. et 11. q. 3. c. 74. & seqq.*

d *Sum. Eth. disp. 1. q. 4. prop. 1. verb. Synesis.*

259 *d* Ad iudicandum, decernēdumq; regula leges sunto, primum diuinæ, tum humanæ. Iudicandum enim, ac decernen-

dum

dum est secundum rectam rationem. rectae autem rationis regulæ sunt leges diuinæ,& humanę. *Trid.sess.25.de Refor.c.6.& 2.q.1. c.7.& 3.q.7.c 4.*

260 Ad iudicandum, decernendumque regula, cum lex alia deficit, esto ratio ipsa. Est enim hominis ratio, quædam diuinæ legis participatio. *Sum.Eth.d.1. q.4. prop.1.*

261 Caueto ne non iustè iudices quemquam. Non enim eris sine pœna. *11.q.3.à c.57.& c.82. & 23.q.4. à c.33.*

262 Caueto ab inanibus suspicionibus, quas vmbras vocāt. Peruersum enim iudicium pariūt suspiciones inanes. vt, si quem suspiceris odio in te ferri, cum nescias; aut insidias moliri. *2.q.1. c.12.20.*

263 *e* Caueto ab inuidiæ vitio. In peruersum enim iudiciū, ac sententiam pertrahit inuidia. Continget inutilem quampiam alicuius operā te iudicare, cum tamen valdè vtilis ea sit. quoniam nolles bonum illud in alterius cōmodum cedere. *3.q.7.c.4.* e *Cassian. collat. 18. c.vlt.*

264 Caueto à timore, amoreque vano, quos humanos respectus vocant. Ex ijs enim per-

uersa iudicia solent oriri. Sola sit iudiciorum regula offensæ diuinæ timor; solus amor iustitiæ. 3.q.7.c.4.

f *Vide infra c.13.de Liberalitate.*

265 f Caueto à muneribus. Corrumpere enim solent munera iudicium rectum. *Trid.sess.24. de Refor.c.3.6.18.*

266 Ab animi perturbatione caueto, cum tibi iudicãdum est, præsertim ab amore, ab odio, ab ira, à cupiditate. Difficilè enim est rectè iudicare, cum perturbatus est animus. *Trident.sess.2. & 3.q.7.c.4. & 11.q.3.c.68. & seqq.*

267 Iudicia, definitionesque causarum in longũ ne trahuntor. vt lites terminentur, vt impensarum sit modus, vt inimicitiarũ fiat finis. *Trid.sess.24.de Reform. c.20. et sess.25.de Refor.c.6.10.14. & c.Suspicionis causa 39 de offic.& pot.Iudic.deleg. vide Decc.l.2.tit.8. De dilat. & c.Iurgantium De sent. & re iudic. & clement.Vt calumnijs De sent. & re iud. & c.Sicut appellationem De appell.*

g *Basil. in Reg. breu. q.164.273.*

268 g Caueto ne temere cuiuspiam vitam, factaq; diiudices. Nisi enim legitimè nobis commissæ sint, relinquendæ sunt omnium causæ Iudici omniũ Deo. *2.q.1.et 11.q.3.à c.44.et c.75.et seqq.*

269 Caueto ne Rectoris tui præcepta, factaque diiudices. Subditorum enim parere solum est, Rectorum iudicare. *Nicolaus Pap.d.*21.*c.*5.6.*& d.*28.*c.*17.

270 Curato vt in te ipse corrigas prius, quæ tibi sunt in alijs iudicanda, condemnandaque. Turpe enim est criminosum iudicia proferre. 3.*q.*7.

271 *h* Non esse proprium iudicium Maiorum decretis præponendum. Prudentis enim non est suæ niti, ac fidere prudentiæ. *c.Ne innitaris De constit.*

h *S.Ignat.in ex.c.*3.§.11.12. *et litt.D. Vide Claud. Aqu.*Indust. *c.*13.

272 Caueto ne ad quæstum, commodumve vllum tuum reorum pœnam vllam conuertas. Corruptiuus enim est iudiciorũ is finis, ac turpis valdè. *c.Irrefragabili §.Prouideant De offic.* Iudic. *ordin.*

273 *i* Ne esto in propria sententia ita obfirmatus, vt paratus non sis ad tuum iudicium maiorum, prudentumq; iudicio submittendum. Eris enim erroribus obnoxius. *Cassian.coll.* 16.*c.*11.

i *S.Ign.exa. c.*3.§.11.12. *& litt.D. & p.*1.*c.*3.§.14. *& p.*2. *c.*2. §.4.

274 Caueto ne imperiti vulgi, aut corruptorum hominum iudicio moueare. Non est enim apud illos vera prudentia. *Ambr.* 2.*offic.*17.

k S.Ign.p.1. c.4. §.3. & lit.C.& p.2. c.3. §.2.3.4.

275 k Ne in iudicio ferendo præceps esto. Nam non omnia statim assequi possumus, ac videre. *Par.1.d.10.n.47.*

276 Bonorum de te iudicia ne spernito. Est enim vel arrogantiæ, vel dissolutionis bonorum iudicia negligere. *Ambros. 1.offic.c.47.*

277 Doctum esse debere Iudicem legum. Debet enim secũdum leges iudicare. *Par.1.d.11. n.156. & pr.1866. Instit.lib.4.de offic.Iudicis. Trid.sess.25.de Refor. c.10.*

278 Non licere Iudici de legibus iudicare, sed secundum ipsas. *Aug.dist.4.can.3. & 2.q.1. c.7. & 3.q.7.c.4.*

279 Factum à Iudice, quod ad officium eius non pertinet, ratum non esse. Non enim habet ius in illud. *Par.1.pr.1820.ff.de reg.iur.l.132. & 2.q.1.c.7.*

280 Et si nihil facile mutandum est ex solennibus: tamen vbi æquitas euidens poscit, subueniendũ esse. *Par.1.d.11.n.134. & p.1827. & ff.de reg.iur.l.144. & c.ex parte tua De transact.*

281 In re dubia benigniorem interpretationem sequi, non minus iustius esse, quàm tutius.

Par.

Par. 1. prop. 1826. & ff. de reg. iur. l. 153.

282 In obſcuris reſpici ſolere quod veriſimilius eſt, aut quod plerunque fieri ſolet. *ff. de reg. iur. l. 115. & c. Inſpicimus l. 6. de reg. iuris.*

283 Quæ propter neceſsitatem recepta ſunt, non debere in argumentum trahi. *ff. de reg. iur. l. 123.*

284 Qui tacet, non vtique fateri: ſed tamen verum eſſe eum non negare. *ff. de reg. iur. l. 185. & c. Is, qui tacet l. 6. de reg. iuris.*

285 In pari cauſa poſſeſſorẽ debere potiorem haberi. *ff. de reg. iur. l. 171. & l. 197. & c. In pari l. 6. de reg. iur.*

286 In re communi potiorẽ eſſe conditionem prohibentis. *c. In re l. 6. de reg. iur.*

287 In condemnatione perſonarum, quæ in id, quod facere poſſunt, damnantur; non totum, quod habent, extorquendũ eſſe: ſed & ipſarum ratio habẽda eſt, ne egeant. *ff. de reg. iur. l. 134.*

288 Abſentiam eius, qui Reipublicæ cauſa abeſt; neque ei, neque alij damnoſam eſſe debere. *ff. de reg. iur. l. 183.*

289 Semel malum, malum

esse præsumi semper. *c.Semel l.6. de reg.iur. vid.ibi Gloss.*

290 Cum sunt partium iura obscura, reo fauendum esse potius, quàm actori. *c.Cum sunt l.6. de reg.iur.*

29 Non esse in iudicijs personarum acceptionem habendã. *c.Non esse l.6. de reg.iur.*

292 Odia restringi, & fauores ampliari debere. *c.Odia l.6. de reg.iur.*

293 Generi per speciem derogari. *c.Generi l.6.de reg.iur.*

294 Non debere quemquam alterius odio prægrauari. *c.Non debet l 6.de reg.iur.vid.Gloss ibi.*

295 Sine culpa, nisi subsit causa, non esse quemquam puniendum. *c.Sine culpa l.6.de reg.iur.*

296 Quod quis mandato facit Iudicis, dolo facere non videri: cum habeat parere necesse. *c.Quod quis lib.6 de reg.iur.*

297 Non esse quicquam cõtra alium decernendum, eo non audito, cum potest, ac debet audiri. Non enim habetur plena ad iudicandum cognitio cum alterius tantum partis rationes cognoscuntur. *Trid.sess.15 in Salu. cond.& dist.86.c.23 & 2.q.1.c.7. & 3.q.9.& 4.q.5.& 11.q.3.c.76.*

&

& c.Consultationibus De officio, & potest. Iud. deleg. et c.Cum Bertoldus De sent. & re iud. & Concil. Later. ub Leone X. sess.9.c.2.

298 Posse contra contumaces decerni, nolentes vocatos ad iudicium accedere. *c. De Quoduuldeo De iudicijs. vide Decc. l.2. tit. 14. De dolo, & contum. & tit. seq. & l.6. de dolo, & contum.*

299 Aequum esse tibi, quantum per leges licebit, fieri; quod tu alteri feceris. seu, Quod quisque iuris in altero statuerit, vt ipse eodem iure vtatur. 2. *q.* 6. *c.* 1.4. *& de Pœnit. d.* 1. *c.* 17. *& c.6. Cum omnes D. Const. & ff. lib.* 2. *tit.* 2.

300 * Non posse quēquam, qui minoris auctoritatis est, eū, qui maioris auctoritatis est, iudicijs suis addicere, aut proprijs definitionibus subiugare. *Nicol. Pap. d.* 21. *can.* 4. *& seq & Iul. Pap.* 2. *q.* 7. *c.* 4. *&* 11. *q.* 1.

** Vide epist. Nicol. Papæ ad Michael. Imp.*

301 Plus semper in se continere, quod est minus. *c. Plus l.6. de reg. iur. & c. Cui licet ibid.*

302 Non debere vtile per inutile vitiari. *c. Vtile l.6. de reg. iuris.*

303 *a* Non esse pœna plectendos eos, qui alieni sceleris

a Vid. Par. 1. *prop.* 1290.

conſcij non ſunt. *b* Non enim debet eſſe pœna, vbi culpa non eſt. 1.*q*.4.

b c.Cognoſcẽtes De Conſt.

304 Pro poſſeſſore habẽdum eſſe eum, qui dolo deſijt poſsidere. *c.Pro poſſeſſore l.6.de reg.iur.*

305 Non licere in quempiam ſententiam ferre, niſi aut *c* conuictum, aut *d* ſpontè confeſſum. 2.*q*.1.*&* 5.*&* 15.*q*.5.*&* *q*.8.*c*.5.*&* *Decc.l.2.tit.*18. *de confeſſis.&* *l.6.eo.tit.*

c S.Ign.p.8.c.6.litt.A.

d Vid.Decc.l.6.tit.de accuſ.et inquiſ.

306 Non licere Iudici ſententiam proferre, niſi ſecundum legum præſcripta. *Vide* 2 *q*.1.*&* 3.*q*.7.*c*.4.*&* 9.*q*.3.*c*.4.*&* *ſeqq.&* 25.*q*.2.*&* *c.Canonum De conſtit.&* *Decc.l.1.à tit.*28 *&* *l.2.tit.*1.*&* *ſeqq.&* *l.5 tit.*1.*De modo iudicandi Clericos vide* 15.*q*.7. *Greg.*IX.*in Decc in princ.&* *Decc.l.5 tit.*1.

307 Sententiam, & acta, quæ ad ſententiam, iudiciumque ſpectant, ſcripto agenda eſſe. 2.*q*.1.*c*.9.*&* *c.Quoniam contra De probationibus,&* *c.Cum medicinales l.6.de ſent.excomm.*

308 Sententiam contra leges, canonesve prolatam, eſſe nullã. *c.Sententia De ſent.&* *re iud.&* *l.6.eo.tit.*

309 Diligẽtem inquiſitionem ante iudicium adhibendam eſſe,

Mel-

*Melchiades Pap.*2.*q.*1.*c.*12. *Euaristus Papa ibid.c.*20. & 3.*q.*9. & 30.*q.*5.*c.*10.11.

310 Ne accuſatores admittito, quos leges vetant. *ff.l.*46. *tit. de accuſat.et reſcript.l.qui accuſare.* & 2.*q.*1.*c.*14. & 3.*q.*4.5.9. & 4.*q.*1. & 11.*q.*1. & *Decc. l.*5. *tit.*1. *de accuſat.*&*c.*

311 Manifeſta, accuſatione non indigere. *Ambr.*2.*q.*1.*c.*15. *Nicol.Pap.ibid.c.*16. *Steph.V.ibid.c.*17. & *c.Euidentia De accuſ.*

312 e Peccata, quæ occultè patrantur, eſſe ſecretò corrigenda. *Aug.*2.*q.*1.*c.*19. e *S.Ign.p.*3. *c.*1.*lit.N.*

313 Manifeſta peccata, non eſſe occulta correctione purganda. *Alex.Pap.c.Manifeſta De pœn.* & *remiſs.*

314 Non debere quenquam ex eo fructum conſequi, quod niſus eſt impugnare. *c.Ex eo l.*6. *de reg.iur.*

315 Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, eſſe interpretatioñe faciendam. *c.Contra eum l.*6.*de reg.iur.*& *Gloſs.ibid.*

316 Eum, qui bonis fuerit expoliatus, non eſſe à quopiam accuſandum, neque iudicandum, niſi prius in integrũ reſtituatur. 2.*q.*2.& 3.*q.*1.2.& *l.*6. *de reſtit.in integr.*

integr. & de restit. spol. & Clement. l.1. tit. 11. de restit. in integr.

317 Non licere actori, quod reo licitum non est. *c. Non licet l.6. de reg. iur. vid. Gloss. ib.*

318 Infamia, pœnisque plectitor, qui (si sit calumniatus) non probauerit, quod in iudicio alteri obiecerit. 2.*q*.3. & 4.*q*.6. & 5. *q*.1.6 & *c. Accusasti De accusat. & c. Cum fortius, & c. Cum dilectus De calumniat.*

319 Esse absoluendum eum, qui non conuictus, iuramento se purgauerit. 2.*q*.5. *vide Decc. l.2. tit. 18. de confessis. et l.5. tit. 1. c. Cum oporteat.*

320 Quod in gratiam alicuius conceditur, non esse in eius dispendium retorquendum. *c. Quod in gratia l.6. de reg. iur. Gloss. ibid.*

321 Vituperatores, & accusatores Superiorum, vel virorum Deo sacrorum, non esse audiendos antequam perspicias qua intentione, qua fide, qua temeritate, qua vita, qua conscientia, quove merito; si pro Deo, aut pro vanagloria, aut inimicitia, vel odio, aut cupiditate ista præsumpserint, nec ne. *Euaristus Pap.* 2.*q*.7.*c*.17. *Calixt. Pap. ibid. c*.18. *Gelas. ibid. c*.49. *Igin. Pap. ibid. c*.52.

322

322 De veritate criminum, contra accusatos non esse inquirendum, nisi præcesserit infamia. *c.Cum oporteat De accus.* & *c.Qualiter eo.tit.*

323 Accusationis formã esse debere, quam leges prescribunt. Ne quid accidat contra iustitiã. *vid.2.q.8.et 5.q.2.et Decc.l.5.tit.1. præsertim c.Super his.*

324 Inducias accusatis non esse negandas: cum se ad defensionem parare necesse fuerit. 3.*q*.3.

325 Pluribus vti defensionibus neminem prohiberi.*c.Nullus l.6.de reg.iur.*

326 Ad accusandum, testificandumve, non esse infames admittendos. 3.*q*.4.5. & 4.*q*.1. & 6.*q*.1.

327 Suspecti, inimicique accusatores, iudicesve ne sunto. 3.*q*.5.*c*.15. & *Decc.l*.5.*tit*.1. *de accusat.*

328 Sine Summi Pontificis auctoritate Episcopum nõ posse damnari. 3.*q*.6.*à c*.5.& *q*.8.

329 Non esse quempiam, nisi à proprio Iudice iudicandum. 3.*q*.6.& 5.*q*.4.*c*.1.2.& 6.*q*.3.4.& 11.*q*.1.& *c.Illa De accusat.*

330 Licitum esse, ac admittendum,

tendum, ecclesiasticorum Iudicum, modò canonicum sit, in omnes peccatores iudicium. *c. Nouit ille De iudicijs.*

331 In alternatiuis, debitoris esse electionem: & sufficere alterum adimpleri. *c. In alternatiuis l. 6. de reg. iur.*

332 Qui ad agendum admittitur, esse ad excipiendum multo magis admittendum. *c. Qui ad l. 6. de reg. iur. Gloss. ibid.*

333 Ad patrocinandum, ad procurandum, ad postulandum, ad iudicādum ne admittito, quos leges vetant. 3. *q.* 7.

334 Non videri eum, qui exceptionem obijcit, de intentione aduersarij confiteri. *c. Exceptionem l. 6. de reg. iur.*

335 Aequum nō esse aliorum Iudicem esse, qui reus est criminum. 3. *q.* 7. *à c.* 3.

336 Puniendos esse testes, qui testificantur aliquid ad calumniam. 3. *q.* 9. *c.* 16. *et q.* 10. & 5. *q.* 6.

337 Esse interdum testes ad testimonium dicendum compellendos. *Decr. l.* 2. *t.* 21. *De test. cogen.*

338 Non licere accusato suos accusatores accusare prius, quā se crimine exuerit, quo premitur. 3. *q.* 11. & *Decr. l.* 5. *tit.* 1. *c.* 10.

339 *f* Ne testes admittito, quos leges prohibent. Testes autem considerantur conditione, natura, vita. Conditione, si liber, non seruus: nã sæpè seruus metu dominantis testimonium supprimit veritatis. Natura, si vir, non fœmina: nam varium, & mutabile testimonium semper fœmina producit. Vita, si innocens, & integer actu: nam si vita bona defecerit, fide carebit: non enim potest iustitia cum scelerato homine habere commerciũ. 4. *q.* 2. & 6. *q.* 1. & 14. *q.* 2. *vid.* Decc *l.* 2. *tit. de testib. & attest. & c.* Forus De *verborum signif. & l.* 6. *de testibus. & Clement. l.* 2. *de testibus.*

f S. Ign. p. 6. c. 3. §. 8.

340 Ne vllus vnquam accusator simul, & iudex esto, vel testis. 4. *q.* 4.

341 Euocari debere reum ad causam dicendam. 4. *q.* 5. & 5. *q.* 2. 3. & *Can. Apost.* 74. & *Extr. Rem non nouam l.* 2. *de dolo, & contum.*

342 Accusatis, ad causam dicendam, concedendum esse tempus, quod oportuerit. 4. *q.* 5.

343 Non esse standum fidei cuiusuis accusati crimen negantis: nisi probet. 6. *q.* 2.

344 Statutis Principum esse vtendum ad instrumentorum,

scri-

ſcripturarumque veritatem, & auctoritatem diſcernendam. *Decc.l.2.t.24. de fide inſtrum.*

345 Si Iudices electos de ſententia inter ſe diſcordes eſſe contigerit; eſſe aliquem alium Iudicem aduocandum, vt leges præſcripſerint. *6.q.4.*

346 Quæ contra ius fiunt, debere vtique pro infectis haberi. *c.Quæ contra l.6. de reg.iur.*

347 Non eſſe, quod bene definitum eſt, retractandum. *Nicol. Pap.6.q.4.c.6.et 25.q.2.et 35.q.9: & c.Publicato 58.de elect. &* Decc. *l.2.tit.27. de ſentent.& re iudic. & c.Quod ſemel placuit l.6.de reg.iur.*

348 Deficiente accuſatore, non eſſe reum ad probationem cogendum. *6.q.5.& 23.q.4.c.31.*

349 Lite pendente, nihil innouandum. Decc.*l.2.tit.16.& l.6. tit.vt lite pend. & Clem.l.2.eo.tit.*

350 Probationum momenta eſſe in iudicijs iuxta legum decreta examinanda. *Vid.*Decc.*l.2. tit.19. de probationibus.*

351 Circumſtantias omnes attendendas eſſe in exceſſibus examinandis, ac iudicandis. *c.Sicut dignum* De *homic.volunt.&c.*

352 Cum quid vna via prohibetur alicui, ad id alia non debe-

re

re admitti. *c. Cum quid l. 6. de reg. iuris.*

353 Non esse Clericos à Iudicibus sæcularibus iudicandos. 11. *q.* 1. & 21. *q.* 5.

354 Posse Iudices sæculares ferre iudicium in Clericos, quos iuxta sacros Canones Ecclesiastici Principes eis concesserint iudicandos. 11. *q.* 1.

355 Iniquos Iudices pœna plectendos esse. 11. *q.* 3. *c.* 8.

356 Legitimorum Iudicum iustæ sententiæ inobedientes, esse puniendos. 11. *q.* 3. *c.* 9. 10.

357 Iniustam Iudicum sententiam timendam non esse. 11. *q.* 3. *à c.* 44. & 24. *q.* 3.

358 Iniustas Iudicum sententias esse superiorum Iudicum iudicio corrigendas. 11. *q.* 3. *à c.* 64. & 16. *q.* 1. *c.* 52 & 35. *q.* 9 & Decc. l. 2. *tit.* 27. *de sent. & re iud.*

359 Iudicium iustum vendere non licere. 11. *q.* 3. *c.* 71. 72.

360 Nullum ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligari. *c. Nullus l. 6. de reg. iur.*

361 Non licere in re dubia certam sententiam dari. 11. *q.* 3. *c.* 74. 75.

362 Licere interdum in iudicijs ferendis, præsumptionibus vti.

vti. *Decc.l.2.tit.23.de præsumptionibus.*

363 In defunctorũ bonis adiudicãdis, vltimam defuncti voluntatem spectato. 13.*q*.2.*c*.4.

364 Cum non stat per eum, ad quẽ pertinet, quo minus conditio impleatur; haberi debere perinde ac si impleta fuisset. *c.Cum non l.6.de reg.iur.*

365 Ne accusatores admittito, nisi eos, quibus accusare per leges licet. 15.*q*.3.*et Decc.l.*5.*tit*.1.

366 De criminibus, de quibus absolutus est accusatus, nõ posse accusationem replicari. c. De *his De accusat.*

367 Iudicia diebus prohibitis ne feruntor. 15.*q*.4.

368 Excõmunicatos pronunciare iudicia non licere. 24.*q*.1.

369 Esse Arbitris curandum vt sint legitimi, & legitimum ipsorum iudicium: ne sit irritum. *vid.Decc.l.* 1.*tit.vlt.de arbitris.*

370 Non esse dubium partem in toto contineri. c. I*n toto l.6. de reg.iur.*

371 In generali concessione non venire ea, quæ quis nõ esset verisimiliter in specie concessurus. c In *generali l.6 de verb.sign.*

372 Congruum esse, vt accessorium

ſorium naturam ſequatur principalis. *c. Acceſſorium l.6.de reg.iu.*

373 Qui ſentit onus, ſentire & commodum debere, & è contra. *c.Qui ſentit l.6.de reg.iur.*

374 Non licere damnoſa fiſco, aut iuri contraria poſtulari. 25.*q.*2.*c.*14. *Conſtant.Imp. C.l.*1.*de prec.Imp.offer.*

375 Non licere contra reſcriptum, confirmationemve Superioris, ſi legitimum ſit, iudicare. *vid.tit.*De *reſcriptis,* & De *confirm. vtil. &c.*

376 Reſcripta contra ius elicita, ab omnibus Iudicibus refutãda. Niſi forte aliquid ſit, quod non lædat alium, & proſit petenti, vel crimen ſupplicantibus indulgeat. *Impp. Theodoſius, & Valentinianus* 25.*q.*2.*c.*15. *Pelag. Pap.ibid.c.*16. *vid.tit.De reſcriptis. & l.*5. *tit.*20. *De crimine falſi, & Clement. De reſcriptis.*

377 Qui contra iura mercatur, præſumi bonam fidem non habere. *c.Qui contra l.6.de reg.iur.*

378 Bonam fidem non pati, vt ſemel exactum iterum exigatur. *c.Bona l.6.de reg.iur.*

379 Iudicium ſeparationis à toro, dimittendiq; vxorem eſto penes Eccleſiam. 33.*q.*2. *Trid. ſeſſ.*

sess.24.de Sacr.Matr. can.8.12.

380 Qui prior est tempore, potiorem esse iure. *c.Qui prior l.6.de reg.iur.*

381 Esse in omni iudicio tuẽdam magis sententiam illam, cuius antiquior, aut potior extat auctoritas. *33.q.2.c.11.*

382 In obscuris, minimum esse sequendum. *c.In obscuris l.6. de reg.iur.*

g S.Ign.p.3. c.1.§.15.

383 g Esse pœnas legum interpretatione molliẽdas potius, quàm exasperandas. *De pœnit. d.1.c.18.*

384 Accusatore ab accusatione desistente, esse adhuc crimen inquirendum, si collusionis suspicio sit. *Decc.l.5 tit.22.De collus. deteg.*

385 Licitum esse interdum sententiam mutare. *35.q.9.*

386 Non esse damnandum eum, qui contra legem egerit, quam ignorantia non culpabili ignorauit. Non enim obligat lex inculpabiliter ignorantes. *c.Vt animorum De constit. in 6.*

387 Non esse pœnæ adiudicandum vllum, quod contra, quã lex præcipiat, egerit ante legis promulgationem. Certum enim est leges futuris negotijs formã

dare,

dare, nõ ad præterita facta trahi: nisi nominatim in eis de præteritis caueatur. I*nnoc.* III. *c.*13. *De constit.*

388 Ignorantiam præsumi, vbi scientia non probatur. *c.Præsumitur l.6.de reg iur.*

389 Pœnas à lege præscriptas, esse à Iudicibus minoribus iniungendas: *h* arbitrarias, sed æquas, cum præscriptæ non habentur. *c.de causis De off.& potest.* I*udic.deleg. vide Decc.l.5.tit.31, De pœnis.& tit.38.De pœnitent.& remiss.*

h *S.Ign.p.3.c.1.§.15.*

390 Esse in pęnis benigniorem interpretationem faciendã. *c.*I*n pœnis l.6.de reg iur.*

391 Prouidendum esse, ne actor, aut reus dolosè agant: & dolos esse corrigẽdos *vid.* Decc. *l.*1.*tit.*42. De *alien.iud.mut.causa.*

392 Locupletãdum neminem esse cum alterius iniuria, vel iactura. *c.Locupletari l.6.de reg.iur.*

393 Romani Episcopi, Christi Vicarij, summum in terris iudicium esse. I*nfr.c.*3*.de* I*mperio.* & 17.*q.*4.*c.*30.& 25.*q.*1.2.*et* 35.*q.*9. & *c.Ad Apostolicæ l.6. de sent.* & *re iud. Anaclet.Pap.ep.* 1. *Gelas. Papa in suis decret. Patres alij apud Bellar.de Rom.Pont.l.*1.*à c.*10. & *l.*2.

l.2.c.13. & *seqq.* & *l.4.c.1.* & *de Concil.l.2.c.17.*

394 Esse in causis matrimonialibus Ecclesiæ Canones consulendos. *vide Decr.l.4.præsertim tit.* 18. & 19. *Trid.sess.24.de Sacr. Matr.c.*12.

Caput Septimum.

a De Electione.

a *De electione canonica vide Ius canonicum in titt. de elect. in Decretal. & Clement. & Extrau.*

395 IN inquisitione, iudicioque standum non esse; sed pergendum ad electionem. Electio enim est voluntas prosequendi medium propter finem. Si ergo voluntatem habes finis: inuento per inquisitionem, ac iudicium, medio ad finem prosequẽdum cõgruo; non est, cur cuncteris in eo amplectendo: *Sum. Eth.d.1.q.4.§.4.*

396 Immediata electionum regula esto dictamen rectæ rationis. Est enim homo agens rationale. *Sum. Eth. supra.*

b *S.Ign.exa. c.3.§.14. & c.4. à §. 18. et par.2.c.3. §.2.3.4.*

397 *b* Ne esto præceps ad eligendum: caueto ne eligas ante diligentem eligendorum inquisitionem, maturumque de medio eligendo iudicium. Hunc enim ordinem postulat electio recta.

Trid.

Trid. ſeſs.25. de Regularibus c.15. Ambr. 11.q.3.c.69.

398 Cum perturbato es animo, ne inito electionem. Excœcat enim mentem paſsio animi, & diuertit voluntatem à recto. *Greg. 11.q.3.c.67.*

399 Eum, qui certus eſt, certiorari vlterius non oportere. *c. Qui certus l.6. de reg. iur.*

400 c Dei tibi voluntatem, Dei ſeruitium, Dei imitationem, Dei gloriam proponito antequã eligas. Is enim finis dux eſt, ac magiſter optimus ad quidlibet eligendum. Quare eligenda ſunt ea tantum, quæ conducunt ad dictum finem. *S. Ignat. l. exerc. in prælud. ad elect.*

c *S. Ign. ex. c.3.§.14.15.*

401 f Quæ ſub electionem cadunt, neceſſariò bona eſſe debere ex ſeipſis, aut certè non mala, nec niſi inſtitutis conſona orthodoxæ Matris Eccleſiæ: Quidquid enim eiuſmodi non fuerit, veri ad vltimũ finem medij rationem non habet: ac proinde eligibile non eſt. *Ambr. 3 off. per totum.*

f S. *Ignat. l. exer. in Intr. ad elect.*

402 g Caueto ne quid eligas obliquis affectionibus impulſus. Nec enim vera, nec recta electio eſt, quæ carnali vllo affectu, aut

g *S. Ignat. ſup.*

ſtudio

ſtudio peruerſo mixta. *Greg. X. c. Vbi periculum* De *elect. l. 6.*

403 Electionem non rectam, ſi de mutabilibus ſit, corrigito. Ita enim expedit; ne pergat damnum. *S. Ignat. l. exerc. in* I*ntrod. ad elect.*

404 Si electio non recta de immutabilibus fuerit, vt de Sacerdotio, vel matrimonio; curato vt electionis damnum, poſt facti pœnitentiam, probitate vitæ, & operum ſolertia compenſes. *S. Ignat. ſupra.*

h *S. Ign. ex. c. 4. §. 3. & p. 3. c. 1. §. 10.* i *S. Ignat. lib. exerc. Annot. 10.*

405 *h* A ficta honeſti, rectiq; ſpecie caueto: ne illudaris, ac decipiaris in eligendo. *i* Ficta autẽ honeſti, ac recti ſpecies obijci ſolet ijs, qui ſe perfectorum viã ingredi arbitrantur, cum nõdum ſe à vitijs perfectè purgauerint. Ita ſub ſpecie maioris boni, diuinæque gloriæ latet ſæpè cupiditas, & amor temporalium: qui decipit eligentes. *Greg. diſt. 41. can. 6.*

406 Speciem honeſti habeto vt fictam, fallentemque; cum quid ſub illa deprehẽderis, quod ex ſe malum ſit. Non enim eſt vera honeſti ſpecies, qua turpe quid obtegitur. *S. Ign. in l. exerc. in 2. RR. de diſcern. ſpir. r. 5.*

407

407 Speciem honesti habeto vt fictam, fallacemque: cum quid sub illa deprehēderis, quod auocet à bono. Non enim potest esse bonum, quod malum inducit, quatenus inducit malum. Est autem malum boni priuatio. *S. Ignat. supra.*

408 k Speciē honesti habeto vt fictam, fallacemque: cum quid sub illa deprehenderis, quod ad minus bonum impellat, quàm quod inquirendo iam antea elegeras. Minus enim bonum mali rationem habet, quatenus aufert maius bonum. *Greg. d. 92. c. 2. Hieron. 17. q. 1. c. 4.*

k *S. Ignat. in 2. RR. de discern. spir. r. 5.*

409 Speciem honesti habeto vt fictam, fallacemque: cum animum defatigat, angit, ac perturbat, sublata, quę prius aderat, pace, ac tranquillitate. Verū enim, cum sit animi obiectum, nunquā illum angit, neque cum ad timorem, & pœnitentiam inducit. Vt in vera contritione experimur, quæ dolor quidam dulcis est sine angore. *S. Ign. supra.*

410 *l* Oportere te in neutrā partem propendere ante, quàm eligas, ad prosequendum agendum, vel relinquēdum: si electio deliberationem requirit. Solet

l *S. Ignat. lib. exer. 2. hebd. de elect.*

enim iudicium proponere volũtati proſequendum id, ad quod viderit voluntatem propenſam eſſe. *Greg.d.61.c.16.*

411 Oportere eligentem quemque in ſeipſo perſentiſcere, quod quidquid affectionis (ſiue multum, ſiue modicum ſit) erga rem eligendam habet, ex ſolius Dei amore, ac intuitu proficiſcatur. Solus enim amor Dei non eſt obnoxius errori. *S. Ign. in l. exerc. in 2. mod. eligendi, & in Regulis de diſtrib. eleem.*

412 In eligẽdis agendis, quæ ad virtutes morales ſpectant, ab extremis caueto. Virtus enim in mediocritate poſita eſt, inter actionum, & paſsionum exceſſum, ac defectum. *Ariſt. 2. Ethic. c. 6. 7. 8.*

413 A iucunditate, ac voluptate maximè cauendum. Nam difficile eſt de ipſa incorruptè iudicare. *Ariſt. 2. Eth. c. vlt.*

414 Vnus eligẽdi modus eſto: vt conſideres quid eligendum ſuaderes viro amiciſsimo, ſi te dubius conſuleret de eo eligendo, circa cuius electionem ipſe verſaris. Id enim tibi agendum ducere debes, quod ſuaderes alteri. S. Ign. *l. exer. in 2. mod. elig.*

415 Alius eligēdi modus esto: Vt tecum ipse reputes, si mors ingrueret, quem te malles obseruasse modum in pręsenti deliberatione. Nam secũdum eum modum eligendum nunc esse facilè intelliges. *S.Ign. supra.*

416 Alius eligēdi modus esto: Vt tecum ipse reputes, cum pro Christi tribunali sisteris iudicandus, quo te consilio hac in re vsum esse velles. Eo enim agnito, vtere nunc, vt eo tempore sis mage securus. *S.Ign. supra.*

417 *m* A Deo auxilium, ab Angelis, ac sanctis preces, & opē poscito antequam decernas, & eligas. Inopes enim consilij sumus, & ignoramus quid agere debeamus. Omne autem bonum à summo bono deriuatur. *Trid. sess.24.de Reform.c.1.*

m *S. Ignat. p.2.c.3. §.2.*

418 *n* Eligenda esse meliora. Hoc enim animi nobilitas exigit, ad imaginem Dei procreati. Sunt autem meliora ea, quæ vitæ æternæ, quàm quę temporalibus commodis congruentiora. *Greg. d.92.c.2. Ambr.2.offic.6.*

n *S.Ign.p.7. c.2.lit.D.F.*

419 *o* Anteponenda esse vniuersaliora minus vniuersalibus. quò enim bonum communius, eò diuinius. *Ambr.2.off.c.7.*

o *S.Ign.p.1. c.3.§.16. & p.7.c.2.litt. E.*

p *S.Ign p.7. c.2.litt.* D.

420 *p* Anteponenda esse efficaciora minus efficacibus. Medium enim eò fini congruentius, quò maiorem efficacitatem habet ad illum assequendum. *Ambr. supra*.

q *S.Ign.p.7. c.2.litt.D.*

421 *q* Anteferenda esse faciliora, ac suauiora difficilioribus, ac minus suauibus. Impedire enim solet executionem difficultas,& iniucunditas. Contra verò facilitatis, & iucunditatis opinione omnes trahimur ad agendum. *Ambr. sup.*

r *S.Ign. p.7. c.2.litt.E.*

422 *r* Præferenda esse magis necessaria minus necessarijs. Illa enim magis vrgent. *Ambr. sup.*

s *S.Ign. p.7. c.2.litt.E.*

423 *s* Diuturniora,cęteris paribus, minus diuturnis esse præferenda. Habent enim maius bonum. *Ambr.2.offic.c.6.7.*

424 Honestum cæteris omnibus præferendum. Non enim spectat ad actionem hominis vt homo est, quod honestum non est. *Ambr.3.offic. per totum.*

425 Caueto ne ipse eligas, vbi animo es scrupuloso: sed tibi ad eligendum subrogato prudentem virum; eiusque electionem amplectitor. Non enim solent sano esse iudicio scrupulosi circa ea, in quibus scrupulosi sunt.

Ex

Ex c. Illa præpositorum. 11.q.3.

426 Debere quemque ſcrupulos ex animo abigere: vt ſit aptus ad eligendum. Cum enim homo perpetuò in electionibus verſetur: quia ſemper in aliqua actione eſt. Quid aget ſcrupuloſus, qui dubijs angitur ſemper? Credat viro prudenti, cui ſuam conſcientiam aperuerit, ſi is ei edixerit vt nullius dubij, quod conſcientiam angat, rationem habeat. Valet enim viri prudentis auctoritas, vt ſcrupuloſus deponat conſcientiam in dubijs, & vt agat liberè. Quiſque autem vir prudens poteſt iſtud conſilij dare ſcrupuloſis: quatenus cognita eorum conſcientia, probabiliter, prudenterque iudicat nõ eſſe periculum erroris. Neque verò hærere debet aut vir prudens in eo conſilio dando, aut ſcrupuloſus in exequendo. Non enim erramus, cum prudenter agimus, etiam ſi re ipſa error accidat. Quoniam iudiciũ prudens nõ debet ſe conformare ipſi rei, vt verum ſit; ſed rectæ rationi, intentionique. Is eſt verus agendi modus in hominibus, qui tenẽtur rationem ſequi vt regulam ſuarum actionum. *Ex c. Illa, ſupra.* *Remediũ pro ſcrupulis.*

427 Cum voluntatem diuina virtus sic impellit, vt omnis dubitatio, immo & dubitādi facultas animo auferatur: sequitor impellentem Deum. *S. Ign. l. exerc. de elect.*

428 Eligendi tempus esto, cu quietus est animus, & diuina aliqua consolatione perfunditur. Id enim accidere animo, quod fontibus solet. in quibus cernitur quidquid est in fundo, cum aqua quiescit, & adest lux. *S. Ign. sup.*

429 Actionem omnem, & actionis modum electione decernito. Quid enim agere poteris ad rectam vitam vtilius? *S. Ign. l. exer. de elect. in fin. hebd. 2.*

430 Eligendarum actionum, ac praxium tempus, esto tempus examinis, ac meditationis sacræ. Admittunt enim actionē electionis tum examen conscientię, tum sacra meditatio. *Ex vsu prudentum.*

431 Statuere sibi quemque debere dies aliquot singulis annis: quo tempore à reliquis curis solutus, in eam curam incumbat, vt animum purget; eoque purgato, de singulis vitæ actionibus deliberet, eligatque. Scribat autem ad memoriam, definitiones,

ac

ac decreta tum de agendis, tum de agendorum modis; quos elegerit. In quod enim negotium, quàm in istud incumbēdum impensius? *Vsus Soc. Iesu*.

432 Cum nouum vitæ genus ineundum est, vt sacerdotalis, *t* cœnobiticæ, coniugalis; aut ad munus aliquod aggrediendum; vt Sacramenta ministrandi, prædicandi, regendi alios: animum ab alijs curis remoueto, teque colligito, vt aliquandiu de nouæ vitæ, munerisve agendis deliberes, & eligas modum agēdorum. Prudentis enim est hæc prȩuidere, ad eaque animum præparare: vt instructus ad agendū accedat. *Trid. sess. 25. de Regular. c. 15.*

t S. Ign. p. 1. c. 4. §. 4. 5.

433 Cœnobiticæ, regularisq; vitæ electionem liberam esse debere. Periculosum enim est vitæ statum, qui perpetuus futurus sit, inuitum suscipere. *Trident. sess.* 25. *de Regular. c.* 16. 17. 18 *&* 19. *q.* 1. 2. *& q.* 3. *c. vlt. &* 20. *q.* 1. *c.* 9. *& q.* 2. *& q.* 3. *c.* 3.

434 *u* Caueto ne ab eo, quod rectè elegeris, vnquam discedas; neve deseras rectum vitæ institutum, quod semel arripueris. Est enim hoc genus inconstantiȩ turpissimum. *Trident. sess.* 25. *de* Re-

u S. Ign. exa. c. 2. §. 6. & p. 8. c. 7. lit. C. §. Ordinationes. et l. exer. de elect.

Regular.c.19. & 19.q.3. cc.1.2.3. & 20.q.1. & q.3. & 4. & 25.q.2. & Decc.l.5. tit.9. De Apostatis, &c.

435 Videri consensum, qui tacet, dare. *c.Qui tacet l.6. de reg. iuris.*

436 Eum, qui tacet, non fateri: sed nec vtique negare videri. *c.Is qui tacet l.6.de reg.iur.*

437 Præcipuam quandam electionis materiā esse amicitias. x Multum enim ad vitę huius felicitatem interest bonus amicus. Magni ergo tua refert, rectè amicos eligere. *vide August.de Amic. à c.12.*

x *Dist.7. n.2.3.*

438 Suum quisque ingenium noscito, ad idq; se applicet, quod sibi aptum viderit. Quò enim vnumquemque suum ducit ingenium, aut quod officium decet, id maiore implet gratia. *Ambr. 1.offic.c.44.*

439 *y* Curato vt talem ad regendum eligas, qualem ipsum regimen requirit. Magna enim semper ab ineptis Rectoribus bono communi mala fuerunt. *Vide Greg.1.Past.c.10.*

y *Arist.3.Politic. c.8. & l.5.c.9.*

440 *z* Caueto ne quenquam ad regendum eligas, quem indignum noueris, & ineptum. Reus enim eris damni communis. *De*

z *Arist.3.Polit.c.8.*

ineptis

ineptis vide Greg.1.Pastor.c.11.

441 *a* Caueto ne quenquam ad alios regendum eligas, qui effrenes habeat in animo, ac non dum edomitas passiones. Nam & ingratus omnibus erit, & preceps in regendo, & in iudicando imprudens. *Concil.Carthag.* IV. *d.23.c.2. & dist.45.*

442 *b* Caueto ne quenquam ad alios regendum eligas, qui regēdi munus ambierit. Non enim potest animum inducere vt ambiat, qui prudens sit. *c* Quoniam intelligit prudens quantum periculi sit in regimine, quantam exigat id muneris in Rectore sapientiam, quod reddēda sit summo Rectori ratio de omnibus suæ curæ commissis, quod excellens requiratur in Rectore sanctimonia, & aliâ hisce similia; quæ prudentem hominem à regendo deterrent. Non est autem ad regendum intrudendus, qui prudens non sit. *Trid.sess.24.de Refor.c.1.19. Tolet.* IV.*d.51.c.5. Leo Pap.d.61.c.5.Symmachus Pap. d.79.c.2. Stephanus* III.*ibid.c.5. Honor.*Imp.*d.97.c.2. Greg.d.100. c.3 & 1.q.1.c.25.& q.6.c.3.Symmachus Pap.1.q.1.c.18.Conc.Meldense 1.q.7.c.3.Greg.8.q.1.c.9.10.*

a *S.Ign.p.9. c.2.§.3. Greg.1.Past. c.10.11. Arist.5.Pol. c.11.*

b *S.Greg.Pastor.p.1.c.3. 8.9. Bellar.in uit. c.20.26.31. S.Ignat.p.8. c.6.§.2. S.Amb.2.off. 24. Arist.5.Pol. c.11.*

c *S.Greg.Pastor.p.1.c.3.*

Aug. ibid. c. 11. & Can. Apost. 19. & c. Qualiter De elect.

d S. Ign. p. 9. c. 2. §. 3.

443 *d* Caueto ne quenquam ad alios regendum eligas, quem immoderatius propẽsum deprehenderis aut in consanguineos, aut in pecuniam. Nam non poterit diligenter, ac rectè regere, qui curis occupatur aut consanguineorum, aut habendi. *Trid. sess. 25. de Refor. c. 1. & 8. q. 1. c. 19.*

444 Caueto ne quenquam ad alios regẽdum eligas, quem ipse, vel alius sapiens, de regendi munere non satis instruxerit, in eodemque diligenter exercuerit. Nam Rector debet prudens ad regendum accedere; ne interim detrimentum patiatur bonum commune, donec Rector errando discat, & aliorum malo prudens fiat. *Trid. sess. 6. de Refor. c. 1. & sess. 22. c. 2. Zosimus Papa d. 59. c. 2. 3. & c. Officij tui 38. De elect.*

445 Caueto ne quenquam ad alios regendum eligas, qui rationem regiminis didicerit siue in libris politicis ab vltimo fine auertentibus, siue in aulis Principum aut imprudentium, aut cupidorum, aut impiorum. Si quam enim politicam is didicerit in libris, & aulis illis; putandum

dum est eum non veram regiminis rationem, ac prudentiam, sed astutiam didicisse. *Iustin. Imp. Auth. de Sanctissimis Episc. coll. 9. §. Damus autem.*

446 *e* Caueto ne quenquam ad alios regendum eligas, quem animo duro esse agnoueris, & indocili. Nam is, & superioribus suis Rectoribus, & consiliarijs; & subditis se difficilem exhibebit. *Concil. Carthag.* IV. *d. 23. c. 2.* e *S. Ign. p. 9. c. 2. §. 6.*

447 Caueto ne quenquam ad alios regendum eligas, in quo scrupulorum vitium sit nimium. Erit enim in deliberationibus semper anceps; nil audebit præclarum; molietur vix pauca; molestus omnibus. *S. Ign. p. 9. c. 2. §. 6.*

448 Caueto ne quenquam ad alios regendum eligas, cuius animum bilis atrę humor vehementius oppresserit. Erit enim & is in deliberationibus semper anceps, ac timidus; nil audebit pręclarum; molietur vix pauca; molestus omnibus, aut ingratus. *S. Ign. p. 9. c. 2. §. 3.*

449 *f* Rectores ecclesiasticos non solum in diuinis, sed etiam in humanis, ac politicis agendis debere peritos esse. Homines enim regunt. *Dist. 39.* f *S. Ign. p. 9. c. 2. §. 6.*

450 *g* In eam curam à Principibus incumbendum esse, vt semper sapiẽtes sint plurimi, qui eligi possint in Rectores aliorũ. Vix enim possunt esse tales viri, si ea Principum cura non sit.] Quoniam nemo vir bonus, qualis debet esse, qui ad regimen eligitur; prudentiam politicam volet sibi comparare; nisi à suis Principibus iubeatur. Ita ergo regant aliquos viri Principes, vt ij apti ad regimen euadant. Sin id fiat, desinet bonum regimen cum magno Reip. detrimento. *Trid. sess. 23. de Refor. c. 18. Greg. d. 61. c. 15.*

g S. Th. l. 1. de reg. Prin. c. 15.

451 *h* Inquiruntor, si ita ipsis Principibus videbitur, in quaque Prouincia, iussu Principum, à viris sanctissimis, ac sapientissimis, secũdum Inquisitionis formam ab ipsis Principibus præscribendam, è sacræ, humanæque Politicæ legibus collectam, quique ad regimen suscipiendum aptissimi: ijdemque ab Inquisitoribus ad Principes deferuntor, scripto libello, qui & eorum habeat nomina, & informationem secundum Inquisitionis formam à Principibus acceptã, & ipsius Inquisitoris nomen cũ iuramen-

h Rob. Bell. in vita c. 26. S. Bern. de consid. l. 4.

to

to de informatione cum ſynceritate tradenda, deque ea nulli manifeſtanda, præterquam Principi, & ei, cui Princeps voluerit. Hæc inquirēdi ratio ſi ſeruetur, & viam ipſis Principibus aperiet ad noſcendum aptiſsimos ad regendum; *i* & præcludet aditum ad ambiendum; & abiget moleſtos Patronos ineptorum. *Trid. ſeſs. 22. de Refor.c. 2. & ſeſs. 24. de Refor.c. 1. 18.*

i Bellarm. ſupra.

452 Acciuntor, ſi ita ipſis Principibus videbitur, iuſſu, expenſiſque Principum, aptiſsimi quique ad regimen capeſſendum: ijdemque in domum aliquam in quaque Prouincia certam congregantor ad conuiuendum, ad ſeſeque ijs exercitationibus excolendum ſub tribus ſaltem Inſtructoribus peritiſsimis, quæ aptiſsimę fuerint viſæ ad præparandum regimini animum. Exercitationes autē potiſsimæ ſunto, Collationes de agendis, Declamationes, ficta politicorum munerum miniſteria, ethicarum, ac politicarum actionum lectio, ac meditatio, aliæque hiſce ſimiles iuxta formam à Principibus præſcribendam. Id ſi fiat (quod quiſque Princeps efficere facilè poteſt)

test) erit semper eligendorum ad regimen felix vbertas . *Ex Arist. 7 . Polit. c.* 14.

453 Post suam anni exercitationem, ac experimentum, discedito quilibet in patriam , ac domum suam . de cuiuslibet autem aptitudine , vel ineptitudine ad regimen , exhibetor à quolibet Instructorum libellus informationis cum nomine Instructoris, ac iuramento de non manifestando vlli suo iudicio, præter quàm Principi, & ei, cui Princeps voluerit. Id si fiat, non erit ambiendi aditus, & Principi facillimum semper erit eligere ex instructis ad regimen, ac accersere aptissimum quemque muneri obeundo; seque ab electionis non rectę periculo remouebit , quod magnum est , cum ab importunis Patronis suggerũtur Principi ad regimen homines ineptissimi. *Trid. sess.* 24. *de Refor. c.* 1. 18.

454 Melius videri successores in regendi munere à Rectoribus ipsis non eligi, sed ab alijs. vt electiones synceriores sint, & bono communi congruentiores. 8. *q.* 1.

455 k Compellendos esse ad regiminis onus subeũdum, si qui apti regimini, subire onus absque causa

k *Bellar. in vita c.* 29. *S. Ignat p.* 8. *c.* 6. *Vide Gregor.* 1. *Past. c.* 5. 6. 7.

causa graui detrectarint. Detrectare enim id oneris quisque debet, quantum est ex se. sed nisi Princeps compulerit: melioribus Rectoribus Rempublicā defraudabit. Quò enim quisque melior est, eò venire solet ad regendum inuitus magis. *Greg.* 1.*q.*6.*c.*3.*&* 8.*q.*1.*c.*9.10. *Aug.ibid.c.*11.*&* 16.*q.*1.*c.*30. *& c.Quæris à nobis 6. de ætate, qualit. &c.*

456 *l* Caueto ne, siue precibus, siue minis, siue donis, siue præceptis vrgeare, munus vllum regendi admittas, ad quod te omnino ineptum certò noueris. Non enim licet. *Hieron.* 8.*q.*1.*c.*20.

l *Cælest. V. De renunc. l.*6.

457 *m* Videri melius esse, Rectores eligi perpetuos: Si quidem summam curam habeāt publicæ rei. Nam qui Rector perpetuus est & amat magis publicum bonum; & quò diutius rexerit, eò euadit prudentior, ac sapientior; & eò est in regimine animosior, quò minus timet ne sit aliquando inferior. Sed eligendus est optimus, cui summa rei cura committēda est. *Vid.exemp. Rom.Pont.d.*23.*c.*1. *& c.Monachi De statu Monach.*

m *S. Ignat. p.*9.*c.*1. *Arist.* 3. *Pol. c.*9. *in fi.* *& c.*12.

458 Rectores inferiores, qui malè

malè se in regimine gesserint, deponūtor, plectūtor, subrogantor meliores. Nam Principis culpa est Rector malus, qui toleratur; & boni publici detrimentum; & exemplum alijs Rectoribus ad malè regendum. *Trid. sess.21. de Refor.c.6. & dist.25. c.7.*

459 Esto diuinis litteris, ac doctrinis satis instructus, qui ad ecclesiasticum pascendi Christi oues munus eligitur. Munus enim ipsius est gregem pascere verbo Dei; errores, qui contra Fidei doctrinam inueherentur, agnoscere; instruere ministros verbi Dei, adiutores suos. *Trid. sess.22. de Refor. c.2. & sess.24. de Reform.c.1. & 8.q.1. & c.Cum in cunctis De elect. & c.Qualiter eo.tit.*

460 Dignos eligito: ne communis damni reus sis. Dignos autem ex administrandi muneris ratione, & ex præscripto legum agnoscito. *Tit. De elect. & c.Perpetuo De elect.l.6.*

461 Qui indignum elegerint, plectuntor. Sunt enim dãni communis rei. *c.Nihil est 44. De elect.*

n S.Ign.p.9. c.1.

462 *n* Meliores eligito: ne communis damni reus fias. Sunt autem regimini meliores, non qui sanctiores; sed qui cum vitæ

pro-

probitate maiorem habēt ad regendum prudentiam, ac sapientiam. *Iustin.Imp.Auth.de sanctiss. Episc.coll.9.Triden.sess.6.de Refor.c.1.& sess.24.de Refor.c.1.12.18.& sess.25.de Regular.c.7.& 8.q.1.c.15.*

463 *o* Esse regimini meliores, si regimine digni sint, qui putantur subditis gratiores. Curādum enim est quantum fieri potest, ne Rector intrudatur inuitis. *Dist.61.c.11.12.13.14.& d.63.c.22.23.26.27.* o *S.Ign.p.9.c.2.*

464 Esse regimini meliores, si cætera paria sint, qui didicerint parere. Sciunt enim experientia non imponere onera supra vires. *Arist.7.Polit.c.14.*

465 *p* Esse regimini meliores, si cætera paria sint, qui generis nobilitate præstantiores. Multū enim ad regimen valere auctoritas solet, & politicorum morum quidam lepor. Hæc autem solent magis contingere in viris nobilibus genere. *S.Ign.p.9.c.2.§.9.& litt.C.* p *Bellarm.in vita c.26.*

466 Caueto ne fauor vllus humanus, aut preces, electionis synceritatem commaculet. Debet enim sola eligendæ personæ dignitas apud electores posse.

Trid.

Trid. sess. 24. de Reform. c. 18. 19. Nicolaus II. *d. 79. c. 9. Hiero. 8. q. 1. c. 14. 16. Greg. ibid. c. 17. & q. 2. & Can. Apost. 19. et c. Quisquis election. De electione.*

467 Caueto ne in electionem acceptionis personarum vitium irrepat. Facilè enim est consanguinitatem, amicitias, munera, diuitias, & alia huius generis, electorum animū corrumpere. *8. quæst. 1. c. 14. & Can. Apost. 75. Toletan. X. can. 3. d. 89. Decenter omnibus.*

** De potestate ad eligendum Ecclesię ministros vide Bellar. de Clericis l. 1. à c. 4.*

468 * Electionum canones, legesque seruantor. Esset enim electio illegitima. *Trid. sess. 25. de Regular. c. 6. Nicol.* II. *d. 23. can. 1. Greg. d. 61. c. 16. & dist. 62. 63. 65. 66. 67. 79. & 8. q. 1. & 9. q. 1. c. 6. & 18. q. 1. 2. vid. tit. De postul. Præl. & tit. De electione. & tit. 14. De æta. qual. &c. & tit. 17. De filijs Presbyt. & De elect. l. 6. & Clement. l. 1. tit. 3. De elect.*

q *Bellar. in vita c. 26. S. Ignat. p. 8. c. 6. §. 1.*

469 *q* Esse electoribus informationes accipiēdas de quoque eligēdo: nisi is omnino sit notus. Nam in re tam graui non est sine diligenti inquisitione ferendum iudicium. *Trident. sess. 24. de Refor. c. 1. 18. & 24. d. can. 2. 7. & dist. 55. c. 1. & d. 79. c. 2. & 16. q. 1. à c. 33.*

à c.33. & c.Postquam De elect.

470 Caueto in informatione danda pro eligendo, ne te ad vllius electioné propensum ostendas. Est enim informatio danda syncerè, & animo indifferenti: vt elector, qui informationem accipit, relinquatur liber ad iudiciũ suum ferendum. *Dist.79. c.7. & 8.q.2.*

471 Caueto in informatione danda pro eligendo, ne quid suggeras, quo eligendi famæ iniustè detrahatur. Læditur autem iniustè fama, cum quid suggeritur mali, quod non interest ad bonam electionem. *Soc.Ies.in form. congr.*

472 Certũ informationis capiendæ tépus esto: nempe pauci ante electionem dies. Non enim est nobis ius omni tempore ad informationem capiendam de proximis nostris. *Dist.79.c.7.*

473 *r* Certa informationis capiendæ capita sunto. Non enim æquum est informationem accipi de ijs, quæ ad electionem non faciunt. Discere autem quisque facilè potest quid interrogãdum sit, quid respondendum, ex informationis forma, & capitibus. *Soc.Ies.in form.Congr.*

r *S.Ign.Loy. in ex. per totum.*

474 Caueto ne de vllo à te eligendo statuas antequam electionis hora sit. Multa enim interim possunt pro bona electione menti occurrere: quæ non occurrent, voluntate iam ad vnũ propensa. *S. Ignat. p. 8. c. 1. §. 1.*

s *S. Ign. p. 8. c. 6. §. 3. 4. 6.*

475 *s* Incumbendum electoribus in eam curam, vt bonam electionem precibus impetrent à Deo. Nisi enim Deus iuuerit, periculum est errandi in electionibus nostris. & Dei sapientia cum sit infinita, ac de futuris: ad ipsius directionem recurrendum est. *Trident. sess. 24. de Reform. c. 1. Ambr. in Luc. l. 5. Greg. X. c. Vbi periculum §. Quia verò De elect. l. 6.*

t *S. Ign. p. 8. c. 6.*
Vide l. 6. tit. 6. De elect.

476 *t* Aequum esse ad plura saltem medietate suffragia omnẽ Rectorum electionem fieri; cum à multitudine fit. Censetur enim tota multitudo id velle, quod maior multitudinis pars voluerit. *u* & regula iuris est, quod omnes tangit, debere ab omnibus approbari. *Trident. sess. 24. de Refor. c. 18. & dist. 65. c. 1. 2. 3. & d. 79. c. 8. 10. Lucius Pap. De elect. c. 1. & Alex.* III. *c. 5. 6. et Inn.* III. *c. 21. 22. 29. 34. 35. 50. 55. 57. De elect. & Decc. l. 3. tit. 10. 11. & c. Ecclesia De sortileg. & c. Si cui De elect. in 6.*

u *c. Quod omnes lib. 6. de reg. iur.*

in 6. & c.Quorundam eo.tit.

477 *x* Secretum esto cuiusque electoris suffragium, subscriptũ, *y* iuratumque. Tollitur enim libertas in eligendo, si suffragium publicum sit. Prouidetur autem ne dolus accidat, si quisque elector suum nomen subscribat. Melius autem est nomen adscribere post suffragium, aut sigillo aliquo tegere; vt suffragium sit mage secretum. Iuramentum autem quisque elector in summa schedula scribat, testeturq; Deũ se nõ alium eligere, quàm quem magis aptum ipse iudicat. deinde adscribat eius nomen, quem eligit. *Trid. sess. 25. de Regular. c. 6. & Greg. XV. in Bull. concl.*

x Bellarm. in vita c. 26. S. Ignat. p. 8. c. 6. §. 6.

y Trid. sess. 24. de Refor. c. 18.

478 Suffragiorum dandorum ratio (*z* nisi leges aliam præscripserint) ea esto, aut huic non absimilis, ne nimis in longum electio protrahatur. Si in primis scrutinijs nõ succedat electio ad plura medietate suffragia, vt supra dictum est: fiant eodem modo scrutinia in omnes, qui vocis passiuæ capaces sunt, vsque ad quartum scrutinium inclusiuè. In quinto autem scrutinio non dent electores suffragiũ, nisi vni ex tribus, qui in quarto scrutinio

z Vide tit. de electione. & S. Ignat. p. 8. c. 6.

nio plura, quàm alij, suffragia habuerunt; ac etiam ijs, qui paria illis tribus in quarto scrutinio haberent suffragia. Si neque in quinto scrutinio electio contingeret: pergatur ad sextũ; in quo non liceat dare suffragium, nisi alteri ex duobus, qui in quinto scrutinio plura cæteris suffragia habuerunt. Si in sexto scrutinio suffragia sint imparia; habeatur pro electo qui vno suffragio alterum superauerit. Si suffragia fuerint æqualia; ille pro electo habeatur, ad quem suffragijs secretis duo ex tribus, qui scrutinio assistunt, accesserint. Sunt autem tres, ad quos suffragia deferuntur, vt mox dicetur. *Vide tit. de elect. & c. Si Episcopus De Parochijs.*

479 Esse tres debere, ad quos suffragia deferãtur; nempe eum, qui Cõuentui, Congregationiq; pręest, & alij duo, quos Congregatio eliget ad plura suffragia. Quorũ vnus sit Secretarius, qui elata voce suffragia pronunciet, duobus alijs assistentibus, ac legentibus. Iurent autem hi tres, se non alium enunciaturos, nisi quem in schedulis scriptum reperint. Immutent autem electores

res characteres suos, quantum fieri potest, ne ex characteribus agnoscantur ab ijs, qui legunt suffragia. Quæ Segretarius statim post electionem coram ipsis electoribus comburet. *c. Quin propter 42. De elect.*

480 *a* Electoribus variare, publicato scrutinio, non licere. Non enim esset finis contentionum. Et *b* regula Iuris est, Non licere in alterius detrimentum consilium mutare. *vid. tit. De elect. & c. Vt circa l. 6. & c. Nulli eo. tit.*

a *S. Ign. p. 8. c. 6. §. 8.*

b *c. Mutare lib. 6. de reg. iur.*

481 Ne sunto sine pœna ij, quos peccare contra leges electionis contigerit. Vt plectantur qui malè agunt, & vt cæteri discant rectè agere, præsertim in ijs, quæ ad bonum commune spectant. *Trid. sess. 25. de Regular. c. 6. & lib. 6. De electione c. 11. 12.*

482 Electores post elapsum informationis tempus neque inter se, neque cum alijs loquuntor: nisi coram alijs de rebus necessarijs, sed quę tamen ad vllum excludendum, vel includendum electioni non attineant. Qui secus fecisse tribus testibus conuictus fuerit, à Congregatione plectitor pœna graui: vt electionis synceritati, ac puritati consulatur.

ſulatur. *Ex form.Congr.Soc.Ieſ.*

483 Eſſe electionum regulas, & inquiſitionem diligentem, ac examen adhibendum antequàm quenquam in vllum eccleſiaſticę Hierarchiæ ordinem adſcribas. Sacrorum enim miniſtri debent præſtantes eſſe. 23. *&* 24.*diſt.* *vide infra c.*10.*de Religione. vide tit.De elect.*

484 Ad Clericorum munera eligi Monachos poſſe. Nil enim impedit, ſi digni ſint. 16.*quæſt.*1. *à c.*21.

Caput Octauum.

De Imperio.

485 ESſe ſtatim actionem Imperij poſt electionem debere. Eſt enim Imperium ille actus, quo mens poſtquam deliberauit, decreuitque quid agendum ſit, præcipit ſibi ipſa, vel alteri, vt in actum exeat executionis: Fac, inquiens, ambula, lege, ſtude, præcipe, bellum gere, abſtine, cogita, ama, veni, ede, narra, &c. Cum autem executio ſit circa media, quæ fini congrua ſunt: nulla ratio eſt, quæ te ad cũctandum

dum moueat, quin statim finem per media prosequaris, postquã decreueris, ac elegeris ea media, quæ hic, & nunc debere in executionẽ venire visa sunt. Quare vitium est aut mentis non sanæ, aut acediæ, aut timoris, aut cupiditatis, aut alterius passionis, aut scrupulorum; post bonã electionem in actum imperij non exire: etiã si actio executionis, ac vsus, propter aliquas circũstãtias esset in aliud tempus differenda. Cogita non posse actiuos esse eos, qui non sint præceptiui. *c. Quam sit l.6. De elect.*

486 Ne præceps esto: caueto ne imperium deliberationem maturam antecedat. Turpe enim est inconsideratè agere: teque postquam imperaueris, pœnitere. Tristè quoque videre damna, quæ ex præcipiti imperio promanare solent. *Trident. sess. 25. de Reform. c. 3. & 35. q. 9. c. 4.*

487 Ne quid iubeto vt iubeas, aut quia lubet: sed cum ratione. Homo enim es; cuius est nihil agere sine ratione. *Gregorius 11. q. 3. c. 67.*

488 Assuescito rationem interdum afferre tuorũ præceptorum ijs, quibus præcipis. Excipitur

pitur enim libentius, & leuius fertur onus præceptorum; cum ratio affertur. *Dist.44.c.1.*

489 Curato, vt cum iusseris, operis iniuncti finem, modũque, si oportuerit, explices ministro ad instructionem. Multum enim interest ad bonam operis executionem. *S.Ign.p.7.c.1.§.5.et lit.G.*

490 Iubeto amanter, quãtum fieri potest: sed plectito inobedientes seuerè. Amantur enim pręcepta, legesque, quæ ab amore proficisci agnoscuntur. Proinde maximus est ad executionem stimulus amor. Ideo plecti meretur seuerius, qui inobedientia non solum præcepto, sed amori etiam facit iniuriam. Et exemplum exhibendum est alijs, ne discant non parere. *Ex Trid. sess. 13. de Reform. c.1. Aug. d.44.c.1. Leo I. ep.92. in princ.*

491 Impossibilia ne iubentor. Nemo enim potest ad impossibile obligari. *c. Nemo lib.6. de reg. iur.*

492 Ne quid iubeto, quod fieri posse nõ sis expertus. Ideo esset optãdum ne quis Princeps sit, qui parere nõ didicerit. Semper autem iubendi regula debet esse experientia. Eam Rector

acci-

accipere potest & à seipso, *a* si prior agat ea, quæ iussurus est: & à subditis, si ante quàm præcipiat, curet in vsum venire id, quod est præcepturus: & ab exemplo aliorum Rectorum, qui eadem iüsserunt. *Basilius in Reg. breu.q.152.*

a Exemplo Christi, qui cœpit facere, & docere; & didicit ex ijs, quæ passus est, obedientiam; et cuius imperium su per humerũ eius. Isa.9.6.

493 Ne quid iubeto, quod non cogites tibi aliquando agẽdum esse, iubente alio. Ita enim disces non imponere onera supra vires aliorum. *Ex def.præced. Leo I. ep.84. c.vlt. ad Anastas.*

494 *b* Ne iubeto semper: interdum rogato. Non enim obedientia solum, sed multò magis exigendus est à Rectore amor à subditis suis. *Trid.sess.13. de Refor.c.1.*

b *Bellar. vit. c.19.*

495 Ne rogato semper: sed plurimum iubeto. Rector enim vt Rector agnoscendus à subditis est. *S.Ign.ex.c.4.§.30.& lit.D.*

496 Si quid arduũ, difficileq; te iubere contigerit: ne relinquito subditos sine ope. Opem enim expostulat executio prçcepti difficilis: si executionem expectas. *Ex Dei more.*

497 A præceptis vniuersalibus eximuntor ij, quos bono cõmuni interest eximi. Ne quid de-

trimenti accidat bono communi. c. *Quia periculosum l.6. De sentent. excomm.*

498 Si quid agendum inexperto præceperis: ne illum finito aggredi opus sine instructione: Nō rectè enim aget inexpertus, nisi prius instruatur. Inde factum est vt plurimi cum magno boni communis detrimēto publicam rem administrarint: quia & inexperti, & non instructi à Principibus missi sunt. *Trid. sess.24. de Refor.c.7.*

c *C. de offic. Mag.mil. & de offic. mil. Iud.*
S. Ignat. in proœm. Cōst. §.1. 2. & in proœm. Decl. et par.3. c.1. §.20. & p.4. c.8. §.8.
Aristot. 10. Eth.9.
d *Videri aliquæ instruct. possunt in 1. & 2. Par. nostrarū Instr.*

499 c Curandum esse Principibus, vt Instructiones scribantur de ijs agendis, quæ leges iubent, & magni Reipublicæ interest bene agi. d Huius generis instructiones sunt, quas Ecclesia in Pontificale, & Missale, & Rituale coniecit pro quibusdam è Hierarchicis actionibus. *Trid. sess.24. de Refor.c.7.*

500 Esto plenum, perspicuū, breue; quicquid ad legem scribitur, aut ad instructionem. vt non opus sit præcepta multiplicare, aut declarationes; aut reuocare memoriam. *S. Ignat. in proœm. Declar.*

501 Ne iube multa: sed tantum necessaria. Præceptorum enim,

enim, legumq; multitudo nimia periculum est ne paruam habeat obseruantiam. Difficilè enim illi potest par esse vel subditorum diligentia in parendo; vel Rectorum attentio, industriaque in vigilando. *Ex exper.*

502 Cum quid prohibetur, prohiberi omnia, quæ sequuntur ex illo. *c.Cum quid l.6.de reg.iur.*

503 *e* Ne relinquito sine legibus actiones politicas, quas legibus dirigi necessarium est. Rectoris enim ratio regula est actionum, quæ referri debent à subditis in bonum commune. Rectoris autem recta ratio legibus explicatur, ac enunciatur. *Ius canonicum per totum.*

e S. Ignat in proœm. Cōst. §.1.2. S.Th.l.1. de regim.Princ. c.15. Aristot. 10. Eth.9.

504 Cuique ministro pro quoque officio, canones, instructionesque pręscribendas esse, ad directionem. vt quisque sciat quid, quoue modo sit in suo munere agendum. & ne recta agendorum ratio corrumpatur. *Vid. Decc.l.1. tit.23. De offic. Archid. & tit.24. De offic. Archipr. et t.25. De off. Primic. & t.26. De offic. Sacristæ, et tit. seqq. De offic. Custodis, Vicarij, Iudicis delegati, Legati, Iudicis ordinarij, Iudicis, Procuratorum, Arbitrum. & l.2. per totum. & l.6. à tit.13 De off.*

Vicarij, Iudicis delegati, Legati, Ordinarij, de Arbitris, de Iudicijs. & à c. Ne aliqui l. 6. De Haret. & Clem. l. 1. tit. 7. De Vicarijs, & tit. 8. De off. Iud. deleg. & tit. 9. De off. Iud. ord. & tit. 10. De Procuratoribus. & Extr. Sedes Apostolica De concess. praeb. & l. 1. De offic. Custodis, Delegati, Iudicis ordinarij. & Extr. Ex eo l. 5. De Haereticis. & c. Cum Matthaeus ibid.

f *Bellarm. in vita c. 26.*

505 *f* Esse potius in morum reformationem secundum leges iam cōditas, quàm ad nouas condendas leges incumbēdum, cum conditae satis sunt. *Ratio.*

g *l. 2. ff. de const. Princ.*

506 *g* Non sine maturo consilio, prudentique deliberatione imponēda esse praecepta, legesq; condendas. Nam praeceptorum, legumque finis est bonum commune: à quo fine magni interest non errare. 35. *q.* 9. *c.* 4.

507 Esse leges cuiusque Reipublicae regimini, ac instituto congruentes ferendas. Corrumpunt enim Remp. leges, quae ipsi non congruunt. *Arist.* 4. *Politic. c.* 1. 12.

h *S. Ign. p. 6. c. 5.*

508 *h* Si quae leges ferri sine obligatione ad peccatū possunt; ita feruntor. Non enim est necessarium legis obseruationem

vrgere

vrgere obligatione ad peccatũ, si vrgeas pœnis. & amorem in leges conciliat ille amor legislatoris, quo cauet ne subditi peccent in Deum. *Ex Trid. sess. 13. de Refor. c. 1.*

509 Nullum præceptum esto, nulla lex contra legem Dei. Nam quisque Rector summo Rectori parere tenetur: cuius summum imperium inferiorum imperia contraria reddit irrita. *Aug. c. Quæ contra mores dist. 8. Symmach. Pap. d. 10. c. 2. Aug. d. 14. c. 1. Vrban. Pap. 25. q. 1 c. 6. Zosimus Papa ibid. c. 7. Marcellin. Pap. ibid. c. 8. Hosmisda Pelag. PP. ibid. c. 9. 10.*

510 Nullum præceptũ esto, nulla lex iu eos, in quos iubendi potestatem non habes. Omne enim imperium ius in iubente requirit. Innoc. III. *De constit. c. 7. 10. c. Vt animarum §. Statuimus De const. l. 6.*

511 Si illegitimus, contraque leges sis Rector; ne imperato. Ius enim tibi legitimum imperandi non est. *Extrauag. Ecclesiæ De maior. & obed.*

512 Nullum præceptũ esto, nullaque lex contra tibi superioris imperium. Irritum enim est, & illegitimum quicquid contra

iustum superioris imperiũ præcipitur. *ff de reg. iur. l. 8. & l. 149. August. c. Quæ contra mores dist. 8. Greg. dist. 10. c. 1. Felix Papa ibid. c. 3. 4. Leo Pap. d. 14. c. 2. & 25. q. 1. à c. 11. & q. 2. & c. Sanè, & c. Cum ad quorundam De excess. Prælat. & Extr. Diuina l. 5. De priuil.*

513 i Summum cuique Romani Pontificis imperium esse debere. Est enim ille Vicarius Christi. *9. q. 3. c. 10 & seqq. & 24. q. 1. c. 5. & seqq. & 25. q. 1. c. 4. & seq. & q. 2 & c. Significasti De elect. & c. Cum ex illo De translat. Episc. & Extrau. Si fratrum De Sed. vac. & Extrau. Vnam sanctam l. 1. De maior. & obed. Leo I. epist. 89. c. 1. Lucius Pap. epist. 1 ad Episc. Gall. & Hispan. alij Patr. apud Bellarm. de Rom. Pont. l. 1. à c. 10. & l. 2. c. 13. & seqq. & de Concil. l. 2. c. 17.*

i Iustinian. Imp. l. 4. C. de sum. Tri. & Fid. Cath. Io Pap. ib. Vide S. Tho. 3. de regim. Princ. c. 10. & c. 17. & seqq.

514 Ne ad vllius rei possessionem vllum mittito; nisi legitimè. Nondum enim possidere potest, quem leges prohibent. *Decc. l. 6. De eo, qui mittitur, &c.*

515 Ne ad iubendum deleget delegatus. Non enim habet iurisdictionem; nisi ei à superiore fuerit tributa. *c. vlt. de offic. Iudic. deleg.*

516 Sunto præcepta, legesque, quan-

quãtum fieri poteſt, ad imitationem præceptorum, ac legum, quas viri ſancti, ac ſapientes imperarũt. Ea enim auctoritas maximè facit ad legum venerationem, & ad obſeruantiam. *Zoſimus Papa 25.q.1.c.7.*

517 Ne quid ſancito, quod à diuina lege nõ deriuetur. Omnis enim poteſtas à Deo eſt: debet ergo in condendis legibus, Dei poteſtatem imitari, eiq; ſe ſubiectam profiteri. *Symmachus Papa d.10.c.2. Vrban.Pap.25.q.1.c.6.*

518 Ne quid ſancito, quod iniuſtum ſit. Eſt enim contra Dei legem iniuſtum committere. *Ariſt.4 Polit.c.8.*

519 Ne quid ſancito, quod contra ius ſit Eccleſiaſticæ Hierarchiæ. Nam Sacerdotij ius ad Religionem attinet, quæ ſuprema Iuſtitiæ virtus eſt; & eſt ſacrum, & diuinum, & omni humano iure ſuperius. *Honor. & Theod. Impp. l.5. C.de ſacroſ.Eccl. Nicol. Innoc. Greg. PP. diſt. 10.c.1. Felix Papa ibid. c.3.4. Greg. Naz. ibid.c.6.c.7. Quæ in Eccleſiarum De conſtit.*

520 k Taxato pœnas, quibus plectantur ij, qui contra leges, præceptaq; peccauerint. Debent

k *S.Ign.p.2. per totum, & p.4.c.16.§.5. S.Th. l.1. de regim.Princ. c.15.*

enim non solum regendi, sed etiã plectendi regulæ præscribi. Rectoribus. ne qua cupiditas, vel ira, vel timor, diuertat Rectorum animum a recto. *Praxis vtriusque Iuris. vid. 24. q. 3 & 27. q. 1. & 30 q. 1. 4. & 33. q. 2. c. 1, 1. & seqq. & q. 3. De Pœnitentia per totum & 36. q. 2. & Canones pœnit. in fi. Decreti.*

521 Ne temerè, aut leuibus ex rebus, pœnas comminator. Accidet enim magis contemni, quam formidari, ac, si repetes, in omnium odium cades. *Trid. sess. 25. de Refor. c. 3.*

122 Ita preceptis, legibusque tuum animum regito, ac si Rempublicam Princeps regeres. Ea enim forma, exemplarq; regẽdæ Reipublicæ, regendo animo maximè congruens est. *Ex exper.*

l Ex Arist. 5. Polit. c. 7. 8.

523 *l* Non esse facile ad legũ abrogationẽ veniendum. Nam & antiquitatis ratio habenda est, quæ magnam habet auctoritatẽ: & Maiorum decreta veneratione digna sunt: & timendum ne discedatur à fine, quem sibi Maiores proposuere: & verendum ne nouitatibus aditus aperiatur. *Trid. sess. 25. de Refor. c. 5. PP. 1. q. 7. et 24. q. 1. et 25. q. 1. 2. Greg. 35. q. 9. c. 1. & seqq. & c. Licet l. 6. De const.*

524 m Esto potestas dispēsandi in legibus, ac pęnis apud eos, quibus tutò ea potestas concedi potest. Occurri enim multis incommodis dispēsatione potest. *Trid. sess.24. de Reform. c.6. Gelas. 1.q.7.c.6.7. Greg. ibid. c.11. Cyrill. 1.q.7.c.15.16. et seqq. vid. Decc. l.6. tit.11. & Extr. Nuper l.3. De præb.*

m *S. Ign. p.3. c.1. litt. L. & c.2. litt. B. & p.9. c.3. §.8. & litt. D.*

525 Quæ neque auctoritate, neque moribus vniuersitatis cōprobantur; esse resecanda. Ne periculum sit vnquā à veris agendorum regulis discedendi. *Aug. d.12. can.12.*

526 Appellationis locus esto à superiorum decretis, ac præceptis ad superiores maiores: sed non ita patens, vt detrimentum obseruantia patiatur. Prouidendum enim est tum ne quis grauetur, tum vt vigeat obseruantia. *Trid. sess.13. de Refor. cc.1.2.3. & sess.22. c.7. & sess.24. c.20. & sess. 25. de Reform. c.9.10. vid. 2.q.6. & 3.q.6.c.5.6. et 11.q.3.c.4.5.30.34. & seqq. & c. Super eo* De *off. & pot. Iud. deleg. et* Decc. *l.2. t.27* De *sent. & re iud. et tit.28.* De *appell. et c. Ex ore sedentis l.3. tit.11. et c. Quamuis* De *elect. l.6. et l.6.* De *appell. et Clem. vnica* De *dolo, & contumac. & l.2. tit.12.* De *appellat.*

a De actionibus inuadorũ proximorum vide S.Ignat p.7. c.4.& nostr. Instr.3.c.3.

a De vsu,& executione.

527 IN vsum, & opus incumbito. Turpe enim est discere, & quæ didiceris non operari; docere, & non facere; esse ad agendum instructum,& non agere. *Ratio.*

528 Esse quamprimum vsus actionem post rectum imperium debere. Est enim vsus, vt Philosophi morales docent, voluntas efficax, qua potẽtias applicamus ad operãdum. Quid est ergo cur cuncteris in vsum,& executionẽ exire, cũ exire iubet recta ratio? Nam rectæ rationis actus est rectum imperium. Vt igitur turpe est subdito sui Rectoris præcepto non statim parere, cũ potest, ac debet: ita turpe homini rectæ rationis dicto obedientem non esse. *Trid. sess.25. de Regular. c.22. Pius* IV. *Bull. Motu proprio, &c. & Bull.* Iniunctum *nobis, &c.*

b S.Ign.p.4. c.10.§.5. & c.16.§.4.& p.7.c.2. litt. M. & p.8. c.5. §. 4. & c.6.§.3.4.& c.7.§ 1.2.& p.9.c.6.lit.A. & p.10.§.1.

529 *b* Precibus à Deo impetrandam bonam operum executionem esse. Nihil enim fieri sine Deo potest. *Trid. sess.2.*

530 Citam esse debere operis executionem, ac diligentem.

De-

Deliberantis enim est cunctari; non parentis, & obsequentis. *Concil.Tolet.XVI. d.18.c.17. Leo Papa d.86.c.1.*

531 Moram cuique suam noxiam esse. *c.Mora l.6.de reg. iur. & ff.de vsur.l.mora.*

532 Excitandam executionis memoriam esse. Multa enim hominibus accidunt momentis singulis, quæ illos ab executionis debitæ memoria diuertũt. *Exper.*

533 Signis adhibitis executionis memoriam excitato. Ad memoriam enim excitandam sensibilia signa plurimum valent. *Ex exper.*

534 *c* Admonitoribus adhibitis executionis memoriam excitato. Sint autem Admonitores, qui velint, ac possint eam monẽdi curam suscipere. *S.Ignat.p.3. c.1.§.12. & p.9.c.6.§.7.*

c S.Car.Bor. vit.l.8.c.13.

535 *d* Primum studium tibi esto, Præparatio ad bene moriendum. Momentum enim est hæc vita mortalis, ex quo æternitas pendet. *vide* I*nstr.*10. *De præpar.ad mor.*

d S.Ign.p.4. c.8.§.7. & lit.G.& p.6. c.4.

536 Caueto, ne si monendi publicum munus tibi est, ab vlla vel animi cupiditate, vel timore, à recta monendi actione diuertare.

rare. Quidquid enim recti operis ob tuam negligentiam omittitur, tua etiã culpa est. *S. Bonau. de sex al Seraph. c. 7.*

537 Caueto, ne si monendi tibi, aut consulendi munus sit, Rectorque aliud iusserit, quàm tu monueris, aut consulueris; contrariam tibi fuisse sentētiam signo vllo alijs enuncies. Probanda enim sunt, quæ Rectores decernūt, nisi sint manifestè peccata: ne alij ab obedientia diuertantur. De præceptis autem, & Rectorum actionibus manifestè peccatis, occultè potius monendi Rectores sunt, quàm publicè; ne eorum auctoritati apud multitudinem detrahatur. *Soc. Iesu in Regg. Consult. & Concion.*

e S. Ign. p. 9. c. 2. §. 3.

538 e Caueto, ne si Rector sis aliorum, inordinatæ in animo affectiones, vel incompositi externi tibi motus sint. Nam & perturbatū ex affectionibus erit tibi in regēdo iudicium; & aliorum actiones corrumpes malo vitæ exemplo. *Ambr. 2. off. 19.*

f S. Ign. p. 9. c. 2. §. 6.

539 f Videto, si Rector sis aliorum, quantum sit opus prudentiæ, ac discretionis in eo, cui regēdi homines sunt. Varia enim sunt hominum ingenia. *Gregorius*

Past.

Past. per totum. Basil. in Ascet. c. 30.

540 Sunto stata tempora, quibus ipse te ad operum executionem excites. Vt vespertinum examinis tempus, & hora meditationis sacræ; & annui dies, cum reliquis curis omissis, in vitæ reformationem incumbis; & quotidiana hora considerationis. *Supra deff.* 198. 199. 200.

541 *g* Tuorum agendorum catalogum habeto: cuius crebra lectione ad eorum executionem memoriam excites. Est enim is optimus stimulus ijs, quibus multa sunt agenda. *Trid. sess.* 23. *de Refor. c.* 1. *in fin. Quæ à quoque sacrorum ministrorum agenda sint lege in* 23. *dist.*

542 *h* Esse à Principibus executionis monita, instructionesq; tradendas ministris operum. Ne detrimentum accipiant opera ob imprudentiam ministrorum. *Trident. sess.* 24. *de Reform. c.* 7. 12. *Pius* IV. *in Bull. Iniunctum nobis. Concil. Toletan.* XVI. *d.* 18. *c.* 17. *Carthag.* IV. *d.* 23. *c.* 16. 19. *Toletanum* IV. *d.* 38. *c.* 2. *Carthag.* III. *d.* 38. *c.* 7. & *c. Cum sit ars De aetate, & qualit. &c. vide Decc. à tit.* 23.

543 * Esse Rectorum eam curam, vt in executionem inuigilent

g S. Ign. p. 9. c. 6. §. 3. S. Carol. vit. l. 8. c. 13.

h S. Ignat. in procem. Cōst. §. 1. & p. 3. c. 1. §. 20. & par. 4. c. 8. & c. 10. §. 6. & p. 9. c. 6 lit. A.

* De Pastorum diligentia vid. epist. Leonis, et Damasi IV. & Io Pap. III. ad Episcopos German. & Gall.

gilent ministrorum. Frigescet enim, ac peribit publicarum actionum executio, nullo inuigilante. *S.Ignat. p.4.c.8. §.9. & p.9.c.6.§.2.*

i S Ign. p.9. c.6 litt. A.

544 *i* Missis ad Magistratus monitis esse Principibus crebro politicorum agẽdorum pro executione memoriam renouãdam. Semper enim hæc Principum diligentia ad executionem plurimum potuit: negligentia verò non parum semper obfuit. *Trid. sess.25. de Regular. c.1. Pius* IV. *in Bull. Motu proprio, &c.*

k S.Ign.p.3. c.1.§.28. & par.4.c.10. §.10.

545 Nouis identidem edictis, k crebraque concione, ac lectione, esse legum memoriam à Rectoribus in multitudine renouãdam. Ita enim nunquam leges obsolescunt: nec valde opus erit legibus nouis. *Trident. sess.25. de Regularib. c.1. & 22. Pius* IV. *in Bull. Motu proprio, &c. & in Bull.* I*niunctum nobis. Conc.Tolet.* XVI. *d.18.c.17. Steph.Pap.35.q.9.c.2.*

l S.Ign. p.9. c.6 §.2. S.Carol. vit. l.8.c.13.

546 Accitis subinde Magistratibus, *l* Rectoribusque, ac diligenter interrogatis, esse Principi legum executionem vrgendam. Erunt enim inferiores Rectores vigiles, cum aduerterint Principem vigilare. *Trid. sess.23.*

de

de Reform.c.1.in fin. & sess.25.de Regular. c.1. & c.22. Tolet. IV. *d.38.c.2.& dist.84. & c.In singulis regnis De statu Monach.*

547 *m* Ne finito fine pœna esse peccantes in leges. Nam poenæ timor maximè ad parendum vrget. *Trid.sess.13.de Refor. c.1. & sess.23. cc.1.18. & sess.24. c.8. & sess.25.de Regular.c.14. & dist.50. per totum. & 23.q.4.5.& q.6.& 24.q.3.& c.Ea quæ De statu Mon & Decc.l.6. De pœn.*

m S.Tho. de regim.Princ. lib.1. c.15. l.Si operis 4. C.de pœnis.

548 Publicè peccantes, palam esse corripiendos. Ne cęteri aliorum exemplo ad peccādum inducantur. *Trid.sess.24.de Refor. c.8.et sess.25 de Refor.c.14.dist.45. c.9.17.& 23.q.4.c.18.19.*

549 *n* Esse in exigendis pœnis misericordiam cum iustitia coniungendam. Is enim puniendi modus magis ad obseruātiam efficax. *Dist.45.& d.86.c.2.*

n S.Ign.p.9. c.2.§.4.

550 Accitis statis temporibus ad collationes sodalibus, esse à Rectoribus actionum rectarum, & legum executionē vrgendam. Se enim quisque, ac socios excitabit ad agendum: cum suam de agendis sententiam proferet; aut repetet quod ex agēdorum libro lectum est, *o* iuxta collationum formam.

o Vide suprà def.216.

formam *Trid.sess.23.de Refor.c.1. in fin.* & *sess.25.de Regularibus c.1.22.*

551 Missis subinde Visitatoribus Rectorum diligentiam excitandam esse. Ea enim cura Principes executionem semper vrsere. *Trid.sess.23.de Refor.c.18. et sess.24.c.3. Pius* IV. *in Bull. Motu proprio, &c. Conc.Laodic.d.80. c.5.* & *cc.* In *singulis regnis*, & *Ea quæ* De *statu Monach.* S.Ign. *p.4. c.6.§.15.*

552 Leuiores culpas ne spernito. Fit enim à leuioribus ad grauiores culpas gradus. 23 *q.4. cap.19.*

553 Si inuoluntarias fuisse culpas deprehenderis, ne plectito. Non enim est culpa, cum voluntas deest. *Dist.50.*

p S.Ign *p.4. c.2.§.5.* & *p 9.c.6.lit.A.*

554 *p* Esse Principum eam curam debere, vt rationem certis temporibus exigant ab ijs, quos operibus præfecerunt. Is enim magnus est ad executionem stimulus. *Trid.sess.24.de Refor.c.3. Tolet.* IV. *d.28.c.2.*

q *S. Basilius Ascet.c.5.*

555 *q* Ne vanis, ac inutilibus curis animũ occupato, qui executionem moliris operum meliorum. Impedimento enim sua distractione sunt bonis operibus inuti-

inutiles curæ. Abigendæ igitur sunt ludorum, substructionum, alienorum factorum, sectarum, rerumque similium curæ, cum non oportet. *Hieron. d.37. c.3. Carthag.* IV. *d.88. à c.5. & Greg. ibid. c.8. & d.92. c.2. Anaclet. Papa 5. q.3. c.3. Clem. Pap. 11. q.1. c.29. 30. & 14. q.4. & Decc. l.3. tit.50. Ne Cler. vel Mon.*

556 r Ne Princeps, Rectorq; curis alijs, quàm quas regimen exigit, distrahitor. Postulat enim totum animum regendi cura. Ideo sapientiores quique è Rectoribus ecclesiasticis negotia temporalia, & si ad ipsam Ecclesiã pertinentia, semper alijs agenda demandarunt. *Trid. sess.6. de Refor. c.1. Hieron. d.37. c.3. Concil. Carthag.* IV. *d.88. à c.5. Anacl. Pap. 5. q.3. c.3. Clem. Pap. 11. q.1. c.29. 30. & Can. Apost. 80. Toletan.* XI. *can.2.*

r *S. Bern. de consid. l.1. Bellarm. in vita c.26.* S. I*gnat. p.9. c.6. §.1.4.*

557 s Cura prima Rectorum esto, suos, eorum ministeria, loca suo regimini subiecta visitare. Valet enim Rectoris visitatio & ad suorum in ipsum amorem cõciliandum, & ad regiminis prudentiam augendam, & ad executionis stimulum, ac directionem. *Trident. sess.6. de Refor. c.4. et sess.7.*

s *Basilius in Ascet. c.44. Bellar. in vit. c.26.* S. I*gnat. p.8. c.1. litt. H.I. De ratione visit. vide Decc. l.6. De censibus, & exact.*

c.7.8.15.& sess 21.c.8 & sess.22. c 8 & sess.23 c.18. et sess.24.c.3.9. & sess.25. de Regular.c.1.8.20.& 10 q.1.c 9 & seqq.& 18.q 2.c.28. 29. & c.In singulis regnis De statu monach. & Clement. Attendentes De stat. mon.

t S.Ign. p.3. c 1.§.15. & p 4 c 4 §.3. lit. B & lib. exerc. Annot. 18.19.

558 *t* Non eundem esse Rectoris in quoque instruendo, ac regendo modum debere. Non enim quidlibet cuique congruit. Studendum igitur Rectori est, vt intelligat cuiusque dispositionē animi, propensionem, occupationes, vitæ institutum, & alia hisce similia. *Hieron. d. 29. c.3. vide Greg 3. Pastor per totum.*

u S.Ign.p.9. c.6.lit.A.

559 *u* Esto ipse Rector primus in exequendo. Exemplum enim Rectoris maximè ad executionem, obedientiámq; cæteros trahit. *Instit.l.2. quibus modis testam.infir.§ fin. Trid. sess.25. de Reform c.1.*

x S.Ign p 9. c.2. §. 2. & c.6 lit.A. S. Thom. de regim. Princ. l.1.c.10.

560 *x* Esse subditos amore potius, ac mansuetudine, quam timore ad obedientiā trahendos. Quāquam enim necessarius etiā est timor. Quia tamen natura nobilis est hominum animus; amore magis, quam timore ducitur ad parendum. & amor est omnis actionis principium. primum.

mum. *Trid. sess. 13. c. 1. de Refor. & dist. 45. c. 3. 4. 6. 16.*

561 Esse non solum pœnis, sed multò magis præmijs subditos ad obedientiam trahendos, & ad virtutem. Maiorem enim efficacitatem habet amor, quàm timor; & melius agit. *Dist. 45. & d. 54. c. 19. 20.*

561 Quæ multis profutura sunt opera, ita instituuntor, vt manere in futurum possint. Alioquin enim peribunt, extincto auctore. *Ratio.*

563 *y* Esse fortem simul, & suauem debere operum executionem. Cauendum enim est ne in exequendo, vrgendoue opere sis remissus: & ne ita vrgeas, & incumbas, vt sis molestior, quàm par est. Sit in exemplum regimen Dei: qui ita sinit omnia agere, ac si ipse non regeret; & tamen in suis decretis est ita constans, vt nihil omnino fiat, quod ipse nolit, aut non permittat. *Trid. sess. 13. de Reform. c. 1. & dist. 45. c. 9. 14.*

y S. Ambros. 2. off. 22. 23. S. Ignat. p. 9. c. 2. §. 5. Vide Claud. Aqu. lib. Industr. c. 2. & Arist. 5. Pol. c. 8.

564 *z* Enitendum esse, quantum fieri potest, vt magnus, nobilisque sit omnis executionis modus. Talis enim agendi modus decet hominē ad imaginem

z S. Ign. p. 9. c. 2. §. 5. De Magnanimitatis actionibus vide sum. Eth. d. 3. q. 3. p. 3. §. 4.

Dei

Dei procreatum. *Vide Aristot. 4. Eth. c. 3.*

a Basilius in Ascet. c. 4.

565 *a* Cuiusque actionis principio dolendum, quod hactenus non rectè egeris, vt par erat. Ita ardentius ad rectè agendum aggrediere. *Vid. PP. De Pœnit. d. 1.*

566 Post actionum, præsertim præcipuarum, finem, recolligendam mentem esse ad inspiciendum, quàm rectè egeris: an quid peccaueris: an præclarius agere potueris. Ita ipse tibi in agendo magister eris. *S. Bonau. de sex alis Seraph. c. 7.*

b S. Ign. p. 4. c. 8. & c. 10. §. 10.

567 *b* Ne opus vllum aggreditor imparatus. Casu enim erit, non à ratione bonitas operis. & erunt defectus plurimi ex inconsideratione. *S. Bonau. de sex al. Ser. c. 7.*

568 Assuescito priuatim, ac publicè ijs exercitationibus; in quas tibi secundum tuum institutum est incumbẽdum. Ne munera obeas imparatus. *S. Ignat. p. 4. c. 8. & c. 10. §. 10.*

c S. Car. Bor. vit. l. 8. c. 18. S. Ignat. in procem. Cõst. §. 1. & p. 10. per totum.

569 *c* Ita incumbendum esse in omnem operum diligentiam, ac si nullũ esset auxilium à Deo: cõtra verò ita in Dei ope nitendum, ac sperandum, vt à qua est omne opus, ac diligentia. Ita

enim

enim Deus omnia ipse facit, vt simul velit causas secundas agere opera ipsarum. *P.1.dist.6.n.3. & seqq. & n.34. & dist.7.n.41.*

570 Caueto ne quod ore verbum excidat, quod impedimentum parere operi possit. Non sunt enim aperienda, quæ animo rectè moliris, ante tēpus. neque quæ alijs relata inuidiam possint, aut odium, aut iram cōcitare. neque quæ opinionem in alijs minuunt prudentiæ tuæ. *Ex exper.*

571 Ne quid aggreditor, etiā si rectum sit, quod est impedimento futurum operibus melioribus. Rectius enim est non aggredi. *Ratio.*

572 Ne quid aggreditor, cuius assequendi spes probabilis nō sit. Frustra enim aggrederis. *Ratio.*

573 *d* Esto diligens, vt in quibusuis agendis, temporis, modi, rerum ordinem obserues. Mirum enim, quantum valet, ea obseruatio ad rectè, facilè, cito agendum. *Ex exper.*

d *S.Ign.p.3.c.2.§.2. & p.4.c.10.§.9*

574 *e* Ita agito, vt omnis actionis interior forma, spiritusque sit amor. Amor enim & leuius reddit executionis onus, & artes indagat

e *S.Ign.p.10 §.2.et l.exer. spir.reg.1. de distri. eleem.*

dagat

dagat ad exequendum, & leporem quédam actionibus tribuit. *PP. de Pœnit. d. 2.*

575 In eam curam incumbito, vt omnis actio exterior ex interiore virtute promanet. Præclarus enim est is agendi modus, & homini consentaneus. *S. Ignat. p. 10. §. 2.*

576 Putato te Rectorem electum non ad honorem, sed ad politicam actionem. Turpe enim otiosum esse eum, cuius est vrgere alios ad actionem. *Trident. sess. 7. de Refor. c. 9. et Can. Apost. 35.*

577 *f* In eam curam incumbito, vt neque tibi, neque alijs tuæ curæ commissis vllum otiũ sit, nisi quantum viribus reficiendis est necessarium. Corrumpit enim omnem virtutem otium. Nam quid agat sensus humanus per se ad vitia propensus, & ad repugnandum rationi: nisi curis honestis animus occupetur? ob id sapientes Principes inducunt omnes artes in populum. *Trid. sess. 23. de Reform. c. 18. §. Deinde. Hieron de consecr. d. 6. c. 33. vide S. Thom l. 2. de regim. Princ. c. 3.*

f Bellar. vit. c. 33. S. Basilius in Ascet. c. 37. S. Ignat. p. 3. c. 1. §. 6. & par. 4. c. 10. §. 6.

578 Si nullum aliud agendum occurrat, agito ficta agendorum simulacra: vt otium non sit. Vt agri-

agricola, vt vitet otium, fodit, etiam cũ fodiendum sibi non est. Dux, etiam cum bellum non est, pugnæ imagine milites exercet. Transcribit non nemo libros, ne sit otiosus. g Multi cantionibus honestis transigunt tẽpus? *SS PP. exempl.*

g *Card. Bell. in eius vita c. 12.*

579 *h* A congressibus inutilibus, à spectaculis vanis fugito, quantũ fieri potest. Bonos enim mores corrumpunt, & impediũt actiones præstantiores. *Ex Arist. 7. Eth. c. 17. & l. 8. c. 1.*

h *Bellarmin. Franc. Borg.*

580 *i* Nihil agito, cuius agendi formam, ac diligentiam non ante statueris. Quæ enim executio ita non fit, parum, aut nullo modo prudẽter fit. *Dist. 38. can. 4.*

i *S. Bonau. de sex alis Ser. c. 7.*

581 Esto celer in occasionibus arripiendis, & accipiendis opportunitatibus. Per hãc enim prudentiam executionem habẽt agenda ferè omnia, Per contrariam autem imprudentiam multa præclara non prodeunt in lucem. Cogita te, aliosque, mortales esse: celeriter igitur agendũ, ne mors ingruens præcidat consilia. *S. Bonau. de sex al. Seraph. c. 7.*

582 Prædicationi, doctrinæ tradendæ, k scribendis libris, Sacramentis administrãdis, Christi

k *Bellar. in vita c. 35.*

minister incumbito. Talenta enim à Deo tradita non debent esse otiosa. *S.Ign.p.4.c.8.*

583 Caueto, quantum fieri poterit, ne in politicis operibus, præsertim ad salutem animarum spectantibus, exequendis, cuiquã sis grauis, præsertim in sumptibus, & expensis. Pariet enim ea molestia innumera eis operibus impedimenta. *Trident. sess.24. de Reform. c.3.*

584 Ne curato quicquid agãt alij: sed in id, quod tibi agendum est, incumbito. Ita enim nec aliorum otium te inertem reddet, nec negligentia socordem, nec improbum exempla non bona. *Ratio.*

585 A curiosa prædestinationis diuinæ inquisitione caueto. Ne in bonorum operum executione sis anxius, ac tristis. quod magnum est in diuino seruitio impedimentũ. Certum est, nihil melius nobis in hac vita esse posse, quam rectè agere pro Dei seruitio; diuinæq; voluntati obtemperare, quantum possumus. Hoc igitur age, nihil solicitus de eo, quod de tua salute decreuerit Deus. Quid autem honestius, quàm in Dei seruitium incum-

cumbere propter ipſum Deum; nihil de noſtro commodo cogitando? *Par.1.diſt.6.n.24.*

586 *l* Eſſe crebrò à Rectoribus collationes habēdas cum ijs, quos intereſſe oportere viſum fuerit, de modo, & executione agendorum. Modus enim is ſuauis, & efficax eſt, ad cognitionē, amoremque inſerendum erga agenda; & ad vrgendum ad executionē illorum. Enimuerò nihil proderit neque publico, neque priuato bono, habere in libris inſtituta, legeſque præclaras: niſi cures eas in vſum, ac executionē venire. venire autem in executionem non poſſunt, niſi vigeat cognitio & ipſarum legum, & modi, quo in executionem venire poſsint. *Trid.ſeſs.25.de Regul. c.8. & c.In ſingulis De ſtatu mon. & c.Sicut olim De accuſat.*

l *Clau.Aqu. inſtr.4.§.3. Societ. Ieſu, Congreg.6. decr.36.§.2. 3.5.6.7. & in rat.ſtud. reg.18.Rect.*

587 Iuſta iuſtè, fortia fortiter, tēperata temperatè agenda eſſe. Id enim eſt agere ſecundum virtutem, & cum prudentia. *Ariſt. 2.Ethic.4.*

588 Caueto ne malè agendi exemplo rectas aliorum actiones corrumpas. Nam alienorum etiã peccatorum eris reus. *Chriſtus Matt.18.7.*

n *S.Ign.p.3.c.1.§.19.* & *p.7.c.4.§.2.* & *p.8.c.1.lit.D.* & *p.9.c.2.§.2.*

589 *n* Curato, vt rectè agendi exemplo alios ad rectè agendũ excites. Ita enim alienę virtutis auctor eris. *Christus Mat.5.16.*

590 Caueto, ne non recipias leges iustas. Esset enim contra obedientiam, quæ debetur Rectoribus. 25.*q.*2.*c.* 18.

591 Quæ à iure cõmuni exorbitant, ad consequentiã ne trahito, nec ampliato. Periculum enim est, ne à iure discedas. *c. Quæ à iure l.6.de reg.iur.*

592 Leges illas merè humanas, quæ vsu receptæ non sunt, obligationem obseruantiæ non inducere. Potest enim lex humana à consuetudine aboleri. & obtinet consuetudo vim legis; quatenus per eos toleratur, ad quos pertinet multitudini legem imponere: ex hoc enim ipso videntur approbare, quod consuetudo introduxit. *S.Th.1.2.q.97.a.3.*

593 Exigendarum pœnarum modus esto, quem boni communis vtilitas, & charitas præscripserit. Habenda enim est ratio tum boni communis, tum etiam particularis eius, qui puniendus est. *S. Ign.p.3.c.1,§.15.*

594 Exigendarum pœnarum

modus

modus esto, quem præscribunt leges. Est enim lex agendorum regula. *Dist. 50. c. 63. 64. 65. 66. 67. & 33. q. 3. de Pœnit. d. 1. vid. Canones Pœnitentiales, & Apostolorum.*

595 *o* Non decere Principem manibus suis quenquam cædere. Est enim à maiestate alienum. *Concil. Agath. d. 86. c. 25. & Can. Apost. 26.*

596 *p* Omnis executionis in regimine politico superintendẽtia penes summum Rectorẽ esto. Ita se habet & Dei in mundo, & Christi regimen in Ecclesia. *Basil. in Ascet. c. 35. Leo I. epist. 84. c. 1. ad Anast.*

597 *q* Eam esse Superiorum maiorum debere in regendo prudentiam, vt per immediatorum Rectorum cõsilium, ac operam, quantum fieri potest, subditos regant. Erit enim & immediatorũ in subditos auctoritas maior; & regimen magis liberum ab errore. *16. q. 1. à c. 33. & 17. q. 4. c. 32. 33.*

598 *r* Caueto ne te ad vllum ministerium ingeras, à quo legitimè prohiberis. Esset enim inobedientia. *Decc. l. 5. tit. de cler. excomm. & c. ministrante.*

599 *s* Caueto ne te ad vllum

o S. Ign. p. 9. c. 4. §. 7. & litt. C.

p S. Ign. p. 4. c. 10. §. 2. 3. & p. 7. c. 1.

q S. Ign. p. 9. c. 6. §. 5. 6.

r S. Ign. p. 7. c. 3. §. 2.

s *De potestate Delegati vid. l. 6. de rescriptis c. 11. De casuũ reseruat. vide Trid. sess. 14. de Pœnit. c. 7. et Extr. Et si dominici l. 5. de Pœnitent. & remiss. & Bull. Cen.*

agendum ingeras, ad quod tibi potestas non est. Erit enim actio illegitima,& inualida. Vt si vellet non Sacerdos à peccatis absoluere,& non Episcopus sacros Ordines conferre. *Dist.68.69. 71. & d.92.c.3.6.8. & d.93.c.13. 14.16. & d.95. & d.96. et 18.q.1. 2. & 26.q.6. & de consecrat.d.4.5. & c. Quanto De consuetudine. & c.Contingit De arbitris, & Decc.l.2. tit.1.de iudicijs. et tit.2.de foro competenti. et c.Theodosius De stat.mon. & c. Si quis baptizauerit, & c. Ex litteris De cler.non ord.min. & c.Dilecta De excess.Prælat. & c.Noua quædam De pœnitent. & remiss. & c.Generali De elect.l.6. & tit.de foro competenti l.6. & c. Quia nonnulli l.6.de immun.Eccl. & l.6.de pœnit. & remiss. & c. Si Iudex laicus l.6. de sentent.excomm. & c.Non est sine culpa l.6. de reg.iur. & c. Ea, quæ fiunt eo.tit. & Clement.l.1.tit.3.de elect. & l.2.tit.2. de foro compet. & c.Pastoralis cura De sent. & re iud. Trid.sess.23.de Sacr.Ord.c.3.Leo I. ep.84.c.1. ad Anast.*

600 Caueto ne contra rationem rectas aliorum actiones impedias. Nam & ius lædis, & fis reus damni. *Paschalis* II. 1.q.1. c.125.

601 Ne se vnus in alterius officium ingerito. Ne ius alterius lædatur, aut regiminis ordo turbetur. *Iustinian. Imp. l.23. C. de testam.*

602 *t* Caueto ne te ad vllum agendum ingeras, quod tuo muneri, conditioniue congruum non est. Non enim decet. *Vide* Decc. *l.1. tit. de procurat. tit.37. de postulando. & tit.39. de syndico. & l.3. tit.50. ne cler. vel mon. et c.* Cum ex iniuncto De *Hæreticis*.

t S.Bonau. de sex alis Ser. c.7.

603 *u* Sunto Instructores agendorum. Fieri enim difficile poteſt, vt quis rectè agat, nisi à prudente aliquo de ijs, quæ agenda sunt, deque ratione rectè agendi, instituatur. *S.Bonau. de sex alis Seraph. c.1.2.*

u S.Ign. p.7. c.1.§.20. & p.4.c.8.

604 *x* Ecclesiasticorũ rituum actiones, quanta fieri potest maxima grauitate, diligentia, deuotione peragito. Valet enim is diuinus cultus ad permouendum animos, & ad excitandũ ad considerationem, & æstimationem diuinorum. *Vid. Libb. Ritt. Eccl.*

x S.Car.Bor. in vita l.8. c.4.

605 *y* Leges, canones, instructiones, *z* obligationesque tui muneris, legito frequenter. Ni feceris, peccabis in multis; nec excusaberis ignorantia. *Supra*

y Vide quæ citãtur in toto hoc opusc.

z Obligationes Clericorum vide in instr. 14. de præparat. ad Miss. c.2. & in lib. Pauli Squillant. de oblig. Cler.

def.202. & sequentibus.

a S.Ign.p.7.c.1.

606 *a* Non esse sine Episcoporum licentia sacrorum ministrorum munera obeunda. Ipsi enim Episcopi Principes sunt in sacris, ac primi Rectores. *Clem. Pap.16.q.1.c.41. et Can.Apost.38. Carthag.II.c.9.*

607 Episcopi actiones hierarchicas esse: Benedicere, Consecrare, Ordinibus initiare, Confirmationis Sacramentum ministrare. *26.q.6. & de consecrat.d.5. à c.4. vid.Bellar.de cler.l.1.c.3.*

608 In eam curam incumbito, vt quæcunque negotia, præsertim ad animarum auxilium spectantia; non vt tua, sed vt Dei negotia peragas. Eris enim & diligentior, & prudentior, & fortior. *Ex Paulo 2.Cor.5.20. & Eph.6.20.*

609 In auxilium animarum incumbito, quantum per Rectorum obedientiam, & talenti facultatem licebit. Est enim diuinorum diuinissimum cooperari Deo in auxilium animarum. *S.Ign.p.7.*

610 Ne alijs curis distrahitor à ministerijs auxilij animarum alienis, qui in auxilium incumbis animarum. Totũ enim hominem

nem ea ministeria requirunt. Quare coadiutorem aliquem aduoca: cuius sit tui victus procuratio. *S.Ign.p.1.c.2.§.2.3.4.7.*

611 Vim ad iuuandas animas precibus à Deo impetrandam esse. Nam neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat Deus: qui est auctor salutis. *S.Ignat.p.7.c.4.§.3.4.& p.10.§.1.*

612 *b* Ab omni auaritiæ specie cauento, qui in auxilium incumbunt animarum: Est enim auaritia, & eius species, magnũ eius actionis impedimentum. *Ambr.3.offic.9.*

b *S.Ignat. p.10.§.5.*

613 Ab ambitione cauento, qui in auxilium incumbunt animarum. Corruptiua enim est ambitio tam præclaræ actionis. *S.Ignat.p.10.§.6.*

614 *c* Ad auxilium spirituale proximis impendendum, excitato tibi zelum animarum. Excitatur autem consideratione boni iustis promissi, & æternæ pœnæ reprobis imponendæ, & amoris diuini erga homines, & Christi sanguinis pro animarum salute profusi; & opis diuinæ, quæ præsto est diligentibus operarijs; & æterni præmij, quod pro cha-

c *Instruct.3.c.2.§.1.2.* S.*Ign.p.10.§.2.*

ritatis operibus præstolamur. S.Bonauent de sex al.Seraph.c.3.

d S.Ign.p.9. c.2.§.7. Vide S. Bon. de sex alis Seraph.c.7.

615 *d* Agito non remissè, non tardè, non cautè, non festinè, non exquisitè nimium. Vitiosum enim est istud nimis, & actionibus valde noxium. *Ambr.de offic. per totum*.

e S.Ign.p.9. c.2.§.7.

616 *e* Ne agito timidè nimis, aut audacter nimis. Vtrouis enim modo egeris, plurima sequentur incommoda. S.*Bonau. de sex alis Seraph.c.7*.

f S.Ign.p.9. c.2.§.7.

617 *f* A præclarè cœptis ne desistito; quod non lauderis, aut nō iuueris ab ijs, ad quos attinet. Deus enim in rectè agendis spectandus præcipuè, non homines. S.*Bonau.de sex al.Seraph.c.7*.

618 Ne non agito, quia nemo iubet. Exigit enim à quolibet omnem (secundum cuiusque vocationem, ac talētum) diligentiam, Dei seruitium, amor, & gloria. S.*Ignat.p.7.c.1.§.7.& c.3*.

619 Caueto ne respectu proprij honoris, commodiue, agendum aliquod omittas, quod sit ad gloriam Dei. Debes enim plus Deum diligere, quàm teipsum. S.*Bonau.de sex al.Seraph*.

620 In eam semper diligentiam incumbendum; vt quoties

tibi

tibi aberrare à recta actione contigerit, statim te ad rectitudinem reuoces pœnitentia. Vt peccatis non assuescas: Vt sine Dei gratia nunquam sis: Vt diuinæ offensæ satisfacias. *De Pœnit. d.3.*

621 Auocandi homines ab amore temporalium artem adhibeto, qui Christo lucrari plurimos aues. Non est enim amor in Christum cum immoderata cupiditate temporalium. S. I*gnat. lib.exerc. De vexillis, ac trib. hom. class.*

622 g Præclarum firmandi in recta actione animi modum esse, Irrationabilibus motibus, Dei reuerentia, Christiq; imitatione resistere. Diuinæ enim Maiestati, quæ præsens est semper, debetur hoc genus reuerentiæ, vt nihil coram ea turpe sit. Verbi etiam diuini humanis actionibus sanctissimis debetur ab hominibus imitatio. *Ambr.de Pœnit.d.3.c.37.*

g S.*Basil. in Reg.breu.sæpè.*

623 Caueto ne sis in agendo non certus. Eris enim & tibi noxius, & alijs exosus. & ages parum. S.*Bonau.de sex al.Seraph.*

624 *h* Caueto ne in exercitiū actionis vitijs contrariæ ita incumbas, vt cum vitijs velis ipsas natu-

h *Ex Arist. 3.Eth.c.7. et l.7.c.12.13. 14.*

naturæ propensiones corrũpere. Non enim natura, nec naturæ propensiones malæ sunt, sed earum vitia. Non sunt ergo virtutum actione tollendæ passiones animi, neque sensuum delectationes; sed moderandę, & ad honestum finem dirigendæ. *Can. Apost.* 50. 52.

625 Passionibus animi, sensuumque delectationibus ita vtitor ad finem honestum secũdum naturam, vt ad vitæ conseruationem: vt ijs interdum abstineas ad finem præstantiorem, vt ad imitandum Christi passionem, ad satisfaciendum diuinis offensis, ad præcauendum peccandi pericula, ad exhibendum reuerentiam Deo. Non enim est tam nobilis agendi modus prætermittendus. *Praxis virorum sanctorum.*

626 Sacramentalium vsus esto frequens: vt Aquæ benedictæ, vt signi Crucis, vt ceræ sacræ. Hac enim diligentia & curiositati superstitiosæ medeberis; & malignos spiritus repelles; & adhibebis remedia corporis, animiq; periculis, & catholicum te esse profitebere. *Vsus Fidelium.*

i S. Ignat. p. 10. §. 12.

627 i Gratiarum, ac priuilegiorum vsus esto moderatus. Ne

in

in odium, aut inuidiam incurras aliorum. Et vt ob eam modestiā alijs priuilegijs te dignū reddas. *Vide Decc.de priuilegijs.*

628 Esto ipse primus in agēdo, qui alios ad agendum vrget. Magis enim mouent exempla, quàm verba. *Basil.in Ascet.c.*31.

629 Quorum actionum exercitium licitum non est, earum occasiones vitandas esse. Operum enim occasiones, inuitamenta sunt operum. *c.Non magnopere Ne cler.vel mon.*

630 Curato, vt vitæ institutum, quod semel ritè susceperis, in illud toto animo sis semper affectus. Si secus enim accidat, omnis vigor operum, ac decus, peribit. *Vide Claud.Aqu.Industr. c.*13.

631 Ab inutilium, ab externarum (cum non oportet) internarumque tribulationum cogitatione caueto, quantum poteris. Molitiones enim corrumpūt operum illæ cogitationes. *S.Ign. l.exerc. RR.prim. de discern. spir. rr.*6.7.8.

632 Illud tibi suadeto, non posse te in rectis actionibus non deficere, ac peccare, sine diuina gratia. k Primum ergo studium

k *S.Ignat.l. exercit. in* 1. *hebdom.*

esto

esto diuinæ gratiæ procurandæ, atque conseruandæ. Eris autem efficax ad diuinam gratiam procurandam, retinendam, recuperandam; si coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. *Bern. serm. 54. in Cant.*

633 Sanctorum cum Christo regnantium preces, & Angelorum auxilium aduocato. Statuit enim Deus his medijs vtendum esse ad plurimarum actionum executionem. S. *Bonau. de sex alis Ser. c. 8. PP. apud Bellar. de Sanct. beatitud. l. 1. c. 19.*

l S. Ignat. ex. c. 4. §. 44.

634 *l* Illud sibi quisque proponito, qui Christianam Religionem profitetur, de agẽdorum ratione, ac modo, Doctorem nõ esse posse doctiorem, ac prudentiorem Christo. Est enim Christus Iesus verus Deus, summa bonitas, ac sapientia: qui neque falli potest, neque fallere. Christus igitur in omnibus agẽdis audiendus, ac imitandus. Contraria exempla, doctrinæq; fugienda. Magnum Christiano viro dedecus audire illa; multoq; maius imitari. S. *Basilius in Ascet. & Reg. breu. sæpè.*

635 Illud sibi quisque persuadeto in agendis arduis, agendo

do difficultatem minui. Ne ergo vſum fugito, ac executionem arduorum rectorum. Agẽdo enim, habitus inducuntur, qui facilitatem tribuunt ad agendum. S.*Bon. de ſex alis Seraph.c.7.*

636 Curato diligentiſsimè, vt in quoque agendo, coram perito aliquo exerceare ad rectè agendum. Plus enim aliorum obſeruatio, & monita, quàm noſtra conſideratio, valent ad noſtras actiones corrigendas. S.*Ignat.ex. c.4.à §.9.& c.5.§.7.*

637 *m* Ita in recta agenda incumbito, ac ſi tibi ſit eodem die moriendum. Eris enim in agendo diligens: & moriere ſecurior. *De Pœnit.d.7.*

638 *n* Efficaciſsimum ad omnem rectam actionem medium eſſe, coniunctionem, ac familiaritatem cum Deo. A Deo enim eſt omnis vis ad rectè agendum. S.*Ign.l.exer.Ann.*20.

639 *o* Omne vitium contraria virtutis habitum, quo vitium fugatur. *De pœnit. d.2.c.1.ex Baſil. & c.13.ex Aug.*

640 *p* Caueto ne in vllo agendo præferas alijs animum perturbatum. Signa enim perturbati animi actionum apud alios æſtimationem

m *Caſſianus coll.* 16.*c.*6. S. *Bonau. de ſex al.*Seraph. *c.*8.

n S.*Car.Bor. vit l.*8*.c.*5. S. *Ignat. p.*9. *c.*2. §. 1. & *p.*10.§.2.

o S. *Ambroſ.* 3*.offic.*10. S.*Ignat. p.*3. *c.*1.§.13. S. *Baſilius in Aſcet.c.*51. *Ariſt.* 2. *Eth. c.vlt.*

p S.*Ign. p.*9. *c.*2.§.3.

tionem

tionem maximè minuunt. Curato igitur ne te vel iratum, vel siue commodorum, siue delectationum, siue honoris cupidũ ostendas. Multoq; magis esto studiosus, vt ne sis. *Basil. in Ascet. c. 50.*

641 Peccati pœnitentiam, rectæque vitæ propositum charitatis actione firmari. Fortissima enim est ad resistendum dilectio. *De Pœnit. d. 2. à c. 2.*

642 In verarum, ac solidarum virtutum actionem incumbito. Nihil enim boni habet vana virtutum species. *S. Ign. p. 3. §. 10. & p. 10. §. 2.*

q S. Ignat. p. 10. §. 2.

643 *q* Ex actione charitatis cæterarum virtutũ actiones propagari. Omnis enim actionis radix, ac principium est amor. *De Pœnit. d. 2. c. 13. & seqq.*

644 Charitatis actionem Dei timore inducendam esse. Timet enim amici offensam qui amat. *De Pœnit. d. 2. c. 17. ex Aug.*

r S. Ign. p. 3. c. 1. §. 10. & l. exerc. Ann. 11. 12. 13. 14. 18. & in regulis de discer. spir.

645 *r* Ab illusionibus dæmonis in spiritualibus exercitationibus caueto. Nam ijs corrumpi rectæ actiones solent. *Cassian. coll. 16. c. 11.*

s Clau. Aqu. lib. Industr. c. 4.

646 *s* Si languore contigerit, & debilitate in spiritu, ac virtutibus laborare; animo excitantia reme-

remedia applicato. Excitãdi enim sunt qui graui sopore opprimuntur. Æterni autem damni timore maximè animus excitatur. *Bern. in Cant. ser. 23. 63.*

647 *t* Vt in via spirituali progrediare, in illius partis oppositum tendito, in quam à diabolo pertraheris. Vitatis enim vtriusque partis periculis, via media tutus eris. *Ex Arist. 2. Eth. c. vlt.*

t S. Ignat. in lib exercit. de scrup. §. 5.

648 Loquendi modo sentiendi modum iuuato. Vt si velis intimè sentire esse te verè mancipium diuinæ gloriæ; mancipium te diuinæ gloriæ identidem inter loquendum nomina, quantum prudens agendi modus tulerit. Si velis omnem carnis affectum erga sanguine iunctos exuere, qui inter Regulares Christo nomen dedisti; assuesce non dicere, quod parentes, vel fratres habeas, sed quod habebas, &c. præferendo te id non habere, quod, vt Christum omnium rerũ loco habeas, reliquisti. *S. Ign. ex. c. 4. §. 7. lit. C.*

649 Rescriptis illegitimis, ne vtitor. Nullum enim per ea ius acquisisti. *Vid. l. 6. tit. 3 de rescriptis.*

650 Rescriptis vtitor, vt iura disponunt vtendum. Nam non nisi secũdum eam dispositionem

sunt

sunt valida. *Vid.l.3.tit.3.de rescrip.*

651 Imputari non debere ei, per quem non stat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum. *c.Imputari l.6.de reg.iur.*

652 Actus legitimos neque conditionem recipere, neque diẽ. *c.Actus legitimi l.6.de reg.iur.*

653 Non præstare impedimẽtum, quod de iure non sortitur effectũ. *c.Non præstat l.6.de reg.iur.*

654 Qui facit per alium, esse perinde ac si faciat per seipsum. *c. Qui facit l.6. de reg.iur. & Glos. ibid.*

655 Factũ legitimè, retractari non debere: licet casus postea eueniat, in quo nõ potuisset illud inchoari. *c.Factum l.6.de reg.iur. vid. Glos.ibid.*

656 Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non debere ab alijs in exemplum. *c.Quod alicui l.6.de reg.iur.*

657 Frustra sibi quempiam, fidem postulare ab eo seruari, cui fidem à se præstitam seruare recusat. *c.Frustra l.6.de reg.iur.*

658 Rationi congruum, vt succedat in onere, qui substituitur in honore. *c. Rationi l.6. de reg.iur.*

659 In argumentum trahi non

debe-

debere, quæ propter necessitatẽ aliquando concessa sunt. *c. In argumentum l.6. de reg. iur.*

660 *u* Caueto ne, quæ ad spiritum attinent, agas tepidè. Solet enim is tepor Deo vomitum prouocare. *Vid. Cassian. coll. 4. de concupisc. carn. c. 19. & l. 4. de instit. renunc. c. 34. Bern. serm. 3. & 6. de Ascen.*

u *Claud. Aq. Indust. c. 11.*

661 Esse quotidie animum externarum actionum cura deficientem, interno sacræ lectionis, ac meditationis cibo restaurandũ. Nam ex diuinorum cognitione, ac amore, vires accipit animus: quasq; distrahit externarum occupationum solicitudo. *Greg. 2. Past. c. 11.*

662 Illud tibi suadeto, præsertim si prædicandi verbi Dei, aut regendi alios tibi cura sit; æquè silẽtium, ac verbum, esse noxium posse. Si aut tacenda proferas, aut proferẽda reticescas. *Greg. 2. Past. c. 4.*

663 Internorum curam in exteriorum occupatione ne minuito: exteriorum prouidentiam in internorum occupatione ne relinquito. Ne aut exterioribus deditus, ab intimis corruas: aut solis interioribus occupatus, quæ foris debes

debes alijs, non impendas. *Greg. 2.Past.c.7.*

664 Caueto ne præcipitatam actionem, velocitatis efficaciam; atque agendi tarditatem, grauitatis consilium putes. Nam quod agi rectè, ac grauiter potest; immaturè præueniendo, fit leue: & bonæ actionis præstantia, differēdo deterior fit. *Greg. 2.Past.c.9.*

665 Esse interdum subiectorũ vitia dissimulanda: sed quia dissimulantur, indicandum. Vt peccans, deprehensum se cognoscēs, erubescat: & ipse in se puniat, quod videt à suo Rectore patienter tolerari. *Greg. 2.Past.c.10.*

666 Esse interdum etiã apertè cognita toleranda; interdum etiã occulta perscrutanda. Nam sæpè contingit medicamenta accelerata occidere; sæpè morbum ignoratum mortem afferre. *Gregorius 2.Past.c.10.*

667 Esse interdum leniter arguendum, interdum vehementius increpandum. Non enim eadem est omnium ad vitiorum medicinas dispositio. *Greg. 2.Past.c. 10.*

668 *x* Non eandem cunctis exhortationem congruere. Nam non eadem in omnibus morum qualitas est. Quare sæpè alijs officiunt,

x Vide praxim egregiã apud Gregor. 3.Pastor. per totum. Poterit sibi eã quisque formare ex doctrina de virtutibus, et vitijs: de qua in hoc opusc. & Par. 1.à dist. 6.

ciunt, quæ alijs prosunt. *Gregor.* 3.*Past.*

669 Videto qua ratione verba temperes, cum vna exhortatione dicendum est ad plures diuersis passionibus laborantes. ne dum vni proderis, alteri noceas. Nam quæ solent in timidis timorem frænare, excitāt in audacibus immoderatā audaciam. & quę effrę-nem audaciam cohibent, ingerere solent timidis immoderatum timorem. *Greg.3.Past.c.2.*

670 Videto qua ratione verba temperes, cum quis tibi exhortandus est, cuius animus contrarijs vitijs est obnoxius. ne dum vnum vitium reprimitur, alterum augescat. Vt solet corporibus malè affectis accidere, cum medicamentum, quod adhibetur, arte medicinæ non temperatur. *Greg.* 3.*Past.c.3.*

671 Cum duobus vitijs animus premitur, illi celerius subuenito, per quod citius ad interitum tenditur. Vt si periculum sit & luxuriæ, & inanis gloriæ: pro frænanda luxuria abstinentiæ medicamentum ne omittito, etiam si ex abstinentia inanis gloriæ periculum instet. *Greg.3.Past.c.4.*

672 A vanis, quas caro suggerit,

rit, imaginationibus caueto. Ne timore inani morborum, & incōmodorum, præclaras in te actiones corrumpas. *Claudius Aquau. Industr.c.12.*

673 Ab otiosis & verbis, & cogitationibus caueto. Turpe enim est agēs nobilissimum, qualis est homo, non omnem actum suum ad finem honestum dirigere. *S.Basil.Reg.br.9.*

674 In eam curam incumbito, vt rectè agēdi desiderium in alijs excites magis exemplo, quā verbo. Maiorem enim ad mouēdum efficacitatem habent exempla, quàm verba. *Greg.3.Past.c.6.*

675 Assuescito, si sis adolescēs, cum senioribus agere. Nam vt æqualium vsus dulcior, ita senum tutior est; qui magisterio quodā, & ductu vitæ colorat mores adolescentium, & veluti murice probitatis inficit. *Ambr.1.offic.42. & lib.2.c.20.*

676 In eam curam incumbito, vt æquabilitatem vniuersæ vitæ, & singularum actionum modos serues; ordinem quoque & cōstātiam dictorum, atque operum, moderationemque custodias; & sermone vtare suaui cū omnibus. Ita enim in tua vita decorum illud

illud excellet, & quasi quodam in speculo elucebit: quod speciem quandam diuinam habet. *Ambr. 1.off.c.47.*

677 Caueto ne quid temerè, aut incuriosè agas, aut quicquam omnino, cuius probabilem non posis rationem reddere. Actus enim nostri causa, etsi non omnibus redditur, tamen ab omnibus examinatur. *Ambr. 1.offic.c.47.*

678 Rector es aliorum? Ita vigilato, quasi rationem Deo redditurus de singulis tuę curæ commissis. Ne alienorum criminum, & boni communis reus inueniare. *Basilius in Ascet.c.30.*

679 *y* In eam curam incumbito, vt quicquid egeris ex aliorum potius imperio sit, quàm ex tuo. Eris enim magis certus te rectè agere. Nam periculosa res est propria voluntas. *Instit.l.1.de Attil.tutore §.Impuberes. & dist.38. c.4. Conc.Laodic.d.80.c.5. & q.93. & Can.Apost.33. & l.6. de excess. Præl. & Extr. Quorundam De verb. signif. & Extr. Ad nostrum l.3. de Regular.*

y S.*Basil. in Ascet.c.41: et in Reg.br. q.74.96. S.Ignat.exa. c.5.§.7. & p.4.c.4.§.3. & litt.B. & p.4.c.5.§.2. et p.7.c.1.& c.2.litt.A.& c.3.litt.A.*

680 Rectorum præceptis parendum esse. Ius enim Rectores habent in eos, quos regunt. *Gelas. d.10.c.11.et 11.q.3.à c.40.& c.99.*

& 23.q.1.c.7.& 25.q.1.c.5. Basil. in Reg.breu.q.119. & seqq.

z S.Ign.p.4. c.10.§.8. & p.8.c.1.§.4.

681 z Obedientiā à Rectoribus inferioribus superioribus suis Rectoribus esse præstandam. Id enim exigit ordo rectus. 9.q.3. & Can. Apost.38. Leo I. ep.84. c.1. Ad Anast.

a S.Car.Bor. cit.l.8.c.3. S.Ignat.p.3. c.1.§.23.& p.6.c.1.§.1.

682 a Rectorum præceptis, ac legibus, non solum opere, sed voluntatis etiam studio parendum esse. Imperfecta enim est executio, quæ agitur animo inuito. *Basil.in Ascet.c.28.29.*

b S.Car.Bor. supra. S.Ignat.p.3. c.1.§.23. & p.6.c.1.§.1.

683 b Rectorum præceptis, ac legibus, nō solum voluntatis studio, sed intellectus etiā obsequio parendum esse. Fieri enim non potest vt executio sit perseuerās, ac fortis: si contra quam superior iubet, agendum arbitreris. Conformanda igitur est non solum voluntas cum Rectoris voluntate, sed ipse quoque intellectus cum ratione iubentis. *Basilius in Ascet.c.28.29.*

684 Motus animi, cogitationesve, quæ Rectorum præceptis in contrarium occurrunt, ipsi superiori proponere; licitū. Modo tuum sentire, tuumque velle, ei subijcias, quod superior senserit, ac voluerit. *S.Ign.p.7.c.2.litt.I.*

685

685 Sunto tibi non solũ præcepta, sed nutus ipsi Rectoris pro præceptis. Hoc enim executionis genus perfectissimum est. *S.Ignat.p.6.c.1.§.1,*

686 *c* Nihil agito, nisi iuxta regulas, ac præcepta maiorum. Ab his enim accipienda prudentia est. *Dist.38.c.4.*

687 Ab executione pręceptorum omnis excusatio procul abesto. Excusationes enim, idest, simulatæ ad non parẽdum rationes, signa sunt animi non amantis. *S.Ign.p.3.c.1.§.23.*

688 In quouis legitimo superiore Christum intuetor. Excellentis enim obediẽtiæ genus est, quæ pro Christo præstatur homini, vt Christo ipsi. *S.Ignat.ex.c.4. d §.29. & p.3.c.1.§.23.24. & p.6.c.1.§.1.*

689 Promptitudinem animi ostendendã esse in iniunctis operibus obeũdis. Prõptitudo enim signum amantis est. Conciliat igitur amorem Rectoris in subditum. *S.Ignat.p.3.c.1.§.23.*

690 *d* Indifferentem esse debere subditum ad quoduis mandatum, ac munus à superiore imponendum. Ita enim & obedientiæ virtus, & commune

c *Basilius in Reg.breu. q.* 125.

d *S.Ignat.in ex.c.1.§.9. 11. & c.5. §.8. & c.6. §.3. & c.7. §.3. & c.8. §.1.2.et p.3. c.1.§.23.& c.2.§.1. & lit.G.& p.6. c.1.§.1. & p.7.c.2.§.2.*

K bonum

bonum procedet. *Ratio*.

691 Decreta Summorũ Pontificum omnia esse ab omnibus recipienda, eisque parendum. Sunt enim ipsi Rectores, Pastoresque summi. *PP. Leo, Gelasius, Nicolaus, alij d.19. & 20 per totum. & d.38. c.4. & d.93. c.1. & seq. Alij apud Bellar. de Rom. Pontif. l.1. à c.10.*

e *S.Thom. de regim. Princ. l.1. c.6.*

692 e Rectoribus, non solum spiritualibus, sed etiam temporalibus, ac etiam discolis, parendum esse in ijs, secũdum quæ tibi possunt præcipere. Omnis enim potestas à Deo est. *Aug. c. Quo iure d.8. & c. Imperatores dist.9. Greg. 23. q.1. c. vlt. Hier. 23. q.5. c.24.25. S.Thom. 3. de regim. Princ. cap.1. & seqq.*

f *S.Ignat. ex. c.4. §.33. & p.3. c.1. §.15.*

693 *f* Curato, vt in ipsis quoque pœnis subeundis obediens sis. Vt tuas in Deum iniurias vlciscare. *Basil. in Ascet. c.52. & in reg. breu. q.158.*

g *S.Ign. p.3. c.1. §.23. & p.6. c.1. §.1. & lit. B.*

694 g Non esse vlli Rectori parendum in eo, quod manifestè apparet peccatum. Non enim est verum præceptum, quod contra Dei præceptum est. *Aug. c. Imperatores d.9. & 11. q.3. à c.91. & c. Dilectus filius De excess. Prælat. S.Basil. in reg. breu. q.14.*

695

695 Cum duo simul præcepta seruari non possunt: præferendũ semper esse minori maius. Minus enim bonum, quod maius aufert bonum, rationem habet mali. Quare rectè omittitur præceptũ de ieiunando, vt vita conseruetur: & præceptum de non tacendo vllum in Confessione sacramentali peccatum, ne scandalum accidat. Maiora enim præcepta sunt, quæ de vita conseruanda, & de vitando scandalo sunt. *Dist.* 10. *per totam. Tolet.* VIII. *d.* 13. *c.* 1. *Greg. ibid. can.* 2. *& c. Qui scandalizauerit. & c. Quod non est De reg. iuris.*

696 *b* Consuetudinem pro lege habeto: nisi tamen abusus illa sit, non consuetudo. Quod enim est in more positum rectæ rationi conforme; multitudinis decretum est, ac proinde lex. Quod autem rectæ rationi conforme non est, abusus est. *Nicolaus Papa, Augustinus, Gregorius, Cyprianus dist.* 8. *per totum. & dist.* 9. *c.* 11. *& dist.* 11. *per totam. & d.* 12 *per totam. & tit. de consuetudine per totum. & Extr. Super gentes l.* 1. *de consuet.*

h *l. De quibus* §. *Inueterata ff. de legibus. l. Si de interpretatione ff. de legibus.*
De consuetudinis ratione. ac iure vide l. 6. *tit.* 4.

697 Quod neque contra Fidem, neque contra bonos mores iniungitur, indifferenter habeto;

& pro eorum, inter quos viuitur, ſocietate ſeruato. Ita enim decet fieri. *Aug. d. 12. can. 11. vid. tit. de conſuetudine. Pius* I. *de conſuetud. ſeru.*

698 Abuſus abolito, præſertim ab executione ſacrorum. Sunt enim bonorũ morum corruptelę. *Trid. ſeſſ. 22. de obſer. in ſacrif. Miſſ. & ſeſſ. 25. de* I*ndulg. et alibi. Hilar. Pap. 35. q. 9. c. 3. & c. Ex parte De conſuetudine, & c. Cum tanto eo. tit. et c. Ea quæ De ſtatu mon. et c. Quod latenter De reg. iur.*

699 Minorum Congregationum, cœtuumque in agendis, moribuſque, regulam eſſe debere, Maiorum, ſibique ſuperiorum Congregationum mores, & inſtituta. Ita enim decet, ad vnionis conſeruationem. *Toletan.* II. *d. 12. c. 13.*

700 Iuſtas leges contraria conſuetudine non abrogari: *i* niſi conſuetudo quoque iuſta ſit, & eius auctoritate, tacitè ſaltem firmata, cuius eſt leges condere. Non enim eſt lex, quæ iuſta non eſt; aut legitimam non habet auctoritatem ad obligandum. *Trid. ſeſſ. 25. de* I*ndulgent. & diſt. 11. per totam. & d. 12. c. 3. & tit. de conſuetudine per totum. & c. Maſſana Eccleſ.*

i l. De quibus §. Quam rectiſſimè ff. de legibus.

Eccles. 56. de elect.

701 k Aut legem ne sancito, aut ab executione neminem excipito. Odij enim, inuidię, inobedientiæ causa exceptiones sunt. *Trid. sess. 25. de Reform. c. 18. Isid. c. Iustum est. d. 9.* k *Vlpian. l. Iura 7. ff. de legibus.*

702 A pœna subeunda neminem excipito, nisi quos excipit ipsa lex. Necessarium enim erit multos excipere, ne multorum odium in te concites. exceptionum autem harum spes, legum minuit obseruantiam. *Trid. sess. 25. de Refor. c. 3.*

703 Pœnas iustè semel iniunctas ne facile, nec nisi facta satisfactione, reuocato. vt quisque peccare formidet. *Dist. 50.*

704 In lege ne dispensato, nisi ius ad dispensandum habeas, & iustam causam. Quæ enim dispēsatio hæc duo non habet, iusta dispensatio non est. *Trid sess. 22. de Refor. c. 5. & sess. 25. de Reform. c. 18. & c. Cum ad monasterium De statu monach.*

705 Concedendas dispensationes non esse; nisi certum sit preces, subreptionis, vel obreptionis vitio non subiacere. Nam cauendum est ab omni dolo. *Trid. sess. 22. de Reform. cc. 5. 6. &*

sess.25.de Reform.c.18. Pius V. in bull.Cum sicut accepimus.et 25.q 2. à c.14. vid.tit.de rescript & c.Quia circa De consang. & affin.

l *Arist. 5. Eth.c.10.*

706 *l* Vtendum esse interdum Epijceia. Multa enim à Rectoribus præcipiuntur; quæ ex caussa, ex persona, ex loco, ex tempore consideranda sunt. *Dist.29. c.1.2.c.Ex parte tua De offic.& pot. Iud.deleg.*

m *Summa Ethic. d.3. q.2.prop.7. S.Th.2.2. q.120.*

707 *m* Epijceia ne vtitor: nisi clarum tibi sit intentionem legislatoris esse,vt vtare. Nam per epijceiam fit contra verba legis in casibus particularibus, quibus in condendis legibus non potuit à legislatoribus prouideri. Non licet ergo epyceia vti, nisi in ijs casibus, in quibus clarè conijcis voluisse legislatorem prouidere, si præuidisset: aut prouidere omisisse, quod à particularium prouidentia prouideri facilè posset. *Trident.sess.25.de Refor.c.18. Vrban.*II. 1.*q.5.c.3.*

708 Cum æquum esse non videtur Superioris mandatũ non adimplere: Superiori suggerito quare non adimpleas. Debetur enim Superioris mãdato hoc reuerentiæ genus. Innoc. III. *de rescriptis c.5.*

709 In malis corrigendis, pœnisque exigẽdis modum spes vtilitatis præscribito. Bonum enim spectant correctiones, ac pœnæ. *23. q. 4. c. 24. 25. 26.*

710 *n* Pro executione ministros eligito, quot necessarij sũt, diligẽtes, ac satis instructos. Rectoris enim culpa est quicquid omittitur, cum tales ipse ministros non elegerit. *Trid. sess. 7. de Refor. cc. 3. 15.*

n Rob. Bell. in vita c. 26. S. Ignat. p. 4. c. 17.

711 Ne Rector in suorum ministrorum munera sese ingerito. Nisi enim ministri sinantur à Rectore agere munus suũ; ministeriorum executio frigescet. *S. Ign. p. 9. c. 6. §. 5. 6.*

712 In eam curam à Principibus incumbendum, vt nemo sit, qui per se ipse non exequatur, quę spectant ad officium, cui fuerit addictus. Nam, si secus fiat, publicis muneribus, cum Reip. detrimento, non fiet satis. *Trid. sess. 21. de Refor. c. 4. et sess. 23. c. 17. & sess. 24. c. 12. & c. Extirpandæ De præbendis.*

713 Cogito mẽbra, sensumq; seruire rationi, vt Rector subditos cogeres inobedientes ad obsequium legum. Par enim est secundum hoc ratio in ethico, po-

liticoque regimine. *Exper.*

714 Non esse mentem cogitationibus tristibus occupãdam; cum non oportet. Tristes enim cogitationes impediunt vsum operum. Auertenda igitur mens est à tristibus cogitationibus, quę neque necessariæ, neque vtiles sunt. *Ex exper.*

715 Auertẽdum esse animum à delectationibus sensuum; nisi quatenus necessariæ sunt ad honestam relaxationem. Sunt enim delectationes sensuum vehementes, totum animum occupantes, ac proinde impedientes executionẽ vtilium. *Praxis prudentum.*

716 A Principibus, virisque alijs opem ad operum executionem esse petẽdam, cum opus est. Vnus enim non potest omnia. *Trid. sess. 23. de Refor. c. 18. et d. 90. c. 11. & d. 97. c. 1. & 23. q. 3. & Dece. 31. c. 1.*

717 Ecclesiastici Principes sęcularium Principum opera, & hi inuicem ecclesiasticorum Principum opera vtuntor; vt vtrorũque regimen procedat. Nam aliqui magis gladio sæculari, aliqui magis ecclesiasticis censuris terrentur à male agẽdo. & virtus vnita fortior. *Trid. sess. 23. de Refor. c. 18.*

&

& sess.25. de Regular.c.22. Nicolaus I. *d.10.c.8. & d.96.c.6. & Bonif.Pap.d.97.c.1.2.& 23 q.3.& q.4. à c.38. & q.5.c.21.22.23.26. & q.8.*

718 *o* Ne solus, si Rector es, munerum executionem obito. Si enim aliorum opera non vtare, videberis aut alios contemnere, aut malam de eorum prudentia opinionem habere, aut amaro animo in illos esse. *Trid. sess.23. de Refor.c.18.* o *Ambros. 2.offic.24.*

719 Caueto ne in actionum executione dubius sis, ac perplexus. Peccabis enim, si ages dubius, quatenus errandi te periculo exponis. Peccabis autem nunquam, si ducem sequare rationem rectam. Recta autem ratio nos docet, in subitis casibus, cum ineundi consilij tempus non est, nec occurrit regula vlla à viris prudentibus nobis tradita; & in dubijs, deponendã esse conscientiam, & alterutram partem eligendam, ac exequendam. Quo enim alio modo agere possumus, vt ne cũ dubio agamus, ne peccemus? nam vrget necessitas vt alterutrũ agamus. *ff. de reg. iur. l.21. & l.57. & l.68.*

720 Ne facilis esto in impro-

bandis, aut dissuadendis, aut repellendis operibus pijs aliorum, ob humanas rationes. Occulta enim nobis sunt diuina consilia; & incertæ cogitationes nostræ. Sæpè in magnum boni communis emolumentum fuere opera quædam pietatis, quæ viri prudentissimi reiecerant. Ne tantæ omissionis reus esse velis. *Ambr. 2. offic. 24.*

p *Bellarm. in vita c. 26.*

721 *p* Non esse in sibi subiectis peccata grauia à Principibus toleranda. Maculant enim honestatem publicam; & corrumpunt actionem bonorum operum, vt pestis sanitatē multitudinis. *Trid. sess. 24. de Reform. c. 8. & sess. 25. de Refor. c. 14. & dist. 50.*

q *Bellarm. in vita c. 30. S. Ignat. p. 2. c. 1. §. 2. & c. 4. §. 1.*

722 *q* Non esse à Principibus, Rectoribusque maioribus admittendos sine graui causa recursus inferiorum à præceptis, & obedientia suorum Superiorum immediatorum, ad ipsos Principes, Superioresque maiores. Hi enim non rationabiles recursus executionem obedientiæ corrumpunt. *11. q. 2. & 17. q. 4. c. 31. & seqq. & Can. Apost. 31. & dist. 31. c. 3. 6. 8. 9.*

r *De renunciatione. vide Clement. l. 1. tit. 4.*

723 *r* Esse munus deponendū ab ijs, qui se impares muneri certa experientia deprehenderint.

Maxima enim ſemper attulit rebus publicis detrimenta regimen ineptorum. Maximè igitur peccas, ſi pergis ineptus regere. *c. Niſi illa pridem* 10. *de renunciat.*

724 Eſſe à regendi munere deponendos eos, qui vel impares eſſe regimini deprehendũtur, vel maximè negligentes. Reus enim eſt Princeps damni communis, ſi iſtud haud prouidet. *Trid. ſeſs.6. de Reform.c.1. in fin. & d.92. c.9. Can. Apoſt.57. et c. Qualiter De elect. & Decc.tit.4.l.3. De clericis nõ reſid. & c.Cum ad monaſterium De ſtatu monach. & c.Ea quæ eo.tit. & c.Excommunicamus §.Volumus De Hæreticis.*

725 Caueto, ne quo zelo bona aliorum opera impedias, qui non ſit ſecundum ſcientiam. Eris enim reus apud Deum omnium bonorum, quibus impedimẽtum feciſti. *Trid.ſeſs.25.de Refor.c.3.*

726 Agendum diuinorum omnium diuiniſsimum eſſe, Maioris diuinæ gloriæ, ſeu diuinæ cognitionis propagationem, & procurationem. Eſt enim Deus ipſe cognitio, & intelligentia diuinæ bonitatis. Eſt autem gloria diuina, bonitatis diuinæ communicatio, & manifeſtatio,

& quasi splendor quidam lucis diuinæ. Nihil autem magis diuinam bonitatem manifestat, & explicat, quàm ipsa diuinæ bonitatis cognitio: quatenus maximã habet cum diuina natura similitudinem. Est ergo actio diuinissima maioris diuinæ gloriæ procuratio. *S. Ignat. in const. per totum.*

727 Ad actionem purificandorum animorum, esse spiritualium colloquiorum vsum efficacissimum. Valet enim valde vox viua ad reuocandum animum à cupiditate, & ad diuinorum cognitionem inserendam. Quibus animus purus fit. *S. Ign. ex. c. 6. §. 4.*

728 Magnum ad actionum diligentiam, rectumque agendi modum, stimulum esse, Consideratioñe diuinæ præsentiæ. Vrgendus ergo animus est ad eam considerationem tum per Fidem, tũ per rationes naturales; quibus docemur in Deo nos viuere, & moueri, & esse: tum aspectu creaturarum, quæ vestigia quædam sunt Dei præsentis: tum pictis imaginibus, quæ nobis referant Deum. *Basilius in reg. breu. q.* 201. 202. 306.

729 *s* Efficacissimum ad omnem rectam actionem vsum esse illum,

s S. Ign. p. 4. c. 8. §. 5. & lit. E. & p. 7. c. 4. §. 8.

illum, quem Secessum spiritualem vocant, & Exercitia spiritualia. Est enim ars mirabilis ad intelligendum quid agere oporteat. Illo ergo frequenter vtitor, & vt alij vtantur, curato. *Paulus* III. *in bull. Pastoralis officij*.

Caput Decimum:

De Amicitia.

Sectio I. De amicitia cum Deo.

730 *a* ESto cura omnium prima, vt amicus sis Deo. Quid enim honestius amicitia diuina? quid vtilius? quid ad felicitatem magis necessarium? *Trid. sess.* 2. a *Gregorius* 1. *Past. c.* 11.

731 Caueto ne contra ius diuinum peccatum vllũ admittas. Amicitiam enim diuinam soluit quæcunque iniuria. *Trid. sess.* 2.

732 Nullum esse studium maius debere, quàm vt inimicus redeas in gratiam cũ Deo. Nihil enim est maius Deo, quem amicitia consequimur. *Ratio*.

733 Ad amicitiã allicito Deũ diuinorum obseruatione præceptorum.

ptorum. Non potest enim Deus non amare amorem in se tuum. Amas autem ipse Deum quatenus eius amas præcepta. *Christus Io.14.n.15.21.*

734 Ad amicitiã allicito Deũ diuinorum morum imitatione. Non poterit enim Deus non amare similitudinem in te suam. *Sum.Eth.d.2.q.2.prop.6.*

735 Ad amicitiã allicito Deũ diuinæ gloriæ procuratione. Dona enim amorem conciliant. Donum autem Deo gratissimum est gloria diuina. *Sum.Eth. d.2. q.2.pr.6.§.5.*

736 Esto inuitamentum Deo ad te amandum oblatio Christi. Nihil enim Deus magis amat, quã Filium suum vnigenitum Iesum Christum: in eo homines amat, quoscunque amat. Offerẽdus ergo Deo Christus est prece, ac sacrificio. *Sum.Eth.sup.*

737 Esto inuitamentum Deo ad te amandum amor, ac misericordia in proximos. Sunt enim homines omnes amicabiles Deo, Deique imagines. Non potest ergo Deus non amare eum, qui suum amicum, & imaginẽ amat. *Sum.Eth.sup.*

738 Esto inuitamentum Deo ad

ad te redamandum tuæ pro ipſo voluntatis, tuorumq; bonorum abdicatio,& oblatio. Hoc enim donorum genere maximè delectatur Deus. *Sum.Eth.ſup.*

739 Dei voluntatem, Dei bonitatem infinitam, amorem in te Dei, voluntate, complacētiaque complectitor: qui ad amicitiam aſpiras Dei. Non poteſt enim amor nō redamari. Amor autem eſt voluntas illa,complacentiaq; in Deum. *Sum.Eth.ſup.*

740 Diuinam amicitiam Dei præſentis conſideratione,& contemplatione conſeruandam, & augendā eſſe. Deſinit enim Deus te amare, ſi ipſe deſinas amare Deum. Erit autem facile à Dei amore deſinere, ſi longe à Deo eſſe cœperis mente. Contra verò ſemper erit inuitamentum ad Deum amandum, cogitata Dei ſumma bonitas vt præſens. *Sum. Eth.ſup.*

741 Si quid in Deum peccaueris, curato ſtatim vt in amicitiam redeas,retractatione,pœnitentiaque peccati. Malum enim omnium peſſimum eſt,inimicum habere Deum. Cuius tamen tanta bonitas eſt, vt ſtatim recipiat in gratiam eum, quem verè pœnitet,

nitet, vt par eſt. *Baſil. in reg. breu. q. 10. 11. 13.*

742 Inimicitiam cũ Deo peccato originali cõtractam, Baptiſmi Sacramento delendam eſſe. Hoc enim remediũ exigit Deus ad eam inimicitiam delendam. Si ergo Baptiſmus re ipſa ſuſcipi non poteſt, ſuſcipiendus eſt voto, ſiue deſiderio. *Trid. ſeſs. 6. de Iuſtif. c. 4.*

743 Inimicitiam cũ Deo peccato mortali poſt Baptiſmũ contractam, non ſolum contritionis dolore, ſed Sacramento etiam Confeſsionis eſſe delendam. hæc enim eſt Ieſu Chriſti lex, ac decretum Eccleſiæ relictum. *Trid. ſeſs. 14. de Sacr. Pœn. c. 1.*

744 Diuinis offenſis, etiã poſtquam redieris in gratiam cũ Deo, pœnalibus operibus ſatisfacito. Nam per culpæ remiſsionem ſæpè non remittitur pœna temporalis, quam Deus, præter æternã pœnam, decreuit pro quoque peccato. Et par eſt te iam amicũ Deo, in te ipſum ſæuire pœna aliqua, quod ſummæ bonitati iniuriam feceris. Opera autẽ pœnalia ſunt oratio, ieiunium, eleemoſyna, & quæ ad hæc tria genera reuocantur. *Ex Tridentino*

ſeſs.

Sess.14. de Sacr. Pœnit. c.8.

745 Iram diuinam in multitudinē Princeps, ac multitudo ipſa, ſacrificijs, precibus, votiſque publicis, placanto. Conciliandus enim eſt multitudini Deus, vt peſtem, famem, bellū auertat. Hanc iniere rationē Principes, ac Reſpublicæ ſapientiores: qua mala publica repulere, hoſtium caſtra euertere. *Praxis Eccleſ.*

746 Ne bellū Chriſtiani Duces aggrediuntor, niſi expiatis militum animis Sacramentis. In amicos enim diuinus fauor propendet magis. *Praxis piorum.*

747 Cupis ad æternam felicitatem peruenire? amato Deum, vt eius felicitatis auctorem, ac largitorem. *b* Nam communicatio bonorum inter amicos, eiuſdem eſt rationis, cuius eſt amicitia ipſa. Vt in amicitia vera, ac honeſta, commune amicorum bonum eſt honeſtum, ac virtus; in amicitia vtili, bonum vtile; in iucunda, iucundum. Communicat enim amicus amico ſe ipſum in primis: quatenus ſe fruendum amico præbet vel vt honeſtum, vel vt vtilem, vel vt iucundum. Secūdum autem amicitiam charitatis ſupernaturalem communicat

b *Ariſt. 8. Eth. c.3.*

nicat se Deus amicis suis modo optimo, ac beatifico, per exhibitionem aspectus, ac intuitiuæ visionis sui ipsius, qui summum bonum est. In qua visione summa felicitas posita est. Vt ergo hoc à Deo bonū habeas vt amicus; amandus est à te Deus vt auctor eius boni. & in voluntatem, ac spem tanti boni omnibus viribus incumbendum. *Vid. Trid. sess. 6. de Iustificatione.*

c *Clau. Aqu. Indust. c. 14. Rob. Bellar. in vit. c. 26. S. Ignat. p. 8. c. 1. litt. G. S. Th. de reg. Princip. l. 1. c. 10. 14. Ambr. 2. off. 7.*

Sect. II. De Rectoris in subditos amicitia.

748 c IN eam curam Rector incumbito, vt ametur magis, quā timeatur. Amor enim vnit, timor segregat. Ad bonum autē commune maximè facit multitudinis vnio cum Principe. *c. Peruenit De excess. Prælat.*

d *Arist. 8. Eth. c. 8.*

e *S. Thom. de regim. Princ. l. 1. c. 14. S. Ignat. p. 9. c. 2. §. 2. S. Amb. 2. off. 7. S. Bon. de sex alis Ser. c. 4. Arist. 8. Eth. c. 11. S. Carol. vita l. 8. c. 12.*

749 d Caueto ne magis à subditis diligi, quàm veritatem quæras. Ne dum hominibus places, sis odibilis Deo. *Greg. 2. Past. c. 8.*

750 e In eam curam incumbito, vt verè ames subditos tuos. Principium enim omnis rectæ actionis est amor. Sit ergo amor in subditos, vt rectum sit regimen

men subditorum. *Euaristus Papa 7.q.1.c.11. Petrus 8.q.1.c.2.*

751 *f* Amoris in subditos signum esto prouidentia: qua re ipsa præuenias necessitates subditorum. Amoris enim hoc signũ amorem generat. *Dist.84.c.1. & 7.q.1.c.11.*

752 *g* Amoris in subditos signum esto: beneficia in illos cõferre, etiam non rogatum. Illecebra enim sunt amoris beneficia. *Dist.84.c.1.*

753 *h* Amoris in subditos signum esto: statim concedere quę rogantur; modò petitio iusta sit. Amor enim est celer, ac promptus. *Dist.74.c.6.& d.84.c.1.*

754 Amoris in subditos signũ esto: Grauate negare quæ negare oportet, & allata ratione. Ostendis enim te velle concedere, ac proinde amare: nisi ratio prohiberet. *Ambr.2.off.7.*

755 *i* Amoris in subditos signum esto: Familiariter, ac amanter agere; & tegere maiestatem. Hac enim arte reddis te aliquo modo subditis parem. Amor autem est magis inter æquales, ob maiorem similitudinem. *Dist.99. c.5.*

756 Crebrò subditos alloquitor,

f *S.Th.sup. S Bon.de sex alis Ser.c.4. S.Ignat.p.8. c.1.litt G. Arist.8.Eth. c.11. S. Carol. vit. l.8.c.12.*

g *Ambr. 2. offic.7.19. S.Ignat.p.8. c.1.litt.G.*

Arist. 5.Pol. c.11. & 8. Eth.c.11. S.Car.sup.

h *S.Basil. in reg.br.q.98.*

i *Ambros.2. offic.7. Basil. in reg. bre.q.98. Arist. 5.Pol. c.11. S. Carol. vit. l.8.c.12.*

tor, & cum amoris significatione. Patris enim ea actio est: quæ amorem cóciliat. *Soc.* Iesu *reg.* 26. *Præp.* & 25. *Rect.*

757 Amoris inuitamentum esto hilaris vultus. Amantis enim animi signum hilaritas est. *Ambr.* 2. *offic.* 7.

758 k Caueto à verbis contumeliosis, & asperis. Odium enim concitant subditorum in Rectorem. *Dist.* 46. *c.* 1.

k *Ambros.* 2. *offic.* 7. *Basil. in Asc.* *c.* 43. 50. & *in reg. breu.* *q.* 99. *Arist.* 5. *Pol.* *c.* 11. *S. Carol. vit.* *l.* 8. *c.* 17.

759 Caueto ne impedimento sis operibus subditorum bonis. Tuum enim est ad illa potius vrgere. Quare eris, vt malus Rector, odibilis. *Instr.* 3. *c.* 2.

760 Ab omni iniustitia, in primis à personarum acceptione, caueto. Eris enim odibilis. *Ambr.* 2. *offic.* 8. 24.

761 Caueto ne in exigendis tributis sis nimius. Eris enim odibilis. 10. *q.* 3. *et* 16. *q.* 2. *c.* 60. 62. 64. & *c. Peruenit De excess. Prælat.*

762 l Caueto ne imperiosè agas, aut subditum vllum contemnas, aut alterum alteri præferas contra ius decentiæ, aut quouis alio modo idem ius lædas. Hæc enim odium concitant subditorum in ipsos Rectores. *Dist.* 75. *c.* 7. & *d.* 95. 6. 7. 9. 10.

l *S. Ign. p.* 8. *c.* 1. *litt. G.* *S. Ambr.* 2. *offic.* 7. *S. Basilius in Ascet. c.* 43.

763

763 m Amoris inuitamentum esse compaßsionem, doloremque de malis subditorum, si ostenderis signo. Effectus enim amoris est dolor. Amor autem ad amandum inuitat. *Dist*. 45.

764 Legitimè, verèque resipiscentes, ne non amanter suscipias cauendum. Pusilli enim, & amari animi signum dabis, ac non amantis. *Basil. in reg. br. resp.* 8.

765 n Inuitamentum ad amicitiam subditorum esto: facilem te, commodumque subditis exhibere ad eos audiendum. Id enim maximè cupiũt subditi à Rectore suo. *Dist*. 84. *c*. 1.

766 o Caueto ne signũ vllum edas, quo te cupidum, aut auarũ ostendas. Nihil enim magis subditi oderunt in suo Rectore. *Dist*. 85. & *c. Peruenit De excess. Prælat.*

767 p Caueto ne signo vllo præferas te minus amantem communis boni. Nihil enim boni subditi magis amant, quàm bonum commune. S. *Th. de regim. Princ. l.* 1. *c*. 14.

768 q Caueto ne in pœnis infli-

m *S. Ignat. par.* 2. *c*. 3. & *p*. 8. *c*. 1. *lit. G.* & *p*. 9. *c*. 2. §. 4. *S. Ambr. sup. S. Bon. de sex alis Ser. c*. 4.

n *Bellar. in vita c*. 33. S. *Ambr*. 2. *offic. sup.*

o S. *Th. de regim. Princ. l*. 1. *c*. 14. S. *Ignat. p*. 9. *c*. 2. §. 3. *Greg*. 1. *Past. c*. 10. *Ambr. sup. Arist*. 5. *Pol. c*. 8. *et* 8. *Eth. c*. 11.

p S. *Ign. p*. 9. *c*. 2. §. 5. S. *Ambr. sup. Arist*. 5. *Pol. c*. 9.

q S. *Basil. in Ascet. c*. 50. S. *Ignat. p*. 2. *c*. 3. & *p*. 8. *c*. 1. *lit. G. Claud. Aqu. Indust. c*. 14.

fligendis perturbatione aliqua-te, non charitate, moueri præferas. Non potest enim non amari amor, etiam cum punit. *12.q.2 c.11.& 23.q.4.c.27.*

769 Caueto ne vlli indices malam te de subditis opinionem habere. Eris enim subditis odibilis. *Claud.Aqu.Industr.c.14.*

770 Caueto ne signo vllo ad vnum potius, quàm ad alium, te propensum ostendas: nisi ad bonos omnes. Ne in offensam cadas multitudinis. Æquè enim Rector est bonum omnium secundum rationem necessitatis, ac meritorum. *S.Bon.de sex al.Ser.c.6.*

r *Clau.Aqu. Indust.c.14.*

771 *r* Curato vt subditorum in te offensas beneficijs compenses. Capies enim animos ea charitate. *Bern.in Cant.ser.63.*

s *Gregorius 1.Past.c.10. S.Ignat.p.9. c.2.§.2.*

772 *s* Inuitamentum ad amicitiam subditorum esto: Cupidum te cuilibet ostendere verbo, factoque, boni eius. Amor enim amorem generat. *Dist. 84. c.1. S.Th.de regim.Princ.l 1 c.14.*

773 Caueto, cum consiliarios aduocas, ne quid agas contra omnium sententiam. Nam & eris odibilis; & errandi te periculo expones. Nisi forte secundum tuam sententiam agendum statuerit

tuerit

tuerit Rector maior, quem consulueris. *S. Ign. p. 4. c. 17. litt. H.*

774 Caueto ne non pœnam remittas ei, qui satisfecerit. Est enim id crudelitatis genus valde odibile. 23. *q.* 4. *c.* 29.

775 Inuitamentum ad amorem esto: subditorum monita libenter & audire, & petere t. Virtutis enim Prudentiæ pars docilitas est. Virtus autem sui amorem excitat. *Dist.* 84. *c.* 1. & 2. *q.* 7. *c.* 40. 41. 42.

776 *s* Stimulus, vt à subditis ameris, esto Modestia. Mirum enim quãtum in Superiore amatur hæc virtus. *Dist.* 99. *c.* 5. & *c. Cum Apostolus De censibus.*

777 *u* Stimulus vt à subditis ameris, esto Patientia. Oderunt enim omnes Rectorem impatiẽtem. Vrgent autem Rectorem ad impatientiam tum labores, & curæ; tum defectus subditorum; tum eorundem in ipsum ingratitudo. *S. Ambr. 2. offic. 7. S. Bonau. de sex alis Seraph. c. 5.*

778 *x* Stimulus, vt à subditis ameris, esto Clementia. Externa enim pœnæ moderatio, amoris interioris est signum. *Dist.* 45.

779 Esto Principis cura, ne quid in annona desideretur. Maximè

t *S. Bon. de sex alis Ser. c. 6.*
S. Ignat. p. 4. c. 10. §. 4. & p. 9. c. 2. §. 2. 3.
S. Gregor. 2. Past. c. 6.
S. Ambros. 2. offic. 7.
S. Basilius in Ascet. c. 43.
u *S. Ign. p. 4. c. 10. §. 4.*
S. *Basilius in Ascet. c. 43.*
S. *Carol. vit. l. 8. c. 17.*
x S. *Tho. de regim. Princ. c. 14.*
S. *Gregor. 1. Past. c. 10.*
S. *Ambr. sup.*
S. *Basil. sup.*

ximè enim amari solet à multitudine ea diligentia. *S.Th.de regim. Princ.l.1.c.12.13.14.*

780 Esto Rectoris cura ne Ministri molesti sint multitudini. Est enim maximè multitudini grata ea diligentia. *Exper. Concil. Magunt.can.*50.

y Bellar. in vita c.26. & 31.

781 *y* Inuitamentum amoris in Principem esse, leuare multitudinem oneribus, quantum fieri iustè potest. Illud enim amantis patris signum est. 10.*q*.3.& *Decc. l.3.tit.39. De censibus.*

782 Caueto Princeps ne ideo amare subditos desinat, quia non respondent amori. Nam semper ipse Pastor est subditorum. Pascere autē desinet, si desinat amare. *Ex Arist.8.Eth.c.14.*

Sectio III. De subditorum in Rectores amicitia.

z S.Ign.p.6. c.1.§.2.

783 *z* IN eam curam incumbito, vt ex corde ames Rectores tuos. Vix enim fieri potest, si verè nō ames, quin aliquod aliquando signū Rectori ostendas ad inimicitiam. Rector autem nō amicus, onus est, quod ferri nō potest. *Euarist.Pap.*7.*q*.1. *c.*11.

784 Stimulus ad quemcunque Rectorem amandum esto ea cogitatio: quod Vicarius est Dei, ac diuinæ voluntatis interpres. Amabilis enim est Deus, ac eius voluntas. S.*Ign.p.*4.*c.*10.§.5. & *p.6.c.*1.*§*.2.

785 In eam curam incumbito, vt ita viuas, vt ameris à Rectore tuo. Virtus autem amorem conciliat. *Arist.*8.*Eth.c.*7.

786 *a* Amoris in Rectorem signum esto Obedientia. Amatur enim Rectoris voluntas quatenus eius præcepta obseruantur. *Arist.*8.*Eth.c.*7.

a S.*Ign.p.*4. *c.*10.§.5. & *p.*8.*c.*1.§.3.

787 Pręclarum amoris signum esse ad redamationem Rectoris aucupandam, Animum ei omnem,& cordis occulta detegere. Amicorum enim hoc est, omnia inter se communia facere, etiam animi sensa. *S.Ignat.p.*4.*c.*10.§.5. & *p.6.c.*1.§.2.

788 Inuitamētum amoris esto spes, quam Rectori ostendas, in eius amorem, ac prouidentiam. Ostendit enim se Rectoris amorem, ac potestatem amare, qui ostēdit se in eum sperare. *Exper.*

789 Non esse de Rectorum peccatis, vitijsque loquendum, neque cogitandum, cum non

oportet. Eris enim Rectori odibilis, cum ille de ipso te oblocutum sciuerit. Erit & Rector odibilis tibi, si de eius vitijs cogitaueris. *Bellar. in vita c.33.*

790 Caueto ne non ames vnquam Rectorem tuum, quod putas te ab eo non amari. Semper enim à te amabilis est, qui locum in te habet Dei. *Ex Arist. 8. Eth. c. 14.*

791 Caueto ne Rectori sis importunus, aut quouis modo molestus. Nam molestiæ odium concitant. *Ex praxi prudentum.*

b *Bellar. in vita c.31.*

792 *b* Caueto ne contra, quam Rector sentiat, te sentire coram alijs ostendas; cum non oportet. Amabilis vt Rectori sit hæc tua in ipsum reuerentia. *S. Ign. p.4. c.10. §.5.*

793 Curato vt quicquid agis, Rectore agas sciente, & approbante. Non poterit enim Rector non amare suam voluntatem. *S. Ignat. p.6. c.1. §.3.*

c *Bellarm. in vita c.30.*

794 *c* Ne facilè ab immediato tibi Rectore ad Superiorem, ac mediatũ recurrito. Odium enim in te concitas Superioris immediati: à quo tibi velis, nolis, pendendum est. *S. Ign. p.6. c.1. §.3.*

d *S. Ign. p.4. c.10. §.5.*

795 *d* Curato vt quicquid agis,

agis, secundū Rectoris agas consilium, atque directionem. Amabile enim est hoc erga Rectorem obseruantiæ officium. *Basil. in Ascet.*

796 Si quid Rectorem offenderis, statim veniam flagitato. Quod etiam cum familiaribus, & externis agendum est; vt redeas in gratiam. *Cassian. coll. 16. c. 5.*

797 Si qua Rector ex te ope indiget, adiuuato. Exigit enim & amor, & ius ipsum. *3. q. 1. c. 5.*

Sectio IV. e De sodalium, ac domesticorum amicitia.

e Vide alia præcepta Par. 1. à pr. 2138. ad pr. 2155.

798 *f* IN eam curam quisque incumbito, vt amicitiã cum sodalibus, domesticisque ineat, & conseruet. Insuauem enim vitam, & multis carentem incommodis pariūt inimicitiæ domesticæ. *Dist. 90. c. 10. 11. 12. Basilius in Ascet c. 7. Arist. 8. Eth. c. 1.*

De arte amicitiæ ineũdæ, & conseruandæ vide inf. de amic. inter ciues.

f S. Ign. p. 8. c. 1.

799 Ad amicitiam conseruandam, esto studium ostendendæ in amicos beneuolẽtiæ. Nihil enim magis in amicis amamus, quàm voluntatem, quam illi habent no-

Vid. Aug. de amicitia c. 5. tom. 4. & Ambr. 1. off. c. 32. 33. 34.

ſtri boni. *Ambr.* 1. *off.c.*32.33.34. & *l.*2.*c.*7.

g *S.Ign.p.*8. *c.*1. *litt.D.* *Ariſt.*4.*Eth.* *c.*6.

800 g Caueto ne non familiariter cum familiaribus agas. Eſſet enim te ipſis non exhibere, quibus maximè exhibere debes, quatenus ipſis conuiuis. Nullum autem donum gratius, quàm ſui ipſius exhibitio. Quod ſi neges ijs, quibus concedi debet: iniucundum te illis, ac odibilem eſſe neceſſe eſt. *Aug. de amic. c.* 24. *Ambr.* 1. *offic.c.* 22.

801 Caueto ne ſodalibus, ac familiaribus, quibus cum cœnobiticè viuis, vni magis, quàm alteri amabilem te, ac familiarem oſtendas. Omnia enim amicorum communia eſſe debent. Non facis autem te omnibus communem, quatenus vni magis, quàm alteri te exhibes. *Prax. Regular.*

802 Vbi multitudo ex varijs nationibus eſt, vt eſt Eccleſia, vt aliqua religioſa cœnobia; caueto quiſque ab affectibus nationalibus. Soluunt enim illi vnionem, & charitatem communitatis. Ita ergo quiſque in omnibus ſe habeat ad vnumquemque, ac ſi eiuſdem ſecū nationis eſſet. Vt apud Deum nulla diſtinctio nationum eſt. *Soc. Ieſ. reg.* 30. *ex com.*

803

803 *h* Caueto ne agrestem te, ac insulsū familiaribus exhibeas. Hæc enim odium concitant. Sal in amicitijs, sunt sales honesti. *Aug. de amic. c.24. Ambr. 1.offic. c.22.23. & l.2.c.7.* h *Arist. 4. Eth.c.6.*

804 Caueto ne moderatos domesticorum ludos non recipias. Vitiosū enim est hoc genus modestiæ, ac odibile: quatenus non probat id, quod probare in humano conuictu debet; & familiarium honestam iucunditatem turbat. *Arist..4.Eth.c.6.*

805 Caueto ne vlla in te singularitatis appareat species; neve te coram alijs geras præter morem aliorum. Nam amicitiam similitudo; dissimilitudo odium parit. Dissimilitudinis autem quoddam genus est singularitas. *Dist.30.c.15. & d.41.c.1.5.*

806 Caueto ne in conuictu familiarium sis solitarius, aut tetricus. Contrarius enim est is agendi modus amicitiæ domesticæ. *Soc.Iesu in 6.Congreg.*

807 *i* Selectum esse habēdum eorum, quibus cum cuique familiariter sit agendum. Multum enim interest ad mores familiarium exemplum. S. *Aug.de amic. c.12.15. Ambr.2.off.20.* i *S.Ign. p.3. c.1. §.3. & lit.D.& p.8. c.1.§.2. Arist.8.Eth. c.8.*

k S.Ign p.3. c.1.lit.D. — 808 k Non esse semper cum familiaribus agendum. Vt otium sit ad actiones præstantiores. *Ex Arist.10.Eth.c.6.*

l Eccli.6.35. et c.8.9.10. — 809 *l* Seniorum familiaritatẽ, & consuetudinem amato. Fies enim prudentior. *Basil.in regg.br.*

m S.Ignat. p.2.c.3.§.3. & litt.D. & p.3.c.1.§.2. & litt.A. S.August. de amic. c.12. 13.14. S.Ambr. 1. off. c.20. & l.2.c.20.30. S.Basilius in Ascet.c.6. & in reg.bre.9. 20. — 810 *m* Caueto à familiaritare, consuetudineque hominum prauorum. Ne eorum vitijs inficiare: ne tuæ famæ notam inuras. *2.q.7.c.59.60.et 23.q.4.et 24.q.3. c.35.36. & 28.q.1. & Can.Apost. 10.11.12.44.63.*

811 Caueto ne quicquid audieris, animo haurias, aut quicquid in amico, alioue videris, imitere. Nam sæpè continget dici non vera; & quædam non decere ex iis, quæ videris. *Ex Arist. 8.Eth.c.8.*

Arist.8.Eth. c.8. — 812 Curato vt ames magis, quàm vt ameris. Beatius enim est dare, quàm accipere. Amor autem primum donum est. *Arist. 8.Eth.c.8.*

o Arist.4. Eth.c.6. — 813 *o* Caueto ne agas familiariter nimium. Nimia enim familiaritas contemptum parit. *Ambr.1.off.c.22.*

814 Caueto ne sis, neve vllo signo ostendas alieno te animo esse à viro virtutibus ornato. Indi-

Indicium enim id eſt, te verè bonum non eſſe. Nam amicabilis eſt vir bonus viro bono. *Prax. prud.*

815 *p* Caueto ne coram vllo, quantumuis familiari, diſcedas vnquam ab officijs, quæ decentiæ debentur, & honeſto. Semper enim ei, coram quo agis, reuerentia quædam debetur; quatenus homo eſt, ad imaginem factus Dei. *Diſt.93.c.14. Carthag.4. c.60.*

p S. *Ambr. 1.offic.c.18. 22. S.Ignat.p.3. c.1.§.4. Ariſt.4.Eth. c.6. & l.9. c.3.4.*

816 *q* Hilarem vultum exhibēdum ſemper familiaribus eſſe. Amici enim animi ſignū eſt vultus hilaris. Triſtis autem vultus odij ſuſpicionem facit. *Aug. de amic.c.24. Ambr.1.offic.c.22. & l.2.c.19.*

q *Ariſt.4. Eth.c.6.*

817 Si qua calamitas familiaribus accidat; ſunto in eos officia vultus triſtis, & alia mœſti animi ſigna. Nam valdè amantur hæc officia; quatenus amoris ſigna ſunt. *Ambr.2.offic.7.*

818 *r* In eam curam incumbito, vt ſyncerè cum familiaribus agas. Amicitiam enim peſſum dant, & odia generant, ſimulationes, doli, ironiæ, adulationes, æquiuocationes, mendacia. *Diſt.46. & 22.q.5.*

r *Bellar. vit. c.33. Ariſt.4.Eth. c.6.*

819 Ne esto verbosus. Nam eris molestus; & non amaberis. *Soc. Iesu in congreg.6.*

s *Bellar. tota vita. Arist.4.Eth. c. 6. & l.8. c.5.*

820 s Suauem familiarium consuetudinem esse oportere. Asperum enim, molestumq; hominem fugiunt omnes: contra verò suaues verbis, suaues moribus, amantur ab omnibus. S. *Aug. de amic.*24. S. *Ambr.* 1. *off. c.*22.47. & *l.*2.*c.*7.

821 Caueto ne quid in verbis sit turpe. Incides enim in odium proborum. *Basil. in reg. breu. q.*23. & *seqq. Carthag.* IV. *c.*60.

t *Arist.* 4. *Eth.c.6.*

822 t Facilem animo, facilem moribus exhibere quemque se debere familiaribus. Est enim odibilis, qui magis grauem se exhibet, quàm oportet; qui præfert scrupulos; qui ad omnes audiendos non lubens; qui ad aliorum se voluntati accommodandum non promptus; qui propensus ad contendendum. S. *Aug. de amic. c.*24. *Ambr.*2.*off.*7.19.

u *Ambr.* 2. *off.*22. *Vide veracitatis pręcepta Par.* 1. *à pr.* 2106. *ad pr.* 2137. *Bellar. vita c.*34. *Arist.*4.*Eth. c.*7.

823 Ne vt amico obsequare, aut ne contristes; agito quicquã, quod honestum non sit. Veræ enim amicitiæ fundamentum honestum est. *Arist.*4.*Eth.c.*6.& *l.*8.*c.*8.

824 u Caueto ne non verax

in

in omnibus deprehendare. Veracitas enim, ac synceritas amorem conciliat: contra verò mendacium, & simulatio concitāt odiū. *Greg. d. 46. c. 2. & 22. q. 1.*

825 *x* Caueto à iactantia. Odibilis enim est. Nam mendacij genus quoddam est. *Dist. 46. c. 1.*

826 *y* Ab inuidiæ vitio caueto. Inimica enim amicitiæ inuidia. Origo detractionis, quæ pacem soluit. *Cass. coll. 18. c. vlt.*

827 *z* Caueto ne in familiari conuersatione sis contentiosus. Nam quisque amat sententiam suam. Oderit ergo te, si eam, contradicendo, & contendendo, impugnaueris. *Ambr. 1. offic. c. 22. Cassian. coll. 16. c. 8. Basil. in Ascet. c. 49.*

828 *a* Caueto ne coram honestis viris, quales esse familiares debent, quicquam loquaris, aut agas, quod contra modestiæ virtutem sit. Valde enim odibile est, quod contra modestiam est. Sunt autem contra modestiam iactantia, scurrilitas; oculorum, oris, laterum, manuum, pedum, cæterorumque membrorum gestus indecori. *Dist. 46. & 22. q. 5. c. 21. Carthag. IV. c. 60.*

829 *b* Patientem esse debere,

x *Bellar. vita c. 33. S. Ignat. p. 3. c. 1. §. 4.*

y *Clav. Aqu. Indust. c. 17.*

z *Arist. 4. Eth. c. 6.*

a *S. Ign. p. 3. c. 1. §. 4. Arist. 4. Eth. c. 6.*

b *S. Ambros. 1. offic. c. 21. S. Ignat. p. 3. c. 1. §. 4. S. August. de amic. c. 12. 18. Cass. l. 9. c. 7. 8. et coll. 16. à c. 15.*

qui se familiaribus conseruare amicum velit. Parens enim odiorum est impatientia. 8.*q*.1.*c*.2.& 23.*q*.1.*c*.2. & *q*.4.

c *Bellar. vita c*.36. *Ambr*. 1.*off*. *c*.21. & *l*.2. *c*.7.

830 *c* Oportere alteri cedere, cum honor diuinus secus esse faciendum non postulauerit. Ne contentionibus, ac odijs aditus aperiatur. 23.*q*.8.*c*.21. & *seqq*.

d *August. de amic.c*.12. *Ambr*. 2.*off*. 7. *Arist*. 8.*Eth*. *c*.13.

831 *d* Oportere dissimulare iniurias, qui se familiaribus conseruare amicum velit. Nam si te alius aduersisse iniuriam animaduerterit, esse te inimico animo cogitabit. Cauebit ergo à te vt ab inimico. 8 *q*.1.*c*.2.

e *Bellarm. in vita c*.33. *August. de amic.c*.12. *Vide Chrys*. *tom*.5.*serm*. *de laude Dei*.

832 *e* Oportere aliorum defectus tacere, cum aperire non est necessarium: si te reddere alijs amabilem velis. Odibiles enim sunt detractores: seq; ab illis omnes cauent. Odium etiam concitāt in eos, quorum defectus aperiunt, etiam si non morales defectus illi, sed naturales sint. *Dist*.44 *c*.6. & *d*.46.*c*.5. & 2.*q*.7. & 6.*q*.1. *Carthag*. IV. *c*.57.

f *Arist*. 8. *Eth.c*.13.

833 *f* Curato querulus ne sis. Molestæ sunt enim querimoniæ, quatenus & aliorū defectus aperiunt, & impatientis animi signa sunt. *Dist* 46.*c*.4.

g *S.Ign.p*.10 §.11. *Claud. Aqu*. *Indust.c*.17.

834 *g* Caueto ne te de natione

ne aliqua, vel familia, vel bono ſcriptore, auctoreve alio, vel Principe Catholico, vel alio quouis bono viro; verbo, ſignove alio oſtēdas te male ſentire: cum id oſtēdere non eſt neceſſarium. Eſt enim inutilis ea ſignificatio, & fons odiorum. 2.q.7.

835 *h* Caueto ne quid enunciies, quod ex ſe aptum ſit concitare diſcordiam inter familiares. Inimiciſsimum enim eſt amicitijs hoc vitium. 2.*q*.7. *Bern ſerm*.29. *in Cant*. h *Clau. Aqu. Induſt.c*.17.

836 *i* Laude proſequitor quicquid laude dignum occurrerit: modò ſis in laudando prudens. Officium enim laudis amabile est maximè. Remouet quoque ſuſpicionem inuidiæ. Sed ab adulatione cauendum, quæ honeſtatem deturpat officij. *Ambr*. 1.*off*. *c*.47. i *Bellar. in vita c*.36.

837 k Sales interdum ſi adhibueris, ne ſunto mordaces. Vt enim in cibis, ita & in ſermone ſuauitas amatur, non amarities. *Ambr*. 1.*offic*.*c*.22.23. k *Vid. Ariſt*. 4.*Eth*.*c*.8.

838 Ne eſto credulus nimiū. Ne non ames eos, quos amares, ſi obloquentibus aures faciles nō exhibuiſſes. *Diſt*.86.*c*.23.*&* 11. *q*.3.*c*.77.

l August. de amic. c. 14. Basil. in reg. bre. q. 19.

839 *l* Caueto à vitio temerè suspicandi. Maximè enim odibile hoc vitium est, præsertim in homine familiari. 2. q. 1. c. 12. 20.

m Bellar. in vita c. 31.

840 *m* Caueto ne quenquam aut accuses, aut damnes, eo non præmonito, & audito. Est enim hæc maxima in amicitiam iniuria. *Dist.* 86. *c.* 23. & 2. *q.* 7. *c.* 16.

n Bellar. sup. c. 33. August. de amic. c. 24.

841 *n* Ne de amicorum vitijs cogitato, sed de virtutibus: vt illos ames. Odium enim excitant vitia: virtutes amorem. 23. *q.* 4.

o Cassianus coll. 16. c. 5.

842 *o* Iniurias amico illatas compensare oportere ijs officijs, & amoris signis, quæ fore satis arbitraris. Vt amicitiam conserues: vt caueas iterum amici ius lædere. Ita fecere omnes viri sancti postquam rediere in amicitiam cum Deo. Et Deus ipse pœnas suis amicis infligit, etiam post mortem in Purgatorio; vt hoc satisfactionis genus exigat. *Ambr.* 1. *offic. c.* 21.

843 Secretorum nostri cordis manifestatione amicitias necti, & augeri. Nam cor ipsum amico exhibetur. *Aug. de amic. c.* 23.

844 Occulta quædam, quæ vis secreta esse, neque familiarissimo detegito. Das enim tibi occasionem inimicitiæ. Nam in-

digna-

dignaberis, cum sciueris illum ex suo familiarissimo manifestasse. *Ex exper.*

845 *p* Quæ sigilli secreto obsignanda tibi sunt tradita, aut per se secretum exigunt, ne detegito; nisi ei, qui ius habeat ad resignandum. Valdè enim odibilis est secretorum proditio. *Dist. 46. c. 3. & 5. q. 5. c. 5. & Decc. tit. 31. c. 2.*

p *S. Aug. tom. 4. l. de amic. c. 2. 24.*

846 Negato nihil, cum à familiari rogaris, etiam cum incōmodo tuo: modò turpe non sit, quod petitur, & fieri à te posśit. Ne in amore erga te, amici animus refrigescat. *August. de amic. c. 6. 7. Ambros. 2. offic. 19. Cassian. coll. 16. c. 5.*

847 Esse amicorum petitiones præueniendas, etiam vota. Est enim ea vehemens illecebra redamationis. *Ambr. 2. off. 7.*

848 Esse amicos opere, consilioque iuuandos. Ea enim sunt veri amoris effecta. *Alexand. Pap. 3. q. 1. c. 5. Fabian. Pap. ibid. c. 6.*

849 *q* Familiares sermones esse subinde de diuinis debere. Nam in familiarium animis relinquitur stimulus ad amandum eum, quasi diuinum quendam virum, qui loquitur de diuinis.

q *Bellar. vit. c. 33.*

r Sed

r Vide modũ apud Ambr. 1.off.c.22.

r Sed ij sermones modũ habeant. *Dist.44.c.6.*

850 Caueto ne vllo signo ostendas displicere tibi, quod ab amicis de tuis vitijs, agendove aliquo monearis: immo rogato amicos, vt moneant. Nam mirum in modum amorem in te concitabit aliorum hoc modestiæ genus. *Ita S.Car.Borr.vit.l.8.c.16.*

s *Arist.8. Eth.c.3.4.*

851 s Ita putato, ad amorem prouocandum nihil posse magis, quàm virtutem. Bonum enim quoddam diuinum est virtus. *S.Aug.de amicitia c.2.tom.4. Cass. coll.16.c.3.*

t *Arist.8. Eth.c.13. Vid. Gratitudinis præcepta Par.1. à pr.2083.*

852 t Cauẽdum omnino esse ab ingrati animi significatione vel leuissima. Odium enim concitat ingratitudo: vt contra gratitudo amorem. *Ambr.1.off.c.31. & l.2.c.7.19.*

u *Aug.l.de amic.c.2.3.9.28. Arist.8.Eth.c.3.4.et l.9.c.1.*

853 u Caueto ne te in aliorũ familiaritatem,& amicitiam insinues ob concupiscentiam siue delectationum sensitiuarum, siue habendi. Nam huiusce generis amicitiæ nõ sunt homine dignæ, neque stabiles. *23.q.4.*

x *Ambros.2. offic.20. Arist.8.Eth. c.2.3.4.*

854 x Amicitiarum intentio esto bonum honestum, vt accipiendæ doctrinæ, & commodorum ad hominis vitam necessariorum.

riorum. Vita autem homini maximè propria diuinorum cõtemplatio eſt. *S.Aug.de amicitia c.3.*

855 *y* Conformem te, obſequentemque exhibeto voluntatibus amicorum, quantum ſalua virtute fieri poteſt. Amicorum enim eſt idem velle, idem nolle. *S.Aug.de amic.c.6.tom.4. Caſsianus coll.16.c.3.9.23.*

y *S.Ign.p.8.c.1.§.8. Ariſt.9.Eth.c.6.*

856 *z* Conformem te exhibeto ſociorum doctrinæ, quantum ſalua veritate fieri poteſt. Solet enim doctrinæ diuerſitas ad diſformitatem trahere voluntatum. *Caſsian.coll.16.c.5.*

z *S. Ignat. Conſt.Par.3.c.1.§.18.* & *p.8.c.1.§.8.*

857 *a* Curato, vt de rebus agendis iudicio, à ſociorum iudicio ne ſis diuerſus. Ea enim diuerſitas mater ſolet eſſe diſcordiæ, & inimica vnionis voluntatum. *Caſsian.coll.16 c.5.9.*

a *S. Ignat. ſup.*

858 Dato locum iræ: ne quid accidat, quo amicitia rumpatur. Datur autem iræ locus; ſi non reſiſtas irato, neque velis ſtatim, atque eius ira inflammatur, ei reſiſtere. *Ambr.1.off.c.21. Caſsian. coll.16.c.27.*

859 Iram ab alijs remoueto: ne amicitia ſoluatur. *b* Remouetur autem, remouendo ſuſpicionem contemptus; ex qua ſcilicet

b *Ariſt.2. Rhet.c.3.*

exiſtit,

existit, ira. Remouebis autem eam suspicionem, si dixeris, te ignorante, aut iratè læsisse, aut ob bonum finem. Preterea lenies iratum humili, pacatoque sermone; & agnitione, pœnitentia, deprecatione culpæ, cũ in alterum peccatum est. His enim modis tollitur contẽptus. *Ambr. 2. off. 7.*

c Basilius in Ascet. c. 48.

860 *c* Attende tibi. Nam si te in aliorũ negotia ingesseris siue re, siue verbo, cum tua non intererit; aliorum perturbabis & molitiones, & ordinẽ actionum. Ius ergo aliorum lædes, & materiam præbebis odiorum. *Nicol. Pap. d. 10. c. 5. & dist. 96. c. 1. et seq. & 7. q. 1. c. 27. 28. 29. & 9. q. 2. & 16. q. 1. & q. 7. & c. Ea quæ. De statu monach. & Decc. l. 5. tit. 32. De noui operis nunt.*

d S. Ignat. p. 4. c. 1. §. 4. & p. 6. c. 4. Pro iuuãdis morientibus vid. nostram Instr. 10.

861 *d* Non esse ab officijs cessandum in sodales, in obitu, & post obitũ ipsorum. Verus enim amor id exigit. *13. q. à c. 17.*

862 Caueto ne videaris velle te solum agere. Incurres enim in odium aliorum ob suspicionem aut contemptus, aut superbiæ. *Ex exper.*

863 Præstantium ex te molitionum euentum, auctores, quantum verè poteris, alios facito,

Ama-

Amabile enim eſt valdè hoc genus modeſtiæ. *Ex exper.*

864 Ad conſeruandam amicitiam valere, litterarum vltrò, citroque miſſarum frequens commercium. Præferunt enim tecum loquẽtem amicum amici litteræ. Valet autem ad amicitiam præſentia. *S. Ign. p. 8. c. 1. §. 9.*

Sect. V. De amicitia conſeruanda inter ciues.

865 e PRęcipuam Principum curam eſſe debere, pacem, amicitiamq; ciuium inter ſe. Pace enim res paruæ creſcũt: diſcordia etiã magnæ dilabũtur. *Trident. ſeſs. 25. de Regular. c. 13. Concil. Carthag. d. 90. c. 1. 6. 7. & Decc. l. 3. tit. 38. & Extrau. Vices illius l. 1. de tregua, & l. 2. c. Frequentes De iudicijs, et Extr. Inter cunctas l. 5. de priuil.*

e *Ariſt. 5. Politic. c. 4. S. Ignat. p. 2. c. 3. lit. D. & p. 3. c. 1. lit. P. & p. 8. c. 1. litt. D.*

866 Caueto ne ciuibus otium ſit. Parens enim rerum nouarum, ac diſcordiarũ eſſe otium ſolet. *S. Ignat. p. 3. c. 1. §. 6.*

867 Curato vt in Republica vtilium operum, & bonarum artium, & diſciplinarum ſtudia efflorescant, & vigeant. Fugabis

enim

enim otiũ pacis luem. *S. Ign. sup.*

868 Curato vt ciues sint amã tes Dei. Erunt enim & amantes inter se, quatenus omnes sunt amicabiles Deo. Ad amicitiam autẽ diuinam induces exemplo, precibus, verbo Dei, Sacramentorum frequentia. *S. Ignat. p.8. c.1.§.8.*

869 Curato vt probitas, ac virtus in omnibus vigeat. Virtute enim cupiditas frænatur: quæ dissidiorum fons est. *S. Ign. p.8. c.1.§.8.*

870 Esse seueriores leges edẽdas in eos, qui alienum ius violauerint, præsertim furto, adulterio, homicidio, cõtumelia. Fons enim est odiorum, & inimicitiarum iniuria. *Dist.54. et 17.q.4.c.37.38. & c. Artem illam De sagittarijs.*

f Arist.5.Politic.c.5.6.

871 *f* Esse seuerioribus pœnis plectendos eos, qui alienum ius violãt. Cauebit enim quisque ab iniuria pœnæ timore. Erit autẽ pax inter ciues, si absit iniuria. *Trident. sess.25. de Reform. c.20. & dist.54. & c. In singulis regnis De statu monach & c. Ad aures nostras De excess. Præl.*

872 Esto grauissima, perpetuæ quoque ignominiæ pœna, in eos, qui ad singulare certamen pro-

prouocauerint ciuem. Hoc enim genus criminis odiorum parens eſt. *Trid. ſeſſ.25.de Refor.c.19.*

873 Eſto grauiſſima, perpetuę quoque ignominię pœna, in eos, qui non ad repellendam, ſed ad vlciſcendam iniuriam iam acceptam, occiderint, aut verberauerint. E priuatis enim vltionibus inimicitiæ produci in perpetuũ ſolent. *Carthag.IV. d.46. c.8.*

874 Sunto leges, quas vocant Caualleriæ, non ex inſipientis vulgi opinione, ſed ex decreto Principis, & ex Equitum primariorum, ac ſapientum iudicio acceptæ: quibus iniuſtæ vulgi leges omnino abrogentur, & aboleantur. Iis enim præcidētur capita iurgiorum. vt ſi quis ad ſingulare certamen prouocetur, reſpondeto, prohiberi ſe lege ne id agat; eſſe tamen ſe promptum ad omnem iniuriam repellēdam, ſi inferatur. Si quis iniuriam repellere non potuerit cum inferretur: nõ valere ad dedecus illud auferēdum vllo modo priuatam, ſed publicã Principis vltionem: immò maioris dedecoris incrementum facere priuatam vltionem. Et aliæ leges ſint hiſce ſimiles primariorũ Equitum decreto

firmatæ.

firmatæ. *Ex Arist.5.Polit.c.8.*

g *Arist.5. Polit.c.8.* 875 g Esto cura Principis præcipua, vt si quæ inimicitiæ intercesserint inter ciues, aboleantur eius auctoritate quam citissimè. Magnam enim efficacitatẽ Principis auctoritas habet. *Trid.sess. 25.de Regular.c.13. & dist.90. & Extr.* Inter *cunctas De priuil.*

876 Sunto mediatores, & cõciliatores dissidentium, & fideiussores pacis viri primarij. Ne inimicitiæ peruagẽtur, & vt amicitiæ sint stabiles. *Ex deff.praeced.*

877 Diuisionis, vel dissentionis auctores, vt pestis, remouẽdi. Nam Reip. vnitatẽ pessum dant. *S.Ign.p.8.c.1.§.5.*

878 Esto Principis cura, vt iudicia inter dissidẽtes non trahantur in longum; vtque post Iudicis sententiam amicitia firmetur. Vt inimicitiæ non sint diuturnę: & vt qui causa cadit, amico sit animo erga victorem. *Trident.& sacri Can. sup.def.267.*

* *Vide Bell. de Rom.Pontif.l.1.c.2.4.* 879 * Sunto leges, quantum fieri potest, vt electiones, ac regimen monarchicum sit. Quot enim capita, tot sententiæ. Iudiciorum autem dissentio in voluntatum dissentionem transire solet. *Ex Arist.in Polit.per totum,*

præ-

præsertim l.5.c.7.& l.8.c.10.

880 Non esse singulis concedendum, quod per magistratus publicè possit fieri. Ne occasio sit tumultuum, & inimicitiarum. *ff. de reg. iur. l. 137.*

881 *h* Plures eiusdem rationis, ac sine subordinatione, in eandem multitudinem Principes ne sunto. Ita enim diu stare bonum commune non poterit. *Hieron. 7.q.1.c.41. Athan. in orat. adu.* Idola. *Iustin. in orat. exhor. ad gent. Cypr. de* Idol. *vanit.*

h *S.* Ig*n.p.8. c.1.§.6. S.Th. de reg. Princ. lib. 1. c.2. & seqq. et 4.con.gen. c.76.*

882 *i* Cauento qui multitudinem regunt, ne dissidia sint inter se. Exemplũ enim accipiet multitudo, vt ipsa quoque dissideat. & inimicitiæ erunt inter eos, qui vnius, & qui alterius Rectoris partes tuentur. & regiminis opera non procedent. *Trid. sess. 25. de Refor. c.20. et dist. 54. c.12. et dist. 9. c.11. & dist. 90. c.6. 11. & Decc. tit. 34. c.1.*

i *Bellarm. in vita c.21. & c.24. & 26. Lud.* Imp. *d. 63. c.30. Otho. d. 63. c.33.* S.Ig*nat. p.8. c.1.§.3.*

883 k Cauento qui multitudinem regũt, ne alter alterius iurisdictionẽ sibi vsurpet. Ius enim alterius læditur; & aditus ad inimicitias aperitur. *Trid. sess. 6. de Refor. c.5. & sess. 25. de Refor. c.3. 20. Nicol. Pap. d. 10. c.5. Gelas. Pap. d. 54. c.12. & d. 71. & d. 96. c. 1. 3. 4. 5. 6.*

k S.Ig*n.p.8. c.1.§.3. Arist. 5. Pol. c.7.8.*

4.5.6. & 7.q.1.c.27.28.30.31.39. 40. & 9.q.2. & 23.q.8. à c.21. & Can. Apost.34. & c. Dudum aduersus De decimis. & c. Ex parte De priuileg. vide quæ sacri Canones statuunt de nō recipiendis, vel ordinandis clericis alterius Diœcesis: ut Concil. Sardic. cap. 18. 19.

884 Iniurias acceptas esse plurimū dissimulandas. Alioquin semper iurgaberis. Auocabunt etiam animum à consilijs melioribus lites inutiles. *Exper.*

885 *l* Curato ne tueri velis apud te nimium ius decentiæ: modò ea negligētia contra commune bonum non sit. Vana enim illa cura est, & odibilis. Christiana humilitas, ac modestia amabilis valdè. Esset autē contra commune bonum, si ex ea modestia dignitatis contemptus existeret, aut iniusta detractio iurisdictionis. *Trid. sess.25. de Regular. c.13. & Greg. d.99. c.5. & 23.q.8. à c.26.*

l Bellarm. in vita c.36.

886 Poscendam esse opem ab alijs, etiam si valdè necessaria non sit, & consilia, etiam à minoribus, minusque prudentibus. Valdè enim amatur hoc officium honoris; estque inuitamentum ad amicitiam. *Trid. sess.23. de Refor. c.18. & sess.25. de Regularib. c.5.*

August.

August. d. 10. *c.* 7. *&* 23. *q.* 3.

887 Inuitamentum ad mutuũ amorẽ sunto munuscula: *m* modò non sint lege prohibita. Dona enim sunt amoris signa. *Sum. Eth. d.* 2. *q.* 2. *p.* 6. §. 1. m S. Ignat. p. 6. c. 2. §. 9.

888 Inuitamentum ad mutuũ amorem sunto humanitatis officia. Sunt enim amoris argumenta. 7. *q.* 1. *c.* 38.

889 *n* Inuitamentum ad mutuum amorẽ sunto visitationes: modò sint moderatæ, & grauiores curas non interpellent, aut impediant. Accipit enim amor incrementum ex amici præsentia. 7. *q.* 1. *c.* 38. n S. Ign. p. 6. c. 2. §. 9.

890 *o* Curato, vt grati animi officia erga benefactores exhibeas. Ingratitudo enim est odibilis valdè. *Ambr.* 1. *offic. c.* 31. o S. Ign. p. 4. c. 1.

891 *p* Caueto ne cuiusquam ius lædas, non solum iustitiæ, sed neque decẽtiæ. Id enim est, quod amicitias soluit. *Concil Cabilon. d.* 18. *c.* 1. *& dist.* 99. *& Decc. tit* 33. *c.* 1. 5. *Concil. Laodic. c.* 20. *d.* 93. *Non oportet & d.* 95. *Non oportet.* p August. de amic. c. 13. Arist 9. Eth. c. 2.

892 Curato, vt cum negandũ alicui officium aliquod est, beneuolus erga te potius, quã offensus ille remaneat, vel malè affectus. Difficile enim est amicitiam

non

non solui, cum officiorum, ac beneficiorum exhibitio non est. S. Ign. p. 7. c. 2. litt. H.

q Bellar. in vita c. 36.

893 q Esto diligens, vt alterum honore præuenias. Amabilis enim est valdè ea diligentia. 7. q. 1. c. 38.

r Arist. 5. Politic. c. 7. 8.

894 r Caueto ne signo vllo ostendas velle te alijs præferri; aut esse te solum, qui sapias, aut qui solus agas pro publico bono. Ea enim significatio inuidiā concitat, & inimicitiam. *Aug. de amic. c. 13.*

895 Caueto ne signo vllo ostēdas te vllum contemnere. Contemptus enim iram, & odium parit. *Aug. de amic. c. 13.*

s S. Ign. ex. c. 2. §. 6.

896 s Eandem morum rationem in omnes ciues inducēdam esse, quantum fieri poterit. Parit enim amicitiam morum similitudo. *Ex exper.*

897 Caueto ne in cœtus cœnobiticos multitudinem inducas eorum, qui vitia sua non benè domuerunt. Nec enim ordinem fert, nec vnionem animorum. S. Ign. p. 8. c. 1. §. 2.

Sectio

Sectio VI. De amicitia cum exteris.

898 *t* AMicitiam cum exteris iniendam, & conſeruandam eſſe. Vt ſit pax Reip. Vt ſit externum auxilium, cum opus fuerit. Vt ſit facilis rectarũ actionum aditùs etiam in exteros. *Ambr.* 1.*offic.c.*42.

t S.I*gn. par.* 10.§.11. *&* *litt.B.*

899 *u* Caueto ne ius gentium in exteris lædas. Publicarũ enim inimicitiarum, iuſtorumq; bellorum occaſionem præbet hoc genus iniuriæ. 23.*q.*2.

u *Ariſt.*5.*Polit.c.*8.

900 *x* Præcidendas eſſe bellorum occaſiones, non cõſectandas. Nam turpe eſt bellorũ occaſionem præbere, ſi ea ſint iniuſta. Commodius autẽ eſt pace, quàm iuſto belló, publicum bonum procurare. 23.*q.*2.

x *Ariſt.* 5. *c.*8.

901 Amicitiæ conſeruãdæ rationem eandem ferè cum exteris eſſe, quæ cum ciuibus eſt. Eiuſdẽ enim hominũ naturæ ſunt exteri, ac ciues ipſi. *Sup.ſect.*5.*per totum.*

902 Amicitiarum cum exteris conſeruandarum inuitamẽta eſſe commercia. Conſuetudo enim amorem parit. *Ariſt.*3 *&* 5.*Polit.*

903 Cum exteris cõmercia ne sunto: si corrumpendæ religionis periculũ sit. Non sunt enim amicitiæ iungendæ, cum periculum est religionis, & inimicitiæ diuinæ. *Decc.l.5.tit.6.de Iud.& Sarac.*

904 Non esse bella cõponenda cum exteris, si periculũ sit religioni. Potior enim est religio, humanis cõmodis. *Ex def.præced.*

905 Pacis fędera seruantor: si iusta sint. Turpissimũ enim est ea non seruare. *Arist.5.Polit.c.8.*

906 Amicitiam cum exteris, mittẽdis legationibus conseruari, iungique. Signa enim sũt amoris vt epistolæ, ita & legati. Hoc inuitamenti genere Summi Pontifices traxere sæpè exteros ad amicitiam Christianæ religionis. *Prax.comm.*

907 y Hospitalitatis officium, præsertim à Principibus exhibendum esse. Conciliat enim hospitalitas amorem. *Dist.4 c.2.*

y *Ambr.2. offic.21.*

908 Infideles bella contra nomen Christianum gerentes, non esse ope vlla iuuãdos. Esset enim genus hoc amicitiæ impium. *c. Significauit, & c. Quod olim De Iudæis, Sarac.&c. & c.Ita quorundam, et c.Ad liberandam, et c.Multa mentis Extrau.eo.tit.*

Caput

Caput Vndecimum.

De Iustitia.

909 TRibuendum esse cuique ius suum. Vt enim iniuria corrumpit amicitiam: ita conseruatio iuris alieni eā seruat, atque conciliat. Amicitia autem potissimum medium est ad felicitatē, *a* vt supra dictum est. *Instit. l.* 1. *§. Iuris præcepta. Trid. sess.* 25. *de Refor. c.* 20. *Gelas. Papa d.* 54. *c.* 12.

a *Proœm. n.* 27.

910 Obseruandas in iure cuiusque tuendo leges esse, non solū diuinas, sed humanas quoque. *b* Nam cum multa, vt ciuile dominium, ac bonorum possessio, non à naturali, diuinoque iure pendeant, sed habeantur iure humano: ad eum spectat ius illud determinare, qui communitatis caput est, habetque supra subditorum bona ius altum. Seruandū ergo est illud ius eo modo, quo à Superiore legibus decretum est. *Trid. sess.* 25. *de Reform. c.* 20. *Nicol. Pap.* I. *d.* 10. *c.* 8.

b *Vide Par.* 1. *d.* 11. *à n.* 11.

911 *c* Ea, quæ de iure naturali censentur, vbique, & apud omnes esse seruanda. Sunt enim necessaria. *Instit. l.* 1. *§. Sed naturalia.*

c *Arist.* 5. *Eth. c.* 7. *Molina de iust. tr.* 1. *d.* 4.

912 Cum dolo agendũ nunquam esse. Accidit enim semper iniuriam inferri alteri, quoties cõmittitur dolus. *Ex Iure vtroque.*

913 Scienti, & consentienti neque iniuriam, neque dolum fieri. *c.Scienti l.6.de reg.iur.*

914 Quod tibi non vis, alteri ne facito. Optima enim regula ad intelligendum quid alterius ius lædat, est id, quo arbitraris lædi ius tuum. *ff.lib.2.tit.2. quod quisque iuris in altero statuerit, vt ipse eodem iure vtatur. & 2.q.1. c.13. & Decr.tit.33.c.13.*

915 Caueto ne bona, quæ ad diuinum cultum, piaque opera spectant, vsurpes quoquo modo. Est enim hoc non solũ iniustum, sed etiam impium. *Trid.sess.22. de Refor.c.11.& dist.96.c.1.*

916 Si quid apud te alteri debitum fuerit, restituito. Ne iniustus viuas. *S.Ign.ex.c.4.§.1.*

917 Caueto ne cuiquam sis damno. Reus enim eris damni iniustè illati. *Decc.l.6. De iniurijs, & dam.dat.*

Sectio I. De Iustitia erga Deum.

Siue De Religione.

918 DEberi diuinis dictis fidem ſummã. Deus enim neque falli poteſt, neque fallere ob infinitam eius ſapientiam, & bonitatem. Quare iniuria fit Deo, niſi ſumma eius auctoritati fides habeatur. *Par.* 1. *prop.* 1415.

919 Eſto fides, quæ diuinis dictis exhibetur, cum pietate coniuncta. Nam niſi cum voluntatis propenſione credideris, vt Deo pręſtes obſequium, non erit fides Chriſtiana. Dæmones etiam illo alio modo credunt, credibilitatis euidentia conuicti. I*ntrod.* *Par.* 1. *prop.* 1322.

920 Non eſſe à confeſsione Fidei recedendum, neque ſi vitæ, & acerbiſsimarum pœnarum diſcrimen ſit. Nam cedit in iniuriam diuinæ auctoritatis, quæuis circa diuinã veritatẽ dubitatio, etiam ſi dubitationis ſigna ſolum externa ſint. I*ntr.Par.* 1.*pr.* 1349.

921 Iniuriã facere diuinæ auctoritati eum, qui scire neglexerit, quæ sciri iusserit Deus. Contemnit enim diuinam auctoritatem. *Par.* 1. *prop.* 1345. *& seqq.*

d *S.Ign. lib. exerc. spir. in reg. Vt cum Eccl. sent.*

922 *d* Omni proprio iudicio sublato, paratum semper, promptumque animũ habeto ad obediendũ Ecclesiæ. Est enim Christi sponsa, & diuinæ veritatis interpres. *Par.* 1. *dist.* 7. *n.* 22.

e S.*Ign. lib. exer. De sent. cum orthod. Eccl.*

923 *e* Caueto ne non laudes, commendesq; Ecclesiæ traditionem omnem, & decreta, & ritus. Regit enim Christus Ecclesiam. *Par.* 1. *supra.*

f S.*Ign. p.* 10 *§.* 1. S.*Car. Borr. in vita l.* 8. *c.* 7.

924 *f* Diuinæ bonitati, promissisque spem summam deberi. Faciunt enim nobis spem de remissione habenda peccatorum, de æterna felicitate acquirenda, infinita bonitas Dei, quæ tota propensa est ad se communicandum; & infinita eius bonitatis communicatio facta iam humanitati Christi propter nostram salutem, & nobis ipsis per mortẽ Christi Filij Dei; & infinita Dei veracitas, quæ veniam, vt par est, petentibus, gratiam, & bene agentibus vitam æternam promittit. *Basil. in reg. breu. q.* 12. 13. *vide Par.* 1. *dist.* 8.

925

925 g Præcipua vis ad omne te agendum impellens esto spes in Deum. Magnam enim efficacitatem habet spes illa. Neque fefellit vnquã sperantes vt oportet. *Ecclesiasticus c.2.n.11.*

g S. *Carolus Borr. in vita l.8.c.7.*

926 *h* Iniuriam facere diuinæ bonitati, promissisque, qui diuinam gratiã aut desperat, aut sperat temerè. Nam diuinæ bonitati, ac promissis debetur spes: diuinis autem auxilijs, ac prouidentiæ, vsus debetur mediorum ad salutem à Deo statutorum, & cooperatio nostra. *Basilius in reg. breu.q.13.*

h S.I*gn. lib. exer.rr.1. de discen. spirit. r.11.*

927 *i* Ita in Deum sperato, vt putes nihil boni esse ab vllo posse sine eius auxilio. Ipse enim est, qui operatur omnia in omnibus. *Supra def.569.*

i S. I*gnat. p.10.*

928 k Ita in Deum sperato, vt putes nullum te à Deo auxiliũ habiturum, nisi ipse eius auxilijs cooper eris, & adhibeas etiam humana præsidia, quantum tulerit recta ratio. Ea enim est ratio diuinæ prouidentiæ; quæ attingit à fine, vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. *Supra def.569.*

k S. I*gnat. p.10. & lib. exer.rr.1. de discern. spir. r.11.*

929 Diuinæ bonitati, donisq; amorem summum deberi. Bonum

enim nostrũ summum Deus est. *Par.1.prop.1520.& seqq.*

930 Iniuriam Deo facere, qui amat aliquid plus, quàm Deum. Non enim est aliquid magis amabile, quàm Deus; neque quod nobis sit magis bonum. *Par.1. supra.*

931 Diuino numini cultum deberi. Primum enim omnium principium, & summa eius sanctitas, ac perfectio, summa veneratione digna est. S.*Th.2.de reg. Princ.c.16.*

932 Iniuriam Deo facere, qui temporibus diuina lege, vel humana statutis cultum nõ exhibet Deo. Vt si quis omitteret venerari Deum longo tempore; aut sacrificio diebus festis legitimè non impeditus nõ interesset. Est enim aliquãdo reddendum, quod alteri debetur. C*an.Apost.7.*

933 * Iniuriam Deo facere, qui de suis bonis diuini cultus Ministris non subuenit secũdum leges. Debet enim quisque curare vt Deo cultus sit. *Trid.sess.25. de Refor.c.12. & 16.q.1.c.65.66. 67. & q.2.c.2.3.4.& q.7.& Decc. tit.30.de decimis.& l.6.eo.tit.*

* *De fine decimarũ vide Conc. Tiburiense c.13.*

934 *l* Deo cultum illegitimũ ne exhibeto. Cedit enim in iniuriam

l Par.1.d.11.n.199. Vide PP. de consecr. d.1.

riam Dei, quod contra Dei voluntatem exhibetur. Vt si quis sacrificia offerret veteris legis; aut ritibus vteretur non institutis ab Ecclesia. *Trid. sess.22.decr. de obseru. in celebr. Miss. & sess.25. de Purgat. & de sacris Imag. §. In has. Concil. Gangrense d.30. et d.93. c.21.22. & 2. q.5. c.20. & Can. Apost.69.70.*

935 Iniuriam Deo facere, qui cultum Deo irreuerenter reddit. Debetur enim diuino numini reuerẽtia. *Trid. sess.21.c.8. de Refor. & sess.22. de obser. in celebr. Miss. & sess.25. de inuoc. Sanct. §. In has autem, & Clem. Præsenti De Baptismo.*

936 *m* Iniuriam Deo facere in cultu debito, qui irreuerenter agit circa personas Deo dicatas, aut sacra instrumenta. Vt si quis Clericum percuteret, aut Monialem violaret, aut Ecclesiam pollueret, aut furto vasa sacra surriperet. Debetur enim his, ac similibus reuerentia, quatenus ordinata sunt ad cultum Dei. 17.*q.*4.

m *Par.*1. *d.* 11.*n.*195.

937 *n* Iniuriam diuinæ auctoritati facere, qui sacra Scripturæ verba ad prophana queque conuertit, ac torquet. Vt ad scurrilia, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, im-

n S.*Carolus Borrom. vitæ l.*8.*c.*2.

pias, ac diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, libellos famosos. *Trident. sess. 4. in fin.*

938 Caueto à deuotionibus indiscretis. Solent enim esse caussa, vt quis in illusiones, & non exigui momenti errores incidat. *S. Ign. p. 1. c. 3. §. 12.*

939 In spiritualibus deuotionis exercitijs à dæmonis illusionibus caueto. Solet enim dæmon transfigurare se in Angelum lucis. *S. Ignat. p. 3. c. 1. §. 10.*

o *Par. 1. d. 11. n. 195.*

940 *o* Iniuriam Deo facere, qui Sacramenta cũ peccati mortalis macula vel suscipit, vel administrat. Dei enim sanctitatem participãt Sacramenta, quatenus diuinæ gratiæ sunt instrumenta. Debetur autem participationi diuinæ reuerentia. *Trid. sess. 13. de Euch. Sacr. c. 7. & De consecr. dist. 2. à c. 24. & c. De homine De celebr. Miss.*

p *Par. 1. d. 11. n. 197.*

941 *p* Iniuriam Deo fieri, si res sacræ, quatenus sacræ sunt, temporali pretio commutentur. Debetur enim ea reuerentia rebus sacris, quatenus ad Deum ordinantur, vt ad auctorem gratiæ; vt æstimentur nullo temporali pretio compensabiles. *Iustin. Imp. Auth. de Sanctiss. Episc. tit. 6.*

Hon.

Hon. 123. §. Præ omnibus. & PP. 1. q. 1. per totum, & qq. seqq. & 13. q. 2. c. 12. 13. & seq. & c. Monachi De statu mon.

942 *q* Ne quicquam verbis, aut factis agito, per quod de Dei perfectione te dubitare, ac de ea velle experimentum sumere significes. Id enim esset iniustè contra diuinam reuerẽtiam agere, ac Deum tentare. S. *Thom. 2. 2. q. 97.*

q *Par. 1. d. 11. n. 192.*

943 *r* Diuinum testimonium ad falsitatem confirmandam ne assumito. Debetur enim veracitati diuinæ ea reuerentia, vt ad solam veritatem confirmandam in testimonium iurando assumatur. S. *Th. 2. 2. q. 98.*

r *Par. 1. d. 11. n. 193.*

944 *s* Diuinum testimonium ad aliquid illicitum confirmandũ ne assumito. Esset enim ac si ad falsitatem confirmãdam assumeres: quia illicitum non debet fieri. S. *Thom. supra.*

s *Par. 1. supra.*

945 *t* Caueto ne sine iudicio, ne facile, ne sine consideratione iures. Exponis enim te periculo iurandi falsum. Quod maximè est contra reuerentiam Dei. *Vide Decr. l. 2. tit. 7. de iuram. calum.*

t *Par. 1. supra.*

946 Iuramenti leges in iudicio seruantor. Sunt enim ad re-

uerentiam iuramenti. *Vid. Decr. l. 2. tit. de iur. calum.*

u *Par. 1. supra n.* 200. *Vide PP. de consecr. d.* 1. *& seq.* S. *Ignat. p.* 4. *c.* 8. *§.* 2.

947 *u* Ne ritus in publico Dei cultu adhibeto, quos Ecclesia nō instituerit. Ad dirigendum enim cultum publicum ratio, ac regula publica debet esse. *Trid. sess.* 2. *de obser. & vit. in celebr. Missæ. & sess.* 25. *de Purg. Conc. Gangr. d.* 30.

x *Par.* 1. *supra n.* 200. *Vide* PP. *de consecr. d.* 1. *& seqq.* S. *Ignat. p.* 4. *c.* 8. *§.* 2.

948 *x* Eos ritus in cultu publico adhibeto, quos instituit Ecclesia. Ne diuino cultui facias iniuriam, cui debiti sunt ritus ab Ecclesia instituti. *Trident. sess.* 7. *de Sacr. can.* 13. *et sess.* 13. *de Euch. c.* 5. *& sess.* 22. *de sacrif.* Miss. *cc.* 4. 5. *& sess.* 22. *de Matr. can.* 11. *Basil. d.* 11. *can.* 5.

y P*ar.* 1. *d.* 11. *n.* 201.

949 *y* Ne quid vt impetratiuum diuinorum beneficiorum assumito, quod verè impetratiuum non est. vt si amuletum gestes, & signa quæcũque, neque à Deo, neque ab Ecclesia instituta. Hæc enim vt diuini cultus assumuntur; cum diuini non sint. Institutæ ad impetrandum sunt à Deo preces, ab Ecclesia, ea, quæ ipsius Ecclesiæ precibus consecrantur; vt Aqua benedicta, & ei similia. S. *Th.* 2. 2. *q.* 96.

z P*ar.* 1. *d.* 11. *n.* 205.

950 *z* Ne cultu vllo Deum vllum agnoscito, præter vnum.

Vnum

Vnum enim est principiũ omnium, quod Deus est: cui diuinus cultus debetur. S.*Th*.2.2.*q*.94.

951 *a* Ne vllum vt occulrorum, quæ latent in cordibus, & futurorum liberorum cognitorẽ agnoscito, præter vnum Deum. Ea enim agnitionis reuerentia, soli Deo debetur, qui solus corda scrutatur, & futura libera videt. S.*Thom*.2.2.*q*.95. *vid*.26. *q*.3.4.5.

a Par.1.*supra n*.206.

952 *b* Ad scientiam, aut ad sanitatem acquirendam, aut ad pericula vitanda, ne quid assumito, quod per nullã Dei dispositionem siue naturalem, siue supernaturalem, ad ea efficienda, vim habet. Esset enim hoc contra reuerẽtiam, quæ diuinæ prouidentiæ debetur. 26.*q*.1.*S.Th*. 2.2.*q*.96.

b Par.1.*supra n*.211.

953 *c* Ne quid obseruato vt signa futurorum euentuum, quæ nullo modo eorum neque naturalia, neque supernaturalia signa sunt. Esset enim etiam hoc contra reuerẽtiam, quæ diuinæ prouidentiæ debetur. *Hieron*.26 *q*.2. *c*.8.9. S.*Th*.2.2.*q*.95.

c Par.1.*ib*.

954 *d* Caueto ne verbo, vel signo alio præferas quicquam, quod Dei perfectioni consonum

d Par.1.*d*.7.*n*.49.& *d*.11.*n*.213. S.*Car*. *Borr*. *vita l*.8.*c*.2.

non

non sit. Esset enim contra reuerentiam, quæ summæ perfectioni debetur. Vt si diceres, Deum esse corporeum, aut humana nō curare, aliamve huiusce generis blasphemiam. *Decc.l.5.tit.26. de maledicis.* S.*Th*.2.2.*q*.13.

e *Par*.1.*d*.11.*n*.93.94.

955 *e* Esse vota Deo reddenda. Sunt enim promissiones factę Deo. 17.*q*.1. *vid.praxim in Decc. l.3.tit.34. De voto, & voti redempt.*

956 Caueto ne quid turpe, vanumve promittas Deo. Esset enim irreuerētia. S.*Th*.2.2.*q*.88.

f *Par*.1.*d*.11.*n*.67.

957 *f* Deuotionem deberi Deo, idest, promptum animum ad exequendum omnia, quę pertinent ad seruitium Dei. Id enim & summa Dei potestas, & nostra postulat indigentia. S.*Th*. 2. 2. *q*.82.

958 Cultu externo sacrorum signorum, vt Imaginum; gestuū corporis, vt genuflexionum; diuinæ laudis ore prolatæ; mortificatione carnis; cultum deuotionis internum excitandum esse. Pendet enim à sensibus externis animus noster, vt permoueatur. *Trid. sess.22. de sacrif. Miss.cc.4.5.*

g S.*Carolus Borrom. vita l.8.c.2.*

959 *g* Ritus colendi publicè Deum quanta maxima fieri potest, maiestate, ac reuerentia, exhi-

exhibendos esse. Nam & ita decet coli Deum, & ita populum ad Dei cultum excitari. S.*Thom.* 2.2.*q.*81.82.

960 Sacerdotes, præsertim Episcopos, paterno quisque honore, ac reuerentia prosequitor. Sũt enim diuinorum ministri Sacerdotes, & Episcopi Pastores. *Trid.sess.*25.*de Refor c.*17.20.

961 *h* Orationẽ deberi Deo. Per eám enim illum agnoscimus vt primum principium bonorũ omninm, à quo quodcũque bonum petendum est. Quare hoc genus debiti negamus Deo, cum necessitas nostra vrget, vel proximorum nostrorum, nec tamen recurrimus ad opem diuinam. *De consecr.d.*1.*c.*69.70. *c.Presbyter De celeb.Miss.Liberius Pap.Decr.*3.

h *Par.* 1. *d.* 11.*n.*90. *Conc.Laod. c.*18.

962 *i* Inuocandos esse Sãctos cum Christo regnantes in cælo. Statuit enim Deus plurima bona non nisi à Sanctis rogatus largiri hominibus. *Trid.sess.*25. *de inuoc. Sanct.*

i *Par.*1. *d.* 11.*n.*77.

963 Pro bono publico publicam orationẽ esse debere. Exigit enim ratio primi principij, à quo est omne bonum, vt bonum publicum ab ipsa multitudine petatur à Deo. *Trid.sess.*2. *Pius* IV. *in*

in bull. confir. Concil. Trid. Concil. Aurelian. de consecrat. d. 3. c. 3. & c. Presbyter De celeb. Miss. et Extrau. Discipulorum l. 3. de celeb. Miss.

964 Esse aliquos debere, quorum perpetuũ munus sit orare, colereq; Deum nomine publico. Nam excellentem, ratumq; cultũ exigit diuina Maiestas. Talis autem cultus difficilè potest esse, nisi ei addicantur aliqui certi, instructique. *Clem. de consecr. d. 1. c. 13. & c. Presbyter De celebr. Miss. & Clement. l. 3. de celebrat. Miss. Damas. Pap in suis Decr. & Concil. Later. sub Leon. X. sess. 9. c. 9. quod decreuit beneficiorum fructus non facere, qui Officium non dixerit.*

k *Par. 1. d. 11. n 85. Vide de consecr. d. 1. & seqq.*

965 k Esse ratum debere, certumque modum colendi Deum nomine publico. Ita enim quisque diuini cultus minister sciet, quid sibi agendum sit ad colendũ Deum nomine publico. Ideo Ecclesia Ritus sacros instituit pro recitandis Horis canonicis, & pro sacrificio, Sacramentisq; ministrandis. *Bracar.* I. *d. 12. can.* 14. Concil. *Salegrensiæ d. 76. c. 3. & de consec. d. 6. à c. 13. & c. Presbyter, & seqq. de celebr. Missarum, &c. Leo* I. *ep.* 81.

966 Deberi Deo contemplationem

tionem maiestatis, atque præstã-tiæ. Nam ad eam contemplationem nos condidit. *Sup.d.146.*

967 Deberi Deo gratiarum actiones. Hanc enim compensationem exigunt beneficia. *Trid. sess.13.c.5.de Euchar. Pius* IV. *in bull.confir.*C*oncil.Trid.*

968 Deberi Deo cultũ laudis. Hunc enim ex se cultum exigit infinita Dei perfectio, & cõtemplationis munus, ad quod nos condidit Deus. Quoniam id est diuina laus, contemplatio diuinarum perfectionum cum complacentia, & approbatione. *Dist.91.c.1.2. & De consecr.d.1. à c.54. & c. Presbyter De celebrat. Missarum, &c.*

969 *l* Debere Deo cultum publicum in locis sacris, Deoque dicatis tribui. Id enim exigit reuerentia, quæ nomine publico exhibetur Deo. *Trid. sess.13.c.5. de Euch. dist.91.c.1.2. PP.de consecr.d.1.*

l *Par. 1. d. 11.n.81. & d.4.n.28.*

970 Externum cultum, qui redditur Deo, esse interna deuotione sociandum. Externi enim religionis actus ab internis actibus formam recipiunt. *Dist. 92. c.1. & c.Dolentes De celebrat. Miss.* VI.*Syn. can.75.*

971 m Colendam esse Deiparam præstantiore cultu, quàm Sanctos ceteros. Præstãtior enim cultus debetur Dei parenti. *Vide Extrau. Cum præcelsa. & Graue nimis l.3 de Reliq. & ven. Sanct.*

m *S. Carolus Borrom. vita l.8. c.2.*

972 n Exhibendum esse Deo cultum externum, voce, opere, gestu corporis. Quoniam quicquid sumus, Dei sumus: proinde exhibere debemus Deo in cultũ quicquid sumus, & quicquid habemus. Habemus autem non solum animum, sed corpus etiam, & bona externa. *Ex Trid. sess. 13 c.5. de Euch. & sess. 25. de Regular. c.13. & sess. 25. de delect. cib. in fin. & c. Sane De celebr. Miss.*

n S. *Carolus Borrom. vita l.8. c.2.*

973 o Adorandos, & colendos esse Sanctos; & eorum Reliquias, & Imagines venerandas. Habent enim excellẽtiam veneratione dignam, quatenus diuinę naturæ participes sunt ratione tum gratiæ, tum visionis beatæ. *Trid. sess. 25. & dist. 30. c.9. 10. & De consecr. d.3 à c.27. & Decc. l.3. tit.45. & l.6. tit. 16. de offic. Ordin. c.2. in fin. & tit. de Reliq. & vener. Sanct. & extr. tit. eo. vide Bellar. de Reliq. Sanct. l.2. c.3. & l.3. c.8. de peregrinationibus.*

o *l. de eccles. dogm. c.73. Theodos. & Valẽt.* Impp. *l. vn. c. Nemini lic. signũ Saluat. &c. Bellar. vita c.35. in fin.* S. *Car.* Borr. *vita l.8. c.2.*

p *Par.1. d. 11. n.111.*

974 p Externũ sacrificij cultũ soli

soli Deo exhibendum esse. Ex externis enim cultibus nullus maior sacrificio, quo quod offertur, immutatur, in testimonium perfecti dominij, quod habet is, cui offertur, in id quod offertur. Quare sacrificium soli Deo debetur. *S.Th. 2. 2. q. 85. Quomodo Missa celebretur pro Sanctis vide Bellar. de* Missa *l. 2. c. 8.*

975 * Esse Deo sacrificium corporis, & sanguinis Christi secundum ritus à Christo ipso, Ecclesiaque præscriptos exhibendum. Ne tantus cultus aut verus non sit, aut illegitimus. *Vide Ritus in Missali, & De consec. d. 2. & Can. Apost. 3. 4. & Telesph. in ep. decret.*

976 q Esto diuino sacrificio præsens saltem diebus ab Ecclesia præscriptis. Debetur enim is cultus Deo. *De consecr. d. 1. c. 64. & seqq. & Can. Apost. 9.*

977 r Ex externis sacrificijs nullum aliud Euangelij tempore offerendum Deo, præter sacrificiũ corporis, & sãguinis Christi. Hoc enim solum sacrificium dignum Deo, quo infinita Deo reuerẽtia exhibetur, quatenus per illud offertur Deo Filius ipse Dei, verus Deus. Quod figurarunt

** Felix* I. cõ*stituit supra memorias, et sepulcra Martyrum Missas celebrari.*

De azimo, vel fermentato pane, Euchar. materia, vide in Conc. Florẽt. & Bellar. de Sacr. Euch. l. 4. c. 8.

q *S. Ign. p. 4. c. 4. §. 3. & c. 16. §. 1.*

r *Par. 1. d. 4. à n. 29.*

runt sacrificia veteris legis; & ab ipso Dei Filio est institutum; & cuius principalis offerens est Filius Dei. *Trid.sess.22.c.1.de Miss. sacrif. De Missis pro defunctis vide Bellar. de Missa l.2.c.7.*

s Leo, & Anth. Impp. l.10.C.de feriis.
De celeb. Paschatis die Dom. Pius I. Victor. Papa de cõsec. d.3. c. Celebritatem.
De die Dominico Concil. Laodic. c.29.

978 s Dies festos, quos Ecclesia præceperit, ab omnibus seruandos esse. Sunt enim festi dies ad vacãdum cultui Deo debito. *Trid.sess.25.de Regular.c.12. et de delect.cib.in fin. & dist.30.can.7. & de consecr. d.3. c.1.2. & à c.21. de Paschate, & Can.Apost.7. & Decc. l.2.tit.9.de feriis. & Clement. Si dominum De Reliquiis, &c. & Concil. Tiburiense c.35.*

t S.Car.Bor. l.8.c.2.
Vid. Concil. Matisco. II. c.15. & Cabilon.can.17. 19.

979 t Esse personis, templis, vestibus, vasis Deo sacris reuerentiam exhibendam. Habent enim ex diuino cultu sanctitatẽ. *Trident.sess.25.de Reform.c.20. & d.30.c.9.10. & dist.45.c.2.8. & d.96.c.8. & 6.q.1. & Decc.l.3. t.1.c.1.*

u S. Carolus Borrom. vit. l.8.c.4.

980 u Esse munda debere, ac decentia Templa, vasa, vestes, ac cætera, quæ in diuini cultus vsũ sunt. Exigit enim hoc genus reuerẽtiæ diuinus cultus. *Trid.sess. 22. Decret.de obser.in celebr.Missæ. & c.Sane De celeb. Miss. & c.Relinqui De custodia Euch. &c.*

981

981 Pollutam, immundamq; habendam esse Ecclesiã, in quam humanus sanguis, aut semen effusum fuerit; & in qua Paganus sepultus, aut excommunicatus. Turpe enim genus maculæ id est, secũdum moralem existimationem: quod dedecet loca diuino cultui dicata. *De consecr. d.* 1. *c.* 19. 20. 27. 28. *&* *Decc.l.*3*.tit.*40. *&* *l.*6*.de consecr.Eccl.*

982 Deberi diebus sacris eam reuerẽtiam, vt eo tempore lites, & bella ne gerantur. *Decc.tit.*34.

983 Esse templa, aras, vestes, vasa, ministros ipsos diuino cultui necessarios, dicandos, consecrandosque in eum cultum. Nam hoc etiam genus reuerentiæ exigit cultus diuinus. *PP.de consecr. d.*1*.& seqq.& de consecr.d.*2*.c.*29. *vide Bellar.de cultu Sanct. l.*3*.c.*5.

984 x Non esse res vllas diuino cultui dicatas, prophanis vsibus addicendas. Esset enim contra diuinam reuerentiam. *Honor. & Theod.* I*mpp.l.*5*.C.de sacrosanct. Eccl. & dist.*42*. cc.*4.5.6.7*. &* 17. *q.*4*. &* 19*.q.*3*.c.*4.5*. & de consecr. d.*1*.à c.*38*. & Can.Apost.* 71.72*. & c.Semel l.*6*. de reg.iur. Bracar.* III. *can.*2. VI.*Syn.c.*68.

985 * Deberi rebus, personis, ac

x *S. Carolus Borrom. vita l.*8*.c.*2.4.

* *Vide Conc.* M*atiscon.* II. *c.*8*.de fugientibus ad Eccles.et ne laici iniuriã inferant ecclesiasticis cc.*9. 10. *& Toletanum* XII. *can.* 10. *& Cõc.* M*agun. can.* 39. *& PP.apud Bellar. de Cler. l.*1*.c.*28.

ac locis Deo ſacris eam reuerentiam; vt eorum ius nullo modo lædatur. Eſt enim ius ad eccleſiaſticam ſpectans Hierarchiam; cui maximè hoc reuerentiæ genus debetur. *Trid. ſeſs.25.de Refor. c.20.* Concil. *Arauſ.d.87.c.6. & 12.q.2. per totum. & q.2.c.22. 24.25.46.47. & ſeqq. & 13.q.2. & 15.q 6. & 17.q.4.à c.6. & c. Felicis l.6. de pœnis. & Clement.l.5.eo.tit. vid.infr deff.*1255.1256.

986 Deberi vaſis ſacris eam reuerentiam vt diligenter cuſtodiantur; vt non tangantur ab omnibus. Vt excitentur homines ad reuerentiam in ſacra myſteria. 23.*diſt.c.*25.26.30.31.32. & *De conſecrat.d.*1.*c.*41.42. & *Decc.l.*3. *tit.*44. *Siſt.*I. *in Sum.*Concill.

987 Deberi veſtimentis ſacris eam reuerentiam, vt non ſit eorum vſus omnium, neque omni in loco. Vt excitemur ad reuerenda ſacra myſteria. 23.*d.c.*27. 28. & *De conſecr.d.*1.*à c.*38.

988 Deberi verbo Dei eam reuerentiam, vt non à quolibet publicè prædicetur. Non enim omnes apti ſunt ad prædicãdum verbum Dei. 23.*d.* Can.29.

989 *y* Deberi locis ſacris eam reuerentiam; vt non niſi ſacræ in eis

*y Baſilius in Aſcet.c.*40.

eis actiones peragantur. Loca enim sacra ad vsus sacros instituta sunt. *Dist. 42. cc. 4. 5. 6. 7. et Decc. l. 3. tit. 44. & 49.* V I. *Syn. can. 74. 76. 88. 97.*

990 z Deberi locis sacris eam reuerentiam, vt in illis impij ad sepulturam non admittantur. Nō enim decet. 13. *q. 2. à c. 16. de consecr. d. 1. c. 27. 28. et Decc. l. 3. tit. 40. & c. Decet domum l. 6. de immun. Ecclesf.*

z *Gratianus, Valentin. & Theo. Impp. l. 2. C. de sacros. Eccl.*

De ecclesiastica Hierarchia.

991 ELigendum esse caput visibile Religionis veræ vnum, summũque, Vicarium Christi, successorem Petri, Romanum Pontificem. Hoc enim Christi institutio, & ecclesiastica traditio iubet; & ratio ipsa docet: ne sint homines incerti cuius sentētiam, sectamve sequi debeant vt regulam credendorum, & agendorum. *Iustin. Imp. l. vlt. C. de sum. Trin. & Fide Cath. §. Reddentes honorem. & Constant. Imp. d. 96. c. 14. & c. Licet De elect. Leo I. epist. 89. c. 1. Anacl. Pap. ep. 3. Concil. Nicæn. in præfat.*

992 a Esse ratos, certosque debere ritus dedicationis, & cōsecra-

a *Vid. De cōsecr. d. 1. & seqq. et Can. Apost. et Decc. l. 3. tit. 40. de consecr.*

ſecrationis: quos Romanus Pontifex decreuerit, aut probauerit. Ne vagemur in ritibus; & vt ſimus certi eos veros eſſe; quippe à Romano Pontifice, qui in proponēdis credendis, agendiſque, non poteſt errare. *Trid. ſeſs. 22. de ſacrif. Miſs. cc. 4. 5. & ſeſs. 23. de Sacr. Ord. can. 5. vid. diſt. 23. à can. 7. & diſt. 38. c. 2. 4. & diſt. 64. 65. 66. 67. 68. & d. 75. & d. 76. c. 12. & d. 77. & tit. 15. de ſacra vnctione.*

993 Eſſe Miniſtros Religionis plures debere. Multa enim diuini cultus munera, & multus populus Chriſtianus multitudinem requirit Miniſtrorum. *Trid. ſeſs. 21. de Refor. c. 4. & ſeſs. 23. de Sacr. Ord. c. 2. Greg. d. 89. c. 1. 7.*

994 Religionis Miniſtros nō eſſe debere plures, quàm eſt neceſſarium. Ne ſint otioſi: ne vileſcant: ne non commodè à ſuis Rectoribus regi poſsint, ob idq; degenerēt. *Trid. ſeſs. 21. de Refor. c. 2. & ſeſs. 23. c. 16. Clemens Papa d. 23. c. 4. Zoſimus Papa d. 59. c. 2.*

995 *b* Cauere Eccleſiæ Miniſtros debere ab immoderato affectu in conſanguineos. Corrumpere enim ſolet is affectus curā diuini cultus, & animarum. *Exper.*

b S. *Carolus Borrom. vita l. 8. c. 11.*

996

996 *c* Cauere debere Ministros Religionis à cupiditate, curaque temporalium. Tractant enim diuina, quæ totum hominem requirūt ob oneris magnitudinem; & curas prophanas nō admittunt, ob sanctitatem: *Trid. sess.21. de Refor.c.9. & sess.22. de obser. in sacrif.* Miss. *& sess.25. de Regular.c.2.* VII.*Syn.d.18.can.7. 8. Isid.d.23.c.3.dist.46.& 47. & d.55.c.1. & d.77.c.9. & Concil. Chalcedon.d.86.c.26. & d.88. & d.91.& 11.q.1.c.29.30.et 13.q.2. c.12.& 14.q.4. & 21.q.3.et Can. Apost.c.6. & Decc.l.3. tit.50. Ne cler. vel mon. & Concil.* Magunt. *can.*10.14.

c *S. Ign. ex. c.1.§.3. & par.4. c.11. §.3. & p.6. c.3.§.7.*

997 *d* Iis, qui Religionis Ministri futuri sunt, cœnobiticam vitam congruam esse; à consanguineorum, & sæcularium omnium societate remotam. Non enim videtur alia ratione fieri posse, vt *e* à curis temporalium abstineant; & vt à cupiditate caueant carnis, ac pecuniæ; & vt in pietate, quę Christi Ministros decet, adolescant; & vt in eruditione, actioneque proficiant, quam ecclesiastica ministeria requirunt. Vt tales sint, quales esse decet Christi Ministros, à

d *Basilius in Ascet.c.7. S.Car.Borr. vita l.5.c.4. & l.8. c.11. Exēplo sint Patres, Basil. Nazianzen.* Martinus, *Aug.Gregor. alij, & Presbyteri Societatis* Iesu, *&* Clerici *Regulares, & omnes claustrales.*

S.Ignat.p.4. proœ.lit.A.

e *Trid. sess. 6. de Refor. c.1.*

S. Car. *vita l.5.c.4.*

N qui-

quibus Christiani populi eruditio, & sanctitas pendet. Posset autem cœnobitica vita suauiter in Clerum induci: si decerneretur, ne vllus in posterum in Clerum cooptari posit, qui cœnobiticè non viuat; *f* vtque omnia beneficia, quæ in posterum vacabunt, in Clericorum cœnobia veniant. Eorum autem cœnobiorum onus sit, Ministros, qui deinceps creabuntur, suis sumptibus alere, etiam in Parœcijs, locisque alijs, ad quos illos contigerit mitti. *Iuxta Trid. sess. 23. de Refor. c. 18. & sess. 25. de Regul. Isid. d. 23. c. 3. Alex. II. d. 32. c. 6. & 12. q. 1. per totum. & de consecr. d. 5. c. 34. Greg. VII. c. Quoniam De vita, & honest. cler. & Concil. Magunt. can. 9. 10. & exemplum Apostolorum. ex PP. apud Bellar. de Monachis l. 2. c. 5.*

f *Vid. simile in Trid. sess. 23. de Refor. c. 18. Et apud S. Ign. Loyol. ex. c. 1. §. 4. Et in vita S. Car. l. 5. c. 4.*

998 *g* Curandum esse omni diligentia, vt Ecclesiæ Ministri liberi à vitijs ac sancti sint. Tractant enim sancta; & Magistri, ducesque sunt aliorum, quibus præire debẽt exemplo, *h* & oratores sunt ad Deum, cui grati esse debent, vt facilius exaudiantur. Pietate igitur excolẽdi sunt à suis Rectoribus ij, quibus Ecclesiæ

g *Ambros. 1. offic. c. 50. Greg. 1. Past. c. 10. 11. & p. 2. c. 2. S. Thom. in Addit. q. 36. a. 1. S. Ignat. p. 1. c. 2. §. 8.*

h *Alex. Papa 1. q. 1. c. 91. Gelas. ibid. c. 92.*

clesiæ ministeria committenda sunt. *Trid.sess.2.et sess.6.de Refor. c.1. & sess.14. de Refor.in procem. & sess.21.c.6. & sess.22. decret. de obser.in celebr.*Miss. *& sess.23.c.3. & sess.24.c.1. & sess.25.de Refor. c.1.14. Concil.Carthag.*IV. *d.23. c.2. &* I*sid.ibid.c.3.& dist.40. per totum. & d.46.c.3.& seq.& d.49.* 81. *&* 1.*q.*1.*à c.*91.

999 Episcopos in Ecclesia creandos esse, primarios Ministros, Principes Ministrorũ aliorum, *i* Apostolorum successores. Est enim Ecclesia per totum terrarum orbem diffusa. Nõ potest autem vnus Romanus Episcopus præsens esse omnibus in Prouincijs ad Presbyteros creãdos, aliosque Ministros Religioni necessarios; & ad consecranda ea, quæ sacris ministerijs sunt opus, & ad prædicandum verbũ Dei, Clerumque instruendum. Creantur ergo apostolica traditione plures Episcopi: quorum ea munera sunt. *Pontif.Rom. de Episc.consecr. Trid.sess.23.de Sacr. Ord.c.4.et can.7.8.et* Can. *Apost.*1. *Leo* I.*ep.*88.*ad Episc.Germ et Gall. Alij apud Bellar.de Clericis l.1.c.14.*

i *Vrban.*II. *d.*38.*c.6.*

1000 Minores Sacerdotes, Presbyterosq; in Ecclesia crean-

dos esse, ad sacrificium peragendum corporis, & sanguinis Christi; & ad administrandum populo Sacramenta, & verbum Dei. Hominum enim multitudini nō possunt soli Episcopi satis esse. *Pontificale Rom. de ordin. Presbyt. Trid. sess. 23. de Sacr. Ord. can. 1. & sess. 24. c. 12. Canones d. 23. à c. 8. & dist. 95. c. 1. 5. 6. & Can. Apost. 2. vid. alia Concil. et PP. apud Bellar. de Clericis l. 1. c. 11. 12. 13.*

1001 Ordinandos esse in Ecclesia Diaconos ad ministrãdum ad Altare, ad baptizandum, & ad prædicandum. Non enim debet Sacerdos sacrificium peragere sine Ministro, & par est ei adiutorem exhiberi ad prædicãdum, ac baptizãdum; cum non potest ea munera solus obire. *Pontif. Rom. de ordin. Diac. Trid. sess. 23. de Sacr. Ord. c. 2. & sess. 24. c. 12. de Refor. & 93 dist. c. 6. 11. 12. 13. 17. 18. 19. 21. 23. & Can. Apost. 2.*

1002 Ordinandos esse in Ecclesia Subdiaconos Diaconorum Ministros. Subdiaconorum enim est, aquam ad ministerium Altaris præparare; pallas Altaris, & corporalia abluere; Calicem, & patenam in vsum sacrificij exhibere; oblationum, quæ adducuntur

tur à populo, curam habere . Quæ non possunt à solis Diaconis fieri curis alijs maioribus occupatis. & ad Maiestatem sacrificij facit Diacono Subdiaconũ ministrare. *Pontif.Rom.de ordin. Subdiac. Trid.sup. Carthag.* IV. *d.*23.*c.*15.

1003 Debere in ecclesiastica Hierarchia minores ministros esse. Nam ratio ipsa postulat vt minora à minoribus ministrentur: & vt minorum ministrorum habeant adiumẽta maioribus ministerijs occupati: & vt hoc varietatis ornamentum sit in ministris sacrorum. *Trid.sup.& 1.dist. à can.* 16.

1004 Ordinari Acolitos debere. Acolitorum autem munus est, Ceroferarium ferre, luminaria Ecclesiæ accendere, vinum, & aquam ad Eucharistiam ministrare. *Pontif.Rom.de ordin.*Acol. *Trid.sup. & 1.dist.c.*16.

1005 Ordinari Exorcistas debere. Exorcistarum autem munus est, Abijcere dęmones; & dicere populo, vt, qui non communicat, det locum; & aquam in ministerio fundere. *Pontif.Rom. in ordin. Exorcist. Trident. supra. Carthag.* IV. *d.*23.*c.*17.

1006 Ordinari Lectores debere. Lectoris autem munus est, Legere ea, quæ prædicat; & lectiones cantare; & benedicere panem, & omnes fructus nouos. *Pontif. Rom. de ordin. Lector. Trid. sup. Carthag.* IV. *d.*23.*c.*8.

1007 Ordinari Ostiarios debere. Ostiarij autem munus est, Percutere cymbalum, & campanam; aperire Ecclesiam, & Sacrarium; & librum aperire ei, qui prædicat. *Pontif. Rom. de ordin. Ostiar. Trident. sup. Carthag.* IV. *d.*23.*c.*9.

1008 Segregari debere à laicis, & capillorum tonsura, habituque clericali signari eos, qui in ministros Religionis assumendi, diuinoque seruitio in ecclesiastica Hierarchia sunt mancipandi. Quoniam æquum est à sæcularibus curis abstinere, dignoscique eos, qui se præparant ad ministerium sacrorum. *Pontif. Rom. de Clerico faciendo. Trid. sup. & de Refor. c.*6.

1009 Religionis ministris, cũ ordinantur, addicunturq; sacris ministerijs, ministeriorum instrumenta tradẽda esse, vtendumque in ipsa traditione certa forma verborũ, qua vti solet Ecclesia.

Est

Est enim Ordo Sacramentum. Omne autem Sacramentum certam habet materiam, & certam formam. *Trid.sess.23.de Sacr.Ord. c.3. vid.dist.23.à can.7.*

1010 Nullum esse per saltum ordinandum, idest, non esse quenquam ordinãdum Sacerdotem ante, quam Diaconus fuerit ordinatus; nec Diaconum ante Subdiaconatũ; & ita de cæteris. Vt purior, & instructior ad superiorem ordinẽ accedat; eiusq; ad altiora ministeria aptitudinẽ experiare. *Trid.sess.23.de Refor. c.14.* Tolet.IV.*d.51.c.5.et Alex.*II. *d.52.c.1.& d.59.c.1.3.4.& d.60. 61.77.& c.Tuæ litteræ De cler. per saltũ prom. Gaius* Pap.*in suis Decr.*

1011 Non esse quenquã pluribus simul ordinibus, præsertim maioribus initiandum. Vt magis quisque probetur, aptiorque ad superiorem ordinem reddatur. Trid.*sess.23. de Refor.c.11.13. & tit. de temp.ordinat.* Innoc.I. *ep.4. ad Felic.Ep.c.5.*

1012 Non esse quenquam ordine vllo initiandum, qui plurimo tempore probatus nõ fuerit rectæ cõuersationis exemplo. Nam Ecclesiæ ministri prælucere debent alijs exemplo vitæ.

24.d.cc.2.4. & d.28.c.4. Syric. d.31.c.1.& d.32.c.12.& d.33.c.6.& d.46 c.7.8.& d.48.et d.50.c.59. & d.51.c.5. & d.53.c.1.& d.54.c.23. & d.55.c.1. & d.59.c.1.& d.61.77. vide VIII.*Synod. art.4. & can.5.13.*

k *Amb.1.off. c.50.* Concil.*Elibert.c.33.*

1013 k Sacri Altaris ministros esse castos debere. Decet enim hoc genus reuerentiæ tã sacrum mysterium. *Dist.28.et d.31.et 32. & 33.et 34.c.8. et 77.c.6.& d.81. 82. & d.84.c.3.4.5. c.Vt clericorũ De vit.& hon.cler. & tit.de cohabit. cler. & tit.de clericis coniug. Leo* I. *ep.84 c.4.ad Anast. Quod abstinendum Sacerdotibus, & Diaconibus coniugatis ab vsu matrim.vid.Syric.* Pap.*ep.4.6.8.* I*nnocent.*I.*ep.3. ad Exup.c.1. Toletan.*VIII.*can.4.7. alios apud Bellarm. de clericis l.1. c.19.*

1014 Non esse quenquam Subdiaconum ordinandum, quin saltem implicitè, solenniter voueat castitatem; sperans Deo au-ctore se continere posse. Non enim decet sacrosancto mysterio addicere, quem non speras perpetuo castum futurum. *Trid. sess. 23.de Reform.c.13. Martinus Pap. d.27.c.1.& d.28.per totum. Syric. d.31.c.1. Leo Pap.d.32.c.1. Leo* I. *epist.*

epist. 84. *c.* 4. *ad Anast.*

1015 * Non esse quenquam ordine vllo initiandum, qui tantum nō habeat doctrinæ, ac eruditionis, quantum requiritur ad illum ordinem exercendum. Turpe enim est, ac noxium, in sacra Hierarchia esse quenquam doctrina imparem ei gradui, in quo ab Ecclesia locatur. *Trident. sess.* 7. *cc.* 10. 11. 12. 13. & *sess.* 14. *de Reform. cc.* 2. 3. & *sess.* 21. *c.* 6. & *sess.* 23. *cc.* 3. 11. 13. & *d.* 36. *c.* 1. 2. *Gloss. ibidem.* & *d.* 38. *c.* 3. & *seqq. Toletan.* VIII. *can.* 8.

* *Cælest.* I. *Clericos canonicarū institutionū doctos esse voluit.*

1016 *l* Non esse quenquam creandum Episcopum, qui tantū doctrinæ non habeat, quantum satis est ad dignoscendum errores Religioni contrarios, & ad prædicandum verbum Dei, & ad Clerum instruendum. Esse enim debet quisque par doctrina muneribus suis. *Trid. de Refor sess.* 5. *c.* 2. & *sess.* 7. *c.* 1. & *sess.* 22. *c.* 2. & *sess.* 24. *c.* 1. *Concil. Carthag.* IV. *d.* 23. *c.* 2. *Concil. Laodic. d.* 24. *c.* 4. & VII. *Synod. d.* 38. *c.* 6. & *Concil. Laodic. d.* 61. *c.* 6. *Petrus* 8. *q.* 1. *c.* 12. & *c. Inter cætera De offic. Iud. ord.* & *Extr. Ad cuiuslibet l.* 3. *de præb.* & *dign.*

l *Bellarm. in vita c.* 21. *Greg. Pastor. p.* 1. *c.* 1.

m *Greg. Pastor. p.* 1. *c.* 1. *Vide supra deff.* 84. 85. 86.

1017 *m* Non esse quenquam

Presbyterum ordinandum, nisi tantum habuerit doctrinæ, quantum satis sit ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessariū est ad salutem; & ad Sacramenta administrandū. Munus enim Sacerdotis est esse mediatorem inter homines, & Deum. Huic autem muneri satisfacere non potest, qui nesciat homines conciliare cum Deo. Vt autem quis in gratiam redeat cū Deo, necessarij ei sunt actus Fidei, Spei, Charitatis, contritionis; & susceptio Sacramētorum necessariorum. Munus autem in his homines instruēdi Sacerdotis est. *Pontif. Roman. de ordin. confer. in Rubr. Trid. sess. 23. de Refor. c. 14. & d. 36. c. 1. 2. 3. Gloss. ibid. et d. 38. c. 5. & d. 51. c. 5.*

n S. Ign. p. 6. c. 3. §. 2.

1018 *n* Eos, qui in ecclesiastica Hierarchia sunt, esse frequentiores debere in Sacramento Eucharistiæ suscipiendo, quàm cæteri Christiani sint. Ipsi enim ministri sunt in sacrosancto mysterio conficiendo. *Pontif. Rom. sup. Trid. sess. 23. de Refor. cc. 11. 13. 14. 18. et sess. 25. de Regul. c. 10. et Can. Apost. 8. Eucharistia octauo quoque die frequentanda. l. de eccl. dog. c. 53.*

1019 Non esse ad sacros ordines

nes promouēdos eos, quos sacri Canones propter defectum aliquem irregulares esse decernūt. Tales sunt illegitimi, furiosi, amētes, serui, insigni corporis vitio deformes, aut manci, bigami, infames, &c. Indecorum enim videtur hos sacrosācti mysterij ministros esse. *Pontif. Rom. de ordin. conferend. in Rubr.* De illegitimis. *Trid. sess. 7. de Refor. c. 1. & sess. 24. c. 1. et 56. dist. & tit. 17. de fil. Presb. ordin. & l. 6. eod. tit. 11.* De alteri obligatis, vt pœnitentiæ, vt Curiæ, vt *o* matrimonio. *d. 34. c. 10. d. 50. c. 59. 60. 68. & d. 51. c. 1. 2. 3. 5. & d. 53. c. 1. & d. 54. c. 3. 7. 21. et d. 55. c. 1. 2. 3. et d. 61. c. 3. et d. 77. c. 8. & 6. q. 1. c. 17. et tit. 19. De obligatis ad ratioc.* De *p* Illitteratis. *d. 34. c. 10. & d. 36. c. 1. d. 50. c. 59. & d. 51 c. 5. & d. 55. c. 1. 3. et d. 77. c. 8.* * De Bigamis. *Dist. 26. & d. 33. c. 1. 2. & 34. c. 9. 10. 11. 12. & seqq. et d. 50. c. 8. 55. 56. 59. et d. 51. c. 5. & d. 55. c. 1. 2. & d. 77. c. 8. & 6. q. 1. & 28. q. 3. & Can. Apost. 16. 17. & tit. 21. de Bigamis.* De *q* Infamibus. *d. 33. c. 2. & d. 50. c. 55. 56. 58. 59. 66. 68. & d. 51. c. 1. 5 & d. 55. c. 1. 2. 3. & d. 61. c. 3. & d. 77. c. 8. & 6. q. 1. & 15 q. 8. & Can. Apost. 60.* De Furiosis. *d. 33. c. 2.*

o *Extrauag. Antiquæ De vot. &c.*
S. Ignat. ex. c. 2. §. 4. 6. et p. 1. c. 3. §. 6. & litt. F. & §. 15.

p *Fabianus Pap. ep. 3. ad Hilar. Episc. S. Ignat p. 1. c. 3. §. 13.*

* *l. de eccles. dogm. c. 71. Leo I. ep. 87. ad Ep. Apbr. vide Bellar. de cleric. l. 1. c. 23.*

q *S. Ign. ex. c. 2. & p. 1. c. 3. §. 3. 4. & litt. D. l. de eccl. dog. c. 71.*

& 6.q.1. De r Amentibus. d.33. c.5 et 6.q.1. * De Energumenis. d.33.c.2.3.4.5. & Can. Apost. 78. De Epilepticis. 7.q.2.c.1.2. & c.Cum inter 21.de elect. De s corpore vitiatis. Dist.33.c.2.d.34. c.10. & d.36.c.1.d.50.c.59. & d.51.c.5. & d.55.c.1.3. 13. & d.77.c.8. & 6. q.1. & Can. Apostol. 78. & tit.20. De corpore vitiatis ordin. & c. Presbyterum De clerico ægrot. Eunuchi à se ipsis. d. 55. à c. 4. & Can. Apostol. 21. De non probatis tempore conuenienti. d.50.c.59. et d.51.c.5. & d.55.c.1. * De Neophytis. Dist.48.c.1.d.51.c.5. & d.61. c.9. & Can. Apostol 79. De militiæ aliquando addictis. d. 50. c.61. & d.51.c.1.2.4.5. & d.53. c.1. De non habentibus ætatem. d.51.c.5. De t Seruis. d.54. & d.55.c.1.& Can. Apost.81. et c.Vt filij De filijs Presbyt. ordin. et tit.18. de seruis non ordin.

1020 Non esse ad sacros ordines promouẽdos eos, quos sacri Canones propter delictum aliquod irregulares esse decernunt. Ii sunt Hæretici, & ipsorum credentes, fautores, defensores, filij, nepotes; qui bis Baptismum suscipit; qui excommunicatus

r S. Ign. ex. c.2. §.5. & p.1.c.3.§.7. l.de eccl.dog. c.71.
* Lib.de eccl. dogm.c.7. Cõc. Elibert. c.29. Toletan. XI. can.13.
s S.Ign. p.1. c.3.§.15. Lib.de eccles. dogm.c.71. A Medicis, aut casu vitiatus, non est irregularis. d.55.à c.10 Inn I. ep.4. ad Felic.Ep. c.1.
* Leo I.epist. 84.c.3. ad Anast.
t S.Ignat.ex. c.2.§.6.

catus

catus maiori excommunicatione Ordinem suscipit; qui exercet actum Ordinis, quem non habet; qui excommunicatus maiori celebrat; qui occidit, aut mutilat; alijque nonnulli. Debetur enim quibusdã delictis hoc genus pœnæ. *Pontif. Rom. de ord. confer. in Rubr.* * De Simoniacis. *d. 33. c. 2. & d. 51. c. 5. & 1. q. 1. & seqq. & 8. q. 3. c. 1. & Decc. l. 5 tit. 3. De Simonia.* De Seditionarijs, Vsurarijs, Iniuriarum suarum vltoribus. *Dist. 46. c. 8. & d 47. c. 4. 5.* De u Homicidis. *Trident. sess. 14. de Refor. c. 7.* Ioannes VIII. *d 50. c. 4. Nicol. Pap ibid. c. 5. Martinus Papa ibid. c. 8.* Concil *Ilerd. d. 50. c. 36. Vrbanus* II. *d. 50. c. 37. Nicol. Pap. ibid. c. 39. & c. Presbyterum De homicidio volunt. & cas. & cc. seqq. & tit. seq. De cler. pugn. in duel. et tit. 25. De cler. percussore. & c. ex litteris De excess. Prælat.* De Rebaptizatis. *Carthag.* V. *d. 50. c. 65. et d. 51. c. 5. & 1. q. 7. c. 10. & de consecrat. d. 4. c. 117. & seqq.* De Apostatis à Religione. *d. 50. c. 69. & c. Consultationi De Apostatis*, &c. De ijs, qui sæua exercuerunt. *d. 51. c. 2.* * De ijs, qui concubinas, aut fornicarias habuerunt. *d. 51. c. 5. & Can. Apost. 17.* De Ambitu hono-

** Lib. de eccl. dogm. c. 71.*

u S. *Ign. ex. c. 2. §. 2. & p. 1. c. 3. §. 4. & litt. C. Vide c. Episcopus lib. 6. Ne cler. vel mon. & tit. de homicidio. & Clement. de homicidio l. 5.*

** Conc. Elibert. c. 30.*

res

res quærentibus. *d.51.c.5.* De *x* Hæreticis. *1.q.1.c.111.* & *q.7.c.1.* & *l.6. de Haret.c.2.* §.3. De baptizatis ab Hæreticis. *1.q.7.c.10.* De excommunicatis ministrantibus Sacramenta. *9.q.1.* aut ordines suscipientibus. *c.* Cum *illorum De sent excom.* De ijs, qui matrimonium incestuosum contraxerunt. *Can. Apost.* 18. De excommunicatis, suspensis, interdictis, qui celebrant diuina. *c. Vt clericorum De vita, & honest. cleric. et c.* Clerici, *et seqq. de cle. excom. etc. ministrante et c. Veniens, et seqq. l. 5. tit. 30. De eo, qui furtiuè, etc. et c. Tāta est De excess. Præl. et c.* Is, *qui l.6. de sentent. excom. et c.* Is, *cui ibidem.* De ijs, qui non ordinati, ad ordinum ministeria se ingerunt. *Decc. l.5. tit.28. de cler. non ordin. ministr.* De Sodomitis. *c.* Clerici *De excess. Prælat.*

x S. Ign. p.1. c.3. §.3. & lit. B.

1021 Iniuriam magnam facere sacris ordinibus, qui eos aliqua censura irretitus, vel irregularitate prohibitus vel suscipit, vel administrat, contra sacrorum Canonum dispositionem. Debetur enim sacris ordinibus reuerentia, & obedientia Canonibus sacris. *9.q.1.*

1022 Seruantor in ordinibus

con-

conferendis, reliquisque Sacramentis administrandis ritus, legesque, quas Ecclesia præscribit. Habet enim Ecclesia ad ea præscribenda auctoritatem. Qui ergo secus ageret; contra Ecclesiæ obedientiam ageret, & contra diuini cultus reuerentiam. *Vide Romanum Pontificale, & Missale, et Rituale, et sacros Canones De consecr. per totum. Trid. sess. 23. de Sacr. Ord. can. 5. & sess. 24. de Refor. c. 7. & dist. 23. & Tolet. IV. d. 51. c. 5. & tit. de temporibus ordinat. & tit. de scrutinio in ord. & tit. de ordin. ab Episc. qui renunc. & tit. 14. de æt. qualit. &c. & tit. 16. de Sacram. non iterandis. & lib. 6. tit. 9. de temp. ord.* Carthag. IV. *à c. 1. ad* 10.

1023 *y* Non esse ad sacra ministeria admittendos, nisi notos, atque probatos. Ne quis fortè ministret indignus. *Tit. 22. de clericis peregrinis.*

y S. Ignat. in exa. & p. 1. c. 2.

1024 Ad Ecclesiarum Cathedralium regimen nullus assumitor; qui ætate matura non sit. Magna enim ad alios regẽdum prudentia opus est: quæ non est in iuuenibus, *Trid. sess. 7. de Refor. c. 1. & d. 77. 78.*

1025 Ad Ecclesiarum Cathedraliũ regimen nullus assumitor, qui

qui morum grauitate, ac sanctitate non polleat. Magister enim est morum. *Trid. sess. 7. de Refor. c. 1. & sess. 22. c. 2. & sess. 24. c. 1. Carthag. IV. d. 23. c. 2. Hier. d. 25. c. 6. & Greg. & Hier. d. 49. & Extr. Ad cuiuslibet l. 3. de præb. & dign.*

1026 Ab Ecclesiæ Cathedralis regimine nullus deponitor: nisi causa grauissima sit. Intercedit enim inter Pastores, & eorũ Ecclesias spirituale coniugium. *7. q. 1. vide tit. de renunciatione.*

1027 Non esse quenquam initiandum inuitum. Periculum enim est in ministerijs sacris negligentiæ. *Dist. 74. c. 1. 2. 7. 8. 9. & 25. q. 2 c. 23. & c. Quæris à nobis De æt. qualit. &c.*

z Vide Decr. l. 6. tit. 9. de temp. ord. etc.

1028 z Non esse quenquam vllo ordine initiandum, aut animarum curæ præficiendum, nisi probatum, & examinatũ ab Episcopo. a Ministros enim vitæ probitate, & doctrina ornatos exigunt hierarchica ministeria. *Trid. sess. 23. de Refor. cc. 3. 4. 5. 7. 8. 10. 12. & sess. 24. c. 18. 19. Carthag. III. d. 24. c. 2. Concil. Laodic. d. 24. c. 4. 5. Tolet. IV. d. 51. c. 5. & d. 55. c. 1. & d. 98. & 1. q. 1. c. 119. & Decc. l. 6. tit. 9.*

a *S. Ign. p. 1. c. 2. à §. 5. & p. 5. c. 2.*

1029 Non esse quenquam sa-

cris

cris ordinibus initiandũ, qui ætate maturus iuxta sacros Canones, & vitæ probitate dignus nõ sit. Sancta enim à maturis, sanctisque ministris tractanda sunt. *Trid. sess. 23. de Refor. c. 12. et sess. 24. c. 12. Isid. d. 23 c. 3. Toletan.* IV. *d. 51. c. 5. & d. 55. c. 1. et dist. 77. 78. & 1. q. 1. c. 119. 120. et 8. q. 1. c. 12. & 25. q. 2. c. 24. et c. Cum in cunctis De elect. et c. Nullus l. 6. de temp. ord.*

1030 * Certo loco addicendos esse ministros Ecclesiæ, & adscribẽdos; vbi muneribus fungatur suis. Non enim decet sacros ministros incertis sedibus vagari. *Trid. sess. 23. de Refor. c. 16. et sess. 24. c. 12. Vrban.* II. *d. 70. c. 2. & d. 71. 72. Greg.* I. *q. 1. c. 122. et 7. q. 1. et 21. q. 1. et Can. Apost. 14. 15. Leo* I. *ep. 85. ad Septim. Episc. Conc. Arelat. c. 2. 22. Carthag.* III. *c. 37. 44. 45.*

* *De litteris Episcopi dimissor. vide Concil. Carthag.* I. *c. 7. et Conc. Antioch. d. 71. Nullus absque et Conc. Laodic. c. 41. 42. d. 5. Non oportet De cõsecr. et Conc. Chalced. c. 12 d. 17. Extraneo clerico. et Concil. Vormaciens. can. 4.*

1031 Decere sanctorum ordinum à Diaconatu ad Ostiariatũ functiones, non nisi per constitutos in eis ordinibus exerceri. Ita enim melius ecclesiasticę Hierarchiæ decor, & diuini sacrificij maiestas apparet, & ordo hierarchicus. *Trid. sess. 23. de Refor. c. 17. & sess. 24. c. 12.*

1032 Debere diuina officia à sa-

à sacrorum ministris per se, non per substitutos obiri. Ipsos enim eis officijs addixit Ecclesia. *Trid. sess. 24. de Reform. c. 12. vide Decr. l. 3. tit. 4. de clerico non resid. vide* VIII. *Syn. can.* 24.

1033 Non esse diuersa officia eidem ministro imponenda. Vt quisque possit suo muneri satisfacere. Vt sit in Hierarchia ecclesiastica decor, & ordo. *Greg. d.* 89. *c.* 1. 7. *&* 21. *q.* 1. *Alex.* III. *c. Prouideas De off. Vicar. Decr. l.* 3. *tit.* 5. *de præbendis, & dignit. l.* 6. *de consuetudine c.* 1. *& de offic. ord. c.* 3. *& Extr. Execrabilis De præb.*

1034 Non esse, nisi dignis, & habilibus dignitates, & ecclesiastica beneficia, præsertim curam animarum habentia, conferenda. Turpe enim ecclesiasticis censibus indignos ali. Ecclesiæ noxium, inhabiles ministros esse sacrorum. *Trid. sess.* 7. *c.* 3. *de Refor. et sess.* 22. *c.* 4. *& sess.* 24. *c.* 1. 12. *& sess.* 25. *de Regular. c.* 7. *et de Refor. c.* 7. 9. 15. *Pius* IV. *in bull. Romanum Pontificem, &c.* Clem. Pap. *d.* 23. *c.* 4. *&* 24. *d. cc.* 2. 4. *& d.* 50. *et Leo d.* 61. *c.* 5. *& d.* 81. *& Orig.* 16. *q* 7. *c.* 9. *& c.* Cum *in cunctis De elect. et c.* Nihil *est* 44. *eo. tit. et tit.* 14. *de æt. qual. etc. et Graue nimis De præbend. ac dign.*

&

et c. Inter dilectos De excess. Prælat. et c. Licet canon De elect. l. 6. et c. Nemo eo. tit. & Clement. l. 1. tit. 6. De ætate, etc. et Extr. Piæ sollicitudinis l. 3. de præb.

1035 Esse indignos ministros deponendos. Ne Christiana Resp. detrimentum patiatur. & quia turpe est, indignos sacris ministrare. *Dist. 50. et d. 81. c. 5. 6. et seq. et d. 82. c. 2. 3. et 1. q. 1. c. 5. 7. 8. et seq. vide Canones Apostolorum. et tit. de elect. et l. 6. tit. 10. de ætate, et qualit. etc.*

1036 Esse clericis à negotiatione, & ab omni negotiationis specie abstinendũ. Tractant enim diuina. *Concil. Chalced. d. 86. c. 26. et d. 88. et 14. q. 4. et c. Clerici officia, et c. Ex litteris De vit. et hon. cler.*

1037 Non videri congruum rerum ecclesiasticarum procurationem sæcularibus committi: Ne periculum fraudis sit. *Dist. 89. c. 5. 6. & 10. q. 1. et c. Ex ratione 2. de ætate, qualit. &c.*

1038 *b* Licere Clericis, modò sacris ministerijs non desint, labore manuum, alioue licito artificio, sibi victum comparare. Honestũ enim negotium est cura vitæ. *Dist. 91. Carthag. IV. c. 51. 52.*

b *Basilius in Ascet. c. 37. Bellarm. de Monach. l. 2. c. 41. 42.*

1039 Non decere Clericos militare. Ministri enim sunt Christi. 23.q.8.

1040 Non decere Clericos iudicium sanguinis exercere. Tractant enim Christi Sacramenta. 23.q.8.à c.29.

c S. Ign. lib. exerc. reg. 7. de distr. eleemos.

1041 *c* Non licere bona Ecclesiæ in alios vsus impendere, quàm in necessarium victum ministrorum, & in diuinum cultum, & in pauperũ alimenta. Is enim est bonorum Ecclesiæ finis, ad quem Ecclesiæ data sunt. *Trid. sess.25. de Refor.c.1.8.16. Hieron. d.37.c.5. Ambr.d.86.c.16.et 1.q.2. c.6.7.8.9.*Cõc.*Martini Pap.*10.*q.*2. *c.7.* Conc. *Antioch.*12.*q.*1.*c.*23.24. *et seq.et q.2.à c.26.et* Can. *Apost.*4. *Vrban.Pap.*14.*q.*1.*Videntes autem. et 12.q.1. Res Ecclesiæ. et 17.q.4. Attendendum est.* Concil.*Rom.sub Syluestro c.4.* Cõc. *Magunt.can.42.*

1042 Non esse vllum diuino ministerio adscribendũ, qui (nisi paupertatem in aliqua ex Religionibus approbatis profiteatur) nõ tantum ex beneficijs ecclesiasticis, vel ex patrimonio posideat, quantum ad vitam sustentandam verè sit satis. Dedecet enim Ecclesiæ ministrum sordido quæstu victum sibi comparare.

parare. Et in damnum cedit animarum sacros operarios à diuinorum ministerio, victum quæritando, impediri. *Trid. sess. 21. de Refor. c. 2. et sess. 23. de Reform. c. 9. et sess. 24. c. 13. 15. et sess. 25. de Regular. c. 3. Pius V. in Bull.* Romanus *Pontifex, ann. 1568. vid. 12. q. 1. per totum. et c. Non liceat De prębendis, et dignit. et c. Episcopus, eo. tit. &* c. Cum *secundum eo. tit.*

1043 Beneficium ecclesiasticum non posse licitè sine institutione canonica obtineri. *Bonifacius* VIII. *l. 6. de reg. iur.*

1044 * Irreprehensibiles Episcopos esse debere, ac viros perfectos. Duces enim sunt, ac perfectores aliorum. *Trid. sess. 2. & sess. 24. de* Reform. *c. 1. et sess. 25. de* Refor. *c. 1. et 61. dist. c. 2. et Extr. Ad cuiuslibet l. 3. de præb. et dign.*

* *Tolet.* IV. *can.* 20. *& seqq.*

1045 *d* Seminaria instituì oportere Clericorum ad ministros instruendos ecclesiasticis tum moribus, tum doctrinis. Difficilè enim fieri potest, vt sint ministri, quales esse oportet: nisi commodè viuant, & à turbis, curisque sæcularibus remoti, qui se præparāt ad sacra ministeria peragenda. *Trid. sess. 23. de* Refor. *c. 18. & 12. q. 1. c. 1. et seqq.*

d *S. Ign. p. 4. proœm. lit. A. et c. 3. litt. B.* I*d sunt* Col*legia Scholasticorū* Soc. I*esu*.

e S. Ign. ex. c.1.§.3. & c.6.§.8. & c.7.S.1.

1046 *e* Necessarium omnino esse concupiscētiæ, cupiditatisq; impedimenta remouere ab ijs, qui diuino seruitio mancipātur, aut ad sacra ministeria designantur, & instituūtur. Omnino enim Ecclesiæ ministri boni nō erunt, si secus fiat. Maximè autem valēt ad ea impedimenta remouenda Castitatis, Paupertatis, Obedientiæ vota: votum quoque, aut iuramentum non ambiendi. *Trid. sess.25. de Regularib. c.1.2.3. Isid. d.23.c.3. Alexand.* II. *d.32.can.6. dist.46. et 47. et d.55.c.1.* Concil. *Chalcedon. d.86. c.26. et d.88. & 12.q.1. & 14.q.4. & c.* Multa *sunt Ne cler. vel mon. et* Conc. Magunt. *can.9.10.*

f Multa ad religiosam disciplinā spectantia vide in Clement. *Exiui de Paradiso. De verb. sign. & c. Exÿt qui seminat. & Extr. Quorundā eo. tit. & Dec. Clemen.* VIII.

De Regularibus.

1047 *f* REgulares Conuentus, domosque instituere Summi Pontificis potestatem esse. Ipse enim summus Rector est cultus, qui Deo ab Ecclesia exhibetur. *Decc. lib. 6. de relig. dom.*

g S. Ign. Loy. ex. c.1.§.12. et c.4. et c.7. §.6. & p.5. c.2.

1048 *g* Probandos esse illos, qui Religionis votis diuino seruitio in Monasterijs mancipātur. Vt ne propositum vnquam mutent:

tent: vt diuino seruitio præparentur: vt experiare an seruitio tam sancto habiles sint. *Trid. sess. 25. de Regular. c. 15. et d. 54. c. 23. & 17. q. 2. & 19. q. 3. c. 6. et 20. q. 1. à c. 10.* VI. *Syn. can. 41.*

1049 Non esse quicquam ab ijs, qui ad Religionem accedũt, exigendum. nisi sponte oblatum, vt necessitatibus Monasterij occurratur; & sine pacto. 1. *q. 2. c. 2. 3. 4. et c.* M*onachi De statu monach. &* VII. *Syn. can. 19.*

1050 *h* Religiosis claustralibus esse nihil proprium debere. Vt toti sint in exhibẽdo cultum Deo. *Trid. sess. 25. de Regular. c. 2. & 18. q. 2. c. 25. et c. Ioannes frater De Regularib. et c. Monachi De statu monach. et c. Super quodam eo. tit & Cum ad monasterium ibid. vide Exiji qui seminat l. 6. de verb. sign. Extr. Ad cõditorem De verb. sign. Quod liceat* M*onachis viuere ex bonis patrimonialibus in communi; & sponte oblatis, ac donatis; et ex mendicatione. vide Bellar. de* M*onach. l. 2. c. 43. 44. 45. 46.*

h *Basilius in reg. br. q. 85.* S. I*gnat. ex. c. 4. §. 1. & seqq. & p. 3. c. 1. §. 7. & litt. F. G. & §. 25. & p. 6. c. 2. §. 11.*

1051 Regulares, Deiq; seruitio mancipatos rerum proprietatem habere in communi non illicitum. Habuerunt enim Apostoli ius vtendi, & donandi, &

acqui-

acquirendi. *Extr. Cum inter nonnullos. & Quia quorūdam De verb. sign. Trid. sess. 25. de Regular. c. 3.*

1052 Esse Monasteriorum illa bona, quæ ad Monachos spectant. 19. q. 3. c. 7. 8.

i S. Ign. p. 6. c. 2. §. 1. & c. 10. §. 5.

1053 i Religiosæ paupertatis statuta, vt propugnacula religiosæ perfectionis tuetor. Solent enim ea multis modis ab hoste humani generis impugnari. *Basil. in Ascet. c. 8.*

1054 Dei cultui mancipare se volẽtes ne prohibeto. Facis enim iniuriam & hominibus, & Deo ipsi. 19. q. 3. c. vlt.

k S. Ign. ex. c. 1. §. 4.

1055 k Renunciationem bonorum ab ijs, qui mundum deserunt, esse pauperibus faciendam: nisi quid alijs ex iustitia debeatur. Vt sincerè sit ob Deum, & sine spe recuperandi. *Basilius in Ascet. c. 9.*

l S. Ignat. ex. c. 4. §. 1. & seqq. & p. 6. c. 2.

1056 l Esse Regularibus cupiditatis & radices, & occasiones præcidendas. Vt propensius in Dei seruitium, & amorem sint toti. *Basil. in Ascet. c. 8.*

1057 Esse diligentissimè curandum, vt nulla sit Regularibus ab exteris perturbatio. Requirit enim diuinus cultus quietã vitã. *Clement. Religiosi l. 5. tit. 7. de priuil.*

1058 Ab humana, & politica ratione agendi Regulares cauento. Est enim aliena à Christi consilijs, ac religiosæ vitæ perfectione, quam Regulares profitentur. Cauendum in primis ne humanis rationibus, quasi adminiculis ad suos fines consequendos vtãtur; neve intercessiones, fauores, machinationes, aliaque media non religiosa, adhibeant ad commoda propria. *Societ. Iesu in 6. Congreg.*

1059 Monachorum vitã esse debere & à *m* sæcularibus, & à clericalibus etiam curis remotã. Solitudinem enim eorum institutum requirit. *16.q.1. Decc l.3, tit.50. Ne cler. vel mon. & Clement. Ne in agro De statu monach. De vita solit. vide Bellarm. de Monach. .2.c.39.*

m *S. Ignat. p.6.c.3.§.7.*

1060 Licere Clericis ad monasticam vitam transire. *19.q.1.2.*

1061 *n* Ab immoderato in consanguineos affectu & Clericus, & Regularis quisque caue. Impedit enim ille affectus dinum & seruitium, & amorem. *Basil in Ascet.c.9.*

n *S. Iga. ex. c.4.§.2.6.7.*

1062 *o* Decere Cœnobitarum bitum eũdem omniũ eiusdem dinis esse. Vt sit charitas inter

o *S. Ign.p.8. c.1.§.8.*

ipsos maior, quò magis inter se similes sunt: & vt externi ædificentur. *c. Deus, qui De vit. & hon. cleric. & Clement. Ne in agro l. 3. De statu monach. & Extr. Quorundam De verb. sign. De habitu, & tonsura Monach. vid. Bellarm. de Monachis l. 2. c. 40. & PP. apud illum.*

p *S. Basil. in Ascet. c. 10. S. Ignat. Loy. exa. c. 1. §. 12. & c. 4. à §. 9. & §. 43. & p. 3. c. 1. littera T. & p. 5. c. 1. Concil. Aurelian. V. c. 6.*

1063 *p* Esse nouitijs tempus dandum post ingressum ad Religionem: quo tempore Religionem probent, & ipsi probentur. Magnam enim id vitæ institutũ considerationem exigit. *Decc. l. 3. tit. 31. de Regular. Trid. sess. 25. de Regular. c. 15.*

q *S. Ign. p. 4. c. 3. §. 4.*
* *Conc. Arelat. II. c. 25.*

1064 *q* Esse tempus certum debere, quo elapso probationis finis sit; * nec liceat à religiosæ vitæ instituto recedere. Vt sit & Religioni, & bono proposito firmitas. *Decc. sup. & l. 6. De Regularibus. & Clement. Eos, qui De Regular. Trid. sess. 25. de Regular. c. 16.*

r *Basilius in Ascet. c. 10. 11. 12. S. Ign. par. 1. c. 3. §. 15. & lit. K et p. 10. §. 7. Arist. 7. Polit. c. 13.*

1065 *r* Non omnem ætatem, nec omnem hominum conditionem, & naturam aptam esse religiosæ professioni. Sacrum enim est id institutum, & arduum; & à vulgaribus institutis valde differẽs. *Decc. sup et tit. 32. De conuers. coniug. & l. 6. de Regularib. c. 1. & Trid. sess. 25. de Regular. c. 15.*

1066

1066 *s* Esto catalogus qualitatum, quas habere debent, qui ad religiosum institutũ sunt admittendi. Vt secundum illum apti, ineptique discerni possint. *Vide Extrau. Antiquæ De voto, &c.*

s Vide in Const. S. Ign. p. 1. c. 2. & p. 5. c. 2.

1067 *t* Ad religiosam professionem ne admittito, nisi spontaneos. Est enim religiosum iugum arduum, licet suaue. *c. Nullus tondeatur De Regular. et Trid. sess. 25. de Regular. c. 17. 18.*

t S. Ign. p. 1. c. 4. §. 3. & p. 3. c. 1. lit. T.

1068 *u* In Regularibus ad vitam cœnobiticam admittendis, seruato quisque ritus, legesque suæ Religionis. Non enim est à maiorum statutis discedendum. *Praxis communis.*

u S. Ign. p. 1. c. 6. & lit. T. & p. 5. c. 3.

1069 *x* Quod quisque vitæ regularis institutum primum inierit; in eo maneto. Debet enim quisque in vocatione manere, ad quam vocatus est. *Decc. sup. tit. 31. vide Clem. Vt professus l. 3. tit 9. & Extr. Viam ambitiosæ l. 3. de Regul. transf. & Trid. sess. 25. de Regular. c. 19.*

x S. Basil. in Ascet c. 36. S. Ignat. e.c.a. c. 2. §. 3. 6. & c. 4. § 42. & c. 6. §. 5. 6. 7. & p. 1. c. 3. §. 5. et lit. E. Vide Basil. in Ascet. c. 14.

1070 Ad strictiorem vitam transitum negandum non esse: si tale propositum appareat diuinitus inspirari. Non enim decet diuinæ inspirationi ponere impedimentum. *c. Licet quibusdam*

De Regular. &c. & Extrau. Viam ambitiosæ l.3. de Regular. trans.

y *S. Basil. in Ascet. c. 32. 39. S. Ign. ex. c. 4. §. 6. & p. 3. c. 1. §. 2.*

1071 *y* Esse Monachis cœnobiticè viuendum, ac remotis à sæcularibus. Conuersatio enim cum viris Deo dicatis, vtilis; periculosa cum sæcularibus. *c. Monachi De statu monach. & Decc. l. 3. tit. 37. de Cappellis monach. et c. Periculoso l. 6 de statu Regul. et Clem. Ne in agro De statu mon.*

z *S. Ign. p. 3. c. 1. §. 3. & p. 4. c. 4. §. 6. & p. 6. c. 2. lit. F. § Quod ad numerū.*

1072 *z* Ne sunto sine socio, si esse extra Cœnobium contigerit Regularibus. Ad cautelam, & ad spiritus solatium. *c. Quod Dei De statu mon.*

a *Vid. Clau. Aqu. Indust. c. 15.*

1073 *a* Cauendam esse Regularibus omnibus secularitatē, & aulicismum. Deflectent enim paulatim ad secularia, si non secundum suum institutum cum Principibus, & alijs secularibus familiariter agant. *Soc. Iesu Congr. 5. can. 12. 13. vide Concil. Sardic. à cap. 8.*

b *S. Ign. ex. c. 1. §. 13.*

1074 *b* Probationis tempore quisque nouitius qui sit religiosorum votorum finis, quæ ratio, cōsiderato. Vt videat quid agat; vt inspiciat quo sua agenda sit relaturus; vt firmas iaciat in vocatione radices. *Basilius in Ascet. c. 10.*

1075 c Probationis tempore quisque nouitius ineundæ Religionis institutum, legesque consideret. Vt quæ sibi in tota vita sint agenda videat; ad eaque se præparet, ac firmet. *Basilius in Ascet.c.* 10.

c *S. Ignat. ibid.*

1076 d Victus rationem in Regularibus esse eandem in omnibus debere; ac vt pauperibus accommodatam. Eiusdem enim omnes sunt instituti; & paupertatem euangelicam omnes profitentur. *c. Cum ad monasterium De statu monach.*

d *S. Basil. in Ascet.c.*22. *S. Ignat. exa. c.*4.§.26.

1077 e In Regularium victu debilium rationem habendam esse. Nam licet à paupertatis ratione discedendum non sit: alio tamen modo, quàm sani, tractandi debiles sunt, ac infirmi. *c. Cum ad monasterium De statu monach.*

e *S. Bon. de sex alis Ser. c.*4. *S. Ignat. p.*6. *c.*2. *litt.* M.

1078 Angelicam Regularibus puritatem imitandam esse, corporis, ac mentis munditia. Vt voto satisfaciant. Vt diuinæ familiaritati sint apti. *S. Ignat. p.*6. *c.*1.§.1.

1079 f Obedientiæ in Regularibus exercitium, & experientiam, esse, quantum fieri cómodè potest, continuam debere. Est enim maximum vitæ regularis

f *S. Ignat. ex. c.*4.*à* §.29.

bonum obedientia; virtutes cæteras menti inserens, insertasque custodiens. Ideo cauendũ, quantum patitur maius Dei seruitiũ, ne sint loca, aut officia, exercitiaque perpetua. *c. Cum ad monasterium De statu mon. et Extrau. Ad nostrum l.3 de Regular.*

1080 Ad Clericorum Religionem ingrediendum ea impediméta esse debere, quę ad ineundum statum clericalem. Non debet ergo quisquam in eam Religionem admitti, qui impedimentum habeat canonicum ne Clericus esse possit. *S.Ignat.ex.c.2. & p.1.c.3.*

1081 Inepti religioso instituto, ne admittuntor. Accidet enim detrimentum Religioni. *S.Ignat.p.1.c.1. litt.*C. *& p.5.c.2. & p.10.§.7.*

1082 g Inhabiles religioso instituto ante professionē eijciuntor. Ne detrimētum Religio patiatur. *Trident.sess.25.de Reform. c.16.*

1083 h In Regularibus dimittendis, & eijciendis, sacrorum canonum, & propriæ Religionis statuta seruantor. Ne non legitima dimissio, eiectioque sit. *Vide Constit. Regul.*

g *S.Ign.ex. c.6.§.8. & lit.A & c.7. §.1.2.et p.2. c.1. §.1. & p.10.§.7.*

h *S.Ign. p.2. per totum.*

1084

1084 *i* Si Regulares incorrigibiles fuerint, expelluntor. Ne alios corrumpant, neve locum occupent bonorum. *c. Relatum est Ne cler. vel mon.*

i S. Ign. p.2. c. 1. §. 1. & litt. A. & C. S. Basilius in Ascet. c. 47.

1085 Silentij studium esse in Regularibus debere. Vt linguam discant cohibere. Vt secularium verborum obliuiscantur. *Basil. in Ascet. c. 13. & in reg. br. q. 208.*

1086 *k* Mortificationis, & omnium virtutum, & paupertatis in primis exercitationem in Regularibus esse debere. Sunt enim in statu, scholaque perfectionis acquirendæ. *Basilius in Ascet. c. 8. 16.*

k S. Ign. ex. c. 4. §. 27. 28 29. & seqq. & p. 6. c. 2.

1087 Statis temporibus Religionis vota renouato. Valet enim ad deuotionis augmẽtum, & ad excitandam, qua Deo obstringeris, obligationis memoriam, & ad maiorem in tua vocatione confirmationem. S. Ign. p. 4. c. 4. §. 5.

De Sacramentis.

1088 ESto prima cuique diligentia, vt Ecclesiæ Sacramenta suscipiat. Nam per Sacramenta (quamuis nõ omnia singulis necessaria) omnis vera

O 4 iusti-

iustitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur. *Trid. sess. 7. in princ. Florent. in decr. de vn. Armen.*

1089 Esto cautus, vt Sacramenta ritè, dignèque suscipias. Sanctissima enim ea sunt, & instrumenta diuinæ gratiæ. *Trid. sess. 7. de Sacram. can. 5. 6. 7. 8.*

1090 Habeto Minister dum Sacramenta conficit, & confert, intẽtionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia. Necessaria enim est ea intentio, vt sint Sacramenta. *Trid. supra can. 11. Florent. sup.*

1091 Receptis vtitor, & approbatis Ecclesiæ Catholicæ ritibus, in solenni Sacramentorum administratione adhiberi cõsuetis. Nam ij nec contemni, nec sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcunque Ecclesiarum Pastorem mutari possunt. *Trid. supra can. 13.*

* *Sacramentorum materias, & formas vide in Concil. Flor. de Sacram.*

1092 * Caueto ne non ea materia, eaque forma in Sacramentis conferendis vtare, quam recipit Ecclesia. Est enim de Sacramentorum essentia tum materia, tum forma illa, quam Christus statuit, & per Ecclesiam manifestat. *Can. Apost. 48. & c. Si quis*

puerum

puerum De Baptismo, & eius eff. & c. Hi vt, eo. tit. vid. de consecr. d. 1. & seq. & Florent. ac Trid. de Sacram.

1093 Caueto ne iterum vel suscipias, vel eidem conferas ea Sacramenta, quę imprimũt characterem, vt est Baptismus, Confirmatio, & Ordo. Esset enim sacrilegium, quatenus fieret eis Sacramentis iniuria, quasi efficacia non sint. *Can. Apost. 67. & c. Licet Græcos De Bapt. & eius eff.*

1094 Caueto ne ea Sacramẽta conferas, ad quæ conferenda non est tibi potestas. Nihil enim conferres. *c. Quanto De consuetudine. & Trid. sess. 7. de Sacr. can. 10. vide PP. apud Bellarm. de Clericis l. 1. c. 3.*

1095 Caueto ne Sacramenta suscipias à ministris non legitimis, aut prohibitis. Esset enim sacrilegium. *c. Vestra duxit De cohab. cler. & cc. seqq.*

1096 Ne conferto Sacramentum vllum ei, qui baptizatus non sit. Non enim est capax aliorum Sacramentorum. *c. Si quis Presbyter, & seqq. de Presb. non bapt.*

1097 Esto diligens infirmus, vt ante omnia de Sacramentis cogitet, quæ medicina sunt animorum. Sæpè enim ob infirmi-

tatem animi, morbi accidit corporis. *c. Cum infirmitas De pœnit. & remiss.*

l De Baptismi Ritibus vide Rituale et Clem. Præsenti l. 3. tit. 15.

l De Baptismo.

1098 PVerorum Baptismum differendum nō esse. Ne æternæ salutis periculum incurratur. *Greg. dist. 5. can. 3. Aug. 15. q. 1. c 3. & de consecr. d. 4. c. 7. 138. 139. & seqq. & c. Maiores De Bapt. & eius eff. & Clement. Fidei De sum. Trinit. 6. 3. & Trid. sess. 7. de Bapt. c. 12. 13. & sess. 5. de pecc. origin & l. de eccl. dogm. c. 34. & alij apud Bellar. de Sacr. Bapt. l. 1. c. 8.*

1099 Sunto, quātum fieri potest, præmia ijs, qui ex infidelitate ad Baptismū veniunt. Ita enim plurimi pellicientur ad fidem, & ad salutem. *Dist. 54. can. 15. 16.* 17. 18.

** De Baptismo in casu necess. in quocunque loco, & momento Victor. Papa vide in Sum. Concil.*

† Vid. respōs. Zachariæ Papæ ad Bonif.

1100 * Validum esse Baptismum à quocunque, etiam à laico, & ab hæretico acceptum. Si adhibita fuerit † vera forma, & materia, & intentio ministrantis. *24. q. 1. c. 40. & de consecr. d. 4. Trid. sess. 7. de Bapt. can 4. l. de eccl. dogm. c. 52. Concil. Florent. de Sacr. vid. Bellar. de Sacr. Bapt. l. 1. c. 7.*

1101 Ecclesiæ ritus consulito

pro

pro Baptiſmo. Sunt enim ſanctiſſimi, ac tanto Sacramento congruentes. *Vid. de conſecr. d. 4. & Can. Apoſtol. 48. 49. & Leon. Pap. ep. 4. & 80. & Toletan. IV. can. 5.*

1102 Poſſe Baptiſmum martyrio ſuppleri: cum Baptiſmi ſuſcipiendi occaſio non habetur; & neceſſarium eſt pro Fidei cōfeſsione mortem oppetere antequam Baptiſmus ſuſcipiatur. *De conſecr. d. 4. c. 34.*

1103 Pœnitentiam agito de prioribus peccatis adultus antequàm baptizetur. Debet enim eſſe pœnitētiæ diſpoſitio ad gratiam recipiendam. *De conſec. d. 4. à c. 95.*

1104 Caueto ne iterū baptizes eum, qui verum Baptiſma ſuſceperit aliquando. Iniuriā enim faceres tanto Sacramento, quaſi efficax non ſit. *Can. Apoſtol. 46. Trid. ſeſ. 7. de Bapt. c. 11. 13. Conc. Arelat. c. 8.*

1105 Baptizandum ſub conditione illū eſſe, de cuius Baptiſmo dubium ſit. Ne periculum ſubeat ſalutis. *c. De quibus De Bapt. & eius eff. Leo I. ep. 37. ad Leonem Epiſc. Rauen.*

1106 Inuitos ne baptizato. Nam omnino inuitis neque gra-

tia datur, neque character baptismalis. c. Maiores §. *Item quæritur De Bapt. & eius eff.*

1107 Ministrum Baptismi esse à baptizato distinctum debere. Alius enim est, qui gignit; alius, qui gignitur. c. *Debitum De Bapt. & eius eff.*

1108 Curato vt post Baptismum legem obserues Dei, & Ecclesiæ præcepta. Amittitur enim per quodcunque mortale peccatum gratia in Baptismo suscepta. *Trident. sess. 7. de Baptismo c. 6. 7. 8.*

1109 Posse cogi ad Christianam legem profitendum etiam eos, qui paruuli Baptismum suscepere. Nam verè ciues sunt Ecclesiæ: & ipsi per Ecclesiam seruaturos se Christianam legem polliciti sunt. Baptizati enim sunt Ecclesiæ fide, & eam Fidem ipso Baptismi acta professi sunt, & infusam Fidem simul cum Spe, & Charitate in Baptismo receperunt. *Trid. sess. 7. de Bapt. c. 14. Patres apud Bellarm. de Sacr. Bapt. l. 1. c. 11.*

De Confirmationis Sacramento.

1110 CVrato vt Confirmationis Sacramento ne careas. Verum enim Sacramẽtum est, & infundit prudentiam, constantiamque christianam. *De consecr. d. 5. c. Quanto De consuetudine. Trid. sess. 7. de Confir. Sacr. l. de eccles. dogm. c. 52. Leo I. epist. 37. ad Leon. Episc. Rauen. c. 2. Vrban. Pap. d. 5. c. Omnes Fideles. Melchiades Pap. d. 5. c. Spiritus sanctus. Concil. Florent. de Sacram. vide Bellarm. de Sacr. Confir. l. 2.*

1111 Ne quis alius Confirmationis Sacramentum conferto, præter Episcopum. Solus enim Episcopus sanctæ Confirmationis ordinarius minister est. *Trid. sess. 7. de Confir. Sacram. c. 3. Melchiades Pap. sup. Innoc. Pap. c. 3. ad Decen. Episc. Concil. Florent. sup. Bellar. de Confir. Sacr. l. 2. c. 12.*

De sanctissimo Eucharistiæ Sacramento.

1112 AD sanctissimũ Eucharistię Sacramentum percipiẽdũ ne accedito * absque magna

* *Vide VI. Syn. can. 101*

magna reuerentia, & sanctitate. m Qui enim accedit indignè, reus fit corporis, & sanguinis Domini. Quare qui mortalis peccati sibi conscius est, quantumuis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere non debet. *Trident. sess. 13. de Euch. Sacram. c. 7. & can. 10. Greg. dist. 6. can. 1. Alex. V. de consec. d. 2. c 8. 24. 25. 26. l. de eccl. dogm. c. 53.*

m 1 *Cor.* 10. *S. Thom.* 3. *p.* q. 80. *a.* 4. 5.

1113 Sanctissimum Eucharistiæ Sacramẽtum percipito quisque Fidelium annis singulis saltẽ in Paschate; cum ad discretionis annos peruenerit. Hoc enim est Ecclesiæ Matris præceptum. *Trid. sess. 13. can. 9. de Euchar. & c. Omnis vtriusque De pœnitent. & remiss. Soth. Pap. de consecrat. d. 2 c. In Cœna.*

1114 A Sacerdote laicus communionem accipito. Nam semper in Ecclesia Dei mos fuit, vt laici à Sacerdotibus communionem acciperent; Sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent. *Trid sess. 13. de Euchar. sacr. c. 8.*

1115 Viaticum omnibus in morte positis non esse negãdum. Est enim pignus vitæ æternæ.

Concil.

Concil. Agath. d.50. c.63. & d.86. c.24. & 2.q.1.c.7. & 26.q.7. & de consecr. d.2.c.93. & c. Super eo l.6. de Haeret. Innoc. I. *ep.3. ad Exup. c.2.*

1116 Communionem ab Hereticis accipere non licere. *24.q.1.c.41.42.*

1117 Missam nemo celebrato, aut Eucharistiam sumito, nisi ieiunus. Debetur enim Christi corpori ea reuerentia. Nisi cum in morte positis viaticum sumendum est. *De consecr. d.1.c.49.50. & d.2.c.54.*

1118 *n* Eucharistiæ frequentem vsum & vtilem, & laudabilem esse. Est enim tantum Sacramentum animæ cibus, ac medicina, æternæq; felicitatis pignus. *De consecr. d.2. d c.14. & c.56. & Trid. sess.13. de Euch. Sacr. c.2. l. de eccl. Hier. c.53.*

n S. Ign. ex. c.4.§.25. & p.4.c.4.§.3.

1119 Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum Latriæ cultu venerator. Est enim in eo præsens Christus verus Deus. *Trid. sess.13. de Euch. Sacr. c.5.*

1120 Ecclesiæ consuetudinẽ retineto, asseruandi in sacrario sanctam Eucharistiam. Vt esse posit eius vsus & pro infirmis promptus; & pro consolatione

Fide-

Fidelium. *Trident. supra c.6.*

o S.Th.3.p. q.80.a.1.2.

1121 *o* Cum sacramentaliter non potes, Eucharistiam sumito spiritualiter. Nam voto panem cælestem edens; fide viua, quæ per dilectionem operatur, fructum eius, & vtilitatem senties. *Trid. supra c.8. & sess.22. de sacrif. Miss. c.6.*

1122 Solum conficientes sub vtraque specie communicanto. Nam valdè rationabile est præceptum Ecclesiæ, vt qui non conficit, sub altera tantum panis specie communicet. * Et vero sub altera tantum specie totus, atque integer Christus, verumq; Sacramentum sumitur. *Trid. sess. 21. de comm. sub vtr. spec.* S.Th.3.*p. q.80.a.12.*

** Vide Bell. de Sacram. Euchar. l.4. à c.20.*

1123 * Non licere Sacerdoti conficienti, alteram tantum materiam, vt panem solum, aut solũ vinum consecrare. Nam Missæ sacrificium repræsentatiuum est mortis Christi: quæ sanguinis effusione contigit. Repræsentatur autem ea effusio, quatenus vi verborum, quibus panis consecratur, solum corpus venit, non sanguis, nisi per concomitãtiam; & vi verborum, quibus vinum consecratur, tantũ sanguis venit,

** Quod Sacerdos celebrans teneatur semper communicare vide Tolet. XII. can.5.*

non

non etiam corpus, nisi per concomitantiam. Vt ergo sanguinis à corpore separatio repræsentetur, est vtraque species consecrãda. Est proinde vtraque species à conficiente sumenda; vt integrum sacrificium consumetur, quatenus cruenti sacrificij repræsentatiuum. S.*Th*.3.*p*.*q*.80.*a*.12.

1124 Eucharistiæ minister, peccatoribus manifestis, ante pœnitentiam; pueris ante vsum rationis; amentibus, qui nunquã in vsu rationis fuerunt, aut nunquam hoc Sacramentum petierunt; furiosis, & ijs infirmis, à quibus expulsio Sacraméti probabiliter timetur; venerabile hoc Sacramentũ ne ministrato. Esset enim contra tanti Sacraméti reuerentiam. S.*Th*.3.*p*. *q*.80.*a*.6.9.

De Pœnitentiæ Sacramento.

1125 Esse omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, Sacerdoti legitimo confitenda. Id enim necessarium est ad remissionem peccatorum, iure diuino. *Trid*: *sess*. 14. *de Pœnit*. *Sacr*. *c*. 5. *&* *can*. 6.

&

& sess.7. de Bapt.c.10. & Florent. de Sacr.Pœn.

1126 Pœnitentiæ Sacramentum sine peccatorum contritione ne suscipito. Ad integritatem enim eius Sacramenti, peccatorum contritio ex Dei institutione requiritur. Et peccati venia, nisi correcto, non datur. *Trident. sess.14.de Pœnit.Sacr.c.3. & c.Peccati venia l.6 de reg.iur.*

1127 Esse saltē semel in anno ad Pœnitentiæ Sacramentum, ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis peruenerint, accedendum. Iubet enim hoc Ecclesia, vt diuinum de sacramētali confessione præceptum impleatur. *Trid.supra c.5. & c.Omnis vtriusque De pœn. & remiss.*

p Trid. sess. 14. de Sacr. Pœnit.c.6. & can.9.

1128 Nullus Sacerdos à peccato mortali absoluito pœnitentem vllū sine ordinaria, vel subdelegata ad absoluendum potestate. *p* Verum enim in Sacramento Confessionis iudicium exercetur. Exerceri autem actus iudicij non potest sine legitima iurisdictione. *Trid.supra c.7. & sess.23.de Refor.c.15. & 26.q.6.& c. Ne pro dilatione De pœnitent. & remiss.*

** Nō esse manifestos vsurarios absoluēdos, nisi de vsuris satisfecerint: vel de satisfaciendo pro suarū viribus facultatum præstent idoneam cautionem.*

1129 * Debere Sacerdotes, quan-

quantum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & poenitentium facultate, conuenientes pro peccatis satisfactiones iniungere. Nam si peccatis conniueant, & indulgētius cum poenitentibus agant, leuissima quædam opera pro grauissimis delictis iniungendo, periculum est ne alienorũ peccatorum participes efficiantur. *Trid. supra c. 8. & De Pœnit. d. 6. c. 1. vid. Can. Pœnit. & c. Deus, qui De pœnit. & remiss. & VI. Synod. can. 102. & Concil. Vormaciense c. 7.*

1130 Non esse poenitentiam, & reconciliationem vlli moriēti denegandam. Esset enim impiũ. *26. q. 6. & Clement. Cum secundum De pœnit. & remiss. Pro ijs, qui amiserunt vocis vsum vide Leonem I. ep. 91. c. 4.*

1131 Pœnitentiæ imponēdæ iudicium, ac modus esto. Turpe enim est imprudēter satisfactiones imponere. *25. q. 7. & de pœnit. d. 5. & de consecr. d. 3. c. 17. vide Decc. l. 5. tit. de pęnit. & remiss. & VI. Syn. can. 102.*

1132 Sine proposito nō peccandi, veram pœnitentiam non esse. *De Pęnit. d. 3.*

1133 In Pœnitentiæ Sacramento

mento

mento minister ne esto, qui doctus, prudensque non fueris. Exercendum enim tibi est iudicium in animas. De *Pęnitent.d.6.* *Vide* VI.*Syn.can.*102.

1134 A peccato reuertentes ne reijcito. Deus enim omnes pœnitentes recipit. *Can.Apost.*51. *& c.Super eo l.6. de Hæret.*

1135 De peccatis in confessione auditis secreti esto sigillum inuiolabile. Magis enim Ecclesię interest vsus Sacramenti confessionis, quàm quoduis aliud malum, quod ex eo cōfessarij silentio sequi potest. Præterea Confessarius peccata in confessione audita nouit, non vt homo, sed vt locum Dei tenens. Quare non ad ipsum, sed ad Deum spectat ea reuelatio. *c.Dilectus filius De excess. Præl. & c.Omnis vtriusque De pęnit. & remiss.*

1136 q Confessionum generalium vsum ne paruipendito. Multiplex enim ex eo spiritus vtilitas deprehenditur. *Extr.Inter cunctas De priuilegijs l.*5.

1137 r Confessionis sacramētalis vsus esto frequentissimus. Nam frequentissimè labimur in peccata. *Praxis Fidelium.*

1138 Vni Confessario legitimo

q S.Ign. ex. c.4.§.41. & p.6.c.1.§.2. & l.exerc. de conf.gen.vsu. S.Car. Borr. vit.l.8.c.23.

r S.Ign. p 3. c.1. litt.Q & p.4.c.4.§.3. & c.7.§.2. & c.16.§.1.

mo ritè confessum, non teneri eadem peccata alteri confiteri. Quamuis enim laudabile sit ob vtilitates plurimas eadem peccata ritè confessa, iterum, ac sæpius confiteri: non est tamen necessarium. *Extr. Vas electionis l.5. de Hæret. & Extrau.* Inter *cunctas De priuilegijs.*

1139 A casibus reseruatis, nisi prius tibi facta ab eo, cui reseruantur, potestate, ne absoluito. Nullius enim momenti absolutio ea est, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Nulla tamen est in articulo mortis reseruatio. *Trid. sess. 14. de Pęnit. c. 7. vide Extr. Etsi dominici l.5. & Bull. Cęn. & Decretum* Clem. VIII. *& similia.*

1140 Curato Sacramēti Pœnitentiæ minister, vt verbis veram proferat absolutionis formam, cum absoluit, Ego te absoluo, &c. vtque veram pœnitēs materiā exhibeat, Actus nempe contritionis, confessionis, & satisfactionis. Nam hæ sunt huius Sacramenti partes, quę ad remissionem peccatorum ex Dei institutione requiruntur. *Trident. sess. 14. de Sacr. Pęnit. c. 3.*

1141

1141 Ne quis Pœnitentiæ Sacramentum ministrato, præter Episcopos, & Sacerdotes. Nam in his solis Clauium, remittẽdiq; peccata, potestas est. Habent autem hi potestatem illam, etiam si mali sint. *Trid. supra c.6.*

s De Sacramento Extremæ vnctionis.

s Ritus huius Sacramẽti vid. in c. Quæsiuit De verborum sign. et in Rituali. Alia precepta vide Par. 1. pr. 819. 820. et apud Bell. tom. 2. de Extrema vnct.

1142 EXtremę vnctionis Sacramentum ne contemnito. Nec enim tanti Sacramenti contemptus absque ingenti scelere, & ipsius Spiritus sancti iniuria esse potest. *Trident. sess. 14. de Sacr. Extr. vnct. c.3. & can.3.*

1143 Extremæ vnctionis Sacramentum non esse excommunicatis ministrandum. Excommunicatio enim à participatione Sacramentorum arcet. *Dist. 95. c.3. & 26. q.7. c.1.*

1144 Cum Extremæ vnctionis Sacramentum tibi suscipiendum est, cogitato eo Sacramento finem vitæ, tanquam firmissimo quodam præsidio, à Christo Domino cõtra diaboli versutias muniri. Ita ad illud suscipiendum diligentissimus eris, & auidissimus.

mus. *Trid. sess. 14. de Sacr. Extr. vnct. in princ.*

1145 Extremam vnctionem infirmis adhibendam esse, illis verò præsertim, qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ constituti videantur. Nam Sacramētum exeuntium nuncupatur. *Trid. sup. c. 3.*

1146 Qui post susceptā hanc Vnctionem cōualuerint, iterum huius Sacramenti subsidio iuuari posse, cum in aliud simile vitæ discrimen inciderint. Redit enim causa vnctionis suscipiendæ. *Trid. supra.*

De Sacramento Ordinis.

1147 SEruato, quæ circa Ordinis Sacramētum Ecclesiastica traditione, præceptisque de ordinandorum ætate, impedimentis, doctrina, probitate, examine, probatione; de suscipiendorum ordinum tempore, ac ritibus; deque eorundem exercendorum moribus, ac cæremonijs præscribūtur. Ordo enim verum Sacramentum est à Christo Domino traditum Ecclesiæ: in quod proinde habet Ecclesia dispo-

disponendi potestatem. *Florent.* *& Trid. sess.21. de comm. sub vtr. spec. c.2. & sess.23. de Sacr. Ordinis. vide supra definitiones de eccles. Hierarchia per totum. Leo I. ep.81. Alios PP. vid. apud Bellar. tom.2. de Sacr. Ordinis.*

t *Ecclesiæ leges De* Matri *monio vide in Decc. l. 4. tit. 1. 2. 4. 5. 7. 8. 9. et seqq.*
u *Par. 1. d. 4. n. 51.*
I*llicitum esse vxores habere communes intellexit Aristoteles, 2. Politic. 2. 3.*
x *Par. 1. d. 4. n. 52.*

t *De Sacramento Matrimonij.*

1148 *u* NOn licere Christianis plures simul habere vxores. Est enim id diuina lege prohibitum. *Mat.* 19. *Mar.* 10. *Ephes.* 5. *Trid. sess.* 24. *de* Matr. *Sacram. & de Refor. c. 7. & dist. 34. c. 5. 6.*

1149 *x* Non licere dimissa coniuge, aliam ducere. Est enim perpetuum, ac indissolubile vinculũ Matrimonium. *Mar.* 10. *Ephes. 5. Trid. sess. 24. & 27. q. 2. & 32. q. 5. 7. & 34. q. 1. 2. Can. Apost. c. 47. vid. Decc. l. 3. tit. 32. de conuer. coniug. & c. de Francia De sponsal. &* Matrim. *& Decc. l. 4.* Innoc. I. *epist. 3. ad Exup. c. 6. & Florent. de* Matrim.

1150 Non licere, nisi legitima causa sit, à coniuge separari: sanctũ enim est Matrimonium: & ius vtriusque coniugis in alterius

terius coniugis corpus, perpetuum. *Dist.30.cc.2.3.12.& 27.q.2.à c.19.et 32.q.5.et Can.Apost.5. vide l.3.tit.32.de conuers.coniug.& l.4.tit.19.de diuortijs.* Licet tamen coniugatis ex consensu vouere continentiam. *Basilius.Aug.Greg. Theodor. Hilarius Arelat. apud Bellarminum de* Monachis *l.2.c.37.*

1151 Non esse nuptias vituperandas. Sanctæ enim sunt nuptiæ; quamuis multò virginitas sanctior. *Dist.31.càn 8.9.& 27.q.2. Trid.sess.24 de* Matr.*can.10. Licitè etiam quartas, & vlteriores nuptias posse contrahi docet Florent. de vnion.Armen.in fin.*

1152 Non licere Christianis contra Ecclesiæ leges matrimonia contrahere. Habet enim ius Ecclesia ad leges condendas, quę impediāt matrimonia, & eorum contractum inualidum reddant; & ad dispensandum in legibus illis. *Trid.sess.24 can.3.4 9. vide 30.q.5. Cælest.Pap.35 q.6.c.2. &* Decc.*l.4.*

1153 Matrimonium ratum, non consummatum, per solēnem Religionis professionem alterius cōiugum dirimi. Est enim genus quoddam ciuilis mortis professio Religionis. *Trid.sess.24.can.6.&*

27.q.2.à c.27.vide Decc.*l.3.tit.2. de conuersione coniug. vid.Bellar.de* Monach*is l.2.c.18.*

1154 Matrimonij libertatem impediendam non esse. Est enim spontaneè contrahendum; cum eius vinculum perpetuum sit. *Trid.sess.24.de refor.*Matr.*c.9.* & Decc.*l.4.tit.1. de spons.*& Matr.

1155 Præcepto Ecclesiæ, quo solénitaté nuptiarum certis anni temporibus prohibet, parendum esse. Habet enim ius Ecclesia ad id iubendum: & decet ijs temporibus à nuptiarum solennitate abstinere. *Trid.sess.24. de* Matr. *can.11.* & *de reform.*Matr.*c.10.* & *PP.33.q.4 à c.8.*

1156 Esse pro Matrimonio contrahendo denũciationes publicè faciendas, vt Ecclesia præcipit. Grauia enim peccata ex Matrimonijs clandestinis solent oriri. *Trid.sess.24.de refor.*Matr. *c.1* & *c.Cum inhibitio* De *clandest. de spons.*

1157 Non aliter, quàm præsente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, vel Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus, Matrimonium esse contrahendum. Nam qui aliter contrahere attentant, eos Eccle-

sia

sia omnino inhabiles ad contrahendum reddit. *Trid. sess. 24. de refor. Matrim. c. 1. & 30. q. 5. Euar. Pap. ep. 1. ad Episc. Aphric.*

1158 *y* Æquum esse coniuges in eadem domo non cohabitare antequàm benedictionem sacerdotalem in Templo suscipiant. Valet enim ea benedictio ad plura pro Matrimonio auxilia à Deo impetranda. *Trid. sess. 24. de refor. Matr. c. 1. §. Præterea.* Carthag. IV. 23. *d. can.* 33. & 30. *q.* 5. *c.* 5.

y Canones de Benedictione vid. in Decr. *l. 4. tit. 21. de secundis nuptijs.*

1159 Esto à coniugibus ea diligentia, vt ante quàm contrahant, Pœnitentiæ, ac Eucharistię Sacramenta ritè suscipiant. Est enim ea præparatio ad sanctitatē Matrimonij valdè vtilis dispositio. *Trid. sess. 24. de refor. Matr. c. 1. §. Postremo.*

1160 *z* Matrimonij contractū intra quartum consanguinitatis gradū ne inito. Non enim decet. tum quia debetur parentibus reuerentia: est autem contra reuerentiam, corpore parentum vti in actibus generationis, qui brutorū magis, quàm hominis proprij sunt; quique operationem impediunt rationis. tum quia matrimonia contrahūtur ad hominum societatem, & amicitiam

z S. Thom. in Addit. q. 54. a. 3.
Arist. 2. Politic. c. 2.

amplificandam: nullus autem maior ſocietatis, & amicitiæ nexus, quàm cõſanguinitatis: quare derogat conſanguinitatis vinculo matrimoniũ inter conſanguineos contractum. tum quia carnis concupiſcentia, cum ſit maximè impeditiua operationũ rationis, debet quãtum fieri poteſt eſſe moderata: at coniux, qui non ſolum ſit caro, ſed caro etiam eo nomine tua, quia ex eadẽ eſt propagine; maximè concupiſcentiã excitat, & auget. *Trid. ſeſs.* 24. *de Refor. c.* 5. *Innoc.* III. *c. Non debet, De conſang. et affin. Aug.* 35. *q.* 1. *c.* 1. & *q.* 3. 6. 7. 8. & *Clem. Eos, qui l.* 4. *de cõſang. Later. ſub Innoc.* III. *c.* 50.

1161 Si quis error circa ſubſtantiam perſonæ contrahẽtis in Matrimonij contractu cõtingat; Matrimonium ne eſto. Non eſt enim vera contrahẽdi voluntas, ſi putans quis contrahere cum Maria, contrahat cum Ioanna. 29. *q.* 1. *c.* 1.

1162 Si quis error circa perſonæ contrahentis conditionem ita contingat, vt errantis conditio ſit deterior; vt ſi quis liber putãs ſe contrahere cum libera, reperiat eam eſſe ſeruam: Matri-

monium

monium ne esto. Non enim fuit voluntas contrahendi. *c. Ad nostram De coniug. seruo. & 29. q. 1. & q. 2. c. 4.*

1163 Cum persona, Religionis per Ecclesiā approbatæ votis Deo dicata, Matrimoniū ne esto. Dedecet enim personā Deo dicatam matrimoniū carnale: & impedimentū affert diuino cultui, amorique in Deum studioso; qui finis est vitæ religiosæ. *Trid. sess. 24. de Matr. can. 9. Clement. vnica De consang. & affin. Nicolaus Papa d. 27. c. 6. Calix. II. ibid. c. 8. Hier. ibid. c. 9. Concil. Tiburiense 20. q. 1. c. 6. 7. & 27. q. 1. & Alexand. III. c. Meminimus tit. Qui Clerici, &c. Innocent. III. c. Insinuante tit. Qui Clerici, &c. et Bonif. VIII. c. Quod votum l. 6. de vot. &c. & Clem. V. Clement. Eos, qui l. 4. de consang.*

1164 a Cognationis spiritualis vinculo iuncti, Matrimonium inter se ne ineunto. Non enim decet. Contrahitur autem ex Ecclesiæ decreto cognatio spiritualis in Sacramento Baptismi, & Confirmationis, inter suscipientes, seu tenentes (qui vnus tantum, & vna debēt esse, quamuis vnus, vel vna sufficiant) & baptizatum ipsum, siue confir-

a *Vid. Decr. l. 6. de cogn. spir.* VI. *Synod. can. 53.*

matum; & illius patrem, & matrem: necnon inter baptizantem, siue confirmantem & baptizatũ, baptizatique patrem, ac matrem tantum. *Trid. sess. 24. de reform. Matr. c. 2. Pius V. in bull. Cum illius vicem & 30. q. 3. 4.*

b De *spons. vide* Decc. *l. 6.*

1165 *b* Cum sponsalia valida fuerint, ad Matrimonium contrahendum Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum esto. Decet enim esse. Sed impedimentum illud ex Ecclesiæ decreto primũ gradum non excedit. *Trid. sess. 24. de reform. Matr. c. 3. & 27. q. 2. c. 11. & seqq. & c. Ad audientiam De spons. & Matrim. & c. Sponsam eo. tit.*

c *Vide infra* De *interpret. verb. v. Affinitas.*

1166 Affinitas ex fornicatione contracta impedimẽtum esto dirimens Matrimonium. *c* Decet enim hoc impedimentum esse. Sed ex Ecclesiæ decreto restringitur ad eos tantum, qui primo, & secundo gradu coniunguntur. *Trid. sess. 24. de refor. Matrim. c. 4. Pius V. in bull. Ad Rom. Pontificem spectat. & 27. q. 2. c. 30. & seq. &* Decc. *l. 4. tit. 3. de eo, qui cogn.*

1167 Inter raptorem, & raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere Matrimoniũ. Ita enim de-

decernit Ecclesia. *Trid. sess. 24. de refor. Matrim. c. 6. vide 27. q. 2. c. 33. 34. & 36. q. 2.*

1168 *d* Inter adoptatum, & filium adoptantis non posse durante adoptione consistere Matrimonium. Non enim decet. *Nicol. Pap. de cognat. leg. c. vnico. & 30. q. 3. c. 6.*

d *Vide Glos. de cogn. leg. c. vnico.*

1169 Inter adoptantem, & adoptatum, ac adoptati filios, & nepotes vsque ad quartum gradum non posse Matrimonium contrahi. Non enim decet. *ff. de ritu nuptiarum, Adoptiuus, & Quin etiam. Nicol. Pap. c. Si qua De cogn. legali.*

1170 Affinitas ex coniugali copula, & ex Matrimonio rato, licet nō consummato, contracta, impedimentū esto dirimens Matrimonium vsque ad quartum gradum. Non enim decet vsque ad eum gradum tales affines contrahere. I*nnoc.* III. *c. Non debet, de consang. & affin. Pius V. in bull. Ad Romanum spectat, ann.* 1564. *& 27. q. 2. c. 11. & seqq. & 30. q. 1. c. 5. et 35. q. 3. 10. et Decc. l. 4. tit. 14. & c. Deus, qui De diuortijs.*

1171 Cum vnus coniugum conuenit cum altero, vt occidāt alterū coniugum, vt possint inter

se contrahere: si occidant, non posse contrahere. Ecclesia enim prohibet. *Cœlest.* III. *de conuer. Infid. c.*1.

1172 Si alter coniugum, aut solutus, occidat alterum coniugem, vt contrahat cum adultero, etiam eo ignorante; Matrimoniũ validũ non esse. Prohibetur enim secundum Canones. *Alex.* III. *c. Super hoc, de eo, qui dux. in matr. poll. per adult.* *Innoc.* III. *c. Significasti, eo. tit.* & 31. *q.* 1.

1173 Cum intercedit Matrimonij promissio inter adulterũ, & adulteram, cum copula siue antecedente, siue consequente promissionem: inter eos post obitum coniugis, esse Matrimonium non posse. Prohibent enim sacri Canones. *Innoc.* III. *c. Significasti, de eo, qui dux. in matr. poll. per adul.* & 31. *q.* 1.

1174 Cum vnus coniugum, qui per verba de præsenti cõtraxerunt, Matrimonium cum alio contrahit etiam de præsenti, & habet copulam: eos, etiam mortuo priori coniuge, non posse contrahere; *e* modò vterque criminis conscius fuerit. Prohibent enim sacri Canones. *Innoc.* III. *c. Veniens, de eo, qui duxit in matrimo-*

e *Alex.* III. *c. Propositũ, de eo, qui duxit in matr. poll. per adul.*

trimonium poll. per adult.

1175 Si alter coniugum ſit baptizatus, alter non baptizatus, & Matrimonium ante Baptiſmum non fuerit contractum; contrahere non poſſe inter ſe. Non enim decet ob diſparem in altero cultum. 28. *q.* 2. *can.* *Caue.* *Concil. Elibert. c.* 15. 16. 17.

1176 * Si Matrimonium ante Baptiſmum contractum ſit, quid agendum cum vterque, aut alter coniugum baptizatur, ſacros Canones conſulito. Nam alterata multum materia, vel conditionibus contrahentium, ſolent contractus mutabiles reddi, præſertim accedente auctoritate Principis, qui ius altum habet in bona ſubditorum. Videtur autem Baptiſmus magnam alteratione inducere in perſonas, & eorum conditione valde variare. Quare Infidelium matrimonium redditur per alterius coniugis Baptiſmum diuiſibile, ſi Eccleſię auctoritas accedat. Quam habere eam auctoritatem dubitari nō poteſt. quia de facto de Infidelium matrimonijs poſt Baptiſmū, diſponit. Non poteſt autem Eccleſia in decernendis ijs, quæ ad credenda, vel agēda pertinēt, errare,

* *De matrimonio cū Heretico vide Conc. Laod. c.* 10. 31.

Vide Ecclesiæ Canones 28.q.1.2. & c. Quanto De diuort.

1177 Matrimonium per metum contractũ cadentem in constantem virum, nullum esse, nisi cessante metu, consensus renouetur. Nam Ecclesia nõ vult valida esse ea matrimonia: vt matrimonia sint libera. *c. Cum locum, & c. Veniens 1. de sponsal. & c. Significauit, de eo, qui duxit in matr. quam poll. & c. Ad id, De sponsal.*

1178 Quos sacris ordinibus Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus initiatos esse contigerit; non posse matrimoniũ contrahere. Non enim decet immediatos in diuinissimo sacrificio ministros, carnis ministerio dedi. *Clemens V. in Concil. Vienn. Clem. vnica De consang. & affinit. Martinus Pap. d.27.c.1. Calix.* II. *d.27.8. Nicolaus Papa d.32.c.4. Alex.* III. *c. Si qui cleric. De clericis coniug. & c.* De Diacono *tit. Qui clerici, &c. & c. Ex litterarum eo. tit. & c. Quod votum l.6. De voto, & c. De Subdiacono Concil. Rom. sub Sylu. c.8.*

1179 Si quis post matrimonium ratum, licet nondum consummatum, cũ altero contrahat; illud secundum non esse matri-

monium.

monium. f Prohibitum enim est cum pluribus coniugibus matrimonio copulari. *Aug. de sponsa du. c. 1. vide* Decc. l. 4.

f *Par. 1. d. 4. n. 51.*

1180 Si quis impedimentum habeat ad seminandum, esse ad contrahendum inhabilem. Esset enim contra finem matrimonij talis contractus. *tit.* De *frigidis, & malef. & impot. coeundi, per totum. &* 33. *q.* 1.

1181 Matrimonium sub conditione contractum, quæ contra bona sit matrimonij, vt contra prolem, fidelitatem, indissolubilitatem; validum non esse. Decet enim tale matrimonium nullum esse; ac si verus in illud consensus non esset. *Aug. c. Solet quæri, & c. Aliquando* 32. *q.* 2. *& c. Si conditiones* De *condit. appos.*

1182 Matrimonium sub conditione turpi, sed non contraria bono matrimonij, vel sub conditione impossibili; validum esse. Nam si adsit alioquin matrimonialis consensus, eæ conditiones habentur pro non appositis. Vt si quis dicat, Duco te vxorem, si occideris tuum patrem. Et, si sciat patrem eius mortuũ, dicat, Duco te vxorem, si pater consentiat. *Ex* Concil. *Afric. c. Qui-*

cunque De *condit. appos.* & *c.* Si *conditiones eo. tit.*

1183 Si quis contrahat sub conditione honesta; si ea de præsenti, aut præterito sit: stante conditione, matrimonium esse; non stante, matrimonium non esse. Pendet enim à conditione consensus in matrimonium. *Decc. l. 4. tit. 5.* De *condit. appos.*

1184 Si quis contrahat sub conditione honesta de futuro; ante conditionem impletam non esse matrimonium; conditione autẽ impleta, esse matrimonium, perdurantibus ipsis in sua voluntate. Non enim est consensus in matrimonium, nisi posita conditione. *Vrbanus* III. De *cond. app. c. Super eo.*

1185 Esse aliqua, quæ matrimonium contrahendũ impediũt, sed non dirimunt contractum. Ita enim decreuit Ecclesia. Ea sũt 1. *g* Interdictum. Cum Episcopus, Vicarius, aut Iudex interdicit aliquibus ne contrahant, donec causa aliqua, vel impedimẽtum examinetur. 2. *h* Votum simplex Castitatis, aut Religionis. 3. *i* Sponsalia. Cum quis contraxit cum aliquo de futuro, non potest cum alio contrahere de

g *Alex.* III. De *matrim. cõtracto con. inter. Eccles. cc.* 1. 2. 3.

h *Dist.* 27. *cc.* 2. & *seqq.* & Decc. *l.* 4. *tit.* 6. *c.* 3. & *seqq.* & *l.* 6. *de vot. c.* 1. & *Extr. Antiquæ* De *vot.* &*c.*

i Decc. *l.* 4. *tit.* 1. 2.

de pręsenti. k Catechismus. Cum quis fuit susceptor in Catechismo, non potest cum ijs contrahere, cum quibus non posset, si esset susceptor in Baptismo, aut Confirmatione. 5. *l* Incestus. Si coniux rem habeat cum coniugis consanguineo, vel cōsanguinea; mortuo coniuge, non potest contrahere. 6. Vxoricidium. *m* Qui suā vxorem occidit, non potest cum alia contrahere. 7. *n* Raptus alienæ sponsæ. Qui rapuit alienam vxorem, vel sponsam, non potest contrahere. 8. *o* Qui fit susceptor filij proprij malo animo, vt contrahat cognationem cum vxore, ne reddat debitum: is mortua vxore, non potest cum alia contrahere. 9 *p* Qui Sacerdotem occidit, conuictus contrahere non potest. 10. *q* Si quis Monialem in vxorem accepit. *Ius Can. in marg. huius def.*

1186 Esse aliqua, quæ ad petendum debitum impediunt, donec dispensatio habeatur; non autem ad reddendum. Ita enim decet. Ea sunt 1. *r* Votum simplex castitatis ante contractum matrimonium. 2. *s* Copula cum coniugis consanguinea, post cōtractum matrimonium. 3. *t* Spiritualis

k *Clem.* III. *De cogn. spir.* c. *Contracto matr.*

l *Cælest.* III. c. *Transmissę De eo, qui cogno. consang. vxor.* & 34. *q.* 1. *c.* 8. 9. & 35 *q.* 3.

m *Stephanus Pap. V.* 33. *q.* 2. *c. Admonere.*

n *c. Statutum* 27. *q.* 2.

o c. De *eo*, 30. *q.* 2.

p *c. Qui Presbyterū De pœnit. et remiss.*

q *c. Hi ergo* 27. *q.* 1.

r *August.* 32. *q.* 8.

s *Vide* 32. *q.* 7. *à c.* 20. & *Decc. l.* 4. *tit.* 13.

t 30. *q.* 1.

tualis cognatio inter coniuges ſcienter, ac ſine neceſsitate poſt matrimonium contracta. *Ius can. in marg. hu. def.*

1187 Seruitutis conditione verum matrimonium non impediri, ſi vterque coniux ſeruus ſit; aut ſi, cum alter liber eſt, ſciat ſe cum ſerua, aut cum ſeruo contrahere. Eſt enim in eo matrimonio verus, ac legitimus nuptiarum affectus. 29. *q*. 2.

1188 Conſenſum inter impuberes nō eſſe matrimonium, donec ad pubertatis annos peruenerint. 30. *q*. 2.

1189 Secundas nuptias non eſſe illicitas. *Aug*. 31. *q*. 1. *c*. 12. 13. *&* *Decc. l*. 4. *tit*. 21.

1190 Sine vtriuſque coniugis conſenſu matrimonium nō eſſe. 31. *q*. 2. *&* *Decc. l*. 4. *tit*. 1.

1191 Sponſaliorum fidem frangere non licere. 31. *q*. 3. *&* *Decc. l*. 4. *tit*. 1.

1192 Non eſſe adulteram ad viri torum admittendā ante pœnitentiam. 32. *q*. 1. *et* 34. *q*. 1. 2. *c*. 7. *&* *Decc. l*. 4. *tit*. 19. *De diuortijs*, *&* *c. Si vir De adulterijs*.

1193 Meretricem in vxorē ducere, peccatū nō eſſe. 32. *q*. 1 *c*. 14. *&* *c. Inter opera De ſponſ. & matr.*

1194

1194 Cauento coniuges ab immoderato vſu matrimonij. Nō enim eſt neque venialiter peccandum. 32. *q*. 2. *&* 33. *q*. 4.

1195 Illicitã eſſe abortus procurationem; & homicidium, ſi iam fœtus ſit animatus. 32. *q*. 2.

1196 Qui fornicatur, fornicariam vxorem dimittere nō poſſe. 32. *q*. 6. *&* *c. Ex litteris tuis De diuortijs, et c. Tua fraternitas De adulterijs*.

1197 Eſto inter coniuges ea temperantia, vt non ſit vſus matrimonij, cum non decet. Vt diebus feſtis, & tempore cõceptus, & partus, ac ſimilibus. 33. *q*. 4. *&* *de conſecr. d. 2. c. 21.*

1198 Mulieri ſtatim poſt partum Eccleſiam ingredi, non illicitum. Ad veritatem enim Euangelij vmbra legis euanuit. I*nnocentius* III. *c. Volens De purificat. poſt partum*.

a Vide alia prӕcepta Par. 1. à pr. 2052. et à pr. 2080.

Sectio II. a De Iustitia politica, & obseruantia, & pietate in patriam.

1199 ESto Principis regimen respectu regni; quale animæ respectu corporis, quale Dei respectu mundi. Discere enim regimen Princeps debet & à seipso, & à Deo, ad cuius est imaginem conditus. *S. Th. de reg. Princ. l. 1. c. 12. & seqq.*

b *S. Thom. de regim. Princ. l. 1. c. 10. 11. S. Amb. 1. off. c. 28. & l. 3. c. 2. 3. Arist. 3. Polit. c. 4.*

1200 b Esse bonum commune cuique priuato commodo præponẽdum. Ius enim habet totum in partes, vt à suis partibus conseruetur, etiam cũ iactura partis. *Trident. sess. 6. de Refor. c. 1. Leo I. ep. 84. c. vlt. ad Anast.*

1201 Summam Principum in subditos auctoritatem, & potestatem esse debere, quanta esse iustè possit. Ne vllum regimini sit impedimẽtum in maius Reip. bonum. *S. Ignat. p. 9. c. 3. Bellar. de Rom. Pont. l. 1. c. 2. 4.*

1202 Prouidendum omnino esse, ne qui Rectores auctoritatem, potestatemque magnam habent, ea in malum abutantur. Vt suum habeat potestas frenum.

S. Ign.

S. Ign. p. 9. c. 4. 5. Bellarm. de Rom. Pontif. l. 1. c. 3.

1203 Curam præcipuã à Rectoribus bono communi deberi. Vt enim se habet Caput respectu corporis, & Ratio respectu potentiarũ, quæ sunt in homine: c ita se habet Rector ad populum, bonumque commune. *Trid. sess. 6. de Reform. c. 1. dist. 84. c. 1. 2. & d. 97. c. 1. & 7. q. 1. c. 11. & 8. q. 1. c. 13.*

1204 d Iniuriam magnam facere communi bono Principes, ac Rectores illos, qui publico regimini non prouident de Ministris, aut addicunt Ministros nõ congruos; vt malos, vt imperitos, vt desides. Magna enim mala semper experti sumus in Rebus publicis à Ministris incongruis, & ex absentia Ministrorum. *Trid. sess. 5. c. 1. de Refor. & sess. 7. cc. 3. 7. & sess. 21. c. 6. & sess. 24. de Refor. c. 1. & sess. 25. de Refor. c. 10. & Tolet.* III. *d. 54. c. 14. & dist. 89. & 16. q. 7. c. 9. et c. Quoniam in plerisque De offic.* Iud. *ord.*

1205 e Curam Principum primam esse debere Religionis. Nam præcipuum populorũ bonũ est Religio. *Gratianus, Valent. Theod.* Impp. *tit. 1. C. de Trin. et Fide Cath.*

c *S. Thom. de reg. Princ. l. 1. c. 1. 12.*

d *In uita Cardin. Bellarm. c. 20.* S. *Ignat. p. 4. c. 10. §. 4. 5. 6.*

Huc faciunt Canones *sacri de iurepatronatus in Decretal. & Clement.*

Vide S. Tho. 2. de regim. Princip. c. 10. & Aristot. 6. Polit. c. 8.

e *S. Thom. de regim. Princ. l. 1. à c. 7. & l. 2. c. 16. Arist. 7. Polit. c. 8.* Iosaphat *2. Paral. 17.*

Cath. & seq. Trident. sess. 21. c. 8. de Refor. & sess. 22. cc. 8. 9. & sess. 25. de inuoc. Sanct. et de Refor. c. 17. 20. & Martianus Imp. *d. 36. c. 2. et 23. q. 3. & q. 4. à c. 38. &* Clem. *Cedit quidem l. 5. De* Iud*æis, & Sarac. vide Patres apud Bellarm. de laicis l. 3. c. 18.*

1206 Episcoporum esse, diuini cultus rationem explicare, ac illibatam tueri. Sunt enim ipsi Principes in vera Religione, ac Doctores præcipui. *Trid. sess. 25. De inuoc. Sanct. in fi.* Can. *Apost. 57.*

f *S. Th. 2. de regim. Princ. c. 16.*

1207 *f* Deberi à Principibus bono communi extruendorum Templorum curam. Religionis enim propria loca sunt Templa. *Trid. sess. 21. de Refor. c. 7. 8. et Decc. l. 3. tit. 48. de Ecclesijs ædif. vide Bellar. de cultu Sanct. l. 3. c. 4. 5. 6.*

g S. I*gn. p.* io. §. 13. *lit.* C. S. *Tho. 2. de regim. Princ. c. 11. Arist. 7. Polit. c. 11. 12.*

1208 *g* Deberi à Principibus Reip. curam extruendorum murorum, turrium, Gymnasiorum, platearum, viarum, fontium, aliorumque ædificiorum, ad vrbium custodiam, vel ornatum facientium. Pertinent enim hæc ad bonum commune, cuius est Principum cura. *Vide* S. *Th. de reg. Princ. l. 1. c. 13.*

h *Vide Arist. 7. Polit. c. 5. 6. 7. 11.*

1209 *h* Eligendam esse regionem temperatam ad institutionẽ ciui-

ciuitatis, & regni. Temperata enim regio ad vitam politicam plurimum valet. S. *Thom. l. 2. de regim. Princ. c. 1. 2.*

1210 Deberi Reip. Christianæ à Principibus curā sacræ doctrinæ conseruandæ, ac propagandæ; ad Catholicæ Fidei defensionem, ac incrementum. Id autem potissimū fiet sacræ Scripturæ lectionibus, & Academijs instituēdis, ac restituendis. *Trid. sess. 5. de Refor. c. 1. & sess. 23. c. 18. & sess. 24 c. 8. 12. 16.*

1211 Deberi Ecclesiæ à Principibus ecclesiasticis curam, vt in diuino cultu exhibēdo sit decor, et legum, sacrorumq; rituum obseruatio. Exigit enim eam curam Dei sanctitas. *Trid. sess. 22. decr. de obser. in celebr. Miss. & de Reform. c. 8. & sess. 24. c. 12.*

1212 *i* Primam Principis curam esse debere, vt Resp. publicis diuitijs abundet. Valent enim diuitiæ publicæ ad Reip. conseruationem, ad hostes arcendos, ad annonę copiam, ad Ministrorum victum, ad præmia tribuenda, ad publicorum ædificiorum moliones. *Vide Decc. l. 3. tit. 5. De præbendis, & tit. seqq.*

i *Vide* S *Th. 2. de regim. Princ. c. 5. 6. 7. Arist. 6. Polit. c. 5. & lib. 7. c. 8. 10.*

1213 k Diligentem Reipub. curam

k S. Ign. *p. 9. c. 5.*

curam esse debere, vt suum Principem tueatur. Nam Reip. bonum à Principe pendet magnam partem. *Arist. 3. Polit. c.* 10.

1214 Vnam Principis diligentiam esse, vt in Repub. sufficientia pro Ministris operum, munerumque, stipendia sint: vtque eorum sit prudens, legitimaque tributio. Conseruatrix enim, auctrixque publicarum operum ea diligentia. *Vide Decc. l. 3. à tit. 5. De præbendis, vsque ad 9. Ne sede vacante, &c.*

l S. Ign. p. 9. c. 6.

1215 *l* In eam curã Princeps incumbito, vt sint Ministri, qui ipsũ in regimine iuuare & sciãt, & possint. Vnus enim nõ potest omnia. S. *Th. 2. de reg. Princ. c.* 10.

1216 Ne quid Princeps innouato sanciendo, aut concedẽdo, quod diminutiuum sit iuris aliorum, ijs prius nõ auditis. Ne qua contingat iniuria. Ne subditorũ concitet odia. Ne agat imprudenter. *Decc. l. 3. tit. 9. Ne Sede vacante, &c. & l. 5. tit. 31. De excess. Prælat.*

m *Arist. 5. Polit. per totum.*

1217 *m* Curandum esse Principi, vt cupiditas habẽdi frænum habeat. Multorum enim malorũ origo est ea cupiditas. *Clement. Abusionibus l. 5. et Extrau. Prodiens*

De

De crimine fals. & *Extr.In delictorum l.2.De dilat.* & *Extr.Spondent l.5. De crimine fals.*

1218 * Sepulturę leges, iuraq; sunto. Spectant enim ad humana corpora, quorũ animæ sunt immortales. *Vide* Decc.*l.3.tit.28. De sepulturis.* & *l.6.* & *in* Clement.& *Extrau.l.3.de sepult.* & *Bellarm.de Purgat.l.2.c.19.*

* *Vide Conc. Antisiodor. c.12.14.15.*

1219 Actionũ in ministerijs, & rerum pretia taxantor, cum oportuerit. Præcludendus enim est aditus auaritiæ. *Extr.Cum ad sacrosanctæ De sent.excom.*

1220 In honoribus, præmijs, officijs conferendis, virtutis rationem maximè habeto. Is enim erit maximus stimulus ad virtutum actiones. *Ex exper.*

1221 Illud esse diligenter obseruandum, Ne quid ex legibus, institutisq; moueatur; maximèq; ab eo cauendem, quod paulatim repit. Latet enim corruptio: quia non tanta simul fit. *Arist. 5.Polit.c.8.*

1222 Torneamenta, ludique, in quibus ludentiũ, adstantiumve vita periclitari sæpè solet, prohibentor. Consulendum enim est incolumitati ciuium. *Decc.l.5. tit.13. De torneamentis.*

1223

1223 Enuncianda, quoties oportuerit, multitudini pericula, quæ in Remp. imminent. Excitat enim formido custodiæ, cautionisque diligẽtiã. *Arist. 5. Polit. c. 8.*

1224 Caueto ne irrepat in ciues crimen falsi. Nam & decẽtiæ, & iustitiæ ius lædit. *Decc. l. 5. tit. 20. De crimine falsi.*

n *Arist. 5. Polit. c. 7. 8.*

1225 *n* Caueto Princeps ne quid iubeat, aut immutet, ad qnod ipsi potestas non est. Agit enim illegitimè. *Decc. l. 5. tit. 31. De excess. Præl. & c. Nimis iniqua, & c. Nimis praua eo. tit. Leo I. ep. 84. ad Anastas.*

o *Arist. sup.*

1226 *o* Cauendum omnibus esse ne quis alterius ius lædat. Vt sit iustum, ac legitimũ inter omnes. *Decc. l. 5. tit. 33. De priuilegijs.*

1227 Caueto Rector, ne cum ipsi malum aliquod à quopiam suggeritur, vt medeatur; siue particulare malum sit, siue cõmunes verbo vllo, signove preferat, nullam se, leuemve de eo malo opinionem habere; aut existimare se illam esse suggerẽtis solum imaginationem. Nam secuturi mali reus erit ipse, si verum illud malum sit. Et erit odibilis; opinionemque de se subditis ingeret Rectoris non amantis. *Exper.*

1228 Curato Rector, vt quicquid sibi à quocunque suggeritur ad bonum regimen spectans, audiat attentè, ac amanter excipiat. Nam sæpè cõtingit vt ab ijs, à quibus id esse posse minus cogitamus, maximi momenti consilium prodeat: & quę primo aspectu videntur nihil habere posse vtilitatis, aut facilitatis; necessaria omniuo esse, & ad exequendum facillima deprehendamus. Imprudentis ergo Rectoris est suggerentes non audire; aut statim reijcere, quæ suggeruntur. *Exper.*

1229 *p* Deberi à Principibus Reip. curam, ne quæ à maioribus erecta, vel instituta sunt, temporum iniuria obsolescant. Ea enim cura perdurant Reipub. bona. *Trid. sess. 21. de Refor. c 7. et sess. 22. cc. 8. 9. & sess. 25. de Purgat. & de Refor. c. 4. 8. Greg. 35. q. 9. c. 1.*

p *S. Tho. de reg. Princip. l. 1. c. 13.*

1230 *q* Custodiam a malis animæ esse à Superioribus spiritualibus debitam eorum subditis. Pastores enim illi sunt respectu suorum subditorum. *S. Thom. de regim. Princ. à c. 7. l. 1.*

q S. *Basil. in Ascet. c. 25.* S. *Ignat. p. 3. c. 1. & p. 4. c. 10. §. 5.*

1231 *r* Primam Principum curam esse debere, vt in omni cœtu obseruantia vigeat legum, ac

r S. *Ign. p. 4. c. 10. §. 5.* S. *Bonau. de sex alis Ser. c. 3.*

ac statutorum. Legibus enim, statutisque stant cœtus tum ecclesiastici, tum sæculares. *Trid. sess. 25. de Regul. ac Monial. & c. Cum ad Monasterium De statu monach. Leo* I. *ep.* 86. *c. vlt.*

s *S. Ign. p. 6. c. 1. §. 1. S. Bonau. de sex alis Ser. c. 3.*

1232 *s* Primam ciuis cuiusque curam esse debere obseruantiam legum, ac statutorum. Non enim amat Remp. qui in eorum curam non incumbit, quibus ea stat, vigetque. *Trid. sess.* 25 *de Regular. & Mon. c.* 1. *Gregor. d.* 93. *c.* 21. *& c. Recolentes De stat. monach.*

1233 Iniuriam facere bono communi Principem illum, cuius negligentia sunt in populo suæ curæ commisso vitia. Muneris enim ipsius est, qui Caput est Reip. conseruare Remp. incorruptam. *Trid. sess.* 6. *de Refor. c.* 1. *& sess.* 22. *Decr. de obser. in celebr. Miss. & c.* 1 *de Refor. et sess.* 24. *c.* 8. *& dist.* 84. *c.* 1. 2. *&* 2. *q.* 7. *c.* 55. *& Hilar. Pap.* 25. *q.* 1. *c.* 4. *et c. Cum ad Monasterium De statu mon. Leo* I. *ep.* 86. *c. vlt.*

t *S. Tho. l.* 1. *de reg. Princ. c.* 15. *Ambr.* 1. *off. c.* 42.

1234 *t* Iniuriam facere bono cōmuni Principem illum, cuius culpa sunt bella. Muneris enim ipsius est pacem tueri. 23. *q.* 1. 2. 3.

u *S. Ign. p.* 4. *c.* 10. *§.* 5.

1235 *u* Deberi à Principibus Reip. defensionem. Sunt enim custo-

custodes boni cōmunis. 23. q.8. *& Extr. Vices illius l.1. De tregua, & pace.*

1236 *x* Iniuriam facere bono cōmuni Principum illum, cuius negligentia est defectus annonæ. Muneris enim ipsius est prouidere ea, quæ pertinēt ad annonā. *Ex Trid. sess.23. de Reform. c.1.*

x De modo annonæ procurādæ vide S.Th. l.2. de reg. Princip. c.3. Arist.7. Politic. c.8.

1237 *y* Deberi à Superioribus suis subditis defensionē à noxijs. Capitis enim rationem habent respectu multitudinis. S.*Th. l.1. de reg. Princ. c.15. & l.2. c.11.12.*

y *S.Ign. p.4. c.10. §.5. & p.10. §.11.*

1238 *z* Debere Principem noxios plectere. Ne peccata transeant in exemplum; fiatque virtutis detrimentum. *Trid. sess.6. de Reform. c.3. & sess.21. cc.6 8. & sess.22. c.10. & sess.23. c.18. & sess.24. c.8. & sess.25. de Refor. c.14. & dist.81.82.83.86. & d.93. c.21. & 23. q.4. c.28.43. & c. Vt clericorum De vita, & hon. cler. & Clement. Vt clericorum De offic. Iud. ord.*

z *S.Ign. p.4. c.11. §.3. S.Greg. 2. Pastor. c.6.*

1239 Prouidendum omnino esse, ne qui grauiora scelera patrant, pœnam vlla ratione subterfugere queant. Interest enim maximè bono communi ea prouidentia. *Trid. sess.13. de Refor. cc.4.5. & sess.25. de Reform. c.6. & 23. q.4. c.18.19. & c. Irrefragabili*

Q De

De offic. Iudic. ord. & Extr. Diuinis exemplis l.5. de pœnis.

1240 Debere Principem præclarè gesta ex bonis cõmunibus compensare. Huic enim compensationi maximè debentur bona communia. *DD. Mor. vide Carthag.* IV. *c.42.43.*

1241 Curandum esse Principi ne ciues in sumptibus nimij sint. Multum enim Reip. interest habere diuites ciues. *Clement. Cum sit nimis l.5.*

a *S.Th. l.1. de reg. Princ. c.15.*

1242 *a* Debere Principem præmijs ad bene agendum excitare. Præmijs enim, ac laudibus crescit virtus, quod est maximum bonum ex bonis communibus. *Trid. sess.5. de Refor. c.1. in fin.*

b *ff. de priui leg. Veteran.*

1243 *b* Habendam esse rationem bene de Republica meritorum. Vt etiam alij ad bene de Republica merendum excitẽtur. *Basil. in reg. br. q.170. Carthag.* IV. *c.42.43.*

c *S.Ign. p.4. c.21.§.5. S.Th. de reg. Princ. lib. 1. c.1. Arist. 3. Politic.*

1244 *c* Caueto Princeps ne ad suum commodum bono vllo communi vtatur, nisi quatenus suum commodum ad commune commodũ referretur. Non enim habet priuatum ius in bonum commune, sed ius Rectoris, ac dispensatoris. *Hieron. d.37. c.5. & 1. q.2.*

1.q 2.c.6. & 10.q.1.c.9. & q.3. & 12.q.2.c. *Ratio nulla De præbendis, & dignitatibus, & Decc.l.6.De cens. & exact.*

1245 *f* Principi, Rectorique residendum esse in loco sui regiminis. * Ne priuet præsentia, vsuque sui necessario regimen ipsum, & populum: ad quā præsentiam, vsumque ius habet commune bonū. *Trid. sess.6.de Refor. c.1. & 2. & sess.7.c.3. & sess.13. c.1. & sess.23.c.1. & sess.24.c.12. Pius* IV. *in declarat Sanctissimus in Christo, &c. & in Bull.* In *suprema, et in Bull. Cum tamen per sacrosanctum. & d.92.c.7. & d.100.c.1. & 7.q.1.c.29. et c. Ex parte tua De off. Vicarij. &* Decc. *l.3. tit.de clericis non resid. & c. Licet canon* De *elect. l.6. & ibid.* De *cleric. non resident. Concil.Sardic.c.*14. 15.

f *Bellarm. in vita c.20.*

* *Vid.* Dam. *Pap.ep.4. & Conc. Later. sub Leone X. sess.9.c.6.*

1246 *g* Residentiæ locum esse eū debere, qui sit regimini commodus magis. Vt capitis in membra influxus sit. *Dist.*80. & 7.*q*.1. *c*.44.

g *S.Ign. p.8. c.1.§.7.*

1247 *b* In eā curam Princeps incumbito, vt ne cupidi, aut alio animi vitio laborantes, ad regimen veniāt. Is enim efficax modus est ad bonorum copiam comparandam ad regendū aptorum;

h *Gregorius 1.Past.c.10. Ambr. 1.off. c.28.*

& ad multis Reipublicæ malis occurrendum. *Trid. sess. 22. c. 2. de Refor. & sess. 24. c. 1. & sess. 25. de Reform. c. 7. dist. 46. c. 9. & dist. 47. per totum.*

1248 In eam curam Princeps incumbito, vt plenam subditorũ cognitionẽ habeat. Magni enim ad regimen interest. *S. Ign. p. 9. c. 3. §. 19.*

1249 Maiores Rectores non esse in exiguis populis cõstituendos, sed minores. Ita enim decet. *Dist. 80. & 16. q. 1. c. 48. 49. 50. 51. & c. Episcopalia De priuileg. Concil. Sardic. c. 6.*

1250 Non debere Princeps iure suo cedere, ac potestate: si factum illud in boni communis detrimentum vergat. Nam Reip. ius læderent. *Cyprian. 7. q. 1. c. 8. & 16. q. 7. & 23. q. 8. c. 21. & c. Nouit ille De iudicijs. vide* VIII. *Synod. can. 14.*

i *S. Ign. p. 9. c. 3.*

1251 *i* Prouidendum omnino esse, vt ne vllus Rectoribus vexationis timor sit, aut molestiæ; quin liberè ad inquirenda, & puniẽda delicta procedat. Eo enim timore redditi Rectores solent in inquirendo, ac puniendo segniores. Ob id causæ criminales grauiores contra Episcopos à solo

Summo

Summo Pontifice cognoscũtur. *Trid. sess. 13. de Refor. cc. 6. 7. 8. & sess. 24. c. 5. & sess. 25. de Refor. c. 3. & 2. q. 7. & 7. q. 1. & 25. q. 2. c. 25. & c.* Irrefragabili *De officio* Iudic. *ordin. & c. vnico l. 6. de his, quæ vi, metuque, &c. & c. Statutum l. 6. de Hæret. &* Clement. *Si quis suadente l. 5. de pœnis.*

1252 k Prouidendum omnino esse, vt si quod Rectori impedimentum ad regendum irrepserit, sit alius, qui aut subrogetur, aut coadiuuet. Ne bonum commune detrimẽtum patiatur. *Basil. in Ascet. c. 45. Lateranen. sub* Innoc. III. *c. 10.* k *S. Ign. p. 9. c. 4. §. 6. & c. 5. §. 6.*

1253 Prouidendum omnino esse à Rectoribus ecclesiasticis, vt quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem spectant, iuxta sacrorum Canonũ statuta, conseruentur, ac vigeant. Munus enim hoc est ipsorũ proprium. *Trident. sess. 22. de Reform. cc. 8. 9. & sess. 24. c. 3.*

1254 *l* Prouidendum esse Episcopis, vt Ecclesiæ ministri, antequam ordinentur, sacris Ecclesiæ Canonibus erudiantur. Eam enim eruditionem Ecclesiæ ministri tenere debent; vt ritè possint sacris ministerijs satisfa- l *S. Ign. p. 4. c. 8.*

 cere.

cere. Ad certã autem, ac facilem eruditionẽ, oporteret hebdomadarias totius Cleri Academias, siue conuentus, instituere. Porrò ad eam doctrinam spectant Ecclesiæ Ritus, & Casus, quos vocant, conscientiæ. *Dist.38. Trid: sess.23. De Reform. c.18. & 10.q.1. c.12. & 12.q.1.c.1. & c. Cum sit ars 14. de æta. qualitate, &c.*

m Frideric. Imp. Authentica Cassa C. de sacrosan. Eccl. Leo, & Anthem. Impp. l.15. C. eo. De clericis ad Iudices seculares nõ trahendis Conc. Altisiod. can. 40.

1255 *m* Caueto Princeps sæcularis ne quid ex ecclesiastica iurisdictione contra Ecclesię statuta sibi vsurpet. Magna enim est ea iniustitia, & valde turpis, & diuino cultui maximè noxia. *Trident. sess.22. cc.8.9. & sess.23. de Sacr. Ord. c.4. & sess.24. de Reform. c.3. & sess.25. de Refor. c.3. & dist. 63. & 11.q.1. et 16.q.1.c.40. et q.7. & 17.q.4. et Decc. l.3. tit.38. de iure patronatus. & tit. 49. de immunit. Eccl. & c. Nouerit De sent. excomm. & c. Grauem eo tit. & l.6. tit. de immun. Eccl. & PP. apud Bellarm. de Rom. Pontif. l.1.c.7.*

1256 Cauento quicunque, ne Principes ecclesiasticos ab executione eorum, quæ ad diuinum cultum spectant, aut ad ecclesiasticam iurisdictionem, impediãt. Est enim illud scelus contra reuerentiam, ac bonum Ecclesiæ.

Trident.

Trident. sess. 24. de Refor. c. 3. 20. & sess. 25. de Refor. c. 3. Greg. 23. q. 8. c. 21 & seqq.

1257 *n* Reddi administrationis rationem à quibuscūque ministris debere. Is enim stimulus efficax est ad iustè, diligenterque administrandum. *Trid. sess. 22. de Refor. cc. 8. 9. 10. & sess. 23. de Refor. c. 18. & sess. 24. de Reform. c. 3. 16. 18. & Syn. sub Zach. Pap. can. 2.*

n *S. Ign. p. 4. c. 2. §. 5. & c. 10. §. 3. & p. 9. c. 3. §. 4.*

1258 Delictum personæ non debere in detrimentum Reipub. redundare. *c. Delictum l. 6. de reg. iur. vid. Gloss.*

1259 *o* Fidem publicam, etiā hostibus seruandam esse. Valet enim ad humani commercij conseruationem fidelitas. *Trident. sess. 15. & 18.*

o *Ambros. 1. off. c. 29.*

1260 Deberi bono communi à Principibus correctionem malorum. Ne mali noceant communi bono. 23. *q.* 4. 5. 8. & *c. Irrefragabili De offic. Iud. ord.*

1261 *p* Deberi à Principibus, præsertim ecclesiasticis, patrocinium erga egētes, defensionemq; postulantes. Sunt enim Patres. *Dist. 87. Concil. Sardic. à cap. 8. & Matiscon.* II. *c. 12. Tolet.* IV. *can. 31.*

p *Ambros. 2. offic. 15.*

1262 *q* Deberi à Principibus, præsertim ecclesiasticis, curam

q *S. Th. 2. de reg. Princip. c. 15.*

pauperum alẽdorum. Sunt enim ipsi r Pastores populorum. *Trid. sess.23.de Refor.c.1.& dist.42.glos. & d.82.c.1.& d.83.c.1.2.et d.86. c.5.& 10.q.2.c.7. & 12.q.1.c.23. & seq.& q.2.à c.13.& c.71 & 16. q.1.c.68. & Can.Apost.40.58.*

r Ioan.21. *Act.20.*

1263 s Deberi à Principibus, præsertim ecclesiasticis, populo bonum operum exemplum. t Pastores enim sunt populorũ. *Trid.sess.23.de Refor.c.1.et sess.25. de Refor.c.1. Isid.c.Iustum est d.9. & Conc.Laodic.d.24.c.4. & d.83. c.2.Greg.d.100.c.9.et 2.q.7.à c.28. & 8.q.1.c.21.22.24.et 11.q.2.c.3.*

s S. *Basil. in Ascet.c.43.* S.*Greg.Past. p.1. c.2. & p.2.c.3.* S.I*gnat.p.4. c.10.*§*.4.& p.9.c.2.*§*.2.* S. *Bonau. de sex alis Ser. c.6.* S.C*ar.Borr. in vita lib.8. c.9.*

1264 u Debere Principes ecclesiasticos pro populo orare, ac sacrificiũ offerre. Pastores enim sunt populorum. *Trid.sess.23.de Refor.c.1. Hier.d.36.c.3.*

t Ioan.21. *Act.20. Vid.Ambros. 2.off.17.*

1265 Debere Principes ecclesiasticos populo prædicationem diuini Verbi. x Pastores enim sunt. *Trid.sess.23.de Refor.c.1.& sess.24.c.4.7. Hier.d.36.c.3. Greg. d.43.c.1.& seqq.Aug.8.q.1.c.8. & c.* I*nter cætera De offic.*I*udic.ordin. Tolet.*XI*.can.2.Later.sub* I*nn.*III*. c.10.*

u S.*Ign.p.4. c.10.*§*.5.* S. *Gregorius 1.Reg.l.5.c.3* x Io.21. *Act.20.*

1266 Debere Principes ecclesiasticos populo Sacramẽtorum administrationẽ. y Pastores enim sunt.

y Io.21. *Act.20.*

ſunt. *Trid. ſeſs. 23. de Refor. c. 1. & ſeſs. 24. de Refor. c. 7.*

1267 Debere quoſque, etiam Principes, ſuis Epiſcopis reuerẽtiam, & obedientiam. Ipſi enim Rectores, Paſtoreſque ſunt animarum. I*nnocent.* III. *c. Solitæ De maior. & obed. Patres apud Bellar. de Sum. Pont. l. 1. c. 7.*

1268 z Plura ſimul eccleſiaſtica beneficia ne habeto: ſi periculum ſit detrimẽti bono communi. Reus enim efficieris eius dãni. *Trid. ſeſs. 7. de Refor. cc. 4. 5. 6. et ſeſs. 24. c. 13. 17. et ſeſs. 25. de Regular. c. 7. Pius* IV. *in bull. Romanũ Pontificẽ, etc. & 7. q. 1. & 21. q. 1. 2. & c. Dudum Eccleſia 54. de elect. & c. Eam te De æta. qual. & c. & Decc. l. 3. t. 5. de præbendis, & c. Peruenit De exceſs. Præl. & Extr. Execrabilis De præb. & dignit. & Extr. Vt quo l. 1. de off. Iud. ord.*

z *Ariſt.* 4. *Politic. c.* 15. & *l.* 5. *c.* 8.

1269 *a* Cauendum ne plures vni Rectori regendi tradantur, quam vires ad rectè regendum, ac facultates ſuppetant. Huius enim cautionis omiſsio, multas Reſpub. peſſumdedit. Nam agẽtia finita limitatam ad agendum virtutem habent. *Trid. ſeſs. 25. de Regular. c. 7. & 7. q. 1. & 16. q. 1. c. 53. & 21. q. 1. 2. & c. Ne nimia*

a *Ariſt.* 4. *Politic. c.* 15. & *l.* 7. *c.* 4.

De religiosis dom. & *Extr. Saluator l.3. de præb.* & *dign.*

1270 Curandum esse, vt quæ cuique à Principe bona sunt ad possidendum tradita, ab alijs non vsurpentur. vt & pax sit, & bona ipsa melius conseruētur. 13. *q.* 1. 2. & 16. *q.* 1. *c.* 47. 58. 59. & *q.* 2. *c.* 1. & *seq.* & *q.* 5. & *q.* 3. 6. 7. *et* 23. *q.* 8. *à c.* 21. & *Decc. tit.* 29. *de Parochijs.* & *c. Nimis De excess. Præl. et c. Præsentis l.* 6. *de offic. ordinarij.* & *Clem. vnica De sequestrat.* & *l.* 3. *tit.* 8. *de decimis.* & *tit.* 17. *de immun. Eccles.* & *l.* 5. *tit.* 8. *c.* 3. *de pœnis. et Extrau. Ad Apostolatus* De *concess. præb.* & *Extr. Suscepti l.* 3. *Ne Sed. vac.*

b S. Ign. *p.* 9. *c.* 3. §. 5. 18. & *c.* 4. §. 7.

1271 *b* Cauendum valdè esse ne quod Respublica detrimentū ex bonorū alienatione patiatur. Ideo Ecclesia prohibet, ecclesiastica bona alienari, & beneficia vnius Diœcesis cū alterius Diœcesis beneficijs perpetuò vniri. *Trid. sess.* 14. *de Refor. cc.* 9. 12. 13. & *sess.* 24. *c.* 13. & *sess.* 25. *de Refor. c.* 9. 11. 12. 13. 16. *Pius* IV *in bull. Romanum Pontif. Pelag. d.* 28. *c.* 13. *et dist.* 54. *c.* 22. *et d.* 89. *c.* 5. *et d.* 96. *c.* 1. & 10. *q.* 2. & 12. *q.* 1. *c.* 16. & *seqq.* & *q.* 2. 3. 4. 5. & 16. *q.* 1. *c.* 42. 43. 44. 61. & *q.* 6. *c.* 3. & *q.* 7 & 17. *q.* 4. & *Can. Apost.* 37. & *Decc. l.* 3.

tit.

tit. 10.13.14.18.19.20.21.*et seqq.* & *l.6. de rebus Eccles.non alien.* & *Clement.l.3.eo.tit.*

1272 Æquum non esse vt publicis Reip.redditibus fruãtur ij, qui extra Remp. sunt, aut Reip. vtiles non sunt. Esset enim cõtra bonum cõmune: quatenus Reip. bona non referrentur in cõmune bonum. *Trid.sess.*21.*c.*3.*de Refor. et sess.*23.*c.*18.§.Deinde. *et sess.*24. *c.*12.& *sess.*25.*c.*1.*de Refor.et c.*16. *Pius* IV. *in bull.Romanum Pontif. Pelag.d.*28.*c.*13. & *d.*86.*c.*16. & *d.*89.*c.*5.6. *Greg.* VII. 1.*q.*3.*c.*13. & 10.*q.*1.*c.*13 & *seqq.* & 12.*q.*2. *per totum.*& 16.*q.*1.*c.*68. *et q.*7.& *Can.Apost.*37. & *c.*In *Ecclesia De instit.* & *c.Quamuis sit De decimis.* & *c.Prohibemus eo.tit. et Extr.Ambitiosæ l.*3. *de reb.Eccl.non alien.*

1273 Æquum non esse, vt Reip.redditibus publicis fruãtur ij,qui Reip.ministri, membrave, futuri non sunt. Pateretur enim Respub.detrimentum: quatenus potuisset suis redditibus alere eos, quibus deinde vti potuisset in commune bonum vt membris suis. *Trid.sess.*14.*de Refor.c.*10.& *sess.*24.*c.*12.*et sess.*25.*de Refor.c.*1. *Pius* IV. *in bull.Romanum Pontif. Pelag.d.*28.*c.*13. *Gregorius* VII.

1.q.3.c.13. & 16.q.1.c.68.

1274 Iniquum esse bona Ecclesiæ, censusque in vsus effundere aut turpes, aut inutiles, aut superfluos. Sunt enim nō ad eum vsum à Fidelibus data. *Hier.d.37.c.5. & d.86.c.7.8.9.*

c *Arist. 7. Politic.c.10.*

1275 c Æquum esse, vt qui pro bono publico laborāt, Reip. bonis alantur. Nam ea spe & plures ad laborandum alliciuntur: & operarij, ministrique non distrahuntur ab opere publico cura sibi victum quæritandi. *Trid. sess.* 21. *de Refor.cc.3.4. & sess.24.c.3.13.15.18.Alex.*II.*d.32.c.6.Gelas.d.74.c.9. Brachar.*II. *1.q.2.c.1.6.9.10. & 10.q.1. & 12.q.1.c.22. & q.2.à c.26.et 16.q.1.à c.21.et c.45.46. & c.55. & seq. & q.7. & Decc.l.3.tit.5. & 6.*

d *Basilius in Ascet.c.35. Bellarm. de Rom.Pontif. l.1.c.3.*

1276 d Primam Principum curam esse debere, vt in Repub. sufficiens numerus ministrorum; & certū cuique ministro munus sit. Contingent enim omissiones valdè noxiæ, si secus factū fuerit. *Trid.sess.21.de Refor.c.4.et sess.23.c.18. et sess.24.c.13.16.18.et d.92. & Decc.l.3.tit.5. & 6.*

1277 Esse publica bona, publico titulo, non iure consanguinitatis hābenda. Vt habeant vti-

les

les Reipub. ac digni. *c. Vt nullus De præbendis.*

1278 Primam Principum curam esse debere, vt sufficientia sint ad victum cuique publico ministro. Nam si secus factum fuerit, vel non erit, qui velit minister esse; vel solũ inhabiles ad ministrandum sese offerent; vel in ministerijs omissiones contingent noxiæ ex ministrorum distractione in victu sibi quęritando. *Trid. sess. 21. de Refor. c. 5. & sess. 22. c. 3. et sess. 23. c. 17. et sess. 24. c. 13. 15 & sess. 25. de Regular. c. 3. 5. & de Reform. c. 9. 11. 12. 13. & 12. q. 2. & 16 q. 1. c. 63. & Decc. tit. 31. c. 15. & l. 3. tit. 5. de præbendis.*

1279 e In eam curam cœnobitarum quisque Rector incumbito, vt suis cœnobitis, quæ ad victum necessaria, ne desint. Custodia enim regularis obseruantię, & vitę cœnobiticæ, & votorũ religiosorum, ea procuratio. *c. Non amplius De institutionibus. & c. Cum ad monasterium De statu Monach. & c. Periculoso l. 6. de statu Regul. §. Sane.*

e *S. Ign. p. 3. c. 2. §. 3. & par. 4. c. 10. §. 5. Bellar. vita c. 14.*

1280 Detrahendum esse stipendium ab ijs ministris, qui debita opera ministerio non faciũt satis. Æquum enim est, vt qui nó labo-

laborat, non manducet. *Trid. sess. 22. de Reform. c. 3. & sess. 23. c. 1. §. Si quis, & §. Eadem. et c. 2. d. 92. c. 4. 5.*

1281 In eam curam Princeps incumbito, vt habendi cupiditas frænũ habeat. Innumerabilium enim malorum in Rebuspub. cupiditas parens semper fuit. *Trid. sess. 21. de Refor. c. 9. et sess. 22. decr. de obser. in sacrif. Miss. & sess. 24. de Refor. c. 3. & sess. 25. de Regul. c. 2. Pius* IV. *in bull.* Romanum *Pontif. & dist. 47. &* 10. *q. 2. c. 7. et* 12. *q. 1. per totum. et* 16. *per totum. et* 21. *q. 3. & c. Cum ex eo De pœnit. & remiss.*

1282 *f* Debere quẽlibet Principi, Rectorique suo reuerentiã. Est enim Princeps loco Dei, ac minister illius. *Trident. sess. 25. de Refor. c. 6. 17. Nicol. Pap. d. 21. c. 6. & d. 93. Fabian. Pap. 11. q. 1. c. 31. Can. Apost. 54. & c. Grauem De excess. Præl. Quod liceat politicũ* Ma*gistratum exercere vide Bellarm. de laicis l. 3. c. 3. & seqq.*

1283 *g* Legitimos census, ac vectigalia, oblationesque soluẽdas Rectoribus esse. Bonis enim Reip. ali debent, qui Reip. bonum procurant. *Dist. 32. can. 6. & 2. q. 7. & 16. q. 7.*

1284 *h* Debere quẽlibet Principi,

f S. Car. Bor. vita l. 8. c. 3. S. Ig*nat. p. 4. c. 10. §. 5. & p. 6. c. 1. §. 2.*

g De censibus ecclesiasticis nõ imponendis vid. Decc. l. 3. tit. 39. & l. 6. de censib. & exact. & Extr. Quod olim lib. 3. de immu. Eccl.

h S. Car. Bor. supra. S. Ig*nat. p. 3. c. 1. §. 23. & p. 4. c. 10. §. 5.*

cipi, Rectorique suo obedientiã. Nam respectu Principis habet se quilibet vt membrum quodlibet corporis respectu capitis. Natura autẽ inditum est cuique membro, vt pareat capiti. *Trid. sess. 14. de Refor. c. 11. & sess. 25. de delect. cib. in fi. Pius* IV. *in bull.* I*niunctum nobis, & dist. 73. c. 3. 4. et d. 81. c. 15. & d. 93. & 2. q. 7. c. 8. & 11. q. 2. à c. 40. & q. 3. c. 39: & tit. 31. de maior. & obed.*

1285 *i* Ne quisquã à Rectoris ordinarij regimine eximitor: si periculum sit inobseruantiæ. Eiusmodi enim exemptiones in boni communis detrimentum cedere solẽt. *Trid. sess. 7. de Refor. c. 14. & sess. 14. cc. 4. 5. 8. 11. et sess. 24. de* R*eform. c. 9. 11. & sess. 25. de* R*egular. c. 4. 9. 20. 21. & de Refor. c. 6. 9.*

i S. I*gn. p. 3. c. 1. §. 11. & litt.* I*. & p. 3. c. 1. §. 23.*

1286 Non esse quicquã alicui concedendum contra immediati sui Rectoris rationabile præceptum, ac voluntatem. Ne subreptioni, & fraudi, & inobediẽtiæ, & alijs malis aditus aperiatur. *Trid. sess. 14. de Refor. cc. 1. 11. & sess. 24 c. 10. & sess. 25. de Regular. c. 4. Pius* IV. *in declarat. Sanctissimus, &c. &* Decc. *l. 3. tit. 9.*

1287 Principi, Rectorique

amo-

amorem deberi. Hác enim compensationem exigunt Principis, Rectorisque beneficia. 3.*q.* 1.*c.* 5. & 7.*q.* 1.*c.* 11.

1288 Esse iusta tributa Principis soluenda. Ipsi enim sunt Domini: & præcipui Ministri sũt boni communis. 11.*q.* 1.*c.* 27.28. & *Clement.l.* 3 .*de censibus.*

1289 Amorem patriæ deberi. Est enim patria principiũ quoddam vitæ nostræ. I*us nat.*

1290 Ad dignitates aditum infamibus ne aperito. Non enim decet. *c.* I*nfamibus l.6.de reg.iur.*

1291 Non debere Rectorem vllum vllius muneris curam suscipere, cui se imparem agnoscit, ineptumque. Ne reus sit damni communis, si impar sit oneri, ineptusque. I*us nat.*

1292 k Prouidendum esse, vt ministri sint, qui ministrorum vicem subeant in muneribus publicis, cum ordinarijs ministris impedimenta contingũt. Ne bonum commune detrimẽtum patiatur. 7.*q.* 1.*à c.* 13.& *Decc.tit.* 31. *c.* 15.& *l.6.tit.de suppl.neglig.et tit. de cler ægrot.* & *Clement.l.* 1.*tit.* 5.

k *S.Th. l.* 1. *de reg.Princ. c.* 15.

1293 Reum esse communis damni Principem illum, qui relicto digno, munus publicũ com-

mittit

mittit indigno; aut multò minus digno, relicto digniore. Sua enim culpa communi bono damnũ fit. *Trid. sess. 7. de Refor. c. 3. & sess. 24. c. 1. 12. 18.*

1294 *l* Ministros malos, & illegitimos, vel inhabiles, deponendos esse. Cauendum enim ne Respub. detrimentum patiatur. *Trident. sess. 21. de Reform. c. 6. & sess. 22. c. 10. & sess. 23. c. 2. & dist. 32. can. 5. 6. 11. et d. 34 c. 1. dist. 46. & 47. & 1. q. 1. & seqq. & 7. q. 1. à c. 13. et 17. q. 4. c. 31. et c. Quamuis multa 15. de æta. et qual. etc.*

l S. Thom. de regim. Princ. l. 1. c. 6. S. Ign. par. 2. per totum. & p. 4. c. 10. §. 5. & p. 9. c. 4. §. 7.

1295 *m* Non esse, nisi ob magnã Ecclesiæ necessitatem, duas simul Ecclesias ab Episcopo habendas. Est enim hoc spirituale quoddam genus poligamiæ; ac noxium communi bono. *Trident. sess. 7. de Refor. c. 2. et sess. 24. c. 17. & 7. q. 1.*

m Bellar. in vita c. 20.

1296 *n* Non debere Episcopum ex vna in aliam Ecclesiam transire; nisi ob necessitatem, vel maiorem vtilitatem Ecclesiæ. Est enim spiritualis matrimonij vinculum, aliqua ex parte maius vinculo matrimonij corporalis. *Ex 7. q. 1. & de consecr. d. 4. c. 107. & Can. Apost. 13. & de postul. Præl. c. 6. & tit. de translatione Episc. per totum.*

n Bellar. supra.

totum. et c. Non liceat De cler. non resid. Leo I. ep. 85. ad Septim. Episc. Euarist. ep. 2 ad Episc. Aegypt.

o Bellarm. supra.

1297 *o* Non esse ob temporalium cupiditatem, Ecclesiarum curam aut deponendam, aut non admittendam. Cederet enim in iniuriam Ecclesiæ. *7. q. 1.*

1298 Officia iustitiæ ne venduntor. Cupiditas enim rediměndi pretij, atque lucrādi, vim magnam habet ad diuertendum animum à rectitudine. *Bellarm. vita c. 20.*

1299 Esse ad Episcoporum curam, ac iurisdictioně inducenda, quæcūque interest Episcopis subijci, ne grex ipsis commissus detrimětum patiatur. Vt animarum saluti, & ordini, qui est in ecclesiastica Hierarchia, consulatur. *Trident. sess. 25. de Regular. c. 11. 12. 13. et alibi. et* 10. *q.* 1. *et* 16. *q. 1. et q. 2. c. 7. et q. 7. et* 18. *q. 1. 2. & 26. q. 6. et Can. Apost. 37. 38. 40. & c. In Later. Concil. de præbendis. & Decc. l. 3. tit. 36. de religiosis dom. & tit. 38. de iurepatronatus. et c. Accedentibus De excess. Præl. et l. 6. tit. de Cappellis monach. et de iurepatr. & Clem. Attendentes De statu mon. & l. 3. tit. 11. de relig. dom.*

1300 Ne sine pœna esse finito con-

contumaces, & inobedientes. Ne eorũ exemplo cæteri discant contumaces, & inobediẽtes esse. *Trid. sess. 25. de Refor. c. 3. et c. Ea quæ De statu monach.*

1301 Esse à quoque obseruãtiam exhibẽdam maioribus suis. Eam enim decentiæ ius exigit. *Dist. 93. c. 14. 15. 17. 19. 20. 24. 25. 26. et d. 94. c. 3. et d. 95. c. 11. 12. & 2. q. 7.*

1302 Deberi ab omnibus, etiã à Principibus sęcularibus, Ecclesię Principibus, ac Sacerdotibus, reuerentiam, & in ijs, quæ ad ipsorum ius pertinent, obedientiam. Ipsi enim sunt Pastores, & Patres respectu cæterorum. *Dist. 96. à c. 11. et 2. q. 7. Patres apud Bellar. de* Rom. *Pontif. l. 1. c. 7.*

1303 Deberi Superioribus, præsertim ecclesiasticis, eam reuerentiam, vt à plebe non arguantur, aut accusentur: nisi infames sint. *2. q. 7. et 6. q. 1.*

1304 *p* Deberi à quolibet Reip. ac bono communi eum amorem, ac operam; vt ad Superiorẽ referat, si quid contra commune bonum à quolibet, etiam à Rectoribus, siue exemplo, siue opere, fiat. Ne, si remedium non adhibeatur ab eo, qui potest; detri-

p *S. Ign. p. 4. c. 17. §. 7. & litt. L. et p. 8. c. 1. littera D: §. Quamuis. et c. 6. §. 2. S. Basilius in Ascet. c. 46.*

trimenta commune bonum patiatur. 2.q.7.c.46.47.48.55.57.& 5.q.5.et c.*Ea quæ De statu mon.* & c.*Quia plerique De offic.ord. l.6. et Extr.Vt Prælatorum l.1.de maior. et obed.*

q *S.Ign. p.9. c.4. §.5. & §.5.§.6.*

1305 *q* Rectorem vtilem non esse à regimine remouẽdum, neque ipso petente: nisi certa sit spes maioris boni. Ne Respub. detrimẽtum patiatur. 7.q.1.c.45. *vide tit.de renunciatione. Leo* I. *ep. 92.in princ.*

1306 Non licere Rectori regimen deserere, si ex eius fuga periculum sit communi bono. Spectat enim maximè ad ipsum commune bonum tueri. 7.q.1. c.46.47.

1307 Bona subditorũ opera sua Princeps auctoritate, opeque iuuato: præsertim, si eius auctoritas, aut auxiliũ petatur. Debet enim hoc genus officij bono cõmuni. à quo si Princeps abstinet, detrimentum sequi necesse est. *Ius nat.*

1308 Curato Princeps ne in deliciarum vsu ciues sint nimij. Eneruant enim animos deliciæ. *S.Th.l.1.de reg.Princ.c.4.*

1309 Curato Princeps vt in suis ciuibus numisma sit propriũ.

Plu-

Plurima enim numiſmatis proprij commoda ſunt. *Vid. S. Thom. 2. de regim. Princ. c. 13.*

1310 Menſuras eſſe à Principe, ponderaque tradenda. Vt iuſtitia in commutationibus ſit. *S. Th. 2. de reg. Princ. c. 14.*

1311 Eſſe alienis commodis incumbēdum. Ea enim eſt exercitatio amoris, et cura in bonum commune. *Ambr. 3. offic. c. 3.*

1312 Caueto ne tua lucra alienis incommodis captes. Eſt id & iniuſtum, & contra politicam caritatem. *Ambr. 3. offic. c. 4.*

1313 *r* Magnā eſſe in Rectore animarum debere prudentiam, ac dexteritatem. Plurimi enim ſunt animorum morbi, & ſæpè latentes, quique interdum ipſis remedijs fiunt deteriores. *Vide Ber. ſer. 2. in Reſurr. ad Abbates.*

r *Claud. Aq. in l. Induſtr. per totum.*

1314 Benè à ſubditis geſta Princeps ipſe probato, ac laudato: cum opportuna laus eſt. Nam virtus laudata creſcit; multò magis, ſi laudet Princeps ipſe. *Ambr. 1. offic. c. 47.*

1315 *s* Vnus Rector, vnum ſummum regimen eſto, quātum fieri poteſt. Nam vnus eſt Deus, vna Fides, vna Eccleſia. Ita paci conſulitur, & bono communi.

s *Ariſt. in Polit. per totum. vid. l. 8. c. 10.*

Baſil.

Basil. in Ascet. c. 35. *Conc. Cabilon. can. 4. c. Quoniam De off.* Iud. ord.

t *Arist. 3. Politic.*

1316 *t* Ad bonum commune, quicquid agunt, tum Princeps, tum multitudo, diriguntо. Nam is politicè agendi modus nobilissimus est, & in primis efficax ad Remp. conseruandam. *Basil. in Ascet. c. 42.*

u *Arist. 2. Polit. c. 1.*

1317 *u* Ne ministrum à munere remoueto: cui ministerij peritiam, & legum, ac præceptorum exactam diligentiã seruarit. Superfluũm enim, remoto illo, alium substituere; & molestum, ac difficile. *Basil. in reg. br. q. 156.*

x *Arist. 1. Polit. c. 8.*

1318 *x* Caueto ne non satis prudẽtia, & virtutibus instructus ad regimen venias. Eris enim communi bono noxius maximè. Sapientia autẽ requiritur in Rectore tum de agendis, tum de agendorum modo. *Bonau. de sex alis Seraph. c. 1. 2. 7.*

1319 Verum, syncerumque communis boni zelum esse Rectori debere. Excitabit enim is zelus ad vigilantiam, ad executionem; ad vrgendum ea, quæ oportet; ad negligendum, quæ negligi debẽt. *Vid. Bonau. sup. c. 3.*

1320 Esto Principis cura diligens, ne nimium grauẽtur subditi,

diti, aut vexentur. Nam pater esse debet, non herus. Curãdum igitur, ne merces eorum operi debita differatur; ne emere, vendereve cogantur inuiti; ne in Principis commodũ à ministris vexentur. *DD.*

1221 Illam multitudinem esse regimini aptissimam; in qua secundum vitæ commoda omnes sunt pares. Nam & excessus, & defectus commodorũ, difficiles reddit homines ad parendum: ea felix æqualitas in Regularium Cœnobijs cernitur, sapiẽter institutis. *Arist.4.Polit.c.11.*

1322 Inæqualitatem ciuium, quam in Republicà esse contigerit, legibus esse temperandam. Legibus enim cõgruentibus prouidendum est, ne potẽtiores opprimant cæteros, ac non pareãt; neve deteriores, ac tenuiores sint Reip. siue ob impotentiam, siue ob pusillanimitatem, inutiles. *Arist.4.Polit.c.13. et l.5.c.2.*

1323 In eam curam diligentissimè à Principibus incumbendum, vt quantum fieri potest, nullus in Republica sit, qui cupiditatis vitio laboret, aut se vllo signo cupidum ostẽdat. Maximè autem legibus id cauendum videtur.

detur. Nam radix odiorum, ac dissentionum cupiditas est. Pernicies autem Rerumpub. sunt dissentiones, & odia. *Vide Arist. 5. Polit. c. 2. 3.*

y Ex Arist: in Polit. per totum.

1324 *y* Videri eam esse curam debere cuiusque Reipublicæ, cuiusque Principis, vt optimæ formæ imitationem exprimat regimen, quantum fieri potest. Optima autem regiminis forma videtur ea esse. Vt secundum voluntatem, ac iudicium, maxima sit in Rectore vnitas; summum in Remp. imperium; prudentia præstãtissima: vt consiliarios habeat sapientia, & voluntate in bonum publicum excellentes: *z* vt sit circa Rectoré prouidentia, vt non contingat cõtra bonum commune peccare in imperando. Ea regiminis forma cernitur in Christi Ecclesia, in qua vnum est summum imperium penes Iesu Christi Vicarium, successorem Petri: vbi tãta est Patrum legitimè ad decernendum congregatorum sapientia diuinitus accepta, vt errare non posit. vbi hierarchicis legibus à Christo cõditis, & Spiritus sancti afflatu ita Summus Pontifex regitur, vt eius spirituale imperium

z Vide Arist. 6. Polit. c. 4.

rium nunquam posſit nõ rectum eſſe. *PP.*

1325 In eam curam incumbendum, vt (quantum fas fuerit) neque augeatur quiſquam ſupra modũ; neque vt ſtatim, pręſertim parui, magnis honoribus ornentur. Eſt enim id & inuidiæ, & ruinæ obnoxiũ. *Ariſt.5.Polit.c.8.*

1326 Ne expoliato, ne deprimito, ne vexato ſubditos, vt regnes. Animi enim parui, & cupidi, & praui ea regnandi ars eſt. & non Regis, ſed Tyranni, ſuum non commune commodum intendentis. & imprudentis, neſcientiſque artes honeſtas inuenire ad poteſtatem conſeruandam, & retinendam. *Ius nat.*

1327 Putato veram, chriſtianamque in ciuibus religionem ad Reip. conſeruationem poſſe maximè. Frænat enim illa cupiditatem, à qua Rerumpub. corruptio deriuatur. Et eſt animorum vnionis parens. *Exper.*

1328 Putato Principes impij quicquid contra verã Religionẽ, & ius illius moliuntur, in imperij ſui ruinam aliquando caſurum. Stabit enim ſemper Religionis veræ poteſtas, & ius; Deo tãtam iniuriam vlciſcente. *Dauid Pſ.2.*

a Artes politicas docet Aristot. in Polit. per totũ, præsertim à l. 5. c. 8.

1329 *a* Ne putato te egregiè Remp. administraturum, si politicam tantum prudentiam, & artes humanæ mentis adhibeas: nisi etiam eam sapiẽtiam adhibueris, quam sacra, diuinaque doctrina docet. Nam regimen expers cælestis sapientiæ, christianæque pietatis, vanum. Fons autem eius sapientiæ familiaritas, & vnio cũ Deo, & intentio syncera diuinæ gloriæ, diuinique seruitij. *Exper.*

b Arist. 5. Polit. c. 9.

1330 *b* Magistratus, Rectoresque eligito intelligentes Reipublicæ, amãtesque. Nam si eius, quam gubernat, Reipublicæ rationem Rector ignoret; aut si non amet; prætèr alia incommoda, continget mutatio morum, ac status. *Ex exper.*

1331 Curandum semper esse, vt potentior sit ea pars, quæ Remp. saluam esse velit, quàm ea, quæ nolit. Nam ex alterutrius potentia erit Reip. vel rùina, vel salus. *Arist. 5. Polit. c. 9.*

1332 Esto Principum studiũ, vt ciues à pueritia ad Reip. disciplinam erudiantur. Ita enim erunt plurimi Reip. intelligẽtes, & amantes, aptissimi, qui ad regimen eligantur. *Arist. 5. Polit. cap. 9.*

1333

1333 c Cauento Principes à simulatione virtutis. Nam dum virtutem simulant, vt à subditis amentur, ac regnent: in inimicitiam incidunt Dei, qui odit hypocritas. Enimuero si verum ius habent in alios, tutius illud retinebunt amico Deō; à quo est omnis potestas. *S.Th.2.2.q.111.*

c Virtutis simulationē lege apud Aristot.5.Politic. c. 11. vt caueas.

1334 Incumbendū esse Principi in eam curam, vt iudicium in Reip. sit, quale esse debet. Vt iniustitia cohibeatur. Vt ciuicæ paci consulatur. *Arist.7.Polit.c.8.*

1335 Incumbendū esse Principi in eam curam, vt in Rep. sint artes. Multis enim instrumentis indiget vita. *Arist.7.Polit.c.8.*

1336 Incumbendū esse Principi in eam curam, vt à pueritia instituantur ciues ijs disciplinis, quæ valent ad Remp. defendendam. Vt bonum commune ne ruat. *Arist.7.Polit.14.*

1337 Maximam esse Principi curā debere, vt à pueritia ciues ad rectas secundū virtutes actiones instituantur. Nam præcipuus ciuitatis, idest, vitæ communis, finis, est actio recta. *Arist.7.Polit. c.14.15.*

1338 In eam maximè curam Principibus incumbendum, vt sele-

selectus sit eorum, quibus puerorum cura committatur. Non enim cuicunque committẽdum est negotium, quod magni Reip. interest. Nam tales erunt viri, quales esse assueuerint à pueritia. *Arist. 7. Polit. c. 17.*

d *De ratione pueros instituendi vide nostr. instr. 4. & 5.*

1339 *d* Cura maxima Principum esto, vt hi, quibus puerorũ cura publicè commissa est, contendant integris mentibus syncerani veræ politicæ rationem instillare. Prouidendum autem est, vt pueri nihil audiant, nihil videant, quod turpe sit; & vt egregiè honestis assuescant. *Arist. sup. & lib. 8. c. 1. & Eth. 10. c. 9. Concil. Later. sub Leo. X.*

1340 Picturæ obscœnæ, turpiaque spectacula prohibentor. Deturpant enim & mentem, & actiones. *Arist. sup. Conc. Arelat.* I. *c. 5. et* II. *c. 20. Carthag.* III. *cap.* 11. VI. *Syn. can.* 51. 100.

1341 Curanto Principes vt liberalibus disciplinis instituantur, quãtum satis fuerit, etiam ij, qui gymnasticè sunt exercendi, ad Remp. armis defendendam, cum opus fuerit. Decet enim id fieri, & vt quisque è ciuibus discat id, quod est homini magis proprium; & ne otio torpescat;

cum

cum bellũ nõ eſt. *Ariſt*.8.*Polit.c*.4.

1342 Curato Princeps, vt quę muſica ad mentis quietem interdum adhibetur, vt ludi; eã habeat harmoniam, quæ apta ſit animos ad virtutẽ concitare. Peſtis enim animorum eſt muſica, quę ad turpia concitat. *Ariſt*.8.*Polit.c*.5.6.7.

1343 *e* Videri Chriſtiani populi virtutem, bonoſque mores, pẽdere maximè à Clero, ac ludimagiſtris. Quales enim doctores, tales diſcipuli eſſe solẽt. Incumbendum ergo ſemper in eam curam, vt ludimagiſtri, Cleruſque totus, ſint quales eſſe decet; & doctrina inſtructi, & bonis moribus. Nam vanus eſt omnis in Chriſtiano populo colendo labor; ſi eius cultus miniſtri culti non ſint. *Ex Iur.can.per totum.*

e *Ex Ariſt.* 10.*Eth*.9.& 7.*Politic*.17. & *l*.8.*c*.1.

1344 Videri curam regiminis in vniuerſum debere triplicem eſſe, Corporis, morum, mentis. Cum enim corpus ſit ad opera mentis neceſſarium; habenda eſt cura corporis, quantum opus fuerit ad miniſtrãdum operibus mentis. Cum rurſum magni referat ad opera mentis, vt ſenſus, & affectus pareant rationi: cura morum eſt habenda, vt generentur habitus, qui ad actiones in-

 clinent

clinent conformes rectæ rationi. Cum denique summa hominis perfectio sit in opere mentis: impendenda potissima cura est ad disponendam mentem ad opus illud. Est autem præcipuum mentis opus contemplatio diuinorũ. *Arist.7.Polit.c.15.16.17.*

Sectio III. a De Iustitia œconomica, & pietate in parentes.

a *Vide alia præcepta in Par.1. à pr. 2039.*

1345 Esse patribusfamilias debere curã domus. Capitis enim rationem habet quisque paterfamilias respectu suæ domus. *Arist.1.Polit.c.3.*

1346 Patrumfamilias curam esse, purgatam à vitijs seruare familiam totam. Ab ipso enim pendet familiæ bonum. *Hier. d.47. post can.8.*

1347 Debere à patrefamilias peccantes plecti tum filios, tum famulos. *b* Penes ipsum enim est regimen tum filiorum, tum famulorum. *Ex Decc. l.5. tit.23. de delictis puerorum.*

b *Arist. 1. Polit.c.3.*

1348 *c* Expelluntor è domo famuli, qui nec verbis, nec verberibus corriguntur. Ne famulorum

c *Arist. 7. Polit. 17.*

lorum vitia in reliquam domũ irrepant. *Arist.7.Polit.c.17.*

1349. d Esto patrisfamilias cura prima vt Dei cognitio, religioque vigeat & in suis filijs, & in tota familia. Ea enim sunt præcipua familiæ bona. *Aug. tr.51. in Io. Concil.Gangr.c.15. d.30. Si quis reliquerit.*

d *Vide praxes in nostra instruct.9. et Act. S.Carol. Borr.*

1350. e Sunto à patresfamilias leges morum: quas seruare quilibet è familia teneatur. Vt enim mentis in omnes potentias; ita patrisfamilias regimen est in omnes domesticos. *Aug.tr.51.in Io.*

e *Carol.vita l.8.c.13. Vid. eandem nostr. inst.9.*

1351. f Parentum curā esse, filios alere. Id enim est lege naturali, etiam in brutis ipsis sancitum. *Dist.30. can.14. & c.Si à patre De infan. & lang. expositis.*

f *Vid. Arist. 7.Polit.c.16.*

1352. Parentum esse, Domus commoda procurare. Pars enim domesticæ curæ sunt commoda domus. *Arist.8.Eth.c.11.*

1353. Nisi causa sit legitima, coniux coniugi corporis debitũ ne denegato. Habet enim ex cõtractu matrimonij vterque coniugum ius in corpus alterius. Sunt autem multæ ad negãdum debitum legitimæ causæ, quæ in vtroque Iure numerantur. *ff. de solu. l. quod dicimus. Greg. dist.5.*

can.4. & dist.30.c.2.3. & 33.q.5. & c. Inquisitioni De sent.excom.

1354 Causa legitima si non sit, & iudicium Ecclesiæ, non licere vxorem dimittere. Cohabitationem enim coniugum exigit finis, contractusque matrimonij. *Dist.30.& causa 27.q.2.et 32.q.5.& 33.q.2.*

1355 Ab vtroque deberi alteri coniugum amorem. Mutua enim corporum traditio, mutuũ amorem postulat, & rerum omnium eadem in familia communio. *Arist.8.Eth.c.11.*

1356 Nisi causa legitima sit, ab vxore coniux diutius ne abesto. Vtriusque enim coniugis præsentia coniugali bono, familiæque multum interest. *33.q.5.*

1357 Ab vxore marito reuerentiam exhibendam esse vt capiti. Vir enim vxoris caput est. *33.q.5.c.12.& seqq.*

1358 A marito vxori reuerentiam exhibendam esse vt cõiugi, ac sociæ. Non enim agendum est cum vxore, vt cum famula. *Ius decen.*

1359 Causa legitima si non sit, ne vir impedimentum ponito vxoris operibus bonis spectãtibus ad religionem, ac salutem.

Non

Non enim habet ius ad hoc impedimentum ponendum. *DD. Moral.*

1360 Causa legitima si non sit, ne parentes impedimentum ponũto filijs institutum vitæ religiosæ aggredi cupientibus. Non enim habẽt ius ad hoc impedimentum ponendum: quatenus potior est salus animæ, diuinumque seruitium, quàm parentes. *Ex iur. nat.*

1361 Obedientes filios exhibere se in parentes debere. Ius enim habent parentes in filios, vt totum in partes suas. *Dist.3. can.1.*

1362 Esse à filijs reuerẽtiam parentibus exhibendam: Sunt enim parentes filijs maiores, potioresque. I*us nat.*

1363 A filijs parentibns amorem deberi. Nam vt sint, ac viuant, habent à suis parentibus. I*us nat.*

1364 Esse à filijs parentum necessitatibus prouidendum. Debet enim pars ad totius conseruationem tendere, cum opus est. I*us nat.*

1365 g Esse maritis ab vxoribus obedientiam exhibendam in ijs, quę ad pietatem, & ad do-

g *Arist. 1. Polit. c.8.*

R 5 mus

mus regimen spectat. Vir enim caput vxoris est. 33.q.5.c.12. & *seqq.*

1366 A parentibus filios ad vitæ statum mutandum cogendos non esse. Nam non eo vsque extenditur ius parentum in filios. 32.q.2.c.16. *Trident. sess.* 25. *de Regular. c.* 18.

1367 Nisi crimen læsæ Maiestatis, aut hæresis sit, caueto ne parentes in forum voces accusatione criminali. Nam hoc genus reuerentiæ exigit pietas in parentes. *Tolet. in Instr. Sacerd. l.5. c.* 1.

1368 Causa legitima si non sit, nutrito lacte mater ipsa filios, quos gignit. Pietatis enim is actus est; & continentiæ comes. *Greg. dist.5. can.4.*

1369 Non licere viro auctoritate propria coniugem adulteram interficere. Coniux enim in alterius coniugis vitam non habet ius. 33.q.2.

1370 Non licere parentibus filios interficere. Impium enim est. & non habent parentes ius in vitam filiorum. *Decr. l.5. tit.* 10. *de his, qui filios occid.*

1371 Esse à seruis suis dominis obedientiam exhibendam. Nam

Nam serui instrumenta quædam sunt dominorum ad familiæ regimen. *Arist. 1. Polit. c. 3.*

1372 Prouidendum esse ijs, ad quos cura pertinet puerorũ, vt pueri neque videant, neque audiant quicquã turpe. Ne cum adoleuerint, turpis actio sequatur. *Arist. 7. Polit. c. 17.*

1373 Prouidendum esse ijs, ad quos cura pertinet puerorum, vt pueri, quantum fieri possit, honestis videndis, & audiendis assuescant. Agent enim honesta. *Arist. supra. Concil. Later. sub Leone X.*

1374 Rogato paterfamilias ex ecclesiastico Rectore instituendæ familiæ modum de credendis, & agendis ad vitam æternam. Is enim modus ex ecclesiasticis Rectoribus discẽdus est. *Supra ex deff. de ecclesiastica Hierarch.*

1375 Doceto Rector ecclesiasticus quemque patremfamilias modum regendæ secundum veram Religionem domus pro vita æterna consequenda. Nam ad munus ecclesiastici Rectoris hoc pertinet. *Supra ex deff. de eccl. Hier.*

Sectio IV. a De Iustitia Commutatiua.

Siue De Contractibus, & Maleficijs.

a *Alia cômutatiuæ Iustitiæ præcepta vide Par. 1. d. 11. à n. 20. & à n. 137. et à pr. 1786. et à pr. 1816. ad pr. 1914. quæ nolumus hoc in loco repetere.*

1376 DEbere in contractibus ineundis seruari leges, quas ipsa natura præscribit. Non debet enim ius naturale violari. *ff. de reg. iur. l. 8. & l. 149.*

1377 Seruandas esse in contractibus ineũdis leges, quas ius humanum præscribit. Habent enim Principes legitimi potestatem ad eas leges condendas. *Ius vtrunque.*

1378 Contractus ex conuentione legem accipere. *c. Contractus l. 6. de reg. iur.*

1379 Debere in contractu matrimonij seruari leges, quas Ecclesia præscribit. Est enim Ecclesiæ ius in matrimonium, quatenus Sacramentum est, & attinet ad Religionem. *Trident. sess. 24. de Sacram. Matr. c. 12. vide sup. def. 379. 394.*

b *Vide inhabiles in Iure tum canonico, tũ ciuili.*

1380 *b* Contractũ ne ineunto, quos ius inhabiles reddit ad

con-

contrahendũ. Contingeret enim contractum inualidum reddi, ac ius alienum lædi. *Vide sup. sect. 1. de Matrim.*

1381 Videto cum quo contrahas, quave ratione. Ne cogaris in integrum restituere. *Vide Decc. l. 1. tit. 41. de rest. in integr.*

1382 In contractibus, qui cũ pupillis ineuntur, ex quibus obligationes mutuæ nascuntur, vt in emptionibus, venditionibus, locationibus, conductionibus, mãdatis, depositis; si tutoris auctoritas non interueniat; eos quidem, qui cũ pupillis contrahunt, obligari; pupillos non obligari. Par enim est alterius auctoritate firmari ea, quæ ab ijs aguntur, in quibus esse nõ potest iudicium perfectum. *Instit. l. 1. de auctoritate tutorum §. 1. Decc. l. 1. tit. 41. de in integrum restit.*

1383 Mercedem debitã operarijs differendam non esse. Statim enim ac opera exhibetur, compensationem exigit: nisi alius contractus intercedat. *Inuat.*

1384 Cauendum esse maximè, ne pauperes opprimantur. Turpissimum enim iniustitię genus est. *Dist. 90. c. 8.*

1385 Caueto ne violentiam inferas ad contrahendum. Nam & iniuriam facis contrahenti: & continget nihil facere. Similis enim contractus vi, metuque facti, esse irriti solent. *Decc. l. 1. tit. 40. de ijs, quæ vi, &c.*

c Vide supra deff. 554. 557.

1386 *c* Negotiorum administratorum rationem reddendam semper esse. Ita omnes cauebũt ab iniustitia. *Inst. l. 1. de Attiliano tut. §. Impuberes. Trid. sess. 24. de Refor. c. 3. Tolet. IV. d. 38. c. 2.*

1387 Nullum crimen pati eũ, qui non prohibet, cum prohibere non posit. Negligentia enim non est culpa, nisi in eo, qui potest, & debet. Et impossibilium nulla est obligatio. *ff. de reg. iur. l. 110. & l. 145.*

d Præcepta de restitutione vide Part. 1. d. 11. à nu. 140. et prop. 1799. 1809. 1810. & à pr. 1828. ad pr. 1836.

1388 *d* Ad intelligendum an restituendum quid sit, oportere tum naturales, tum gentium, tum ciuiles leges considerare. Nam cui ius ad bonum aliquod hæ leges tribuunt, ei bonum illud restituendum est. Sint exempla: Secundum leges ciuiles, thesaurus, si inueniat quis in loco suo, totus est eius: si casu inueniat in loco alieno, dimidium est inuentoris, dimidium eius, cuius est locus. Secundum legem natura-

lem,

lem, res, quæ dono datur, est eius, cui à domino traditur. Res, quæ venditur, fit eius, qui emit; licet non per traditionē solam, sed per solutionē pretij, aut per alterius generis satisfactionem. Res, quæ à dominis habētur pro derelictis, fiunt occupantis. Non habentur autem pro derelictis merces, quæ causa tempestatis proijciuntur in mari; aut de rheda decidunt, non intelligentibus dominis. *Instit. lib. 2. de rerū diuis.*

1389 Esse restitutionem faciendam etiam fructuum, seu damni, quod dominus patitur, cum res possidetur mala fide. Est enim damnum illud voluntarium ei, qui vult dāni causam, quatenus rē possidet mala fide. *Par. 1. d. 11. n. 144. Instit. l. 2. de rerum diuis. §. Si quis à non domino, & l. 4. de offic. Iudicis §. Et si hæreditas. & c. Grauis ad nos. De restit. spol. & c. Peccatum l. 6. de reg. iur.*

1390 Qui occasionem damni dederit, de damno teneri. Nisi ne accideret, de contingentibus nihil omiserit. *vid. Decr. l. 5. tit. 36. de iniurijs, & damno dati*

1391 Damnū, quod quis sua culpa sentit, sibi debere, nō alijs imputare. *c. Damnū l. 6. de reg. iur.*

1392

1392 Esse restitutionem faciendam eius, quod quis ab alio accipit ratione mutui, præter ipsam rem, seu rei valorem, quā mutuauit. Quæ enim mutuātur, non faciunt ex se fructum, vt ratione eorum posit aliquid accipi præter ipsa: nec in puro mutuo interuenit vlla mutuantis industria, vt in veris cambijs; quam industriam possit mutuans vendere, & aliquid eius ratione accipere. *Par.* 1.*d.* 11.*n.* 187.

1393 Non firmari tractu temporis, quod de iure ab initio nō subsistit. *c. Non firmari l. 6. de reg. iuris.*

1394 Minus soluere, qui tardius soluit. Nam & tempore minus soluitur. *ff. de regul. iur. l.* 12.

1395 Bonam fidem tantundem posidenti præstare, quantum veritatem; quoties lex impedimento non est. *ff. de reg. iur. l.* 179.

1396 Semper esse obligationem restituendi ea, quæ mala fide posidentur. Sunt enim aliena. *c. Sæpè contingit De restit. spoliat. & c. Possessor malæ fidei l. 6. de reg. iur.*

e Alia de vindicatione præcepta vide Par. 1. à pr. 2095. vsque ad pr. 2105.

1397 e Caueto ne in iniurijs vlci-

vlciſcendis, pœniſque exigendis, efficias quicquam quod cōtra ius aliorum ſit, aut contra cōmune bonum, & charitatem, quam debes in alios. Id enim non eſſet iniuſtum compenſare, ſed iniuriam inferre; ac proinde duplex dedecus habere & iniuriæ iam acceptæ, & turpis facti. Quod accidit ijs, qui cum non potuerint ſe defendere, ne iniuriam reciperent aut verborum, aut cædis; priuato nomine vltionem perſequuntur. *S. Thom. 2. 2. q. 108. a. 1.*

1398 Nō licere dominis ſuos ſeruos occidere. Publica enim requiritur poteſtas ad occidendum. I*nſtit. l. 1. de ijs, qui ſui, vel alieni iuris ſunt* §. I*n poteſtate.*

1399 Non licere dominis in ſuos ſeruos nimium ſæuire. Non enim habent tantam poteſtatem in ſeruos. I*nſtit. lib. 1. ſupra, &* §. *Sed & maior.*

Caput

a De Fortitudine.

a *Huc spectāt præcepta de Fortitudine, Magnanimitate, Patiētia, et huius generis uirtutum: quæ vide Par. 1. à pr. 2181. ad pr. 2256.*

1400 PRæclaram fortitudinis actionē esse, victoriā sui. Nihil enim arduum magis. *Ambrosius 1. offic. c. 36.*

1401 Præclarum fortitudinis actum esse, despicientiam temporalium. Potentissima enim est temporalium illecebra. *Ambr. sup.*

b *S. Car. Bor. vit. l. 8. c. 19.*

1402 *b* Actionem esse fortitudinis præstantissimam, omnium, in quibus honestas cernitur, quantumuis arduorū, vsque ad effectum, prosecutionem. Quid enim diuinius? *Ambr. sup.*

c *S. Ign. p. 9. c. 2. §. 5.*

1403 *c* Semper animo ardua, præclaraque molienda. Ita enim assuescimus non timere, quæ nō licet; & audere, quæ licet. *Ambr. 1. offic. c. 36. 38.*

d *S. Car. Bor. lib. 8. c. 19.*

1404 *d* Magnis periculis te obijcito, vbi de rebus præclaris agitur: modò absit temeritas. Id enim fortis, ac magnanimi est. Pręclarissima autem res est diuina gloria, Ecclesiæ defensio, animarum auxilium. *Arist. 4. Eth. c. 3.*

1405 Ne esto querulus, ne pre-

precabundus; non de paruis, neque de ijs, quæ necessariò sunt perferenda. Id enim fortem, ac magnanimum decet. *Arist.4.Eth.c.3.*

1406 *e* Dicito, agito apertè omnia. Id enim magnanimi est. Nisi contrarium suaserit diuinum seruitium. *Arist.4.Eth.c.3.*

e S.Car. vita l.8.c.24.

1407 Tuam alteri operam libenter dato, atque inseruito. Id enim magnanimum decet. *Arist.sup.*

1408 Ne admirator facilè. Nihil enim magnanimo magnũ est in rebus humanis. *Arist.sup.*

1409 Ne memor iniuriarum esto. Nam pusilli animi hoc est. *Arist sup.*

1410 Honesta potius eligito, quàm fructuosa. Ea enim electio magni animi est. *Arist.sup.*

1411 Motum tardum, quantum decuerit, vocem grauem, orationem stabilem, ac sedatam habeto. Quia festinare non solet, qui paucis rebus studet; nec vehemẽter contendere, cui nihil magnum esse videtur. *Arist.sup.*

1412 *f* Pellendũ esse ex animo amorem eius, ex quo timor oritur. Nam nõ timetur amissio eius boni, quod non amatur.

f Vide Sum. Eth.d.3.q.1.pr.2.§.8. & S.Tho. 2.2.q.3.

Quare

Quare si frænetur amor vitæ, non erit mortis timor; neque paupertatis, si auaritiam cohibeas; neque infamiæ, si gloriæ appetentiam reprimas. *Ambros. 1.off.c.39.*

1413 Frænandum esse timorem præmeditatione malorum, quæ possunt euenire. Iacula enim præuisa, minus feriunt: *Ambr. 1.off.c.38.*

1414 In eam curam incumbito, vt tibi persuadeas, causam esse magnarum vtilitatum mala, quæ patienter toleras. Firmat enim contra tristitiam, timoremque animum spes bonorum. *Ambr. sup.*

1415 Auertito cogitationem à malo, quod vel est præsens, vel times ne accidat. Opinio enim malorum est, quæ tristitiam, ac timorem excitat. *Seneca epist. 24. & 75.*

1416 Exēpla proponito eorum, qui maiora perpessi sunt. Valent enim plurimum ad omnem virtutem exempla. *Ambr. 1.off.c.40.41.*

1417 Illud tibi suadeto, nullā esse tristitiæ, timorisq; vtilitatē. Diuertit enim à tristitia, timoreque animū ea cogitatio. *Exper.*

1418

1418 Incommoda tibi proponito, quę ex tristitia, timoreq; oriuntur. Odium enim incommodorum, quæ tristitia parit, ac timor; ipsam tristitiam, ac timorem fugabit. *S.Th.2.2.q.38.*

1419 *g* Aut in occupationes graues, aut in contemplationem incumbito diuinorum. Auertitur enim animus à tristium cogitatione, tum quatenus alijs cogitandis intentus est; tum quatenus iucundorum delectationem capit. Contemplatio autem diuinorum est iucundissima. *Sum. Eth.d.3.q.1.prop.2.§.8.*

g *S.Car.Bor. lib.8.c.22.*

1420 * Ab adulationibus audiendis caueto. Eneruare enim illæ animos fortes solent. *Ambr. 1.off.c.42.*

1421 Miscēda esse colloquia cum amicis. Delectant enim ea colloquia; ac proinde tristitiam fugant. *Sum.Eth.sup.*

**De æquanimitate inter uerba laudātium, & vituperantium vide epist. 3. Sixti Pap. ad Episc.Orient.*

1422 *h* Proponendam esse animo speciem illā virtutis, quæ in ijs elucet, *i* qui quantumuis magno impendente malo, constanti, & magno, tranquilloque animo sunt. Vrget enim ea species ad fortiter quiduis ferēdum. *Vide Ambr.1.off.c.40.41.*

h *S.Ign.p.9.c.2.§.5.& l.exer.rr.1.de discern.spir.r.12.*

i *S.Car.l.8.vita c.19.*

1423 Opinionem deponito

mali

mali futuri, quæ timorẽ excitat. Deponitur autẽ cogitando aut non esse malũ, quod timetur; aut non tantum, quantum putatur, aut non euenturum. *Senec.ep.24.*

k *S.Ign. lib. exer. rr. 1. de discern. spir. r. 8.*
l *Aristot. 2. Rhet. c. 5.*

1424 k Spem tibi excitato, diuinæ opis siue pro vitãdo malo, siue pro patiẽtiæ, ac fortitudine retinẽdę. Nemo enim sperauit in Deo, & confusus est. *l* Ex amore autem, & pietate in ipsum Deũ oritur affectus fiducię. *Eccl. 2. 11.*

m *S. Ignat. p. 9. c. 2. §. 5.*

1425 *m* Esto animo semper erecto. Id vt assequare, cogita nobilitatem animi ad imaginem Dei procreati. *Ambr. 1. off. c. 36.*

1426 Caueto ne viro præstanti dignum, & honorificum existimes id, quod est cõtrarium rationi. Summa enim hominis dignitas, ac nobilitas, ratio est. Vile igitur est iniurias contra Dei voluntatem, & contra leges vlcisci: quoniam cõtra rationem id est. *Ambr. 1. off. c. 36.*

n *S. Ign. p. 9. c. 2. §. 5.*

1427 *n* Assuescito fortibus, generosisque animi cogitationibus, & affectibus; vt grauia, mortemque patiendi pro Dei gloria propaganda; pro Christi Fide, ac Religione tuenda; pro Dei offensa vitanda. Has cogitationes, & affectus, singulis, si fieri potest, horis

horis repetito. Ita enim redditur prōptus animus ad fortiter perferendum. *Ambr.* 1.*off.c.*36.

1428 *o* Caueto ne ob timorē vllum aut omittas agere, quod ratio recta præcipit agēdum; aut agas aliquid, quod agendum secūdum rectam rationem non est. Esset enim à virtute discedere. *Greg.d.*43.*c.*1.4.*Nicolaus Pap.ibid.* *c.*5. *Cyprian.d.*47.*c.*10.

o S.Ign.p.9. c.2.§.5. S.Amb.1.off. c.36.37.

1429 Curato vt fortiter persistas in castitatis proposito, etiam si contigerit pati violentiam libidinis alienæ. Animi enim illa fortitudo sanctitatem etiam corpori tribuit. *Aug.*32.*q.*5.*c.*3.4.*& seqq.*

1430 *p* Caueto ne sis inconstans. Nihil enim ad perfectionē adduces. *Par.*1.*dist.*10.*n.*49.

p S.Ign.p.5. c.4.§.5.& l. exerc.rr.1.de discer.spirit. r.8.

1431 Ne putato fortis esse nihil timere. Nam eius etiam est timere, cū oportet. *Aris.*8.*Eth.c.*7.

1432 Caueto ne sis fortis ad finem prauum. Nam non est virtutis ea actio. *Arist.*4.*Eth.c.*8.

1433 *q* Abigito timores vanos ab ijs, quos regere, quibusve dare consilia contigerit. Corrumpit enim magnas actiones vanus timor. c. I*nquisitioni De sent. excom.*

q S.Ign. lib. exer. Ann.7. & De scrupulis.

1434 *r* Prospicito quo te pacto

r S. Ign. lib. exer.rr.1. de discer.spirit. r.10.14.

cto gerere possis, si quod malum ingruerit. Vt robur animi maturè compares ad passionum impetus reprimēdos. *Ambr. 1. off. c. 38.*

1435 Ne assuescito ita sine metu esse, vt non timeas iudicia Dei. Est enim is timor vtilis ad salutem. *Basil. in reg. breu. q. 209.*

s Vid. Par. 1. d. 6. n. 24. & sup. def. 585.

1436 *s* Caueto ne ob inutiles, ancipitesq; cogitationes de tua prędestinatione, de diuinis circa bona electorum opera, & circa reproborum pœnas decretis; sis in rectis actionibus aut anxius, aut negligēs, aut inconstans, aut timidus. Eas cogitationes ne admittito. Certum enim est, velle Deum nos rectè agere, & meliora semper nobis in infinitū bona largiri; ad idq; assequendū, sufficiētem nobis gratiam exhibere. Cogita igitur, quod nisi per te steterit non cooperantē diuinæ gratiæ, nec eā postulantem; magnam spiritualium bonorum copiam assequere. Cogita diuinum de impiorum pœnis decretum ab impiorum operibus pendere. Ergo ita agito fortiter, ac si Dei de tua, aliorumque salute, ac perfectione decretum, non iam ab æterno factum, sed nunc in tempore sit faciendum. Ad omnem

per-

perfectionem enitēdum, ad consecutionem cuiusque boni. *Aug. lib. 1. ad Simpl. q. 2. Alens. 1. p. q. 28. m. 3. a. 1. Valent. 1. p. q. 23. punct. 4. §. Probatur. Vasq. 1. p. q. 89. à c. 2. Praxis Sanctorum.*

t *De Patientia.*

t *Vid. Cassia. coll. 18. c. 13. 14. 15. 16.*

1437 u CAueto ne quid ex prioribus consilijs rationabiliter decretis, immutes, cum vel ira, vel alio immoderato motu perturbatus est animus: sed firmandus patientia. Multa enim bona perdidit impatientia. *Ambr. 1. offic. c. 21.*

u *S. Ign. lib. exer. in rr. 1. de discer. spi. r. 6. 7. 8.*

1438 x Nihil nec verbo, nec facto tentandum esse, cum ira concitamur: sed quiescendum, donec ardor ille per se remittatur. Periculum enim est, nisi id fiat, amittēdæ fortitudinis, & patientiæ. *Greg. 23. q. 4. c. 27.*

x *Plut. lib. de cohibēda iracundia. S. Amb. 1. off. c. 4. 5. 21. Cass. coll. 16. c. 27.*

1439 Impatiētiæ motus præcaueto consideratione tristium, quę solent accidere; & inuestigatione artis ad iram repellendam. Omnibus enim malis occurritur prouidentia. *Ambr. 1. offic. c. 21.*

1440 Cogitato ad beatitudinē tolerandis tristibus perueniri: Habet enim etiam in hac vita

præmiũ patientia. *Amb.2.off.4.5.*

y Seneca de ira l.3.c.29. 1441 *y* Minuẽdam esse, quoad fieri possit, in nobis opinionem existimatæ iniuriæ. Sæpè enim fallimur, iniuriam reputantes id, quod non est, aut non tantum, vt ob id irasci debeamus. *Ambros.* 1.*offic.c.*48.

z Plut.sup. 1442 *z* Cogitandum nos aliquanto post tempore alio modo sensuros esse de iniuria, quam sentimus tunc, cum ira concitamur. Agendum ergo tunc, quod aliquanto post tempore ageremus. *Ex exper.*

a Plut.sup. 1443 *a* Proponendam nobis esse miseriã eius, à quo patimur iniuriã. Valde enim miser est, qui malè agit. Nemo autem in miserum irascitur. *Chrys.hom.47.in* Io.

1444 Cogita tibi præsentem, teq; spectantẽ Deum. Quis enim morigerus committet in oculis Principis quidpiam, quod illi displiceat? *Basil.in reg.br.q.*29.

1445 Reputãda incommoda, quæ multò maiora sequentur, si velimus vlcisci. Ita constans eris in iniurijs sustinendis. *Ambros.* 1.*offic.c.*48.

1446 Paucis contentos esse. Ita enim subtrahitur irascendi materia. *Cassian.coll.*16.*c.*9.

1447 Nolito ea perquirere, quæ cognita, iram prouocant. Propositio enim,& opinio iniuriæ iram excitat. *Vide Claud. Aqu. Industr.c.*14.

1448 Iracundorum societatē vitato. Ne tu quoque assuescas impatiens esse. *Exper.*

1449 Speciem tibi proponito fortitudinis, constantiæ, mansuetudinis; & vim, quam habent, ad assequendum quod volumus. Ita firmabis animum amore virtutis. *Ambr.* 1.*off.c.*21.

1450 *b* Exempla tibi proponito mansuetorum, præsertim Christi. Excitaberis enim ad imitationem mansuetudinis, ac patientiæ. *Aug.*23.*q.*1.*c.*2.

b *Vid.* Amb. 1.*offic.c.*21. 48.

1451 *c* Cogitato diuinę volūtatis effectum esse quidquid aduersi perpeti contigerit. Amor enim in diuinam voluntatē parēs est patientiæ. *Ambr.*1.*off.c.*48.

c *Bellar.vit. c.*38. *S.Ignat.p.*3. *c.*1.§.17.

1452 Illud tibi persuadeto, vilis animi esse, nolle iniurias remittere, ac indigentis. Nam ideo Deus semper promptus est ad ignoscendum, quia nullius indiget, nec vllum ex vlla iniuria in infinita substantia patitur detrimentum. Paratus autē semper est Deus ad nostra detrimenta com-

pensanda, quæ inserũtur ex aliorum iniurijs: si nos ad condonandum prompti simus. Sit ergo noster animus magnus, ac diues in Deo. *Ambr.1.offic.c.21.48.*

d *Bellar.vit.c.12.*

1453 *d* Putato ad iram, omnemque aliam perturbationẽ frænandã, rationes humanas prodesse parum, nisi diuinas consulas, & æternas. An quia hæ fallere possunt, illæ nunquam? An quia vt audiãtur rationes diuinæ Deo magistro est opus? scit autẽ efficaciter suadere Magister sapientissimus, & omnipotẽs. *Ex exper.*

1454 Melãcholici, tristesque, lætorum meditatione exercẽtor. Ita se paratos exhibebunt ad fortitudinem, ac patientiam. *Exper.*

e *Greg.2.Pastoral.c.9.* Claud. Aqu. *Indust.c.14.* *S. Basilius in Ascet. c. 50. & in reg. br. q.165.*

1455 *e* Caueto ne boni zeli specie deceptus in aliorum vitijs corrigendis sis intempestiuus. Magis enim nocebis, quàm proderis. *11.q.3.c.23.*

f *Arist.4. Eth.c.5.*

1456 *f* Caueto ne inordinatam remissionem pietatem credas: & effrænatam iram spiritalis zeli virtutem existimas. Ne aut remittendo, quod ferire debes; ad æterna supplicia subditos trahas: aut immaniter feriẽdo quod delinquitur; ipse grauius delinquas. *Greg.2.Past.c.9.*

1457

1457 Acceptam iniuriam, non solum patienter tolerato, sed conator etiam compensare beneficijs. Ea enim ars patientiã quandam animo diuinã inserit. *Ambr. 1.offic.c.48.*

Caput Decimumtertium.

a De Temperantia.

1458 PRimum Temperantiæ præceptũ illud esse: Appetitum ita frenandum esse, vt obediat rationi. Nã difficilè fieri potest, quod decet; nisi appetitus pareat rationi. *Ambr.1.offic.c.24.47. Basil. in Ascet.c.16.*

1459 * Ne putato voluptatẽ sensuum omnẽ turpem esse: sed immoderatam, & nõ ordinatam. Nam quæ sensuũ actiones honestę sunt, earum quoque voluptas honesta est; modò modũ habeat. Caueto igitur, ne si velis omnem à sensibus voluptatem abigere, naturam corrumpas. *Arist.7.Eth. c.12.13.14.& l.10.c.3.4.5.*

1460 *b* Ab omnibus Temperãtiam, sed in primis ab Ecclesiæ ministris sectandam esse. Ne alijs obsint malo vitæ exemplo. Vt se

a *Huc spectãt pręcepta de delectationibus tactus, Abstinentia, Sobrietate, Castitate, Cõtinẽtia, Modestia, Liberalitate, Magnificẽtia: quę vide Part.1. à pr. 2257. duo Magnificentiæ præcepta vide Par.1.prop. 2241. 2242. de Liberalitatis pręceptis agitur ibid. à prop. 2156. ad pr. 2180.*

* *Vid. lib. de eccles. dogm. c.76.*

b *Vid. Basil. in Asc. c.16.*

dignos reddant, qui sacris ministrent. *Dist.44.et de cõsec.d.5.c.35. & Can. Apost.41.42.et c. A crapula De vita, & honest.cler. Eutychianus Pap.in suis Decr. Euseb. Pap.in suis Decr. Syn. Remensis sub Leone* III. *can.* 18.

1461 Virtutis honestatẽ proponendam animo frequẽter esse. Ita enim amor in illam excitatur, quo frænatur cupiditas immoderatior. *Ex exper.*

1462 Cogitationes turpium vitandas esse. Nam sola cogitatione potest temperãtia corrumpi. 32.*q.5.& q.7.c.15.*

1463 Vitiorum turpitudinẽ, ac fœditatem esse frequẽter animo obijciendam. Vt odium in illam excitetur, quo frẽnetur cupiditas immoderatior. *Ex exper.*

c Bellar. vit. c.34.

1464 *c* Custodiendos sensus esse. Per sensus enim in animum sensibilium irrepit cognitio: quæ amorem excitat immoderatum. *Aug. de consecr. d.5.c.35.*

1465 Desideriũ feruẽs excitato placitorũ Dei. Ita quæ minora sunt contemnes, & auersaberis; multoq; magis quæ sunt probro digna. *Basil. in reg. br. q.30.*

1466 Inquirenda, contẽplandaque mala, & incommoda, quæ

infert

infert vsus immoderatus sensibilium. Hæc enim ars immoderatū frænat amorem in sensibilia. *Sum.Eth.d.3.q.1.prop.2.§.7.*

1467 Delectationes cohibeto consideratione illarum tanquam abeuntium, & fugientiū, & quasi fessarum; non vt firmarum, ac stabiliū. Voluptates enim molestæ sunt abscedentes. *Sum.Eth.sup.*

1468 Delectationes fugato, imaginatione malorū, quæ consequi eas solent. Mala enim consequi voluptates solent; Dolor, cœcitas mentis, infamia, & his similia. *Sum.Eth.sup.*

1469 *d* Maius, ac impensius animi tui studium esto, quærere maiorē tui abnegationem, & cōtinuam in rebus omnibus, secundum prudentię regulam, mortificationem. Eo enim maximè studio ad cupiditatum mediocritatem peruenitur. *Ambr. 1 off. c.36.*

1470 *e* Diligentem cuiusque curam esse debere ad remouēdas occasiones castitatis corrūpēdæ. Negotiū enim & magni momēti est, & arduū, custodia castitatis. *Trid.sess.25.de Regular.c.5.7. et de Refor.c.14.15. Conc.Nic.d.32.c.16. Hier.ibid.c.17. Greg.ibid.c.18. & d.34.c.1.19. & d.81.c.9.20.et seq.*

d *S. Ign. ex. c.4.§.44.45.46.*

e *S. Basil. in Ascet.c.33. S.Ign.par.3. c.1.§.14. S.Amb.1.off. c.20. Cōc. Elibert. c.27. Carthag. I. c.3.4. Tolet. I. c.6. & II.c.3. & III. c.5. Hispalen. I. c.3. Greg. in Cōc. Rom.l.4.registr.c.88. Hispalen. II. c.11. de Præfectis Monialium.* Conc. *Cabilon.can.3.*

& 18. q.2.c.20. & seq. & Decr. l.3.tit.1.de vita,et hon.cler.& tit.2. de cohabit.cler.& c.Periculoso l.6.de statu Regul. Lucius Pap in suis Decr.

1471 In ministeria incumbito salutis animarum,et in contéplationem æternorum. Horum enim præclarorũ cogitatio,& occupatio, vilescere faciet animo cupiditatẽ temporalium, vt voluptatum,diuitiarum,honorum. *Exper.*

1472 Præclaram temperantiæ regulam esse imitationẽ Christi Iesu. Cedit enim in honorem,& cultum Christi Dei. *S.Ign.l.exer. in reg.7.de distrib.eleem.*

1473 In eam curam Princeps incumbito,vt ipse suis præeat & temperantiæ, & virtutum aliarum exemplo. Principis enim exemplũ efficacitatem magnam habet ad subditorum cupiditatem frænandam. *Trid.sess.25.de Refor.c.1.& dist.44.*

1474 f Temperantiæ regula in ciborũ vsu esto naturæ necessitas. Ad sustẽtationẽ enim naturæ cibi sunt. *Dist.30.can.13.& d.41. c.2.3.4.et d.44.c.6. et 10.q.3.c.10. & de consecr.d.6.c.27.& seqq.*

f *S. Basil. in Ascet. c. 18. 19. et in reg. bre.q.129. S.Ign.lib.ex. c.1. §.6. & p.3.c.2.§.3. & in l. exer. in reg. de vict.temper.*

1475 Temperantiæ regula in ciborum vsu esto regionis consuetudo,ac præceptum Ecclesiæ.

Non

Non solum enim cuiusque ratio, sed Principis etiam, atque cõmunitatis, agendorum regula esse debet. *De ieiunio Telesphorus Papa dist.4.can.4.5. Greg.ibid.can.6. & dist.30.c.8. & d.41.c.1.4. & d.76. vide De consecr.d.3. & d.6. à c.16. & c.32 & Can. Apost.68. & Decr. l.3.tit.46. de obser.ieiun.*

1476 g Animi æquanimitatẽ in ciborum vsu seruandam esse. Nam turpe est ardenter, ac intolerabiliter cibo inhiare; etiam si cibi quantitas parua sit, aut qualitas vilis. *Aug.d.41.can.4.*

g *S.Ign.p.3. c.1.§.5. & l. exerc. reg.7. de vict.temp.*

1477 *h* Esse mensas, præsertim Clericorum, sacra lectione condiendas. Sacra enim lectio ad ciborum temperantiam maximè potest. *Greg.d.44.c.6.8.Tolet.*III. *ibid.c.11. Euseb.Papa in suis Decr. Syn.Remensis sub Leo.*III. *c.17.*

h *Basilius in reg.br.q.180. S.Ign.par.3. c.1.§.5. & litt.E. & lib. exerc. reg.6. de vict.temp. S.Car.Borr. vit.l.8.c.12.*

1478 *i* Esse cibum benedicendum. Vt cedat in gloriam Dei. *Dist.44.c.8.*

i *S.Ign.p.3. c.1.§.5.*

1479 k Esse gratias post cibum agendas Deo. Ab ipso enim est omne bonum. *Dist.44.c.8.*

k *S.Ign.p.3. c.1.§.5.*

1480 Abstineto etiam à licitis ob reuerentiam sacrorũ. Debetur enim diuinis, sacrisq; rebus ea reuerẽtia. 33.*q.4.et de cõsec.d.2.c.21. et d.6.c.12.Liberius Pap.in suis decr.*

l *Vide Arist. 10. Eth. c. 3.*

1481 *l* Caueto ne à nuptijs, aut cibis abstineas, nō propterea quod mēs ad cultū pietatis exercitatior reddatur, sed propter abominationem. Omnia enim, quæ fecit Deus, bona sunt. *Can. Apost. 50. 52. l. de eccles. dogm. c. 66. Eleuther. Pap. epist. ad Galliæ Prou.* Conc. Ancyr. c. 14. *Tolet.* I. *in assert. Fidei.*

m S. I*gnat. Loy. ex. c. 1. §. 6. & p. 3. c. 2. §. 5. & p. 6. c. 3. §. 1. & litt.* A.

1482 *m* Corporis afflictionū regula esto maior Dei gloria, & Rectoris iudiciū. Corporis enim afflictiones bonitatem habent, quatenus ad diuinum obsequiū sunt. *DD. Morales.*

n S. I*gn. 3. p. c. 2. §. 5. & p. 6. c. 3. §. 1.*

1483 *n* Corporis castigationem immoderatam esse non debere, nec indiscretā. Solet enim & nocumentum afferre, & maiora bona impedire. *DD. Mor.*

1484 Ad delectationes illicitas vitandum, nullum esse remedium efficacius ipsa fuga delectabilium. Non enim potest affectus cohiberi ne propendeat ad ea, ad quæ naturalem propensionem habet, cum sunt præsentia. *Experientia.*

1485 De ijs, quæ ad corpus pertinēt, ne solicitus esto nimiū. Solet enim ea cura immoderatior actionem impedire virtutū

præ-

præstátiorum. S. Ign. p. 3. c. 2. §. 1.

1486 o Cura esto, sed moderata, valetudinis, viriumque corporis tuendarum. Necessarium enim est & contemplationi, & actioni, corporis ministerium. S. Thom. 2. de reg. Princ. c. 4.

o S. Ign. p. 3. c. 2. §. 1. 6. & litt. F. G. & p. 4. c. 4. §. 1. & p. 6. c. 3. §. 1.

1487 Esse corporis afflictiones suscipiendas ad peccatorum satisfactionem, ac pœnitentiam. Quid enim non agendum, vt satisfacias Deo? *Vid.* S. Ign. *in l. exer. add.* 10.

1488 Esse ab immoderatis delicijs abstinendũ. Eneruant enim animi vires deliciæ nimiæ. S. *Th.* 2. *de reg. Princ.* c. 4. *Basil. in* A*scet.* c. 19. 20.

1489 Turpe quemque, presertim iuuenem, & fœminam, inuerecundum esse. Est enim verecundia pudicitiæ comes, cuius societate castitas ipsa tutior est. *Ambr.* 1. *off.* c. 18.

1490 Expelli incontinentes debere è cœtu eorum, è quibus Ecclesiæ ministri, Rectoresque aliorum sunt eligendi. Nam turpe est incontinentes esse ministros sacrorum, Rectoresque. Et noxium erit malum, eorum exemplum communi bono: nec agent ministeria, quæ oportuerit,

rit, à voluptate sensus distracti. S.Ign.p.2.c.2.§.2.

a De Liberalitate.

a *Vide alia Liberalitatis præcepta sup. c.9.de Amic.*

b *Bellarm.in vita c.26. Arist.4.Eth. c.1.*

1491 b MOderatum esse Principē debere in tributis exigendis. Principum enim maximè propria virtus Liberalitas. *Patres 1.q.1.2. & q.16. per totum. et Decc.l.3.tit.39.de censibus. et c.Quia plerique De immun. Eccles. & l.6.de censib.& exact. & Clement.l.3. eo.tit. & Extrau.Vas electionis eo.tit.*

c *Bellar.sup. Arist.4.Eth. c.1.*

1492 c Moderatum esse Principis debere in consanguineos affectum. Ne dum immoderatior est in ijs ditādis, ac nobilitandis, iniustè aliquid agat, aut in regendo sit negligentior, aut in subditorum odium incurrat. *Trid.sess. 25.de Refor.c.1. Ambr.d.86.c.16.*

d *S.Ign. ex. c.4. §. 2. & p.3.c.1.§.7. 8.9.& lit.G. H.*

1493 d Synceram esse debere, & ab humanis affectibus liberā, quæ pro Deo initur, temporaliū abdicationē. Vt vera sit in Deum liberalitas. *Ex Arist.4.Eth.c.1.*

1494 Præclarā liberalitatis regulam esse imitationē Dei. Et huius quidem generis cultū à nobis exigit immensa in nos liberalitas Dei. *Christus Dominus Matt.5.48.*

1495

1495 e Perfectam liberalitatem esse, quæ sine recuperandi, recompensationisve spe, largitur. Eo modo liberalis est Deus. *Vide Ambr.2.offic.c.15.25.*

e S.Ign. ex. c.4. §.1. & p.3.c.1.§.7. 8.9.et litt.G. H.

1496 f Munera Princeps, Iudexve, ne accipito. Solent enim munera & iustitiam corrumpere, & cupiditatem augere. *Trid. sess.24 de Refor.c.3.6.18.* VII.*Syn. d.18.can.7.8.& 1.dist.c.3.et 24.d. c.5. & 1.q.1.c.114.* Impp.*Gratianus, Valentinus, & Theodos.1.q.1. c.126.& seqq.& Greg.11.q.3.c.66. 71.72.& 15.q.2.*

Arist.4.Eth. c.1.3.

f Bellar. vit. c.37.

Supra def. 265.

1497 g Ab omni auaritia, & auaritię specie cauendum ab Ecclesię ministris. Turpissima enim est auaritia in ministris sacrorũ, ac diuinorum. *Trid.sess.21.c.1.de Reform.& sess.22. Decr.de obser.in celebr.Miss.& sess.24 de Refor.c.6. & sess.24.c.14. et sess.25.de Regul. c.2. et de Refor.c.1.* VII.*Syn.d.18. c.7.8.& 1.dist.c.2.3.& 24.d.c.5.* Concil. *Laodic. d.46. c.9. Leo Pap. ibid.c.10.et d.47.per totum.et d.85. et* Concil.*Chalcedon.d.86.c.26.& d.88.& d.93.c.23.et 10.q.2.c.7.et 14.q.4.& 15.q.2.& 16.q.6.et q.7. c.9.et 20.q.3.c.5.et* Can.*Apost.43. & c.Cum ab omnis De vita, et hon. cler.& Decc.l.3.tit.50.per totum.&*

g S.Ign.Leg. ex.c.1.§.3.

Extr.

Extr. Excõmunicamus l.5. de sent. excom. & *Concil. Magunt. can.* 10.

h *Ambr.* 2. *off.* 16. S. *Ignat. p.* 3. c. 1. §. 7. 8. 9. & *litt. G. H. Arist.* 4. *Eth. c.* 1.

1498 *h* Seruandum esse in liberalitate rectum modum. Seruatur autem, si consideres, quid, cui, quando debeas ipse largiri. *Dist.* 86. *c.* 16. 17. 18. 19.

1499 Quæ gratis accepisti, gratis dato. Cauendum ergo, quantũ fieri potest, à dono quocunque, quo doctrina, vel prædicatio, vel sacrificia, et Sacramentorum administratio compensari videatur. S. *Ignat. p.* 4. *c.* 7. §. 3. & *c.* 15. §. 4. & *p.* 6. *c.* 2. §. 7. & *lit. G.*

i S. *Ign. p.* 3. *c.* 1. §. 8. & *p.* 6. *c.* 2. §. 9. *Arist.* 4. *Eth. c.* 1.

1500 *i* Caueto ne quid alteri dones, quod legitimè dare non licet. 12. *per totum.* & 13. *q.* 2. *c.* 5. & *Can. Apost.* 37. 39.

1501 Decere concessum à Principe beneficium, permanere. *c. Decet l.* 6. *de reg. iur.*

1502 Indultum à iure beneficium, non esse vlli auferẽdum. *c. Indultum l.* 6. *de reg. iur.*

k *Arist.* 6. *Polit. c.* 5.

1503 k Ex pecuniarijs, quas alteri iniunxeris, pœnis, tibi lucrum ne facito: vt sit iudicium syncerum: vt absis ab auaritiæ vitio. 16. *q.* 6. & *c. Licet De pœnis.*

1504 Licentiam, præsertim docendi, ne vendito. Turpe enim auaritiæ genus est. *Decc.*

l. 5.

l.5.tit.5. de Magistris.

1505 *l* Caueto ne sub parsimoniæ nomine tenaciam pallies: neque effusionẽ sub appellatione largitatis occultes. Nam plerũque vitia virtutes se esse mentiuntur. *Greg.2 Pastor.c.9.*

l *Ex Arist. 4.Eth.c.1.*

1506 *m* Ab immoderata cupiditate caueto. Extinguit enim immoderata cupiditas omnem iustitiam. *Ambr.1.offic.c.28.*

m *Arist. in Polit. sæpè.*

1507 *n* In conferendis beneficijs esto volẽs, libensque. Nam si inuitus agas, non ages ex virtute. *Ambr. 1.off.c.30.*

n *Arist. 4. Eth.c.1.*

1508 In male vtentes, beneficia ne conferto. Ne malitiam iuues. *Ambr. 1.off.sup.et l.2.c.25.*

1509 *o* Curato vt liberalis sis iustè, & cum virtute. Eris autem iustè, & cum virtute, si absque fraude, non mala causa, loco, tempore, ordine, bene facias. *Ambr.sup. & l.2.c.16.*

o *Ex Arist. 2. Eth.4. & l.4.c.1.*

1510 Perpendito terrenorum bonorũ vanitatẽ, & inconstantiã. Hac enim arte, liberalitatis virtus acquiritur. *Ambr.1.off.c.49.*

1511 *p* Tuum ad largiendum officium, & indigentium necessitatẽ considerato. Vrgebit enim ad liberalitatem ea consideratio. *Ambr.2.off.15.*

p *Ex Arist. 4.Eth.1.*

1512 Ad liberalitatis materiam suggerito menti opera misericordiæ. Sunt enim illa & stimuli, & occasiones ad liberalitatis actiones. *Ambr. 2. off. 21.*

q *Ex Arist. 4. Eth. c. 1.*

1513 *q* Ab immoderata temporalium solicitudine cauẽdum esse. Defectũ enim indicat spei, quam in Deum debemus. *Basil. in reg. br. q. 200. 207. 272.*

1514 Curato vt sumptus, quẽ facere contigerit, decorus sit & tibi, & in quo, & circa quod fit. Id enim magnificentię virtus requirit. *Arist. 4. Eth. c. 2.*

1515 Expellũtor è cœtu eorum, qui in Ecclesiæ ministros, Rectoresq; aliorum sunt eligendi, ij, quos nimium cupidos deprehenderis. Turpe enim est in Ecclesiæ ministros, & in aliorum Rectores eligi cupidos. Noxium etiam communi bono. *S. Ignat. p. 2. c. 2.*

De Modestia.

a *S. Ambros. 1. off. c. 18. S. Ignat. p. 3. c. 1. §. 4. Lege vitã S. Car. Bor. l. 8. c. 16. & Cõc. Laodic. c. 53. 54. 55. & Carthag. III. in fin. c. 3. & Carth. IV. c. 47. 60. Matiscon. II. c. 13. canes probibet in domibus Episc. Concil. Magunt. can. 10.*

1516 *a* ESse ab omnibus modestiam, præsertim à Clericis, consectandam. Turpe enim est discedere à regula rectæ rationis. *Dist. 44. & d. 46. c. 6. & d. 99. c. 5. et de consecr. d. 5. c. 35.*

37. & Can. Apost.53. vid. Decr. l.3. t.1. de vit. & honest. cler. & c. Cum Apostolus De censibus. & l.6. de vit. & hon. cleric. & Clement. l.3. de vit. & honest. cler. & ibid. c. Ne in agro De stat. mon. & Extrau. Docta l.3. de vit. & hon. cler.

1517 Decentem ornatum, ac munditiem in locis, vasis, vestibus sacris esse curanda. Diuina enim sanctitas eũ modestiæ cultũ exigit. *Trident. sess. 22. de obser. in celeb. Miss. et sess. 24. de Refor. c. 12.*

1518 Abstinendum esse Clericis à venatione. Ea enim Clericorum modestiam non decet. *Trident. sess. 24. de Refor. c. 12. Isid. d. 23. c. 3. & d. 34. c. 1. 2. 3. et d. 86. c. 11. 12. 13. & c. Cum Apostolus De censibus. & c. Episcopum. & seq. de clerico venatore. & Syn. sub Zachar. Pap. can. 1.*

1519 * Non omnem ludum Clericos decere, qui sæculares non dedecet. Maior enim est modestia Clericorum. *Trid. sess. 22. de Refor. c. 1. & sess. 24. c. 12. Isid. d. 23. c. 3. Concil. Nannet. de consecr. d. 5. c. 35. et Can. Apost. 41. et Clem. Ne in agro De stat. mon. et VI. Syn. can. 50.*

* *Vid. Conc. Antisiodor. can. 38.*

1520 b Non omnem ornatum Clericos, Deique seruitio mancipatos,

b *Bellar. in vita c. 36. S. Ignat. p. 6. c. 2. 6. 15.*

cipatos, decere, qui non dedecet sæculares. Magna enim esse debet modestia c Clericorum. *Trid. sess. 22. de Refor. c. 1. et sess. 24. c. 12. & sess. 25. de Regularib. c. 2. Isid. d. 23. c. 3. Carthag. IV. d. 23. can 24. et d. 41. c. 8. et 20. q. 1. c. 16. & 21. q. 4. & Decc. l. 3. tit. de vit. & bon. cler. et Clem. l. 3. eo. tit. et Clem. Ne in agro De stat. mon.*

c *De modestia Episcoporum* Carthagin. IV. d. 41. c. 7.

1521 * Esto Clericis habitus proprius, ac tonsura. Vt enim interius charactere à laicis, ita etiã exterius debẽt signo aliquo Ecclesiæ ministri distingui. *Trident. sess. 14. de Refor. c. 6. & sess. 23. c. 6. 18. & Carthag. IV. d. 23. c. 21. 22. 23. & c. 32. et Conc. Tibur. 17. q. 4. c. 25. & Decc. l. 3. tit. 1. de vit. et bon. cleric. & c.* Ioannes nobis *De clericis coniug. & c. Vt consultationi eo. tit. et c.* Contingit *De sent. excom. et l. 6. de cler. coniug. & Extr. Vt Prælatorum l. 1. de maior & ob.*

* Monachi *creati Episcopi, non mutant vestis rationem.* VIII. *Syn. can. 27.*

1522 Quantumuis agas solitarius, putato semper adstare spectantem aliquem. Adest enim semper præsens, vidensq; Deus. *Basil. sup. def. 4306.*

1523 Esto tibi modestiæ regula præclarissima, imitatio Iesu Christi. Hoc enim genus gratitudinis exigit Verbũ Dei, quod

pro

pro salute nostra factū est homo. *Trid. sess.14. de Sacr.Pœn.c.8.*

1524 d In ornatu, gestu, motu corporis; in tradenda doctrina, in cōsilijs dandis; in actionibus cæteris, modestiam esse consectandam. Decus enim illa est, ac species actionum. *Ambr. in off.*

d *Bellar.vit. c.31. Vid.* VI.*Synod.can.96. de calamistris.*

1525 Esse modestiam in risu debere. Nam impotenti, & effuso risu corripi, signum est intemperantiæ, & quod animi motus non sint repressi, nec animi mollities diligenti studio cohibita. *Basil.in Ascet.c.17.*

1526 Ab officio rationis ne discedito, etiam si contra modestiæ leges, omnium sit, quibus cum verseris, exemplum. Nihil enim turpe agendum; quicquid agant cæteri. *Ambr.1.off.c.18.*

1527 e Caueto ne ita sis secundū externam modestiam exquisitus, vt excedas modū communem hominum modestorum. Singulare enim est id genus modestiæ: ac semper accipi in malam partem solet. *Dist.30.can.15. et d.41.c.1.5. et Extr.Quorundam De verb.sign.*

e *Ambros.1. off.c.18.19. S.Ign.ex.c.1. §.6. S.Car.Borr. in vita lib.8. c.16.*

1528 f Externa modestia, internam animi humilitatem, ac mo-

f *S.Ign.p.3 c.1.§.4.*

modestiam excitandam, & conseruandam esse. Mouetur enim maximè animus noster operatione sensuum externorum. Oculi ergo, vultusque depressus; vox demissa; vestitus vilior, modò sit congruus; silentium, cum non necessarium est loqui; & alia his similia, animi modestiam excitant, & conseruant. *Trid. sess. 25. de Refor. c. 1.*

1529 Diuinæ excellentiæ, nostræque vilitatis contemplatione esse in animum modestię virtutem inducendam. Quis enim superbiat, si probè Dei excellentiam, suumque nihil intelligat? *Experientia.*

1530 Peccatorum in Deum admissorum consideratione frænandum esse animum, ne sese efferat contra rationem. Quis enim efferatur, qui vel vnius peccati admissi cóscius sit? quo nullum malum turpius, aut maius. *Greg. Pastor. p. 4.*

1531 Nostræ ad bonum impotentiæ, ac omnimodæ à Deo dependẽtiæ consideratione frænandum esse animum ne sese efferat contra rationem. Quis enim efferatur, qui se videat nihil ex se posse? *Greg. 4. Pastor.*

1532

1532 g In eam curam incumbito, vt post rectam actionem statim te colligas: & impotẽtiæ, vitiorumque tuorum consideratione animum, ne intumescat, cohibeas. Vt ea modestia retineat actionis bonitatem, ne euanescat. *Greg.4.Past.*

g *S.Car.Bor. vit.l.8.c.23.*

1533 *h* Non debere Principes ita se humiles subditis exhibere, vt vilescant, & contemnantur. Nam contra commune bonum esset hoc genus modestiæ. *Dist.86.c.4.5.*

h *Greg.2.Pastor.c.6.*

1534 Caueto ab vsurpatione eius honoris, qui sit illegitimus. Est enim contra modestiam? *Dist.*100.

1535 *i* Eximiam Christianæ humilitatis actionem esse, cupere, atque curare, vt quæcunque notata in eo, & obseruata fuerint, per quemuis siue ipsi, siue viro alteri prudenti, qui ipsum moneat, manifestentur. S.I*gn.ex.c.*4.6.8.9.

i *S.Car.Bor. vit.l.8.c.16.*

1536 k Necessariam ad salutem humilitatis actionem esse: vt ita te penitus subdas diuinæ legi obseruandæ, vt ne mundi quidem totius oblato tibi dominio, vel extremo vitæ discrimine obiecto, transgrediaris ex deliberato,

k *S. Ign. lib. exerc. de primo grad. humil.*

berato, mandatum vllum diuinũ, aut humanum, quod quidem peccati mortalis vinculo te obliget. *Ius diu.*

l S.Ign. sic p. 1537 *l* Perfectiorem humilitatis actionem esse: vt ita te diuinæ voluntati subijcias, vt nulla vel humanæ quantæcunque felicitatis, vel propriæ mortis conditione proposita; adducaris vnquam, vt culpam, licet venialem tantum, decernas admittere: *Ius diu.*

m S. Ignat. l. exerc. in 2. gr. humil. 1538 *m* Perfectiorem humilitatis actionem esse: vt fixo animo, ad diuitias, paupertatem; honorem, ignominiam; breuitatem, longitudinem vitæ: æquè propendeas: vbi æqualis est tibi diuinæ laudis, & salutis occasio: *Ius nat.*

1539 Perfectissimam humilitatis actionem esse, ita te reuerenter Deo subijcere; vt, prioribus humilitatis actionibus positis, etiam si nullo superaddito, laus Dei par foret; ad maiorem tamen imitationem Christi, eligas potius cũ eo paupere, spreto, & illuso, pauperiem, contemptum, & insipientiæ titulum amplecti, quàm opes, honores, & sapientiæ æstimationem:

S. Igna-

S. Ignatius lib. exercit. in 3. grad. humil.

1540 *n* Caueto ne te sine virtute regendi munere dignum existimes. Tuo enim malo experiere, quantum in Rectore virtutis regimen requirat. *Gregorius Pastor.p.1.c.4.*

n *Ex Arist. 4.Eth.c.3.*

1541 Inordinatæ cognitionis actionem fugito tum sensitiuam, tum intellectiuam. Vana enim est, quatenus non refertur ad Deum, qui est summum verum, cuius cognitione felices sumus. Abstinendum ergo ab omni curiositate, præsertim oculorum, & aurium. Vt sis & secundum sensus, & secundum intellectum, modestus. S.Ign.p.3.c.1.§.4.

1542 In prosperis à nimia lætitia, in aduersis ab immoderata tristitia caueto. Ita enim magnanimo agendum est. *Arist.4. Eth.c.3.*

1543 Caueto ne tua ipse laudes. Difficile enim secundum modestiā esse potest laus, quam profert os proprium. S.Car.*Bor. vit.l.8.c.16.*

1544 Oculos, aures, linguam, præcipuas sensuū portas, ab omni inordinatione custodito; teq; in pace, ac vera humilitate interna

o S. Basilius reg. breu. q. 208.

na conseruato: o & eam in silentio, cum tacendum est; cum autem loquendum, in circumspe-ctione, & ædificatione verborum, & modestia vultus, ac maturitate incessus, motuumq; omnium, sine vllo impatientiæ, aut superbiæ signo exhibeto: omnes cogitatione, tanquam Dei imagines, agnoscendo; & exterius honorem, ac reuerentiam, quam exigit cuiusque status, cum simplicitate, & moderatione christiana exhibendo. Est enim hæc excellens quædam veræ modestiæ forma. S. Ignat. par. 3. c. 1. §. 4. vide PP. supra def. 1458.

1545 E' coetu eorum, è quibus Ecclesiæ ministri, Rectoresve aliorum sunt eligendi, expelli eos oportere, qui ambitiosi esse, vel inobedientes, vel nimium callidi, vel iudicij defectu, aut notabili in proprio sensu obduratione laborantes, fuerint deprehensi. Nam turpe est hos ministros esse sacrorum, & Rectores aliorum. Erunt etiam bono communi maximè noxij. S. Ign. par. 1. c. 3. & p. 2. c. 2.

IN-

PARADIGMA,

Siue Exemplar exercitationis academicæ.

ACademiarum finis, eruditio. Ad eruditionē hauriendam multa in Academijs exercitationum genera esse solent. illa præcipua: Prælectiones, Disputationes, Concertationesque scholasticę, Scriptiones, tum absolutę, tum problematicæ, Collationes. Pro his omnibus exercitationis materiam exhibet Opus nostræ Introductionis: quam inuenies congregatam in Indice alphabetico sub vocibus earum rerum, de quibus tibi agendum erit in Academia. Omnia autem, de quibus contingit agi in Academijs, Grammatica excepta, & eruditione linguarū; tum dialectica, tum rhetorica, tum physica, tū moralia, tum

theologica, tum scripturalia, habentur, quantum satis est ad introductionem, in opere nostro. Prælectionum modos legito in 3. Par. dist. 3. c. 693. & seqq. Collationum varios methodos habes in 1. Par. nostrarum Instructionum, instruct. 2. & in 3. Par. Introduct. in epilogo, qui erit prooemiũ 1. Part. Nunc de vna scriptionis ratione, ac exercitatione agemus, & afferemus exemplum. Est autẽ ratio, ac methodus eadem, quæ supra allata est pro concionibus.

Cum autem valde optabile sit, vt Principes animum inducant ad instituendum Academias Politicas de regiminis ratione, vt sint illæ veluti Seminaria, vnde sapientes Rectores, Magistratus, & Præsides ad regendum educantur. Ideo cæteris omissis, esto Paradigma pro Politicis Academijs. Sumimus autem ad exercitationem vnum ex politicis præceptis, quæ habẽtur in hoc

opere

opere cap.11.sect.2. de Iustitia politica: vbi habes congregatam omnem materiã pro Politicis Academijs. S t ergo præceptum definitionis 1199.

Esto Principis regimen respectu regni; quale animæ respectu corporis, quale Dei respectu mundi. S.Th. de regim. Princ.l.1. c.12. & seqq.

DIsputent, ac differant de hoc præcepto ex Academicis, vnus, vel plures, quibus multis ante diebus Princeps iniunxerit. Disputationis autem partes sunto quatuor: Doctrina, Similitudo, Motus, Praxis. De omnibus partibus vel vnus Academicus in propositum præceptum disputabit; vel singuli Academici de singulis partibus. quod videtur potius agendum, vt plures exerceantur. Omnem autem materiam poteris ex nostra Instructione petere.

Doctrina. Aio mensuram esse debere notam, certam, & inuariabilem. Tale enim debet esse id, ex cuius cognitione, ad alterius cognitionem deuenitur. d.826. v. *Mensura*. Esse etiā debere similem mensurato. Fit enim mensuratio per comparationem mensuræ ad mensuratum. Difficilis autem est comparatio eorum, quæ nō habent similitudinem inter se. d.828. Ex his colligo, non posse sibi Principem meliorem ad suum regimen auspicandum, ac dirigendum, mensuram proponere, quam imitetur, quàm regimen Dei respectu mundi, regimen animæ respectu corporis. Quid enim nobis magis notum, certumque, quā Mundus? quàm corpus nostrum? At mundus quantus quantus est, regimen Dei est; corpus humanum, est regimē animæ intellectiuę, &c.

Multa in hanc sententiam dici possunt tum ex comparatione Mundi, & corporis humani

mani cum Republica: tum ex eruditione, quam videre poteris apud Doctores, qui in nostris definitionibus citantur, vt apud Aristotelem, S. Thomam, &c. Aduertenda porrò duo sunt. 1. Tam sententiam, quàm cæteras partes Disputationis posse tũ latina lingua, tum materna, tũ linguis aliis, tum oratione soluta, tum vincta, versibusque scribi, ac pronunciari. 2. Posse Sententiam ab vno, vel pluribus Academicis problematicè disputari: ut in proposito themate, ac præcepto, posset esse problema. Vtrũ melius, commodiusque sit, Ad Dei regimen, an ad animæ regimen inspicere. Sed caueto, ne quam problematis partem ad defendendum suscipias, quæ doctrinam aut falsam, aut erroneam, aut actionem non rectam, turpemve doceat.

Similitudo. Ita Pictores faciunt, qui optimas quasque imagines siue viuas, siue depictas, proponunt sibi expri-

mendas in operibus, quæ moliuntur. Et Architectorum est dogma: Ad cuiuscunque fabricę ideam formandam, prototypum esse Corpus humanum. d.2776. Quin igitur ita Princeps agat? vt ad regiminis ideam formandam proponat sibi Mundum regimen Dei: inspiciat in corpus humanum, regimen animæ, &c.

Ex omnibus naturalibus similitudines depromi possunt. His plenus liber totus secundæ nostræ Partis, plena distinctio octaua Partis tertiæ. Accipiēdarum similitudinum artem diximus in fine 3. Partis in Paradig. pro concione.

Motus. O Principum inertiam deplorandam: o mentis perniciosam cœcitatem. Præstantissimam diuini regiminis lucem, quæ toto fulget mundo, non vident: domesticum, intimumque, quod elucet in humano corpore, lumen gubernationis nolunt aduertere. Heu miserū te, factus ad imaginem

ginem Dei, diaboli regimen imitaris: ad politicas eas rationes te conuertis; quas docēt impij, quas fingit, ac fabricatur amor amentissimus tui, &c.

Dilatari potest, augerique animorum motus, interrogando, admirando, obiurgando, hortando; Prosopopœias, Contraposita, Apostrophes, aliasq; figuras rhetoricas, quæ ad amplificandum valent, adhibendo.

Praxis. 1. In cuiusuis actionis politicæ principio, mentem ad Dei, ad animi regimen conuertito: & formam illam proponito ad imitandum. d. 3719. 2. Mane, cum primum surgis, intendito formam illam regiminis. can. 3720. 3. Vespere ante somnum, examen esto. Inquirito An eam formam in tuis politicis actionibus expresseris. d. 3721. vid. alias praxes d. 3776. & seqq. vel in hoc opere d. 198. & seqq.

Habes pro omni actione praxes in hoc opere. eas auctori-

tate poteris confirmare sacrorum Canonum, et aliorum Doctorum, qui in quaque definitione citantur. Diligenter autem curandum est, vt quæ pro praxi afferuntur, descendant, quantum fieri potest, ad particularia; & vt executionem facilem habeant. Debent enim esse apta, quæ facilè ad opus veniant.

IN-

INDEX RERUM.

Proœmium.

De huius Indicis methodo, ac vsu.

HAbes, ſtudioſe Lector, in hoc opere omnia actionum humanarum præcepta, decem, ac tribus capitibus comprehenſa. Quorum capitum Index in principio libelli videri poteſt. Sed quia fieri non poteſt, quin eadem præcepta ad plures ex humanis actionibus ſpectent: noluimus ea pluries repetere pro pluralitate capitum, ad quæ attinebant: ne opus nimium excreſceret, neve ea repetitio legenti faſtidium pareret. Nunc in hoc Indice id agimus, vt quidquid ad quamque actionem humanam ſpectat, de quo in hoc opere mentio fit; ſub voce illius actionis ordine alphabetico colligamus. Eſtque ſub ſingulis vocibus ſua methodus ſecundum topicum artificium. Eſt autem artificium topicum, vt de ſingularum rerum ratione, cauſis, effectis, proprietatibus agatur. Colligimus ergo in hoc Indice ſub ſingulis vocibus

cibus sua cuiusque humanæ actionis præcepta siue ad eius actionis rationem, siue causas, siue effectus, siue impedimenta, siue remedia, siue proprietates spectantia. Ex quo labore heæ vtilitates existunt. Primum vt habeas simul collectum quidquid in varijs huius operis locis habetur, quod ad præcepta facit cuiusque actionis. Deinde, vt si cupias non omnia actionum præcepta videre, sed tantum ea, quæ vel ad earum, v.g. vel impedimenta, vel causas, vel effectus attinent: non sit opus ad omnes citationes recurrere, sed tantum ad eas, quæ ad ea præcepta spectant, quæ requiris. Quod si voluntas sit de aliqua actione vel tractationem scribere, vel concionem habere: habes sub singulis vocibus omnem eius actionis materiam methodo collectam. vt non sit opus eam vel inuenire in alijs libris, vel inuentam disponere. Et copiosissimam quidem materiam deprehendes, si libros legeris, quos sub singulis definitionibus citamus.

INDEX.

Ami-

Arro-

Co-

Con-

Dam-

D

re

Ex-

Ini-

Iu-

Ob-

Opi-

Plus.

Præ-

Sum-

Vin-

Zelus.

Errata.	*Correctio.*
fol. 195. def. 639. Omne vitium contraria virtutis habitum, quo vitium fugatur.	Omne vitium contraria virtutis actione curari. Actio enim recta inducit virtutis habitum, quo vitium fugatur.

